

john galsworthy

1232

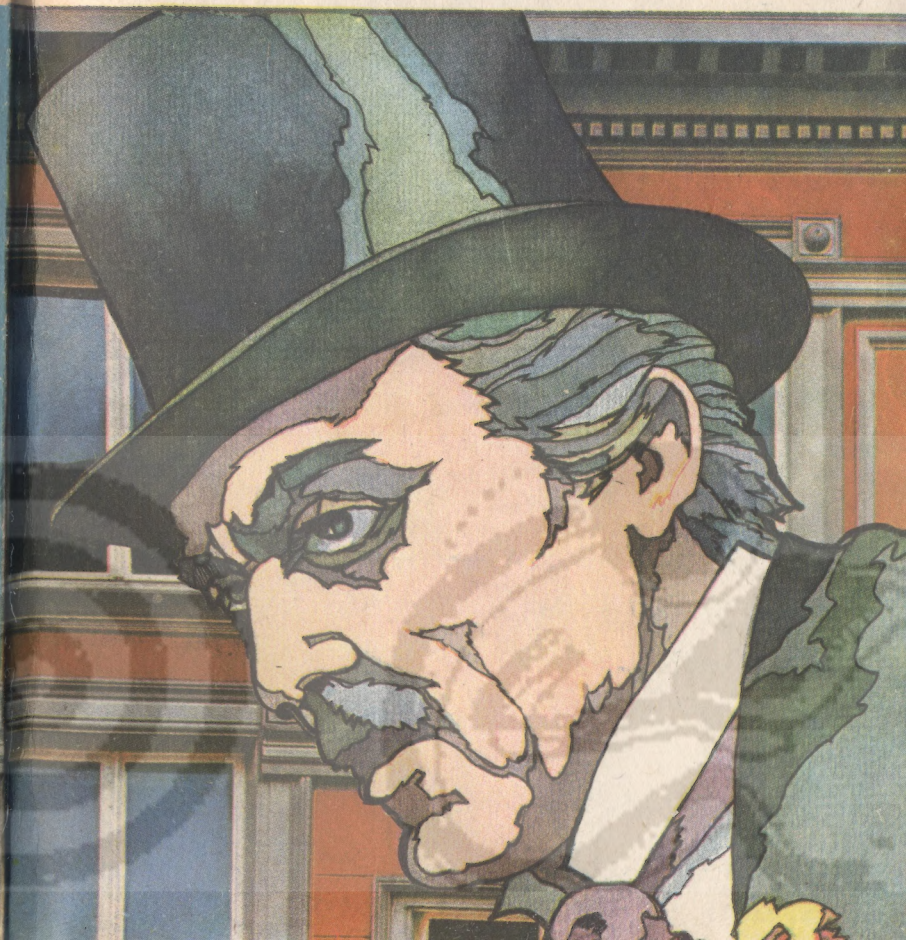

john galsworthy
cîntecul lebedei
comedia modernă ***

«Lui Galsworthy i se face o nedreptate cînd e definit ca un scriitor care aparține secolului trecut. Unele personaje ale lui — mai ales din **Comedia modernă** — sînt copii ai „Epocii Jazzului” care par a se fi rătăcit aici venind din romanele lui Scott Fitzgerald. **Comedia modernă** e, desigur, diferită ca stil de **Forsyte Saga**, dar aceasta se datorează diferenței de conținut dintre cele două trilogii. Cea mai recentă dintre ele plasată în epoca aspră și amorală a anilor '20, li se poate părea unora mai superficială, pentru că nu se creează personaje de statura celor din **Saga** și nici nu se înfățișează o lume socială atît de vie ca în prima trilogie. Este exact ceea ce a vrut să demonstreze Galsworthy: urmașii bătrînilor Forsyte și-au pierdut vloga, lumea lor e mai strîmtă, satisfacțiile lor mai frivole. Singurul care face excepție a venit din afară: Michel Mont. Vechea generație era înrobîtă banului, dar, prîn luptă, prin energie, prin viclenii, prin jîsnicii, îl cîștigase; tinerii consideră că tot ce li s-a oferit — avere, viață ușoară, huzur — e un drept de care trebuie să profite. Două tipuri de imoralitate, aparent opuse, în realitate descinzînd una din cealaltă. Evoluția firească a unor atitudini pe care scriitorul le privise cu ironie în **Forsyte Saga** și care, în **Comedia modernă**, devin încă și mai vrednice de ironie și de dispreț.»

W. BELLAMY

john galsworthy

editura minerva

Lei 8

Ilustrația copertei: *Val Munteanu*

john galsworthy

cîntecul lebedei
comedia modernă***

TRADUCERE DE HENRIËTTE YVONNE STAHL

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1985

EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

A MODERN COMEDY
SWAN SONG

by

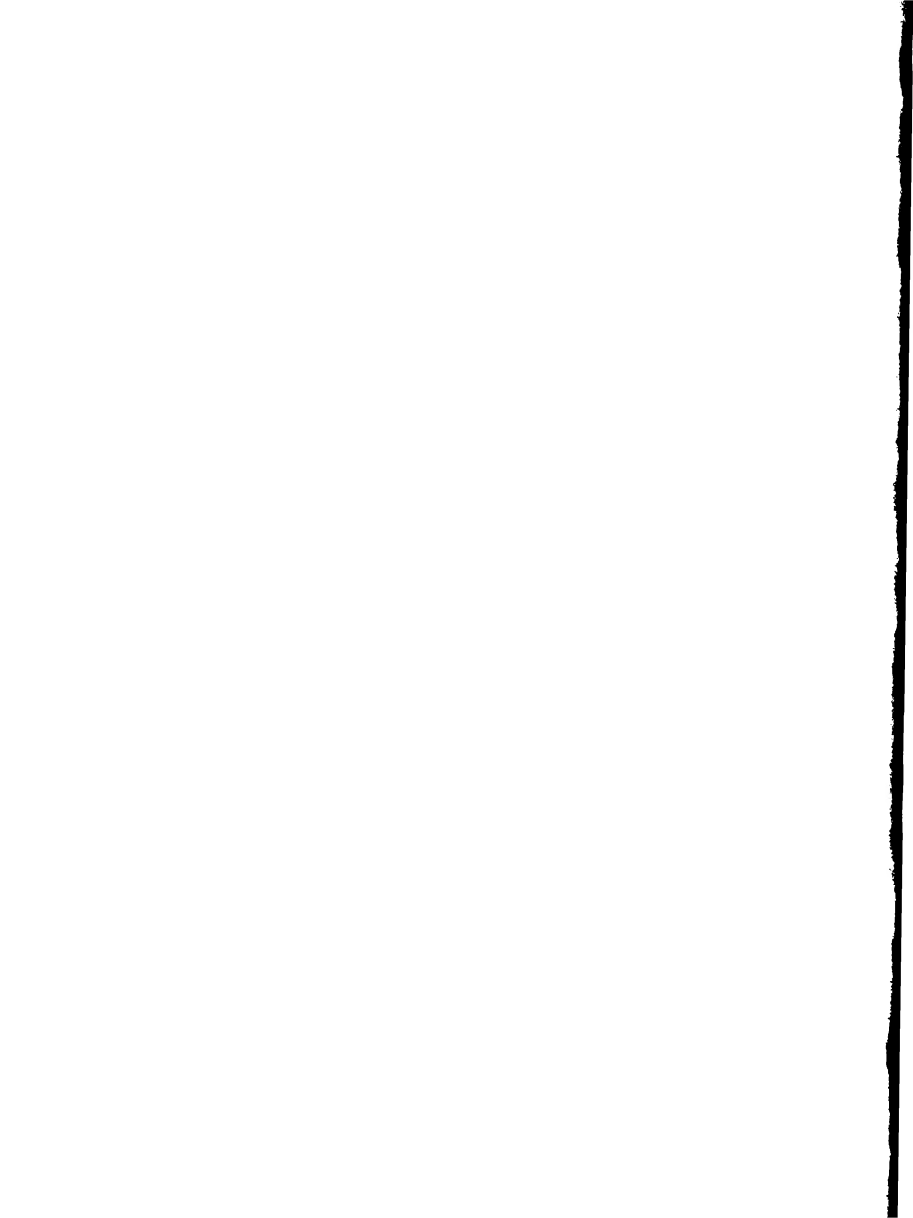
John Galsworthy

London William Heinemann Ltd.

1929

CÎNTECUL LEBEDEI

Lui
F.N. DOUBLEDAY

Partea întâi

CAPITOLUL I

ORGANIZAREA CANTINEI

În societatea modernă, succesiunea rapidă a evenimentelor și senzațiilor produce un fel de atrofiere a memoriei; de aceea, în primăvara anului 1926, conflictul dintre Fleur Mont și Marjorie Ferrar fusese aproape dat uitării. Aceasta cu atât mai mult cu cât Fleur nu stimulase nicidecum memoria societății, dat fiind că, după ocolul lumii, începuse să se preocupe de soarta imperiului britanic — preocupare atât de demodată, încât avea parfumul și extravaganța unui lucru nou, garantându-i în același timp absența oricărui interes personal.

În salonul ei bimetalic se întâlneau studenți de prin colonii, din America și din India, oameni a căror frecvență nu putea fi interpretată ca o dovadă de „arivism“; Fleur îi găsea „foarte interesați“ — mai ales pe studenții indieni, atât de supli și enigmatici, încât nu știai dacă ea era cea care „profita“ de pe urma lor sau dacă ei „profitau“ de prietenia ei.

Dindu-și seama de greutatea pe care le avea de întâmpinat foggartismul, se gândi să adauge o a doua coardă la arcul carierei parlamentare a lui Michael, și i se păru c-o și găsisse: după ce, cu prilejul călătoriei în jurul lumii, petrecuse șase săptămâni în India, cunoștea destul de bine condițiile locale pentru a putea susține intrarea liberă a coloniștilor indieni în statul Kenya. Din convorbirile cu studen-

ții indieni, ajunsese la concluzia că este imposibil să mergi într-o anumită direcție fără a-ți cunoaște precis țelul. Tinerii indieni, complicați și lipsiți de simț practic, meditativi și închiși, păreau totuși convinși de faptul că moleculele unui organism sînt mai puțin importante decît organismul însuși și că, de fapt, ei erau mai puțin importanți decît India. Astfel Fleur întîlnise o credință — lucru nou și fascinant. Îi povesti lui Michael.

— Toate bune și frumoase, îi spuse el, dar prietenii noștri indieni n-au trăit patru ani în tranșee sau cu groaza de tranșee, pentru a-și apăra această credință. Dacă ar fi trecut prin ceea ce am trecut noi, n-ar mai avea, probabil, impresia că această credință a lor este atît de importantă pe cît li se pare. Chiar dacă ar dori să aibă acest sentiment, antenele sensibilității lor ar fi atrofiate. Acesta este efectul războiului asupra tuturor celor care au fost pe front.

— Totuși, „credința“ nu devine mai puțin interesantă, zise Fleur, pe un ton sec.

— Așa o fi, draga mea! Profetii ne învinuiesc că n-avem nici un ideal, dar cum să crezi într-o forță creatoare care este atît de fantezistă și de rea încît transformă milioane de oameni în praf și pulbere? Ascultă-mă pe mine, Fleur: epoca victoriană a produs o cantitate considerabilă de credință ieftină și superficială, iar prietenii noștri indieni se găsesc în aceeași situație. India lor n-a mai progresat de la Revoluția¹ și pînă azi; de altfel, chiar revolta aceea n-a fost decît o răscoală superficială. Deci nu trebuie să-i iei prea în serios.

— Nu, dar îmi place modul cum cred ei că-și servesc țara.

La zimbetul lui Michael, Fleur se încrunță, zicîndu-și: „Iarăși gîndește că-mi sporește colecția“.

¹ Răscoală împotriva stăpînirii engleze din India, care a avut loc între anii 1857—1859. Forțele principale ale acestei răscoale le-au constituit mesele țărănești și mescriașii. Marea majoritate a feudalilor indieni a rămas de partea englezilor. Mișcarea a fost înfrîntă datorită lipsei de organizare.

Cînd află despre noile ei relații, *sir* Lawrence, care făcuse studii destul de serioase în materie de orientalistică, ridică sprinceană.

— Cel mai vechi prieten al meu, îi spuse lui Fleur în ziua de 1 mai, este judecător în India. Trăiește acolo de patruzeci de ani. După primii doi ani, mi-a scris că începe să-i cunoască puțin pe indieni. După zece ani, mi-a scris că-i cunoaște perfect. Ieri am primit o scrisoare de la el, în care îmi spune că după patruzeci de ani nu-i cunoaște deloc. Iar ei ne cunosc pe noi tot atît de puțin. Nici circulația singelui nu-i aceeași în Orient și Occident.

— Oare în patruzeci de ani circulația sanguină a prietenului dumitale nu s-a schimbat?

— Nici un pic, răspunse socrul ei. O asemenea schimbare se face în patruzeci de generații. Mai dă-mi, te rog, o ceașcă din excelenta ta cafea turcească, draga mea. Ce spune Michael despre greva generală?

— Că guvernul nu cedează pînă cînd T.U.C.¹ nu renunță complet la toate revendicările.

— Așa este! Dar dacă poporul englez ar avea o altă circulație a singelui, am asista la o „frumoasă încurcătură“, cum ar zice bătrînul Forsyte.

— Simpatia lui Michael este de partea minerilor.

— Și a mea, stimată doamnă. Minerul este un om foarte cumsecade — dar, din păcate, soarta l-a pedepsit cu lideri. Proprietarii minelor sînt în aceeași situație. Și acești onorați lideri or să ne dea de furcă pînă să-i punem la punct. Cărbunele nu e un produs simpatîc; îți innegrește obrazul și acum vrea să ne innegrească ochii. Azi nu sînt prea vesel! Te las, la revedere! Sărută-l pe Kit din partea mea, iar lui Michael spune-i să nu-și piardă capul.

Tocmai aceasta era și preocuparea lui Michael. Cînd izbucnise „Marele Război“, era destul de vîrstnic pentru a

¹ *Trade Union Congress* = Congresul trade-unionurilor — sindicatele din Anglia.

lupta, dar prea tinăr pentru a înțelege fatalismul ce se așterne peste firea omenească în preajma unei crize. De data aceasta însă, în ajunul grevei generale¹, pricepu fatalismul precum și marea importanță pe care ființa omenească o acordă prestigiului său. Michael observase că ambele părți își exprimaseră reciproc intenția de a ajunge — pe orice cale — la un acord; dar că nici una dintre ele nu voia să facă vreo concesie. Observase apoi că, pe măsură ce părțile se apropiau, cele două sloganuri — „Mai multe ore de muncă, salarii mai mici!“ și „Nici un minut mai mult, nici un ban mai puțin!“ — se înclinau reverențios și-și întorceau spatele. Iar acum, nu-și putea ascunde nerăbdarea caracteristică temperamentului său impulsiv și urmărirea demersurile sobre și prudente ale unor britanici tipici, care aveau în mână toate posibilitățile unei mediații. În luna aceea memorabilă, când nu numai domnii care enunțau sloganurile, ci și britanicii tipici se aflară brusc în fața cerinței imperioase de a-și salva prestigiul, Michael își dădu seama că totul era pierdut. La miezul nopții, când se întoarse acasă de la Camera Comunelor, o găsi pe Fleur dormind. Se uită la ea, întrebându-se dacă s-o trezească din somn pentru a-i spune că țara-i în „grea cumpănă“, ori ba. Pentru ce să-i tulbure somnul dătător de frumusețe? Are timp să afle! De altfel, nu-l va lua în serios. Trecind în camera lui de toaletă, se opri în fața ferestrei și privi în scuarul întunecat. Peste douăsprezece ore începe greva generală! Iată o „verificare“ a caracterului britanic. Caracterul britanic! De ani de zile se născuse în Michael bănuiala că aparențele erau înșelătoare: că membrii parlamentului, publicul amator de teatre, micuțele doamne sprintene în rochiile lor strinse pe trupurile delicate și vioaie, generalii pletorici în fotolii comode, preoții la amvoane, poștașii pe străzi... și mai ales presa, nu reprezentau cu adevărat mentalitatea națională. Dacă

¹ Este vorba de greva generală din anul 1926, din Anglia, una dintre cele mai cunoscute.

n-ar apărea ziare, omul ar avea măcar o șansă de a simți și de a vedea caracterul britanic, dar din pricina gazetelor, acest caracter n-a fost văzut și n-a fost simțit deslușit nici în timpul războiului — cel puțin nu în Anglia. În tranșee, firește, era altfel, acolo sentimentalismul și ura, propaganda și clarul de lună erau „tabu“, iar indivizii înzestrați cu acru umor britanic și-au făcut datoria sublim și fără poză, în noroi și sînge, în miasme și zgomote infernale, sub apăsarea permanentă a coșmarului de a fi fost aruncați în foc fără rost și fără motiv! Umorul sfidător al britanicilor se intensifica pe măsură ce situația se agrava, iar acum — Michael era convins de acest lucru — avea să se manifeste din nou. Plecă de lingă fereastră, se dezbracă și se întoarse în camera de culcare.

Fleur se trezise.

— Ce s-a întîmplat, Michael?

— Grevă.

— Ce plictiseală!

— Da, va trebui să facem un efort.

— Pentru ce au numit comisia aceea, pentru ce au plătit atîtea subvenții, dacă n-au fost în stare să evite greva?

— Fetișo dragă, aceasta a fost o cerință a bunului-simț, dar nu servește la nimic.

— Pentru ce nu pot ajunge la un acord?

— Pentru că trebuie să-și salveze prestigiul. Salvarea prestigiului este cel mai puternic mobil din lume.

— Ce vrei să spui, Michael?

— Ei bine, prestigiul a fost cauza războiului, acum el e cauza grevei și, dacă n-ar fi grija de a „ieși basma curată“, n-ar mai exista viață pe pămînt în ziua de azi.

— Nu fi absurd!

Michael o sărută.

— Cred că va trebui să-ți găsești o ocupație, îi zise somnoroasă. Atîta vreme cît durează greva, n-o să fie prea multe dezbateri în Cameră.

— Nu. Vom ține ședințe, ne vom holba unul la altul și vom rosti la intervale fixe cuvântul „formulă“.

— Mi-ar plăcea s-avem și noi un Mussolini.

— Mie nu. Cu timpul îl plătești scump. Gindește-te la Diaz¹ și Mexic, la Napoleon și Franța sau la Cromwell și Anglia!

— Carol al II-lea, murmură Fleur cu nasul în pernă, era un om adorabil.

Tulburat de sărutare, Michael rămase cităva vreme treaz; apoi adormi puțin și se trezi din nou. Prestigiul! Nimeni nu se mișcă de teamă să nu-și piardă prestigiul. Timp de aproape un ceas, Michael încercă să găsească o cale pentru a-i salva pe toți, apoi adormi. La ora șapte dimineața se deșteptă cu senzația că-și pierduse vremea. Sub aparența îngrijorării sale pentru țară și a preocupării, mărturisite, de a găsi o „formulă“, Michael era frământat de o mulțime de sentimente, mobile și prejudecăți personale. Ca și înainte de război, exista dorința profundă de a-l umili și a-l descuraja pe adversar; fiecare voia să-și salveze prestigiul pe socoteala inamicului său!

După micul dejun, ieși numaidecît în oraș.

Oamenii și automobilele se revărsau în valuri peste Westminster Bridge; autobuzele și tramvaiele nu circulau; pe lângă el nu treceau decît camioane încărcate sau goale, care înaintau huruind. Cîțiva „voluntari“ ieșiseră pe străzi și cîțiva bărbați subțiri vindeau un ziar subțire numit *The British Gazette*. Toată lumea afișa un aer de veselie ostentativă. Michael se îndreptă spre Hyde Park. Peste noapte, apăruse în Park — din ordin — o uluitoare invălmășeală de camioane, bidoane și corturi. În mijlocul letargiei mintale și imaginative care dusesese la această criză națională, te uimea minunata demonstrație de energie practică a organe-

¹ Porfirio Diaz (1830—1915), politician care a instituit în Mexic o dictatură ce a servit interesele capitalului străin, în special englez, și ale marilor moșieri. A fost răsturnat pe cale revoluționară.

lor administrative. „Lumea zice că nu ne pricepem la organizare! gîndi Michael, și ce bine ne pricepem... după ce evenimentul s-a produs!”

Se îndreptă spre o mare stație de cale ferată. Deși stația era împinzită cu pichete de greviști, trenurile circulau cu personal voluntar. Umblînd încoace și-ncolo, Michael intră în vorbă cu „voluntarii”. „Oamenii aceștia trebuie să mănînce! își zise. Ce-ar fi să facem o cantină?” Se întoarse în grabă în South Square.

Fleur era acasă.

— Vrei să mă ajuți să facem o cantină pentru personalul voluntar de la căile ferate?

Pe fața lui Fleur citi întrebarea: „Oare servește scopurilor mele?” Michael continuă:

— O să ne ceară o muncă îngrozitoare și va trebui să facem apel la oricine ne-ar putea ajuta. Cred că pentru început aș putea-o mobiliza pe Nora Curfew împreună cu echipa ei de la Bethnal Green. Dar ceea ce-mi este cel mai necesar e mîntea ta ageră și dibăcia ta în mînuirea oamenilor.

Fleur zîmbi și zise:

— S-a făcut.

Se urcă în automobil — darul oferit de Soames la întoarcerea din călătoria în jurul lumii — și porniră să strîngă și să repartizeze oameni. O recrutară pe Nora Curfew și echipa ei din Bethnal Green. În timpul acestei prime întîlniri între Fleur și femeia pe care înclina s-o considere oarecum rivala ei, Michael observă cum, după primele cinci minute, Fleur o acceptă pe Nora Curfew, dîndu-și seama că e prea „bună” pentru a fi primejdioasă. Lăsîndu-le în South Square pentru a discuta amănunte culinare, plecă să prevină ostilitatea naturală a oficialității. Avea impresia că trebuie să taie sirma ghîmpată într-o noapte întunecată, înainte de „atac”. După ce „tăie” o bună parte, se duse la Cameră. Zumzetul „formulelor” neformulate făcea ca aci să fie locul cel mai deprimant din cîte văzuse în ziua aceea. Toată lumea vorbea despre „constituția amenințată”. Gu-

vernul era dezorientat cum nu fusese niciodată și susținea că nu se poate face nimic dacă nu-și salvează prestigiul. Expresiile „Libertatea presei” și „Pistolul la timp” deveniseră o tautologie! În incintă, Michael dădu de domnul Blythe, care medita asupra morții trecătoare a săptămânalului său iubit, și-l pofti să ia o gustare în South Square la ora nouă. Fleur se întorsese acasă în același scop. După părăirea domnului Blythe, soluția era „să se formeze un grup” de oameni cu idei juste.

— Exact, Blythe! Dar ce însemnează în momentul de față „idei juste”?

— Trebuie să apelăm iarăși la foggartism, zise domnul Blythe.

— Oh! spuse Fleur, ar fi mai bine dacă ați renunța amândoi la ideea aceasta. Nimeni nu vrea să aibă de a face cu foggartismul. E ca și cum le-ați cere oamenilor din ziua de azi să trăiască după preceptele sfântului Francisco d'Assisi.

— Scumpa mea doamnă, dacă sfântul Francisc ar fi vorbit ca dumneavoastră, astăzi nu s-ar mai pomeni numele lui.

— Se poate, dar ce influență efectivă a avut el? Nu-i decît un om ciudat. Toate marile figuri spirituale nu sînt decît ciudățenii. În situația de azi, trebuie să privești spre Tolstoi sau Cristos dacă vrei să faci ceva.

— Fleur cam are dreptate, Blythe.

— Sacrilegiu! exclamă domnul Blythe.

— Nu știi, Blythe. De curînd am vizitat periferiile Londrei și am ajuns la concluzia că ele barează calea foggartismului. Dacă urmărești copiii din cartierele acelea, vei vedea cît sînt de atractive rigolele lor! Atîta vreme cît un copil poate avea o rigolă, nu o părăsește niciodată de bunăvoie. Și nu trebuie să uiți că rigolele au o mare influență civilizatoare. Noi, aici, avem mai multe rigole decît orice țară și mai mulți copii crescuți într-însule... și sîntem cel mai civilizat popor din lume. Greva aceasta ne-o va dovedi. Vor fi mai puține vărsări de sînge și mai multă bună dispoziție decît în orice parte a lumii; și toate acestea datorită rigolelor.

— Renegat! zise domnul Blythe.

— Uite ce este, zise Michael, foggartismul, ca toate religiile, este exagerarea unui adevăr curent. Noi am lucrat prea mult cu toptanul, Blythe. Am convertit pe cineva?

— Pe nimeni, zise Blythe. Dar dacă nu-i putem scoate pe copii din rigole, foggartismul nu mai există.

Michael se mișcă nervos pe scaun iar Fleur spuse prompt:

— Ceea ce n-a existat nicicînd nu va putea exista niciodată. Veniți cu mine să vedeți bucătăriile? Le-au lăsat într-un hal de murdărie nemaipomenită. Cum să scăpăm de atîta amar de gîndaci?

— Caută un vrăjitor cu fluier fermecat¹, să-i momească la moarte, zise Michael.

În dependințele viitoareii cantine îi întîmpină Ruth La Fontaine, din echipa lui Norah Curfew, care-i conduse în bucătăria întunecoasă, plină de miasme. Michael aprinse un chibrit și găsi comutatorul electric. Pfiu! Un roi cafeniu-negrișos, surprins de lumină, forfotea înapoi și-ncolo, acoperind pardoseala, pereții și mesele. Michael mai avu suficientă stăpînire de sine pentru a observa fețele celor trei: Fleur se încruntă înfiorată, domnul Blythe rămase cu gura căscată; iar Ruth La Fontaine, brună și frumușică, zîmbi nervos. Fleur îl strînse de braț.

— Ce dezgustător!

Gîndacii speriați se refugiaseră în găurile lor sau renunțaseră să se mai agite; ici-colo, cîte un gîndac mare, izolat, părea că-i urmărește pe vizitatori.

— Gîndiți-vă că ani de zile s-a gătit mîncare în această bucătărie, strigă Fleur. Uf!

— La urma urmei, zise Ruth La Fontaine, scuturîndu-se și zîmbind, ploșnițele sînt și mai rele.

Domnul Blythe pufăia zgomotos din trabuc.

¹ Referire la legenda germană a vrăjitorului din Hamela, care a salvat orașul de șobolani, scoțîndu-i cu ajutorul fluierului fermecat.

Fleur murmură:

— Ce ne facem, Michael?

Era palidă, respira scurt și părea cuprinsă de friguri. Michael gîndi: „E prea scîrbos! Trebuie s-o scot de aici!“ Deodată, Fleur puse mîna pe o mătură și se repezi la un gîndac mare de la perete. Într-un minut, toți îi urmară exemplul... deschiseră ușile, ferestrele și începură a curăța și a mătura de zor.

CAPITOLUL II

LA TELEFON

Winifred Dartie nu primise ziarul *Morning Post*. În al șazeceșioptulea an al vieții sale, nu urmărise îndeaproape mersul evenimentelor care duseseră la greva generală, deoarece gazetele spun mereu o mulțime de lucruri și omul nu știe ce-i adevărat și ce nu. Tradeunioniștii prea își viră nasul peste tot; nu-i de mirare că oamenii își pierd răbdarea. De altfel, pînă la urmă, guvernul sfîrșește prin a rezolva lucrurile. Totuși, urmînd sfatul fratelui ei Soames, își umplu pivnițele cu cărbuni și dulapurile cu articole de băcănie; așa încît, în cea de a doua zi de grevă, pe la ora zece dimineața, sedea comod lingă telefon.

— Tu ești, Imogen? Treceți împreună cu Jack să mă luați diseară?

— Nu, mamă. Jack, bineînțeles, e mobilizat. La ora cinci trebuie să fie la serviciu. De altfel, aud că teatrele vor fi închise. O să mergem altă dată. *Dat Lubly Lady*¹ o să se joace multă vreme.

¹ *Drăguța doamnă.*

— Foarte bine, draga mea. Dar ce belea pe capul nostru! Ce-ți fac băieții?

— Perfect. Amîndoi vor să se ducă „voluntari“. Le-am făcut cîte o mică banderolă pe mincă. Crezi că se găsesc la secția de jucării de la Harridge bastoane de cauciuc pentru copii?

— O să aducă, desigur, dacă mai continuă greva. Azi mă duc acolo și am să le dau ideea. Ar fi foarte dulci în chip de voluntari. Nu-i așa? Aveți cărbuni destui?

— O, da! Jack spune că n-avem voie să facem stocuri. E teribil de patriot.

— Bine, draga mea, la revedere! Sărută-i pe băieți!

Winifred se gîndea pe cine să mai cheme, cînd sună telefonul.

— Da?

— Casa domnului Val Dartie?

— Nu. Cine vorbește?

— Numele meu este Stainford. Sînt un fost coleg de școală. Sînteți bună să-mi dați adresa lui?

Stainford? Numele nu-i zicea nimic.

— Sînt mama lui. Fiul meu nu e la Londra, dar sper să sosească în curînd. Pot să-i transmit ceva din partea dumneavoastră?

— Mulțumesc. Trebuie să-i vorbesc. Am să mai dau un telefon sau trec pe la dumneavoastră mai încolo, poate-l găsesc. Mulțumesc.

Winifred puse receptorul pe furcă.

Stainford! Vocea era distinsă. „Sper să nu fie vorba de bani“, își zise. De cele mai multe ori distincția este legată de bani; ce straniu! Sau, mai degrabă, de lipsa de bani. Pe vremuri, cînd trăia în Park Lane, cunoscuse o seamă de oameni distinși care au sfîrșit prin a da faliment sau în fața instanței de divorțuri. Emily, mama ei, nu putuse rezista niciodată distincției. Așa au început și relațiile ei cu Monty — purta jiletce atît de perfecte și flori atît de frumoase la

butonieră! Era întotdeauna la curent cu ultima modă. Imposibil să nu te impresioneze. Da! Azi nu-i mai părea rău că s-a măritat cu el. Fără el, nu l-ar fi avut niciodată pe Val, nici pe cei doi nepoți, băieții lui Imogen, nici pe Benedict (ajuns aproape colonel) — pe care în ultima vreme nu-l mai vedea deoarece trăia la Guernsey¹, unde cultiva castreți — departe de impozitul pe venituri. Lumea poate zice ce vrea despre epoca aceea, dar nimic nu poate fi mai modern decît vremurile de pe la sfîrșitul veacului trecut și începutul acestuia, cînd impozitul pe venituri era de un șiling și oamenilor li se părea mare. În ziua de azi, oamenii umblă încoace și-ncolo și vorbesc neîncetat, pentru a ascunde faptul că nu mai sînt atît de *chic* și la modă cum erau cei de pe vremuri.

Telefonul sună din nou.

— Vorbiți, vă rog, cu Wansdon.

— *Hállo!* Tu ești, mamă?

— Oh, Val, ce drăguț din partea ta! Ce zici ce absurdă e greva asta?

— Niște măgari! Uite ce este, noi venim la Londra.

— Într-adevăr? Pentru ce, dragul meu? Acum e mult mai comod la țară.

— Holly zice că trebuie să ajutăm și noi. Ghici, cine a picat la noi aseară? Fratele ei — tînărul Jon Forsyte. L-a lăsat pe soția și mama lui la Paris... pretinde că n-a putut veni în patrie în timpul războiului, dar acum trebuia să vină. A călătorit toată iarna... Egipt, Italia și așa mai departe... mi se pare că s-a săturat de America. Zice că dorește să facă o muncă murdară — să încarce cărbuni într-o locomotivă. După-amiază plecăm la Londra și ne instalăm la hotelul „Bristol“.

— Oh, de ce nu veniți la mine, dragul meu, am tot ce ne trebuie.

¹ Insulă în Marea Mîneei.

— Tinărul Jon este cu noi și cred că n-ar fi...
— Dar e un băiat simpatic, nu-i așa?
— Unchiul Soames nu e la tine?
— Nu, dragă. Este la Mappedurham. Oh, da, acum mi-am adus aminte că mai adineaori te-a căutat la telefon un domn Stainford.

— Stainford? Ce! Aubrey Stainford... nu l-am văzut de cînd am plecat de la Oxford.

— A spus că va mai chema sau va trece pe aici.

— Mi-ar face plăcere să-l revăd pe Stainford. Dacă nu te supără să ne găzduiești, venim la tine, mamă. Trebuie să-l aduc și pe tinărul Jon, mă înțelegi... după șase ani de despărțire, Holly și cu el vor să fie cît mai mult împreună; dar cred că tinărul va fi tot timpul plecat de acasă.

— O să fie foarte bine. Ce face Holly?

— Perfect.

— Și caii?

— Bine. Am un excelent minz de doi ani, numai că e puțin cam înapoiat. Nu-l pun să alerge pînă la cursa Goodwood¹, dar atunci trebuie să ciștige.

— O să fie splendid. Așadar, dragul meu, vă aștept. Dar sper că n-ai de gînd să faci vreo muncă grea cu piciorul tău...

— Nu. Probabil voi intra șofer de autobuz. N-o să dureze mult. Guvernul este pregătit. O să-i învețe minte. De data asta *le arătăm noi*.

— Mă bucur. O să fie foarte bine după ce scăpăm de grevă. Ce oribil! Chiar acum, în plin sezon! Unchiul tău trebuie să fie foarte supărat.

În receptor se auziră sunete confuze, apoi din nou glasul lui Val:

— Ascultă, mamă. Holly zice că și ea caută să lucreze ceva... te roagă să-l întrebi pe tinărul Mont. El cunoaște multă lume. Pe curînd... la revedere!

¹ Cursele din luna iulie.

Winifred agăță receptorul în furcă și dădu să se ridice din fotoliul de lemn de trandafir, cînd telefonul sună din nou.

— Doamna Dartie?... Tu ești, Winifred? Aici Soames. Ți-am spus eu?

— Da, mă plictisește la culme, dragul meu. Val zice că nu va dura mult.

— De unde știe el?

— E foarte deștept.

— Deștept? Hm! Eu vin la Fleur.

— Dar pentru ce, Soames? Credeam dimpotrivă, că...

— Trebuie să fiu la fața locului, dacă se întîmplă vreun... accident. Și apoi, automobilul meu stă degeaba aici... poate ar fi de folos pe acolo. Iar lui Ruggs îi va face bine să fie mobilizat. Nu știi unde poate duce greva asta.

— Oh! Crezi...

— Cred? Păi nu-i de glumă. Asta vine din banii aruncați pentru subvenții.

— Astă-vară tu mi-ai spus că...

— Oamenii ăștia nu văd mai departe de lungul nasului. N-au minte nici cît un pîsoi. Annette vrea să plece la mama ei, în Franța. Eu n-o opresc. Cît ține greva, nu se poate plimba pe aici. Azi o duc cu automobilul la Dover și mîine vin la Londra.

— E cazul să vînd ceva, Soames?

— Absolut nimic.

— Lumea pare teribil de agitată, cu greva asta. Val vrea să se facă șofer de autobuz. Oh! Soames, era cît p-aci să uit... tînrul Jon Forsyte s-a întors în țară. Și-a lăsat soția și mama la Paris și-a venit aici să se facă fochist.

Se auzi un sunet adînc, apoi:

— Pentru ce vrea să facă așa ceva? Mai bine rămînea departe de Anglia...

— Da.. a. Cred că Fleur...

— Vezi să nu-i vii fetei în cap cine știe ce idei!

— N-ai nici o grijă. Soames. Aşadar, am să te văd. La revedere!

Dragul de el! e mereu speriat din pricina lui Fleur! Desigur că tinărul Jon Forsyte şi cu ea... dar a trecut un veac de atunci! Iubire de copil! Winifred zîmbi foarte liniştită. Greva e într-adevăr foarte „interesantă” atîta vreme cît greviştii nu sparg geamurile... şi aprovizionarea cu lapte se face regulat — guvernul a avut întotdeauna grijă de acest lucru — iar în ceea ce priveşte ziarele... asta e un lux! O să fie foarte plăcut cu Val şi Holly. Greva e un bun subiect de conversaţie; de la război încoace, n-a mai fost ceva atît de palpitant. Apoi, dînd ascultare dorinţei instinctive de a participa la agitaţia generală, Winifred ridică receptorul.

— Dă-mi te rog Westminster 0000... Doamna Michael Mont? Fleur? Aici mătuşa Winifred. Ce mai faci, draga mea?

Glasul care-i răspunse vorbea iute şi subţire, ceea ce-i plăcea mult lui Winifred care, din distincţie, învăţase să vorbească tăragănat, pentru a-şi stăpîni atît graba cît şi emoţia. În ziua de azi, toate femeile tinere din societate vorbeau ca Fleur, de parcă limba engleză din trecut li se părea prea lentă şi plicticoasă... simţeau nevoia s-o facă mai picantă prin sunete stridente.

— Foarte bine, mulţumesc. Îţi pot fi de folos cu ceva, mătuşă dragă?

— Da, draga mea... vărul tău Val şi cu Holly vin la Londra din pricina grevei. Şi Holly — cî toate că, după părerea mea, nu e deloc necesar — vrea să lucreze. S-a gîndit că poate Michael i-ar putea...

— O, da, desigur, sînt o mulţime de lucruri de făcut. Noi am deschis o cantină pentru muncitorii de la căile ferate, poate ar vrea să ne ajute.

— O, draga mea, ar fi foarte plăcut.

— Nu, mătuşă Winifred, nu-i defel plăcut, e foarte obositor.

— Greva nu poate dura mult draga mea, Parlamentul este obligat să facă ceva. Ce bine de tine că ai toate veștile din prima mână! Așadar, pot s-o trimit pe Holly la tine?

— Firește că da. O să ne fie de mare folos. La vîrsta ei, cred că va fi mai bine să se ocupe de aprovizionare decît să stea în picioare la servitul mesei. Am să mă înțeleg bine cu ea. Important e să te înțelegi și să nu ai discuții cu oamenii cu care lucrezi. Ai vreo veste de la tata?

— Da. Mîine vine la voi.

— Oh! Pentru ce?

— Zice că vrea să fie la fața locului în cazul vreunui...

— Oh, ce naivitate! Ei, nu face nimic. Vom avea două automobile la dispoziție.

— Și Holly vine cu automobilul ei. Val vrea să se angajeze șofer la un autobuz, zice că... er... tînărul... da... cam asta ar fi, draga mea! Sărutări lui Kit. Smither zice că în Park sînt o mulțime de bidoane de lapte. Azi-dimineață s-a dus să vadă ce mai e prin Park Lane. Nu-i așa că e foarte palpitant?

— La Cameră se spune că, înainte de sfîrșitul grevei, impozitul pe venituri se va mări cu încă un șiling.

— Oh, draga mea!

În momentul acela, un glas spuse: „V-au răspuns?“ Conversația fiind întreruptă, Winifred puse receptorul în furcă și rămase placidă în fotoliu. Park Lane! Din casa aceea veche — casa tinereții ei — ar fi putut avea o splendidă perspectivă a celor ce se petrec... ar fi fost într-adevăr ea la „marele cartier“! Dar bătrînul ei tată ar fi suferit cumplit! James! Parcă-l vedea aievea cu șalul pe umeri și cu nasul lipit de fereastră, încercînd să combată cu ochii săi cenușii prostul obicei al celor din casă de a nu-i povesti nimic. Winifred mai avea încă vreo cîteva sticle din vinul lui. Iar Warmson, fostul lor valet, continua să fie proprietarul hanului „La porumbelul îmbufnat“, pe malul Tamisei, la Moulbridge. În fiecare an, de Crăciun, îi trimitea cîte un burduf de brînză Stilton, indicîndu-i exact cît vin de Por-

to, din pivnițele de la Park Lane, trebuia să toarne peste ea. Ultima lui scrisoare se încheia astfel:

„Mă gîndesc adeseori la stăpînul meu, cum îi plăcea să coboare în pivniță; și-a păstrat acest obicei pînă la sfîrșitul puterilor sale. În ceea ce privește vinul, mă tem, doamnă, că zilele de odinioară nu se mai întorc. Respectele mele domnului Soames și celorlalți. Doamne, Dumnezeule, mi se pare c-a trecut un veac de cînd am venit prima dată la Park Lane.

Al dumneavoastră supus servitor,
George Warmson.“

„P.S. Vă rog să-i spuneți domnului Val că am pariat o liră sau două pe minzul crescut de domnia-sa; ciștigul mi-a fost binevenit“.

Servitorii de odinioară! Ea o avea pe Smither, din casa lui Timothy; o luase după ce bucătăreasa murise în mod misterios, sau, după cum spunea Smither: „A murit de supărare, doamnă, zău așa, căci prea ne-a lipsit domnul Timothy!“ Smither era un fel de „supraveghetor al încărcăturii“ — parcă așa le zicea pe vapoare — și într-adevăr era foarte capabilă, mai ales dacă te gîndești că avea șaiszeci de ani și corsetul îi pîrîia de strîns ce-l purta! Faptul de a fi din nou în familie era o mare mîngiere pentru biata bătrînă. Smither era cu opt ani mai tinăra decît Winifred, care — ca o adevărată membră a familiei Forsyte — privea de la înălțimea tinereții sale eterne, vîrsta celor din jurul ei. Și pentru ea era o mare mîngiere să aibă în casă o ființă care-și aducea aminte de Monty în floarea tinereții — Montague Dartie, care murise de atîta vreme încît îl învăluia o aureolă palidă, cum fusese odinioară obrazul lui. Sărmanul Monty! Să fi trecut oare, într-adevăr, patruzeci și șapte de ani de cînd se căsătorise cu el și se mutase în Green Street?

Ce bine au ținut fotoliile astea de lemn de trandafir cu flori verzi pe tapiseria spetezei... mobile din vremea cînd nu exista „ziua de șapte ore“ și alte asemenea! În vremea aceea, oamenii se gîndeau la munca lor, nu la cinematografe! Iar Winifred, care nu fusese niciodată nevoită să se gîndească la munca-ei, oftă. Totul fusese foarte distractiv și, dacă guvernul ar lichida această mică plictiseală, sezonul promitea să fie teribil de plăcut. Avea bilete pentru aproape toate spectacolele. Mina îi alunecă pe fotoliul în care ședea. În patruzeci și șapte de ani, de cînd locuia în Green Street, a îmbrăcat aceste fotolii numai de două ori, și încă erau în bună stare. Ce-i drept, în ultima vreme nu prea ședea nimeni pe ele, pentru că aveau spetează dreaptă și n-aveau brațe. De altfel, în ziua de azi, toată lumea se lăfăie și se mișcă atît de mult, încît nici un fotoliu nu rezistă. Winifred se ridică pentru a studia starea celui pe care ședea și aplecă ușor fotoliul de lemn de trandafir. Ultima dată le-a îmbrăcat în anul morții lui Monty — în 1913, chiar înainte de război. Într-adevăr, bucata aceea de mătase cenușiu-verzuie a fost admirabilă!

CAPITOLUL III

REÎNTOARCEREA

După o absență de cinci ani și jumătate, Jon Forsyte debarcă la Newhaven, de pe ultimul vapor care mai plecase din Franța; impresiile sale erau foarte ciudate. Drumul cu automobilul pînă la Wansdon, sub dealurile de la Sussex, i se păru o încîntare. Anglia! Ce calcar minunat, ce verdeată minunată! Totul pare a fi rămas neschimbat de o veșnicie! Satele din văi, podurile bătrîne, oile, cringurile de fag! Și

cucul... de șase ani nu auzise un cuc cîntînd! Poetul, admirat în ultima vreme, se trezi în sufletul tînărului Jon. Minunată și bătrînă țară! Anne o să fie încîntată de această priveliște de o frumusețe desăvîrșită. După greva generală, o va putea aduce aici pe Anne și-i va arăta totul. Între timp, ea o să stea liniștită cu mama lui la Paris, iar el va fi liber să-și facă datoria în slujba pe care o va găsi. Își aducea bine aminte de acest loc, de Chanctonbury Ring, acolo sus, și de plimbarea de la Worthing. Își amintea foarte bine. Fleur! Cumnatul său, Francis Wilmot, se întorsese din Anglia aducînd multe vești despre Fleur: este foarte modernă, atrăgătoare și are un băiat. Cît de profundă poate fi o iubire și cît de desăvîrșită poate fi uitarea! Gîndindu-se la ceea ce simțise el pe aceste meleaguri, își dădu cu plăcere seama că în momentul acela nu-l preocupa decît revederea cu Holly și „bătrînul Val“.

Nu-și anunțase sosirea decît printr-o telegramă trimisă de la Dieppe, dar spera să-i găsească acasă, pentru că Val nu-și putea părăsi caii. I-ar fi plăcut să dea o raită prin grajdurile lui Val, poate chiar să facă o plimbare călare peste dealuri, înainte de a se încadra în acțiunea antigrevistă. Ce bine ar fi să fie și Anne aici, să poată încăleca împreună! Jon își aminti de prima plimbare călare, cu Anne, în pădurile din Carolina de Sud — plimbare cu urmări atît de grave pentru amîndoi. Iată casa! Ce casă veche și frumoasă! Iar în ușă... Holly! Privindu-și sora vitregă, zveltă, cu părul negru, îmbrăcată într-o rochie liliachie, Jon revăzu cu o durere sfișietoare imaginea tatălui său, în după-amiaza aceea îngrozitoare, zăcînd mort în vechiul fotoliu de la Robin Hill! Tatăl său iubit... fusese întotdeauna atît de bun cu el!

— Jon! Ce bine-mi pare c-ai venit!

Sărutarea ei, ca de obicei, îi atinse sprînceana. Holly era neschimbată. În definitiv, e mai plăcut să ai o soră vitregă decît o soră bună. Cu surorile bune ai aproape întotdeauna discuții.

— Ce păcat că n-ai putut veni împreună cu Anne și mama ta! Dar probabil că așa e mai bine, pînă se isprăvește greva. Pari tot englez, Jon; iar gura ta este tot atît de mare și de frumoasă ca-n trecut. De ce oare americanii și mariarii au gură atît de mică?

— Simțul datoriei, cred eu. Ce face Val?

— O, Val e bine. Jon, tu ți-ai păstrat zîmbetul. Ți-aduci aminte de camera ta?

— Da. Ce faci tu, Holly?

— Așa și așa. Am devenit scriitoare, Jon.

— Splendid!

— Ba deloc! Muncă multă și nici o răsplată.

— Oh!

— Prima mea carte n-a fost bună de nimic. Un fel de *Fermă africană*¹ fără înflorituri spirituale — poate-ți mai aduci aminte de ea.

— Da. Dar înfloriturile eu le-am sărit întotdeauna.

— Așa este, Jon; noi am moștenit de la tata oroarea de înflorituri. Odată mi-a spus: „Pînă la urmă vom ajunge să zicem că toată materia este spirit sau tot spiritul este materie — una din ele“.

— Dar nu va fi așa, zise Jon, oamenilor le place să separe lucrurile. Să știi, Holly, că-mi aduc aminte de fiecare obiect din camera aceasta. Ce fac caii? Pot să-i văd și să încălec miine?

— Da, o să ieșim dis-de-dimineață să-i vedem la antrenament. N-avem decît doi mînji de doi ani, dar unul dintre ei promise mult.

— Foarte bine! După aceea, trebuie să plec la Londra să-mi caut o meserie murdară. Mi-ar place să mă fac fochist. Întotdeauna am dorit să știu ce simt fochiștii.

¹ *The Story of an African Farm* (Povestea unei ferme africane), povestire dulceagă, publicată în 1883 de Olive Emilie Albertina Schreiner, sub pseudonimul Ralph Iron.

— Plecăm cu toții. Putem locui la mama lui Val. Nu știi ce plăcere îmi face să te văd, Jon. Peste o jumătate de oră cinăm

Jon zăbovi cinci minute în fața ferestrei din camera lui. Livada, cu pomi fructiferi în plină floare, era tot atît de frumoasă ca în noaptea aceea de odinioară, cînd gonise după Fleur. Nu erau plantați cu o precizie matematică, așa cum erau piersicii lui din livada din Carolina de Nord, pe care o vinduse de curînd. Frumusețea Angliei consta tocmai în lipsa de simetrie! Oh, mult l-a mai chinuit dorul de țară... ca și pe mama lui de altfel! Nu se va mai întoarce niciodată în America! Ce minunată este marea aceasta de flori de măr! Iarăși cîntă cucul!... Dacă n-ar fi fost decît acest cîntec și tot merita să se întoarcă acasă. O să găsească un teren unde să cultive pomi fructiferi, undeva în apusul Angliei, la Worcestershire sau la Somerset, sau prin apropiere de Wansdon... parcă-și aducea aminte că la Worthing creșteau smochini și alte plante rare. Își deschise geamantanul și începu să se îmbrace. Tocmai în locul unde ședea acum, punîndu-și cio-rapii americani, șezuse atunci cînd Fleur îi arătase costumul ei copiat după tabloul de Goya. Cine ar fi crezut atunci că, peste șase ani, el va dori ca Anne și nu Fleur să fie lîngă el, în patul acesta! Sună gongul! Își așeză părul strălucitor și aspru, își îndreptă cravata și coborî în goană.

Părerile lui Val despre grevă, părerile lui Val despre o problemă sau alta erau categorice și înguste ca și chipul său de călăreț. Golanii laburiști au pornit-o în mare minie, dar curînd se vor da bătute. Val îl întrebă pe Jon cum i-au plăcut iankeii? A văzut renumitul cal de curse „Man of War“? Nu? Doamne, Dumnezeu! Era cel mai prețios lucru care putea fi văzut în America! Iarba din Kentucky era într-ade-văr albastră? Sau numai văzută de la distanță? Oh! Oare ce vor interzice americanii, în viitorul apropiat, printr-o lege a prohibiției? Este adevărat că există un oraș în sud unde nu poți coabita cu cineva decît sub ochii gărzii orașenești? Aici, Parlamentul vrea să pună un impozit pe pariuri; pen-

tru ce nu se introduce „Totalizatorul“, ca să se isprăvească o dată cu toate? În ceea ce-l privea pe el, nu-i păsa, pentru că renunțase la pariuri! După aceste cuvinte, Val aruncă o privire spre Holly. Jon, de asemenea, se uită la sprincenele ei ridicate și la buzele ușor întredeschise -- ce față încântătoare, ironică și îngăduitoare! Ea îl mîna pe Val cu hățuri de mătase! Val continuă: Bine a făcut Jon c-a renunțat la America; dacă trebuie să facă agricultură în afara Angliei, de ce să nu se ducă în Africa de Sud, sub bietul drapel britanic, cu toate că olandezii nu sînt încă lichidați. Îndărătnică bandă! Ce-i drept, emigraseră de multă vreme și erau plini de entuziasm, adevărați coloniști... nu niște aventurieri faliți sau infractori grațiați. El nu-i iubea pe golanii aceia, dar trebuia să admită că sînt flăcăi zdaveni. Jon are de gînd să rămînă în Anglia? Bine! Ce-ar fi să se asocieze cu el la crescătoria de cai?

După o scurtă și penibilă tăcere, Holly zise cu un aer șiret:

— Jon nu este de părere că aceasta este o îndeletnicire potrivită unui bărbat, Val.

— De ce nu?

— Articole de lux, răspunse Holly.

— Crescătorie de cai pur-sînge... cum ar arăta caii fără asemenea crescătorii?

— Foarte tentant, zise Jon. M-aș asocia cu plăcere, dar ca îndeletnicire principală aș vrea să cultiv fructe și alte asemenea produse.

— Bine faci, băiete, poți cultiva merele pe care caii mei le mănincă duminica.

— După cum vezi, Jon, zise Holly, nimeni nu crede că se poate cultiva ceva în Anglia. Vorbim din ce în ce mai mult despre agricultură și o facem din ce în ce mai puțin. Ce părere ai, Val, Jon s-a schimbat?

Verii schimbară cîteva priviri.

— Pare ceva mai solid; în orice caz, n-are nimic american.

Holly murmură îngindurată:

— De ce oare poți recunoaște întotdeauna un american?

— De ce poți recunoaște întotdeauna un englez? zise Jon.

— Are ceva reținut, dragul meu. Dar nimic nu-i mai greu decît să definești un tip național. Totuși, expresia americană o vezi cît de colo.

— Cred că pe Anne nu se vede.

— Descrie-mi-o, Jon.

— Nu. Așteaptă s-o vezi.

După cină, cînd Val se duse să facă ultima inspecție a grajdurilor, Jon întrebă:

— Ai mai văzut-o pe Fleur, Holly?

— Cred că n-am văzut-o de un an și jumătate. Îmi place soțul ei, e un om foarte distins. Bine ai făcut c-ai rupt cu povestea aceea, Jon. Fleur nu este genul tău — nu vreau să spun că nu e încîntătoare, dar prea vrea să fie mereu în centrul atenției. Cred că, de fapt, tu știai acest lucru.

Jon o privi fără a-i răspunde.

— Cînd omul e îndrăgostit, adăubă Holly, e natural să nu vadă prea multe.

Ajuns din nou în camera lui, Jon avu impresia că toată casa este asaltată de fantome. Amintirile păreau a năvăli de pretutindeni... Fleur, Robin Hill, bătrînii copaci din timpul copilăriei lui, țigările tatălui său, florile și muzica mamei lui, camera în care se juca, odaia lui Holly cu fereastra care dădea spre turnul cu ceas de deasupra grajdurilor, camera în care mai tîrziu se luptase cu rimele. Prin fereastra deschisă pătrundea aerul plin de miresme dulci — Anglia însăși venea la el dinspre dealuri în amurgul luminat de lună, în această primă noapte petrecută în patrie, după mai mult de două mii de nopți. După ce vinduseră Robin Hill, acesta era singurul lui cămin în Anglia. Dar trebuie să-și facă — el și cu Anne — un cămin al lor! Cămin! Pe vaporul englezesc îi venea să îmbrățișeze personalul de serviciu pentru că vorbeau cu accent englezesc. Vorbele îi sunau în ureche ca o muzică.

Acum, că e aici, Anne va prinde mai repede accentul... era foarte receptivă! Îi fuseseră simpatici americanii, dar i-a făcut plăcere cînd Val a spus că n-are nimic americanesc. O bufniță țipă. Ce frumoasă este umbra magazinei — ce dulce e înclinarea acoperișului! Jon se așează în pat. Trebuie să adoarmă, dacă vrea să se scoale mîine devreme, pentru a asista la antrenamentul cailor! Odată, de mult, în casa aceasta se scula în zori de zi... cu alt scop! În curînd adormi; o figură hoinărea prin coridoarele viselor lui... să fi fost Anne... să fi fost Fleur?.

CAPITOLUL IV

SOAMES PLEACĂ LA LONDRA

Miercuri, după ce-și îmbarcă soția la Dover, Soames Forsyte porni cu automobilul spre Londra. Pe drum, hotărî să facă un ocol destul de mare, pentru a intra în oraș trecînd peste Hammersmith, cel mai îndepărtat pod spre apus și deci mai sigur. În mintea lui, neplăcerile tulburărilor muncitorești erau legate de partea răsăriteană a Londrei. Simțea că, în cazul cînd întîmplarea i-ar scoate în cale pe proletarii amenințatori, va trebui să-i înfrunte, ceea ce nu se potrivea prea bine cu temperamentul unui Forsyte — de aceea era mai cuminte să fie prevăzător. Cu toate acestea, își văzu automobilul oprit în Hammersmith Broadway de singura demonstrație amenințătoare din după-amiaza acelei zile. Mai mulți oameni se adunaseră pentru a împiedica o circulație cu care păreau a nu fi de acord. După ce se aplecă spre șofer pentru a-i spune: „Ar fi mai bine să-i ocolești, Riggs“, Soames se așează la loc și nu se mai mișcă. Era o după-amiază frumoasă iar automobilul său, un autoturism deschis, îi oferea o bună

perspectivă asupra totalei imposibilități de „a-i ocoli“. La ce te puteai aștepta din partea lui Riggs? Nu-i de mirare că s-a băgat de-a dreptul în învălmășeală! O imensă coloană de automobile era încărcată cu lume care încerca să fugă din oraș, iar câteva automobile ca al lui, pe jumătate goale, încercau să se streccare pe lângă ele pentru a intra în oraș; de-a curmezișul străzii stătea un autobuz, nu tocmai răsturnat, dar cu toate geamurile sparte; o mulțime de oameni cu fețe împietrite se împingeau și forfoteau în fața unui mănunchi de sergenți de stradă! După părerea lui Soames, autoritățile ar fi trebuit să preîntîmpine asemenea manifestații.

Cuvintele „uitați-vă la burghezul ăsta afurisit!“ îi ajunseră la ureche și, căutînd să-l vadă pe burghezul despre care era vorba, își dădu seama că era chiar el. Epitetele erau redrepte! El era îmbrăcat modest, într-un pardesiu cafeniu și cu pălărie de fetru; Riggs, la rîndul lui, era destul de corect, iar automobilul era de un albastru obișnuit. Ce-i drept, el era singur, pe cînd toate celelalte automobile erau pline de oameni; dar n-avea ce-i face... nu putea duce la Londra persoane care doreau să plece în direcție opusă. Ridicarea capotei ar fi fost, în orice caz, un gest prea ostentativ — așadar, nu-i rămînea altceva de făcut decît să stea nemișcat și să nu-i ia în seamă! Pentru această indeletnicire nimeni nu era mai bine înzestrat de la natură decît Soames, cu aerul său de vag dispreț pentru Creație. Ședea privind mai ales propriul său nas; soarele îi bătea în ceafă și mulțimea se mișca în valuri în jurul polițiștilor. Violența care dusesese la spargerea geamurilor autobuzului încetase, iar masa de oameni semăna cu mulțimea adunată să-l vadă pe prințul de Wales¹. Prefăcîndu-se că nu observă nimic, pentru a nu-i întărita, Soames observa mulțimea. După părerea lui, era o gloată indiferentă, nici ochii nici mîinile lor nu trădau concentrarea și interesul care dau amploarea și forța unei revoluții. Majoritatea erau

¹ Denumirea prințului moștenitor în Anglia.

tineri, cu țigarete lipite în colțul buzelor. Semănau cu niște oameni care privesc un cal căzut pe jos.

În ziua de azi, oamenii se nasc cu gura căscată. Și e foarte bine așa! Atita timp cit au la îndemână cinematografe, țigarele ieftine și meciuri de fotbal, n-o să fie revoluție, și cum acestea păreau să fie din an în an tot mai multe, Soames avea impresia că perspectivele nu erau prea sumbre. O femeie tină, aplecându-și capul peste fereastră, zise:

— M-ați putea lua în oraș?

Cu un gest mecanic, Soames se uită la ceas. Minutarele, care arătau ora șapte, nu-l ajutară să dea un răspuns. Femeia era destul de bine îmbrăcată, era tină, vorbea cu un ușor accent *cockney*¹ și era pudrată pe nas! Bine ar fi dacă Riggs n-ar mai rinji! Totuși el citise în *British Gazette* că acum toată lumea face asemenea servicii. Destul de îmbufnat, zise:

— Cred că da. Unde doriți să mergeți?

— Oh, Leicester Square mi-ar conveni foarte bine.

Doamne! Ce cartier!

Tină, păru a observa emoția lui Soames și zise:

— Trebuie să mănânc ceva înainte de începutul spectacolului.

Apoi se urcă în automobil! Soames era cit p-aci să coboare. Dar se stăpîni și o privi cu coada ochiului: actriță, sau așa ceva... tină... fața rotundă, fardată, firește... nasul puțin cîrn... ochii cenușii, cam ieșiți din orbite... gura... hm... gura era frumoasă, dar destul de vulgară! Părul tuns scurt, firește!

— Sînteți extrem de amabil.

— Ba deloc! zise Soames.

Automobilul porni.

— Credeți c-o să mai dureze greva?

Soames se aplecă spre șofer.

— Mergi înainte, Riggs, și condu-o pe această tină doamnă la... er... Coventry Street.

¹ Dialect folosit în cartierele periferice ale Londrei.

— Este foarte neplăcut pentru noi, zise tinăra doamnă. Dacă nu erăți dumneavoastră, nu ajungeam la timp. Ați văzut revista noastră *Dat Lubly Lady*?

— Nu.

— E destul de bună.

— Oh!

— Dar dacă greva mai durează, închidem teatrul.

— Ah!

Tinăra doamnă tăcu; părea să-și fi dat seama că nu se află în prezența unui amator de conversație.

Soames se așeză din nou picior peste picior. Trecuse atita vreme de cînd nu mai vorbise cu o femeie străină, încît aproape uitase cum se procedează. N-ar fi vrut s-o încurajeze și totuși era conștient că femeia se află în automobilul lui.

— Stați comod? îi zise brusc.

Tinăra doamnă zîmbi.

— Mai incape vorbă? îi spuse. E un automobil admirabil.

— Mie nu-mi place, zise Soames.

Tinăra doamnă rămase cu gura căscată.

— De ce?

Soames dădu din umeri; vorbise numai de dragul conversației.

— Cred că-i de-a dreptul amuzant, nu-i așa? zise tinăra. Văd că ne descurcăm cu toții cum putem.

Automobilul prinsese viteză și Soames începu să calculeze cîte minute mai sînt pînă la sfîrșitul acestei „juxtapuneri“.

Ajunseră la Albert Memorial; se simți emoționat la vederea acestui monument... era atît de neătins de vremuri!

— *Trebuie* să veniți să vedeți spectacolul nostru, spuse tinăra.

Soames făcu un efort și o privi în față.

— Ce rol aveți dumneavoastră? o întrebă.

— Cînt și dansez.

— Am înțeles.

— În actul al treilea am o scenă bună, sîntem toate în cămășuțe de noapte.

Soames zîmbi ușor.

— În ziua de azi nu mai există o Kate Vaughan, îi spuse.

— Kate Vaughan? Cine era?

— Cine era Kate Vaughan? repetă Soames. Cea mai mare dansatoare care a jucat vreodată într-o burlescă¹. În zilele acelea, dansul era plin de grație, azi constă din aruncarea picioarelor încoace și-ncolo. Cu cit își mișcă mai iute picioarele, cu atît cred că dansează mai bine.

Apoi, speriat de această explozie care avea să aibă neapărat urmări, întoarse privirea.

— Nu vă place jazzul? întrebă tinăra doamnă.

— Nu, răspunse Soames.

— De fapt, nici mie nu-mi place, începe să se demodeze.

Ajunseră la Hyde Park Corner. Automobilul mergea cu cel puțin douăzeci de kilometri pe oră.

— Pe cuvîntul meu! Uitați-vă la camioanele acelea, nu-i minunat?

Soames mirii aprobator. Tinăra doamnă începu să-și pudreze nasul și să-și înroșească buzele cu o lipsă de jenă aproape uimitoare. „Dacă mă vede cineva? își zise Soames. Și n-am să aflu niciodată dacă n-a văzut sau nu.“ Ridicîndu-și gulerul pardesiului, spuse:

— E curent în automobilele acestea! Să vă las la „Scott's“?

— Oh, nu. La „Lions“ dacă sînteți bun; nu mi-au rămas decît cinci minute ca să gust ceva; la opt trebuie să fiu pe scenă. Ați fost nemaipomenit de amabil. Sper să găsesc pe cineva care să mă ducă acasă! Brusc, ochii i se învîrtiră în orbite și adăugă: Cred că înțelegeți ce vreau să spun.

— Perfect! zise Soames cu tactul omului care pricepuse aluzia. Ați ajuns. Oprește, Riggs!

Automobilul se opri; tinăra doamnă îi întinse mîna.

— La revedere și vă mulțumesc!

— La revedere! zise Soames.

¹ De la italianescul *burla* = *glumă*. Producție dramatică sau muzicală cu un caracter comic.

Femeia, dînd din cap și zîbind, cobori.

— Mină Riggs, iute! South Square.

Automobilul porni. Soames nu se uită în urmă; în mintea lui apăru un gînd, ca o spumă pe suprafața apei: „Pe vremuri, o femeie cu înfățișarea și conversația acesteia mi-ar fi lăsat adresa ei“. Aceasta însă nu i-o dăduse! Soames nu știa dacă o astfel de purtare însemna un progres sau un regres.

În South Square, aflînd că Michael și Fleur nu erau acasă, nu se schimbă pentru masa de seară, ci se duse în camera copilului. Nepotul său, care acum avea aproape trei ani, nu dormea încă și-i spuse:

— *Hallo!*

— *Hallo!* îi răspunse Soames și scoase din buzunar o trompetă.

Urmară cinci minute de tăcere și absorbție totală, întreruptă din cînd în cînd de sunetele guturale ale trompetei. Apoi, nepotul său se întinse din nou în pat, își fixă ochii albaștri asupra lui Soames și zise:

— *Hallo!*

— *Hallo!* îi răspunse Soames.

— Ta, ta! zise băiatul.

— Ta, ta! zise Soames, retrăgîndu-se cu spatele spre ușă; era cit p-aci să se împiedice de ciinele argintiu.

După ce întrevăderea cu nepotul său luă sfîrșit, cobori. Fleur telefonase să nu-i aștepte la cină.

Soames se așeză în fața tabloului de Goya. Nu putea spune că-și aducea aminte de răscoala chartiștilor din 1848, deoarece el se născuse abia în 1855; dar știa că în vremea aceea, unchiul său Swithin fusese voluntar. Această grevă generală părea să fie cea mai serioasă tulburare internă care a avut loc de atunci încoace. În timp ce-și lua supă, Soames se gîndea la toate urmările posibile. Bolșevismul bate la ușă... Aici e necazul! Bolșevismul, și ideile fixe din capul englezilor! Pentru că odată, de mult, cărbunii au fost rentabili, își inchipuie că trebuie să fie întotdeauna rentabili.

Liderii politici, tradeunioniștii, gazetarii, toți aceștia nu văd niciodată mai departe de lungul nasului! Din luna august a anului trecut ar fi trebuit să facă ceva, și ce-au făcut? Au întocmit un raport pe care nu-l citește nimeni!

— Vin alb, *sir*, sau negru?

— Din sticla rare-i defundată.

Dacă ar fi spus una ca asta prin anul 1880 sau chiar în 1890, tatăl său ar fi avut un atac de apoplexie! Ideea de a bea vin negru dintr-o sticlă începută era, pe vremea aceea, egală cu ateismul. Iată încă un semn de decadentă.

— Ce crezi despre greva aceasta, Coaker?

Bărbatul, aproape chel, turnă Sauterne-ul.

— Dacă mă întrebați, vă spun că n-are vigoare, *sir*.

— Ce te face să spui asta?

— Dacă avea vigoare, *sir*, pină acum rupeau gardul de fier din Hyde Park.

Soames înfipse furculița într-o bucată de pește.

— Nu m-aș mira să ai dreptate, îi spuse pe un ton aprobator.

— Fac mare tărașoi, dar n-au nici o vlagă. Ajutorul de șomaj a fost o strașnică păcăleală, *sir*. *Pannus et circenses*¹, cum zice domnul Mont, *sir*.

— Ha! Ai văzut cantina aceea pe care au deschis-o?

— Nu, *sir*. Cred că astă-seară au adus pe cineva să-i scape de gindaci. Am auzit că sînt o groază.

— Pfui!

— Da, *sir*; sînt niște insecte oribile.

După ce isprăvi cina, Soames aprinse a doua țigară a zilei și-și puse la ureche casca aparatului de radio. Rezistase cît putuse acestei invenții... dar în vremuri ca astea! „Aici Londra!” Da, și insulele britanice ascultă! Tulburări la Glasgow? Era natural... sînt o mulțime de irlandezi pe-acolo! E nevoie de mai mulți voluntari? În curînd o să

¹ Corect: *Pannus et circenses* = plîne și distracții (lat.).

fie destui. Trebuie să-i spună lui Riggs să se înroleze. În definitiv, Fleur s-ar putea lipsi și de valetul acesta. Trenurile! După cite se pare, circulă o mulțime de trenuri! După ce ascultă cu oarecare atenție cuvântarea ministrului de Interne, Soames puse casca jos și luă în mână *The British Gazette*. Era pentru prima dată — și spera să fie și ultima — că se uita serios la această penibilă producție. Hirtia și tiparul erau mizerabile. Totuși simplul fapt că o puteau scoate părea să fie un succes. Violarea libertății presei! Nu-i un lucru chiar atât de ușor de îndeplinit, cum sperau indivizii aceia! Au „violat-o“, dar rezultatul a fost o presă mai categoric ostilă lor decît fusese cea pe care o suprimaseră. Aici și-au fript degetele! A influența presa! Ce idee inutilă și demodată în ziua de azi! Războiul a ucis-o. Cînd lumea nu mai are încredere că ea spune adevărul, presa nu se mai bucură de influență. Politicienii sau ziarele nu mai au importanță din moment ce nu mai ai încredere în ei! Poate că într-o bună zi vor descoperi și ei acest lucru. Între timp, ziarele semănau cu niște *cocktail*-uri care excitau apetitul și nervii. Lui Soames i se lipeau ochii de somn. Spera că Fleur nu se va întoarce prea tîrziu. Mare nebulie, greva aceasta, pune pe toată lumea să facă lucruri cu care nu e obișnuită, și asta tocmai în momentul cînd industria începuse să se refacă — sau, mai bine-zis, pretindea că începuse. Dar asta e, și pace! În ziua de azi, din an în an e tot mai greu să-ți realizezi planurile. Mereu intervine cite ceva! Lumea pare să trăiască de azi pe mîine și într-un ritm nemaipomenit! Rezemîndu-se de speteaza scaunului spaniol, Soames își feri ochii de lumină și un val de somn îi cuprinse creierul; în ciuda grevei, undele dulci, implacabile, îl învăluiră.

Simți o gîdilătură pe mîna-i subțire și arsă de soare; franjurile unui șal îl atinseră de cîteva ori. Ia te uită! Cu mare efort, se ridică din abisul viselor. Fleur stătea lingă el, frumoasă, strălucitoare, cu ochii scilpitori; lui Soames i se păru că vorbea iute și că era cam agitată.

— Aici erai, tată dragă?

Soames simți buzele ei calde și moi pe frunte, iar ochii ei... ce se întâmplase? Părea atât de tinărară, atât de... Soames nu găsea cuvinte să se exprime.

— Te-ai întors! îi zise. Kit începe să fie vorbăreț. Ai mâncat ceva?

— Mult!

— Cantina aceea...

Fleur își aruncă șalul de pe umeri.

— Îmi face mare plăcere.

Soames observă, surprins, cum sinii lui Fleur se ridică și coboară de parcă alergase. Obrajii îi erau, de asemenea, foarte îmbujorați.

— Nu cumva ai luat pe acolo vreo boală?

Fleur rise. Ce sunet delicios... și nemotivat.

— Ce nostim ești, tată dragă! Sper să mai dureze greva!

— Nu vorbi prostii, zise Soames. Unde-i Michael?

— A urcat. După sfârșitul ședinței, a venit să mă ia. Zice că nu-i nimic nou la Cameră.

— Cît e ceasul?

— Douăsprezece trecut, scumpul meu. Trebuie să fi tras un somn bun aici.

— Am moțăit.

— Am văzut un tanc trecînd pe malul Tamisei, spre răsărit. Părea foarte straniu. Nu l-ai auzit?

— Nu, zise Soames.

— Să nu te sperii dacă vei auzi un altul. Michael spune că se duc spre docuri.

— Mă bucur; asta însemnează că guvernul își face datoria. Dar du-te și tu sus. Ești istovită.

Ținîndu-și pe braț șalul spaniol. Fleur îl privi și fluieră o melodie.

— Noapte bună, îi spuse. Într-un minut urc și eu.

Fleur îi trimise o sărutare, făcu o piruetă și ieși.

— Nu-mi place, murmură Soames ca pentru sine însuși; nu știu de ce, dar nu-mi place.

Părea prea tânără. Oare, să i se fi urcat la cap greva? Soames se ridică pentru a-și turna niște sifon în pahar... după somnul acesta avea un gust rău în gură.

Um-dum-bom-um-dum-bom-um-dum-bom! Ce zgomot hiriit! Încă un tanc? I-ar plăcea să vadă o namilă de acelea! Gîndul că se îndreptau spre docuri îl umplea de bucurie. Dacă tancurile se află la fața locului, țara este la adăpost. Soames își puse pălăria și pardesiul cu care mergea în automobil și ieși. Trecu prin scuarul pustiu și se opri în strada de unde putea vedea cheiul. Iată-l. Un uriaș monstru preistoric huruia, scîrțîind în întunericul vag, luminat de felinare, de parcă era o enormă, fantastică broască țestoasă... simbolul forței implacabile. „Asta le va zdruncina nervii lor slabi!“ își zise Soames, în timp ce tancul dispărea tîrîndu-se și huruind. Auzi venind un altul, dar brusc avu senzația că tot ce-i prea mult nu-i sănătos, nici chiar atunci cînd îți face plăcere! Se întoarse pe călcîie. Amintindu-și de mulțimea aceea cu figuri împietrite, care se adunase după-amiaza în jurul automobilului său, procedeul i se păru cam exagerat: gloata n-avea nici o armă.

„Grevă asta n-are vigoare!“ Pentru ce au scos acești monștri tiritori? Oare guvernul crede că greva are totuși vigoare? Sau vor să arate cît sînt ei de tari? Soames simți o ușoară revoltă în suflet. Dracu' să-i ia! Asta-i Anglia, nu Italia! Poate că guvernul avea dreptate, dar ceea ce făcea acum nu-i plăcea! Era prea... prea militarist! Introduse cheia în broască. Um-dum-bom-um-dum-bom! Bine că la ora asta nu le aude și nu le vede multă lume! Probabil că le-au adus de pe undeva de la țară; nu i-ar fi plăcut să le întilnească pe vreo potecă sau într-un sat vechi. Tată, mamă și copii... o familie de tancuri... sau niște mastodonti... hml! Oamenii aceștia n-au simțul proporției dacă fac așa ceva! Nici simțul umorului! Se opri pe scări și ascultă. zicîndu-și: „Să sperăm că nu vor trezi copilul!“

CAPITOLUL V

PRIMEJDIA

Cînd, privind șirul de fețe de la masa cantinei sale, Fleur văzu chipul lui Jon Forsyte, simți cum inima-i tresare c'e parcă ar fi găsit în miezul iernii o floare de caprifoi. După ce-și reveni dintr-o ușoară amețeală, îl urmări de la distanță. Ședea destul de indiferent la mîncare; iar pe fața lui, minjîtă cu praf de cărbuni și sudoare, se așternuse zîmbetul omului care a urcat pe un munte, sau a ajuns la capătul unui drum lung — ostenit, încîntat, încercînd sentimentul că nu se străduise degeaba. Genele — lungi și negre, așa cum și le amintea — îi acopereau ochii, contrastînd cu părul său mai deschis, zbîrlit pe cît putea fi un păr atît de scurt.

În timp ce continua să-i dea instrucțiuni lui Ruth La Fontaine, gîndurile lui Fleur goneau. Jon! Picat din cer în cantina ei! Părea mai solid și mai bine legat; bărbia îi era mai proeminentă iar ochii mai adînciți în orbite, dar semăna leit cu el însuși! Ce să facă? Ce n-ar da să poată stinge luminile, să se furișeze la spatele lui, să se aplece și să-l sărute pe pata de cărbune de deasupra ochiului stîng! Da! Și apoi... ce? O nebunie! Ce-ar fi dacă în clipa aceasta s-ar trezi din zîmbetu-i visător și ar vedea-o? Probabil că nicio-dată n-ar mai pune piciorul în această cantină. Fleur își aduse aminte de conștiința lui Jon. Într-o clipă, luă o hotărîre. Nu astă-seară! Holly trebuie să știe unde locuiește el. După ce va reflecta... poate că, în momentul și locul ales de ea, se va mai juca o dată cu focul. Dîndu-i lui Ruth La Fontaine îndrumări cu privire la franzele, privi din nou peste umăr fața absorbită și zîmbitoare a lui Jon și intră în micul ei birou.

Începu a reflecta. Michael, Kit, tatăl ei; securitatea și stabilitatea pe care ți-o dau virtutea și averea; liniștea sufletească pe care o dobîndise în ultima vreme; să primejduiești

toate acestea de dragul unui zimbet și a parfumului de floare de caprifoi! Nu! Capitolul acesta s-a încheiat. A-l redeschide înseamnă să ispitești providența. Iar dacă obiceiul de a ispiti providența era apanajul lumii moderne, poate că ea nu era modernă. Și apoi, cine știe dacă ea îl *putea* redeschide? Deodată o cuprinse curiozitatea de-a o vedea pe soția lui... înlocuitoarea ei. Se afla oare în Anglia? Era oare brună, ca fratele ei Francis? Fleur luă lista de cumpărături pentru a doua zi. Când ai atît de multe de făcut, e o prostie să te gîndești la asemenea lucruri! Telefonul! Sunase toată ziua, de la ora nouă și pînă acum se învîrtise numai în jurul lui.

— Da? Doamna Mont la telefon. Ce? Dar le-am comandat... oh! Trebuie să le dau dimineață slănină cu ouă. Nu pot merge la lucru numai cu cacao... Cum? Compania nu poate face față?... Bine! Vreți să vi se presteze un serviciu efectiv, ori ba?... Să trec pe la dumneavoastră pentru a discuta? Într-adevăr, n-am timp... Da, da... așadar, vă rog să-mi faceți serviciul de a spune directorului dumneavoastră că voluntarii trebuie să fie hrăniți ca lumea. Par atît de osteniți! O să înțeleagă... da... vă mulțumesc foarte mult! Puse receptorul pe furcă. Ce dracu'...!

Cineva rise.

— Oh, tu ești, Holly! Economii meschine și birocratism, ca de obicei! A patra oară azi! Dar nu-mi pasă.... merg înainte. Uită-te! Asta-i lista pentru cumpărăturile de la Harridge, pe mine. E înspăimîntător de mare, dar trebuie. Cumpără tot, pe răspunderea mea; la nevoie, mă duc eu la director să-l îmbunez.

Dedesubtul expresiei de ironică simpatie de pe fața lui Holly, Fleur avu impresia că vede zimbetul lui Jon. Trebuie să-l hrănească bine... toți trebuie să fie bine hrăniți! Apoi, fără a se uita la verișoara ei, zise:

— L-am văzut pe Jon în cantină. De unde a picat?

— De la Paris. Locuiește cu noi, în Green Street.

Fleur ridică bărbia și rise scurt.

— Ce curios e să-l revezi mînjit cu cărbuni! E cu soția lui?

— Încă nu, zise Holly, ea a rămas la Paris cu mama lui.
— Oh! Mi-ar face plăcere să stau o dată de vorbă cu el.
— E fochist pe un tren local — pleacă la șase dimineată
și nu vine acasă decât pe la miezul nopții.

— Mai târziu, firește, dacă se isprăvește vreodată greva.
Holly dădu din cap.

— Soția lui vrea să vină în Anglia să ajute și ea. Ai vrea
s-o iei la cantină?

— Dacă e capabilă.

— Jon zice că ar putea fi de mare folos.

— Nu văd pentru ce s-ar osteni o americană. Vor să rămână în Anglia?

— Da.

— Oh! Ce bine că amîndoi am avut pojar.

— Dacă omul adult face din nou pojar, să știi, Fleur, că boala e foarte gravă!

Fleur rise și zise:

— Nici o teamă! iar ochii ei căprui, limpezi și strălucitori, întîlniră ochii cenușii, profunzi și fermi ai verișoarei sale.

— Michael te așteaptă în automobil, zie Holly.

— Foarte bine! Poți să rămii tu pînă se isprăvește masa?
Norah Curfew intră de serviciu mîine dimineată la ora cinci.
Eu vin la ora nouă, înainte de a pleca tu la Harridge. Dacă-ți
mai aduci aminte de ceva, pune pe listă... am să scot eu bani
de la ei. Noapte bună, Holly.

— Noapte bună, draga mea.

Era oare o licrărire de milă în ochii aceia cenușii? Da,
milă era!

— Transmite-i salutări lui Jon. Mă întreb cum îi place
meseria de fochist! Trebuie să mai aducem cîteva ligheane.

Așezată lingă Michael, care conducea automobilul, Fleur
avu din nou impresia că vede zimbetul lui Jon pe geamul
parbrizului și în întuneric întinse buzele spre el. Pojar... te
umple de pete roșii și-ți urcă temperatura! Ce goale erau
străzile de cînd taxiurile se aflau în grevă! Michael se întoarse
spre ea.

— Cum merge?

— Omul cu deparazitarea e o figură, Michael! Are o față răvășită de parcă-i toată numai brazde, un smoc de păr negru și ochii unui suflet rătăcit; dar a făcut o treabă de nădejde.

— Uite un tanc; mi s-a spus că le vor folosi. Merg spre docuri. Mi se pare o provocare! Bine că nu apar ziare care să comenteze.

Fleur rise.

— Tata trebuie să fie la noi. A venit să mă ocrotească. Mă întreb ce-o să facă dacă vor trage... o să deschidă umbrela?

— Instinctul, Fleur. Parcă tu nu faci la fel cu Kit?

Fleur nu-i răspunse; dar după ce vorbi cu tatăl ei, urcă sus și se opri în fața camerei lui Kit. Melodia care trezise mirarea lui Soames suna ușor pe coridorul pustiu: „*L'amour est enfant de Bohême: il n'a jamais, jamais connu de loi: si tu ne m'aimes pas, je t'aime, et si je t'aime, prends garde à toi!*”¹. Spania, durerea pe care o simțise în inimă în luna ei de miere! „Glasuri strigă în noapte!” Închide repede obloanele, astupă-ți urechile... să nu auzi nimic! Fleur intră în camera ei și aprinse luminile. Niciodată nu i se păruse atât de frumoasă această cameră cu multe oglinzi, cu tapiseria mov și verde, cu argintiul ei strălucitor. Se opri, privind-și fața; îi apăruseră două pete roșii, câte una pe fiecare obraz. Pentru ce nu era oare ca Norah Curfew — o femeie fără complicații, altruistă, cu simțul datoriei, care, mâine dimineață la ora cinci și jumătate îi va da lui Jon slănină cu ouă — lui Jon cu fața minjită de cărbune! Se dezbracă în grabă. Oare și soția lui, dezbrăcată, era tot atât de frumoasă ca ea? Cui i-ar da el mărunțul de aur dacă ea ar sta alături de Anne? Cele două pete roșii de pe obraji i se accentuau. Era istovită — cunoștea senzația! N-o să poată dormi! Dar cearșafurile

¹ „Amorului-i un copil pribeag, ce n-a știut de lege niciodată; de nu ți-s dragă, tu mi-ești drag, și de mi-ești drag, să te păzești!” (fr.). Arie din opera *Carmen* de Bizet.

erau reci. Da, prefera vechea olandă irlandeză, moale, în locul materialului francezesc, aspru, albit. Ah! Iată-l pe Michael, intră și vine spre ea! Da! N-are rost să se poarte urît cu el... bietul Michael! În brațele lui, Fleur văzu zîmbetul lui Jon.

★

Prima zi în meseria de fochist ar fi făcut pe oricine să zîmbească. Mecanicul de locomotivă, tot atît de tînăr ca și el, care în viața particulară era coproprietarul unei fabrici de mașini, îl „iniție“ în misterele combustiei uniforme. „E o meserie plină de șiretlicuri și foarte obositoare!“ Pasagerii se purtasera bine. Unul dintre ei venise chiar să le mulțumească. Mecanicul locomotivei îi făcu semn din ochi lui Jon. Avuseseră cîteva momente de emoții grave. În timp ce-și minca supa de mazăre, Jon și le reaminti cu plăcere. Fusese foarte amuzant, dar avea senzația că-și scrîntise mințile și brațele. „Unge-le diseară“, îi spuse mecanicul.

O doamnă tînără îi oferi cartofi fierți în coajă. Avea ochi minunați, limpezi, căprui, parcă semănau cu ochii lui Anne... numai că ai lui Anne erau ca de nimfă. Jon luă un cartof, îi mulțumi și se întoarse la visele unui fochist. Ce plăcere deosebită pentru un om de seama lui, să poată lupta împotriva grevei... să fii din nou în Anglia, să poți face ceva pentru Anglia așa cum o înțelegi tu! Numai după ce-ți părăsești țara poți s-o prețuiești cu adevărat! Anne îi telegrafiasese că vrea să vină la Londra, să ajute și ea. Jon știa că și în cazul că-i va telegrafia „Nu“, ea tot va veni. O cunoștea destul de bine după aproape doi ani de căsnicie. Să vină! Cel puțin o să vadă Anglia în „forma“ ei cea mai bună. Americanii nu știau cu adevărat ce este Anglia. Fratele ei nu văzuse nimic în afară de Londra; îi vorbise cu atîta amărăciune... Jon bănuia că era la mijloc o fată, cu toate că nu spusese nimic despre ea. Povestirea lui Francis Wilmot despre Anglia avea o lacună, care explica totul. Dar, în general

lumea vorbea cu dispreț despre această țară, pentru că nu era sentimentală și nu-și cînta singură imnuri de slavă.

— Unt?

— Mulțumesc foarte mult. Cartofii sînt admirabili.

— Îmi pare bine.

— Cine conduce cantina aceasta?

— În primul rînd, domnul și doamna Michael Mont; el este membru în Parlament.

Jon scăpă cartoful din mînă.

— Doamna Mont? Doamne! Este verișoara mea. E aici?

— A fost. Cred c-a plecat chiar acum.

Privirile visătoare ale lui Jon făcură înconjurul încăperii mari și întunecoase. Fleur! Uimitor!

— Budincă cu melasă?

— Nu, mulțumesc. Nu mai doresc nimic.

— Mîine dimineață la ora 5,45 servim cafea, ceai sau cacao, și ouă cu slănină.

— Splendid! E extraordinar!

— Da, mai ales pentru vremurile acestea.

— Vă mulțumesc foarte mult. Bună seara!

Jon își luă pardesiul. Afară, îl așteptau Val și Holly în automobilul lor.

— *Hallo*, tinere Jon! Frumos arăți!

— Ce slujbă ți-ai găsit, Val?

— Șofer de camion, încep mîine.

— Strașnic!

— Grevă asta a cam dat peste cap cursele de cai.

— Dar nu Anglia.

— Anglia? Doamne ferește... nu! Ce idee?

— În străinătate, lumea susține c-o s-o dea peste cap.

— În străinătate! mirii Val. Ar vrea ei!

Urmă tăcere; automobilul înainta cu treizeci de mile pe oră.

În ușa camerei lui, Jon îi spuse lui Holly:

— Am auzit că Fleur conduce cantina aceea. E chiar atît de matură, acum?

— Fleur are cap bun, dragul meu. Te-a văzut la masă. Bagă de seamă, Jon, să nu te îmbolnăvești a doua oară de pojar.

Jon rise.

— Mătușa Winifred, spuse Holly, e încântată s-o primească vineri pe Anne, mi-a spus să-ți transmit.

— Splendid! E foarte frumos din partea ei.

— Noapte bună, Jon! Somn ușor! La baie mai este apă caldă.

Jon se întinse cu multă plăcere în baia caldă. Abia trecuseră șaiszeci de ore de când se despărțise de soția lui și aștepta cu nerăbdare sosirea ei, vineri. Va să zică, Fleur conducea cantina! Desigur, trebuie să fie o tinăra doamnă elegantă cu „cap bun“ și, desigur, cu părul tuns scurt... Jon simțea o mare curiozitate s-o revadă, dar nimic mai mult. A doua oară pojar! Nici vorbă! Suferise prea mult prima dată. De altfel, era prea fericit că se vedea în patrie... urmarea unui îndelung și nemărturisit dor de țară. Mamei lui îi era dor de Europa — dar el nu se simți ușurat nici în Italia, nici în Franța. Lui îi lipsea Anglia. După tensiunea Americii, după sonoritatea Italiei și seninătatea Parisului, îi era dor de felul cum mergeau și vorbeau oamenii în Anglia, de mirosul și înfățișarea tuturor lucrurilor, de buna dispoziție, încetăneala și ironia care pluteau în aer. Pentru prima dată, după cinci ani, își simți nervii destinși. Chiar și acele trăsături ale patriei sale, care jigneau simțul estetic, i se păreau odihnitoare: periferiile Londrei, nenumăratele căsuțe urite din cărămidă și ardezie, la a căror construcție colaborase și străbunicul lui, „Superior Dosset“ Forsyte, după cum îi spusese o dată tatăl său; numeroasele căsuțe noi, ceva mai bune vădind totuși o tendință spre compromis; totala lipsă de simetrie sau planificare; gările oribile; accentul *cockney*; lipsa de culoare, gust sau orgoliu în îmbrăcămintea oamenilor.

lor... toate i se păreau odihnitoare, o garanție că Anglia va fi întotdeauna Anglia.

Va să zică, Fleur conduce cantina!-O va întâlni! O să-i facă plăcere s-o revadă! Oh, da!

CAPITOLUL VI

TABACHERA

În camera vecină, Val îi spunea lui Holly:

— Un fest coleg de școală mi-a făcut azi o vizită. Îmi cerea bani cu împrumut. I-am mai dat o dată, când eu însumi eram la mare strimtoare, și nu i-am mai văzut. Omul acesta m-a impresionat întotdeauna; un tip foarte distins și blazat. Pentru mine era imaginea omului „pur-sînge”. Să-l vezi cum arată azi!

— L-am văzut. Intram tocmai în timp ce pleca. M-am întrebat cine o fi. N-am văzut niciodată o față care să exprime mai mult dispreț și amărăciune. I-ai împrumutat bani?

— Numai cinci lire.

— Să nu-i mai împrumuți.

— Nici o grijă. Știi ce-a făcut? A plecat cu tabachera Louis Quinze a mamei — face cam două sute de lire. N-a mai fost nimeni altcineva în cameră.

— Dumnezeu!

— Da, nu-i de glumă. Pe vremea când eram la universitate, avea reputația celui mai distins tip... juca jocuri de noroc. De când am plecat în războiul burilor, n-am mai auzit de el.

— Mama ta e supărată rău, Val?

— Vrea să-l urmărească. Tabachera fusese a bunicului meu. Dar cum să-l denunți... coleg de școală! Și apoi, tot nu căpătăm tabachera.

Holly se opri cu peria de cap în mână și zise:

— Asta mă consolează.

— Ce?

— Da, toată lumea spune că nivelul cinstei la generația de azi e foarte scăzut. Mă bucur să văd că un membru al generației noastre este chiar și sub acest nivel.

— Ciudată consolare!

— Firea omenească nu se schimbă, Val. Eu cred în noua generație. Noi nu-i înțelegem... am crescut în timpuri prea liniștite.

Se poate. Tatăl meu, nu-și făcea prea multe scrupule. Dar ce să fac acum?

— Îi cunoști adresa?

— Mi-a spus că-l pot găsi la „Brummell Club“... cam suspect local, după câte-mi amintesc. Să șterpelească obiecte din casa oamenilor! Sint foarte tulburat!

Holly îl privi cum stătea întins pe spate, în pat. Observând privirile ei, Val îi spuse:

— De n-ai fi fost tu, fată dragă, aș fi ajuns și eu de ripă.

— Oh, nu, Val! Îți place prea mult aerul liber. Numai oamenii cărora le place să stea între patru pereți o iau pe căi greșite.

Val zimbă.

— Cred că ai dreptate... singurul sport pe care-l făcea individul ăsta erau cursele. Făcea pariuri nebunești, dar nu știa să deosebească un cal de un arici. Mama trebuie să se resemneze, n-am ce-i face.

Holly veni lângă patul lui.

— Întoarce-te să te învelesc.

După ce se așează și ea în pat, rămase trează, gândindu-se la băiatul care ajunsese de ripă și la disprețul ce se citea pe chipul lui... un chip ridat, întunecat, cu trăsături frumoase, cu părul încărunțit înainte de vreme, iar în jurul ochilor

cearcăne pălite prematur; se gîndi la veșmintele lui, conservate cu o meticulozitate nefirească, și la cravata de uniformă școlară, uzată și legată cu grijă. Holly îl înțelesese. Lipsit de simț moral, nutrea un profund dispreț pentru cei ce-l aveau. Sărmanul Val! El n-avea atîta simț moral încît să poată provoca disprețul cuiva. Și totuși!... În ciuda multiplelor sale instincte masculine periculoase, Val fusese în toți acești ani un camarad leal. Chiar dacă concepțiile lui filozofice sau gusturile lui estetice nu erau prea avansate, chiar dacă se pricepea mai bine la cai decît la poezie, nu era mai rău decît alții. Ba, uneori i se părea chiar mai bun. Calul nu-și schimbă forma sau culoarea din cinci în cinci ani, pentru ca la expirarea acestei perioade să înceapă a-și înjura predecesorii. Calul rămîne mereu același, te împiedică să mergi prea iute și are un bot pe care-l poți mîngîia... mai multe calități decît îi poți recunoaște unui poet. O singură trăsătură le e totuși comună: le place zahărul. De cînd i se publicase romanul, Holly devenise membră la „Clubul 1930“, unde o introdusese Fleur, și ori de cîte ori venea la Londra, intra acolo să studieze modernismul. Modernismul nu era altceva decît viteză! Oamenii care-l condamnau puteau la fel de bine să condamne telefonul, radioul, avioanele și restaurantele automate. Sub acest înveliș al vitezei, modernismul era vechi. Pe vremea cînd Jane Austen¹ începuse să scrie, femeile erau mai puțin îmbrăcate decît în ziua de azi. Chiloții — după cum spun istoricii — sînt o producție a veacului al nouăsprezecelea. Cît despre felul de a vorbi al oamenilor moderni... Cînd se întorsese din Africa de Sud, iuțeala cu care se vorbea îi tăia suflarea; dar ideile exprimate erau identice cu ideile ei din vremea cînd era fată tînără; atîta doar că erau trunchiate de claxoanele automobilelor și de soneria telefonului. Flirturile moderne! Rezul-

¹ *Jane Austen* (1775—1817), romancieră engleză, autoarea unor romane satirice la adresa micii burghezii engleze.

tatul este același ca sub domnia lui George al II-lea¹, numai că se ajunge mai încet la țel, din pricina motocicletei și a meselor luate în picioare. Filozofia modernă? Oamenii din ziua de azi n-au mai puțină adevărată filozofie decât avea Martin Tupper² sau Izaak Walton³; numai că, spre deosebire de celebritățile de odinioară, n-au timp s-o formuleze. În ceea ce privește viața viitoare, generația modernă trăiește cu speranța că ea există, dar nu este prea convinsă, așa cum de altfel au trăit toți oamenii, de când lumea. Ca orice romancier, Holly se grăbi să tragă concluzii. „Răzuiește poleiala de pe cei mai reprezentativi tineri moderni, gîndi ea, și-i vei găsi pe Charles James Fox⁴ și pe Perdita⁵ în pulovere de golf!“ Un zgomot monoton o readuse la realitate. Val adormise. Cît de lungi și negre mai erau încă genele lui, dar dormea cu gura deschisă!

— Val! îi zise cu glas foarte blînd, Val! Nu mai sforăi, dragul meu!...

Tabachera lui Winifred era prețioasă nu numai pentru că era lucrată în email, cu mici briliante, și era veche, ci și pentru că aparținuse tatălui ei. Cu toate că simțul ei de proprietate fusese verificat de-a lungul anilor, prin faptul că nu-l abandonase pe Montague Dartie nici în momente foarte dure, Winifred n-avea instinctul de colecționar al

¹ Rege al Angliei între 1727—1760.

² *Martin Farquhar Tupper* (1810—1889), autor de maxime și cugătări în versuri, care l-au făcut foarte cunoscut în timpul său.

³ *Izaak Walton* (1593—1683), autor de biografii și al unei disertații despre pescuit.

⁴ *Charles James Fox* (1749—1806), om de stat englez, cunoscut pentru firea sa studiosă, independentă.

⁵ Personaj din *Poveste de iarnă* de Shakespeare; întruchipează frumusețea, grația. Denumire dată actriței Mary Robinson (1758—1800), interpreta acestui rol, autoare de piese, versuri și povestiri.

fratelui ei Soames și nici acel gust excepțional pentru obiecte decorative, gust pe care George Forsyte îl denumise „bigotism și virtute“. Dar cu cât timpul o despărțea mai mult de tatăl ei, James, de la moartea căruia trecuse aproape un sfert de veac, cu atât Winifred îi cinstea mai mult memoria. Cu James se petrecuse ceea ce se petrece cu cite un general sau bătrîn filozof, pe care vîrsta îi pune la adăpostul competițiilor: din an în an li se atribuie mai mult geniu! Opoziția lui James față de orice schimbare, desăvîrșita lui viață de familie, capacitatea lui de a strînge bani pentru copiii săi și groaza lui că nu i se spune nimic, fuseseră învăluite cu timpul de o aureolă din ce în ce mai strălucitoare. Aspirațiile mondene ale lui Winifred scădeau pe măsură ce adipozitățile îi creșteau, iar trecutul lua proporții uriașe, devenind o adevărată constelație de amintiri strălucitoare. Pentru calmul și echilibrul lui Winifred, dispariția tabacherei — amintire atît de tangibilă a lui James și Emily — fusese una dintre cele mai grele încercări prin care trecuse de ani încoace. Gîndul că se lăsase păcălită de un glas care suna distins la telefon o îmbolnăvea. Trebuia să fie mai perspicace, doar avea suficientă experiență cu oamenii distinși! Dar ea făcea parte dintre femeile care, după ce un fapt s-a produs, admit realitatea cu ferma intenție de a-l remedia cît mai curînd. De aceea, după ce nu izbuti cu Val, care-i spusese pur și simplu: „Îmi pare nespus de rău, mamă, dar asta e — ai avut ghinion!“, îl chemă pe fratele ei.

Soames fu consternat. Își aduse aminte că-l văzuse pe James cumpărînd tabachera la Jobson la un preț care nu reprezenta nici o zecime din valoarea ei actuală. Totul pare deșertăciune, dacă omul poate pierde în felul acesta un obiect păstrat cu atîta grijă timp de patruzeci de ani și care realizase un uimitor spor de valoare. Iar individul care a luat-o era de familie bună... cel puțin așa zicea nepotul său! Soames nu-și pusese niciodată problema dacă cîntea bătrînilor Forsyte, în atmosfera căroră fusese crescut și cu mentalitatea căroră pornise în viață, era moștenită sau dobîn-

dită, dacă ea provenea din singe sau din raporturile lor cu băncile. Le intrase în singe, întocmai cum proverbul „Cinstea este cea mai bună politică” era principiul inexorabil al băncilor particulare din vremea lor. Soames ținea minte — de parcă s-ar fi întimplat ieri — falimentul firmei „Understart și Darnett” și repercusiunile acestuia: una cite una dispăruseră toate micile bănci din trecut, cu nume legendare; era deci firesc să vîseze adeseori la sistemul bancar de odinioară. Marile instituții moderne erau bune pentru credit și proaste pentru romancieri: „Spargere la o bancă”! Ce subiect excelent! Uriășele concerne, care semănau cu niște monștri, nu puteau da faliment, orice ar fi făcut clienții lor; dar Soames nu știa dacă ele contribuiau la cinstea fiecărui individ în parte. Totuși, tabachera se pierduse și dacă Winifred nu bagă de seamă, nici n-o va mai recăpăta. În momentul de față, nu prea știa cum anume trebuie să bage de seamă, dar o sfătui să încredințeze chestiunea unui om capabil.

— Cui, Soames?

— Te-ai putea adresa la Scotland Yard¹, îi răspunse posomorît. Dar mi se pare că fac zarvă mare și treabă puțină. Ar mai fi individul pe care l-am folosit în procesul Ferrar. Dar costă enorm.

— Nu mi-ar păsa atîta dacă n-ar fi fost a tatii.

— Asemenea nemernici n-ar trebui să umble liberi, mirii Soames.

— Și cînd te gîndești că Val a venit să locuiască la mine mai ales pentru a-l putea întîlni, zise Winifred.

— Chiar așa? zise Soames îngîndurat. Ești sigură că el a luat-o?

— Da. O scosesem cu un sfert de ceas mai înainte ca s-o dau la lustruit. După ce omul a plecat, m-am întors în cameră s-o pun la loc, și nu mai era. Val a fost tot timpul în cameră.

¹ Poliția din Londra.

Soames se gîndi o clipă, apoi respinse bănuiala față de nepotul său, pentru că, deși în vinele lui curgea sîngele prețiosului său tată, Montague Dartie, și deși se ocupa cu cai de curse, era pe jumătate Forsyte.

— Bine, zise, am să-ți trimit pe omul meu, îl cheamă Becroft; îți face întotdeauna impresia că s-a bărbierit prea tare, dar să știi că are minte, nu glumă. Eu cred c-ar fi bine să ia legătură cu clubul celui individ.

— Dar dacă a și vîndut tabachera? zise Winifred.

— Ieri după-amiază? N-aș crede; trebuie însă să acționăm numaidecît. Cînd plec de aici, mă duc de-a dreptul la Becroft. Fleur se ostenește prea mult cu cantina aceea.

— Aud că o conduce perfect. Mi se pare că femeile acestea tinere sînt foarte istețe.

— Acționează iute, mîrri Soames, dar graba strică treaba.

La auzul acestor cuvinte — maximă atît de frecventă pe buzele bătrînilor Forsyte, din tinerețea ei — Winifred clipi din ochii cu genele cam prea decolorate.

— Să știi, Soames, că nu era bine cum făceam noi pe vremuri. În ziua de azi, dacă nu te grăbești, viața fuge de lingă tine.

Soames își luă pălăria și zise:

— Așa o să pățim cu tabachera, dacă nu sîntem cu ochii-n patru.

— Îți mulțumesc, dragă băiete. Sper s-o recăpătăm. Tata era atît de mîndru de ea! La moartea lui, nu făcea nici pe jumătate cît face acum.

— Nici pe sfert, zise Soames, și plecă frămîntat de acest gînd. La ce bun să ai discernămint, cînd oricine poate veni să-ți fure rezultatele? În ziua de azi, oamenii iau în derîdere proprietatea; dar proprietatea e dovada unui discernămint sănătos — de cele mai multe ori ea este simbolul amorului propriu. Soames își aduse aminte de amorul propriu pe care i-l furase Bosinney în zilele acelea dureroase din trecutul îndepărtat. Da, chiar și căsătoria este o manifestare a discernămintului, te face să-ți măsoari puterile cu alții. Pariezi

pe „ciștigător“ — cum se zice în ziua de azi, sau pierzi... Cu Irene nu „ciștigase“... nu, nu se poate spune! Ah! Uitase s-o întrebe pe Winifred despre tânărul Jon Forsyte, care a reapărut brusc în arenă. Din pricina tabacherii! „Brummell Club“ era un fel de local de pariuri, după câte auzise el, un local plin de jucători, și n-ar fi de mirare să se afle aci și oameni care vînd contra comision. Comisionul și ajutorul de șomaj erau viciile vremurilor actuale. Muncă? Nu! Vinzări contra comision... de pildă, automobile. „Brummell Club“! Da! Aici era! Își aducea aminte că avea o vitrină. În orice caz, nu-i rău să întrebe dacă individul era cu adevărat membru! Intră și întreabă:

— Domnul Stainford este membru aici?

— Da. Nu știu dacă se găsește aici. Domnul Stainford e aici, Bob?

— Acum a intrat.

— Oh! zise Soames luat prin surprindere.

— Un domn vrea să-i vorbească, Bob.

Soames văzu negru în fața ochilor.

— Veniți, vă rog, cu mine, *sir*.

Soames respiră adînc și picioarele i se puseră în mișcare. La oarecare distanță de la intrare, într-o nișă strîmtă și sărăcăcioasă, văzu un bărbat tolănit într-un fotoliu vechi, fumînd cu un țigaret. Într-o mînă ținea un mic carnet roșu și în cealaltă un creion; era atît de nemișcat, de parcă voia să înscrie o convingere pe care nu și-o formase încă. Purta un costum de culoare închisă, cu dungi subțiri; ședea picior peste picior, și Soames observă o ușoară mișcare circulară a unui picior încălțat într-o gheată maron, uzată și lustruită cu o grijă aproape patetică, pentru a-i ascunde vechimea.

— Vă caută un domn, *sir*.

Soames îi văzu fața. Sprincenele-i erau ridicate în formă de V răsturnat, iar pleoapele aproape că-i acopereau ochii. Acestea, împreună cu întreaga lui înfățișare, dădeau impresia unei remarcabile blazări. Fața foarte suptă, ovală și

palidă, părea toată numai umbre, iar nasul era ușor acvilin. Soames avu senzația bizară că se află în prezența unui mort arrogant. Fără a avea timpul să se gîndească, începu:

— Domnul Stainford, dacă nu mă înșel? Nu vă deranjați. Mă numesc Forsyte. Ieri după-amiază ați făcut o vizită surorii mele, în Green Street.

O ușoară contracție a cutelor din jurul gurii subțiri fu urmată de cuvintele:

— Vreți să luați loc?

Ochii se deschiseră; pe vremuri, trebuie să fi fost foarte frumoși. Apoi se închiseră din nou; Soames avu impresia certă că pe omul acesta nu-l mai interesa nimic în afară de persoana lui. Înghițindu-și nodul din gît, continuă:

— Voiam să vă pun doar o întrebare. În timpul vizitei dumneavoastră, nu cumva ați observat pe masă o tabacheră Louis Quinze? A... a dispărut și am vrea să stabilim momentul dispariției.

Bărbatul din fotoliu zîmbi ca o fantomă, închizînd ochii din ce în ce mai mult.

— Mă tem că nu.

Soames își spuse: „El a luat-o“, și continuă:

— Îmi pare rău. Obiectul avea valoare pentru că era o amintire. Nu încapе îndoială că a fost furat. Eu vreau să delimitez faptul. Dacă dumneavoastră ați fi observat — pe măsuta de lingă fotoliu în care ați stat — tabachera de email albastru, am fi putut stabili ora exactă a furtului.

Umerii osoși se scuturară ușor, de parcă-i supăra încercarea de a arunca asupra lor povara răspunderii.

— Îmi pare rău că nu vă pot fi de ajutor; n-am observat nimic în afară de o marchetărie de bună calitate.

„N-am mai văzut atita sînge rece, gîndi Soames. Nu m-aș mira dacă ar avea-o în buzunar.“

— Obiectul este unic, îi zise încet. Poliției nu-i va fi greu să-i dea de urmă. În orice caz, vă mulțumesc foarte mult. Iertați-mă că v-am supărat. Mi se pare că l-ați cunoscut pe nepotul meu la universitate. Bună ziua.

— Bună ziua.

Din ușă, Soames îl privi pe furiș. Omul ședea absolut nemișcat, picior peste picior, iar fruntea-i palidă, sub părul mățâsos presărat cu fire albe, se aplecase ușor asupra carnetului roșu. Nu putea face nici o deducție, dar era convins că tabachera este la el.

Ieși și trecu prin Green Park cu sentimente foarte ciudate. Hoț viclean! Un *gentleman* să ajungă pînă aici! Povestea cu Elderson a fost urită, dar parcă nu atît de josnică. Cusăturile albite ale costumului de cea mai bună calitate, crăpăturile ghetelor care fuseseră pe vremuri excelente, cravata decolorată legată impecabil vorbeau despre efortul cotidian pe care un om, trăind de azi pe mîine, îl făcea pentru a salva forma exterioară. Aceasta îl îndurera pe Soames. Ce figură blazată! Ce poate face un om cînd nu mai are bani și nu poate munci pentru a-și salva viața? Desigur, nu-i mai este rușine de nimic! Trebuie să-i vorbească din nou lui Winifred. Soames se întoarse pe călcîie și porni spre Green Street. Ieșind din parc, văzu, pe celălalt trotuar de pe Piccadilly, figura omului blazat. Și el se îndreptă spre Green Street. Pfiu! Trecu strada și merse în urma lui. Individul avea stil. Mergea ca un om venit pe lume dintr-o altă eră, o eră în care accentul se punea pe „formă“. Soames își dădea seama că individul acesta preferă să se despartă de viață decît să-și manifeste interesul pentru ceva. Forma! Oare omul poate disprețui pînă-ntr-atît emoțiile încît să nu mai aibă nici un sentiment? Se poate oare ca sprîncenele ridicate să devină mai importante decît toate vibrațiile inimii și creierului? În fața lui pășeau niște pene de păun jerpelite, dar păunul de sub ele nu mai exista! Probabil că singurul lucru de care i-ar fi rușine acestui individ ar fi să-și dea pe față sentimentele. Uimit oarecum de capacitatea sa de diagnoză, Soames coti în urma lui un colț după altul, pînă ajunse în Green Street. Asta-i bună! Individul mergea la Winifred! „Am să-i scutur nervii slabi!“ își zise Soames. Și

grăbindu-se, cu suflarea tăiată, îl ajunse din urmă, chiar în poarta casei lui Winifred:

— Ah! Domnul Stainford! Ați venit să restituiți tabachera?

Silueta suspină, bătu ușor cu bastonul în caldarîm și se întoarse spre el. Soames fu brusc cuprins de regrete, parc-ar fi speriat un copil în întuneric. Fața nemișcată, cu sprincele ridicate și pleoapele aproape închise, era palidă-verzuie, ca a unui om bolnav de inimă; pe buzele lui se zbătea un zîmbet vag. Urmă o tăcere de o jumătate de minut, apoi buzele palide vorbiră:

— Depinde; cît îmi dați?

Soames simți că răsuflarea i se taie de tot. Ce nerușinare! Apoi, din nou, buzele palide se mișcă:

— Puteți s-o căpătați cu zece lire.

— Pot s-o capăt gratis, zise Soames, dacă chem un polițist.

Zîmbetul prinse iar viață pe buzele palide.

— N-o să faceți așa ceva.

— De ce nu?

— Pentru că nu se face.

— Nu se face! repetă Soames. Pentru ce nu? N-am mai văzut atîta obrăznicie.

— Zece lire, spuseră buzele. Am mare nevoie de ele.

Soames rămase nemișcat, cu ochii holbați. Nemaipomenit! Omul era atît de liniștit de parcă-i cerea un foc; nici un mușchi nu se mișca pe fața aceea de om, care putea să moară dintr-o clipă într-alta. Mare artă! Soames își dădu seama că n-are nici un rost să-și piardă vremea cu predici moralizante. Avea de ales între alternativa de a-i da zece lire sau aceea de a chema un polițist. Privi în susul și-n josul străzii.

— Nu, nu-i nici unul prin apropiere. Am tabachera la mine — zece lire.

Soames începu să bilbie. Individul acesta îl fascina. Brusc, întreaga poveste i se păru interesantă. Nemaipomenit!

— Bine! îi zise scoțind două hirtii de câte cinci lire. Asemenea îndrăzneală...

Mina subțire înlătură o ușoară protuberanță a unui buzunar lateral.

— Mulțumesc foarte mult. Poftim tabachera. Bună ziua.

Individul plecă. Pășea fără a întoarce capul, cu aceeași blazare fără seamăn. Soames, cu tabachera în mână, se uită în urma lui.

— Da, zise cu glas tare, acesta e un specimen pe care ziua de azi nu-l mai poate produce. Și apăsă pe butonul soneriei.

CAPITOLUL VII

MICHAEL ARE MUSTRĂRI DE CONȘTIINȚĂ

Timp de opt zile, cit dură greva generală, Michael duse o viață zbuciumată; nu se odihnea decît în timpul orelor petrecute în Camera Comunelor, care se arăta atît de preocupată de grija de a face ceva, încît nu făcea nimic. El își formase o părere asupra modului cum s-ar putea rezolva problema, dar cum nimeni nu împărtășea părerea lui, nu ajunsese la nici un rezultat concret. Michael urmărise însă cu o profundă satisfacție caracterul britanic, cotat zi de zi mai bine în țară și în străinătate; și, cu oarecare neliniște, observa cum inteligența britanică înregistra un curs din ce în ce mai scăzut. Întrebarea permanentă a domnului Blythe: „Ce naiba o să mai iasă de aici?” avu un răsunet puternic în sufletul lui Michael. Oare, ce urmăreau? În cele din urmă, vorbi și cu socrul său despre acest subiect.

La micul dejun, Soames spuse, mincind, un ou:

— Bugetul s-a dus.

Punîndu-și marmeladă pe pîine, Michael răspunse:

— În zilele tinereții dumneavoastră se întîmplau asemenea lucruri, *sir*?

— Nu, răspunse Soames, în vremea aceea existau trade-unioniști despre care merita să vorbești.

— Lumea zice că acum se termină cu ei. Ce părere aveți dumneavoastră despre grevă, ca armă de luptă?

— Perfectă pentru sinucidere, mă mir că n-au descoperit-o mai demult.

— Sînt aproape de acord, dar ce li se poate oferi în schimb?

— Oamenii au căpătat drept de vot, zise Soames.

— Da, așa zice toată lumea. Dar mi se pare că parlamentul are din ce în ce mai puțină importanță; există azi în țară tendința de a se lămuri probele înainte de a le aduce în fața parlamentului. Priviți, bunăoară, greva aceasta: noi nu putem lua nici o măsură.

— Trebuie să existe guvernămînt, zise Soames.

— Administrație, desigur. Singurul lucru pe care-l putem face în parlament este să discutăm probleme administrative, pe marginea faptelor, fără multe urmări. Adevărul este că, în ziua de azi, lucrurile se schimbă prea repede.

— Voi știți mai bine decît oricine ce aveți de făcut, spuse Soames; parlamentul a fost întotdeauna o hală de vorbărie. După acest citat involuntar din Carlyle¹ — un scriitor extravagant, pe care în mod bizar îl asocia cu revoluția — Soames ridică privirile spre Goya și adăugă: Totuși, nu mi-ar place să se desființeze parlamentul. Ai mai auzit ceva despre femeia aceea cu părul roșu?

— Marjorie Ferrar? Ciudat, tocmai ieri am văzut-o în Whitehall. Mi-a spus că este șofer în Downing Street².

— Ți-a vorbit?

— Da. Nu ne poartă nicidecum pică.

¹ Thomas Carlyle (1795—1881), filozof, istoric și publicist englez.

² La Președinția Consiliului de Miniștri.

— Hm! zise Soames. Eu nu înțeleg generația asta. E căsătorită?

— Nu.

— Individul acela, MacGown, a avut noroc — a scăpat; cu toate că nu merita. Lui Fleur îi lipsesc receptiile ei?

Michael nu răspunse. Nu știa. El și cu Fleur erau în termeni atât de buni, încît nu-și cunoșteau reciproc adevăratele gânduri. Apoi, simțind cum ochii cenușii ai socrului său își sfredelesc chipul, adăugă în grabă:

— Fleur se simte foarte bine, *sir*.

Soames dădu din cap și zise:

— Ai grijă să nu se ostenească prea mult cu cantina aceea.

— Îi face foarte mare plăcere... are prilejul să-și folosească inteligența.

— Da, zise Soames, Fleur are cap bun, dacă nu și-l pierde. Păru să-l consulte din nou pe Goya și adăugă: Și fiindcă veni vorba, tînărul Jon Forsyte este aici — așa am auzit — locuiește în Green Street și este fochist de locomotivă sau așa ceva. A fost o copilărie, dar socot că trebuie să te previn.

— Oh! zise Michael. Mulțumesc, nu știam.

— Cred că nici ea nu știe, zise Soames prevăzător, le-am spus să nu-i dea de veste. Îți aduci aminte cînd, în America sus, la Mount Vernon, mi-a venit rău?

— Da, *sir*, îmi aduc foarte bine aminte.

— Ei bine, să știi că nu-mi era rău. Adevărul este că l-am văzut pe tînărul Jon cu soția lui vorbind cu tine, în capul scării. Am socotit că e mai bine ca Fleur să nu dea ochii cu ei. Aceste povești sînt doar niște fleacuri, dar nu se știe niciodată.

— Nu, zise Michael pe un ton sec; nu știi niciodată. Îmi aduc aminte că omul mi-a plăcut foarte mult.

— Hm! mirii Soames. Probabil că seamănă cu tatăl său.

Dar, după expresia de pe fața socrului său, Michael pricepu că acesta era un avantaj îndoielnic.

Nu mai spuse nimic, deoarece Soames fusese toată viața convins că omul nu trebuie să spună mai mult decît strictul necesar și pentru că lui Michael nu-i plăcea să discute serios despre Fleur nici chiar cu tatăl ei. În ultima vreme, i se păruse fericită. După cinci ani și jumătate de căsnicie, era sigur că din punct de vedere intelectual nu-i displăcea lui Fleur, că din punct de vedere fizic n-avea nimic împotriva lui și că un bărbat cuminte nu cere mai mult. Firește, refuza cu perseverență să-i dea lui Kit un frate sau o soră, dar numai pentru că nu voia să fie luni de zile în șir incapabilă de vreo acțiune. Cu cît era mai activă, cu atît era mai fericită... cantina aceasta o făcea să se simtă în largul ei. Dacă Michael ar fi știut că Jon Forsyte este hrănit acolo, ar fi fost, firește, tulburat; dar acum, vestea reapariției lui în Anglia nu-l impresiona în mod deosebit. În zilele acelea pline de încordare, toată atenția lui era îndreptată spre treburile țării. Multiple mărturii de patriotism ale „voluntarilor“ îl umpleau de bucurie — studenții munciau în docuri, tinere doamne conduceau automobile, vinzătorii de magazine își vedeau cu plăcere de treabă; „voluntarii“ roiau pretutindeni, toată lumea bună pusese umărul pentru a „rezista“. Chiar și greviștii îi păreau bine dispuși. Tainica lui convingere cu privire la Anglia se confirma zi de zi, în ciuda pesimiștilor. Și, pentru moment, Michael era convins că cel mai „neenglez“ loc din Anglia era Camera Comunelor, unde oamenii nu aveau altceva de făcut decît să-și ia mutre îngrijorate și să vorbească despre „situație“.

Vestea prăbușirii totale a grevei o află în drum spre casă, după ce o lăsase pe Fleur la cantină. Învălmășeala și rumoarea de pe străzi, cuvintele „greva a luat sfîrșit“, scrise cu cretă pe la colțurile străzilor, precedară ediția specială intitulată *Sfîrșitul Grevei — Comunicat*, pe care o strigau grăbiți vinzătorii de ziare. Michael opri mașina lângă trotuar și cumpără un ziar. Asta este! Timp de un minut, Michael rămase nemișcat cu un nod în gît, senzație pe care o avusese

cind se anunțase încheierea armistițiului. Sabia care atir-
nase deasupra capului Angliei dispăruse. Secase izvorul de
bucurie al dușmanilor ei. Oamenii treceau în valuri pe lângă
el, fiecare cu o ediție specială în mină sau cu o licărire în
ochi. Toți primiseră vestea aproape cu aceeași sobrietate cu
care primiseră greva însăși. „Buna, bătrina Anglie! Puși în
fața primejdiei, sintem un popor mare!” își zise Michael
conducind automobilul încet spre Trafalgar Square. Un grup
de bărbați, desigur foști greviști, se rezemau de parapet.
Încercă să le descifreze fețele. Erău care veseli, triști, ruși-
nați, minioși sau ușurați? Dumnezeu știe; Michael nu știa
ce să spună. Păreau învăluiți într-un fel de umor, din care-ș
făcuseră armă de apărare.

„Nu-i de mirare că sintem o enigmă pentru străini! gînd
Michael. Nu există în lume un popor mai puțin înțeles!”

Merse mai departe, ocoli încet Squarul și intră în White
hall, unde puteau fi văzute cîteva vagi manifestări de sen-
timent: în jurul Cenotaphului¹ și la intrarea în Downing Street
se aflau mase compacte de oameni; se auzeau scurte exclamații
de bucurie. Un „voluntar” ajuta unui bărbat șchiop să treacă
strada. Cind se întoarse, Michael îi văzu fața. Ce? Era un-
chiul Hilary! cel mai mic dintre frații mamei sale, Hilary
Charwell, preot la biserica St. Augustine-in-the-Meads.

— *Hallo, Michael?*

— Ești voluntar, unchiule Hilary? unde ți-e sutana?

— Dragul meu! Și tu faci parte dintre cei ce crezi că bise-
rica n-are dreptul la nici o plăcere lumească? Doar nu ești
demodat, Michael!

Michael zîmbi. Avea o reală afecțiune pentru unchiul
Hilary. Păstra încă din copilărie amintirea chipului său ve-
sel: fața trasă, prelungă, plină de brazde și cu o expresie de
voioșie; Michael era convins că în persoana vicarului Hilary

¹ Monument inaugurat în noiembrie 1920, în cinstea oroului ne-
cunoscut englez din primul război mondial.

Charwell s-a pierdut un explorator polar sau alt aventurier de mare clasă.

— Și fiindcă veni vorba, cînd vii pe la noi? Am un plan extraordinar pentru asanarea mahalalei noastre.

— Ah! zise Michael. Suprapopulația este cauza tuturor relelor, chiar și a acestei greve.

— Ai dreptate, fiule. Vino pe la noi cît mai curînd. Voi, cei din parlament, trebuie să vedeți totul la fața locului. Acolo, în Cameră, suferiți de autointoxicație. Și acum, mergi mai departe tinere, căci oprești circulația.

Michael porni automobilul, zîmbind. Bătrînul unchi Hilary! Umanizează religia și trăiește primejdios; urcase cele mai înalte piscuri din Europa; nu era conștient de valoarea lui, dar, în schimb, avea un real simț al umorului. Cel mai reușit tip de englez! Familia încercase să facă din el un mare demnitar eclesiastic, dar el refuzase din oroare pentru jambiere și pălării cu panglici. Era plin de viață și adeseori săvîrșea cele mai înspăimîntătoare indiscreții; toată lumea îl iubea însă, chiar și propria-i soție. Michael se gîndi o clipă la mătușa May. Avea vreo patruzeci de ani, trei copii și mii de lucruri de făcut în fiecare zi. Purta părul tuns și era veselă ca un copil. Frumușică femeie, mătușa May!

După ce-și gară automobilul, Michael își aminti că nu prînzise. Era ora trei. Luă un biscuit, bău un pahar de *sherry* și plecă la Camera Comunelor. O găsi zumzăind în așteptarea unor declarații. Rezemat de spetează, cu picioarele întinse, fu cuprins de muștrări de conștiință. Cîte lucruri se realizaseră aici! Abolirea sclaviei¹ și a muncii copiilor², legea pentru dreptul de proprietate al femeilor măritate³,

¹ Referire la legea din 1811, care a pus capăt comerțului cu sclavi din coloniile și dominioanele engleze.

² Este vorba de un act al parlamentului care limitează dreptul de angajare al copiilor în fabrici și ateliere (*Employment of Children Act*), din 1903.

³ Lege votată în 1882, care consfințește drepturile femeii măritate asupra averii ei proprii.

abrogarea legilor vamale asupra griului; dar toate acestea s-ar mai putea oare realiza azi? Și dacă nu se poate... ce viață mai este aceasta? Îi spusese lui Fleur că omul nu poate supraviețui după ce-și schimbă de două ori vocația. Dar dorea el oare să supraviețuiască? După ce foggartismul dăduse greș — și asta nu numai pentru că nu fusese pus în aplicare — ce griji mai avea el?

Voia să lase în urma lui o lume mai bună decît cea pe care o găsisese? În timp ce ședea acolo, Michael își dădu seama, fără să vrea, de irealitatea unei asemenea aspirații, chiar dacă ea se mărginea numai la Anglia. De altfel, aceasta era aspirația Camerei Comunelor, dar în fluxul și refluxul partidelor, această tendință nu părea să progreseze prea mult. E mai bine să te fixezi asupra unei probleme administrative, s-o urmărești cu perseverență și să realizezi ceva. Fleur voia ca el să se concentreze asupra Kenyei și a liberului acces al indienilor în această colonie. Iarși ceva îndepărtat și cu puține contingente cu Anglia! Care era problema cea mai acută pentru Anglia? Învățămîntul? Tot ceva vag! Cum să știi care este cea mai bună orientare a învățămîntului? Atunci cînd fusese introdus învățămîntul public, lumea crezuse că problema a fost rezolvată. Iar astăzi se spune că învățămîntul public a ruinat statul. Emigrația? O temă atrăgătoare, dar ineficientă. Renașterea agriculturii? Cele două la un loc înseamnă foggartism, iar Michael știa că numai cele mai amarnice încercări vor putea impune opiniei publice acest adevăr; altfel, poți vorbi pînă la extenuare, fără a convinge pe nimeni în afară de tine însuși. Și atunci?

„Am un plan excelent pentru asanarea mahalalei «The Meads»“. Aceasta era una dintre cele mai nenorocite parohii din Londra. „Renovarea mahalalelor, se gîdea Michael, e oarecum ceva concret, mahalalele aveau miros, le puteai vedea efectiv. Mahalalele erau infectate de miasme, erau fioroase, adevărate focare de corupție. Și, totuși, locuitorii lor le îndrăgesc sau cel puțin le preferă față de altele pe care

nu le cunosc. Și ce oameni cumsecade sînt cei din partea locului! E inadmisibil să faci experiențe cu ei. Trebuie să stea de vorbă cu unchiul Hilary. Anglia mai are încă multă vitalitate, de vreme ce există atîția copii cu părul roșu. Dar vitalitatea pălește pe măsură ce ființele cresc, ca plantele într-o grădină dosnică. Îmbunătățirea condițiilor de locuit în mahalale, lupta împotriva fumului, pacea în munca industrială, emigrarea, agricultura și o politică de securitate — acesta este crezul meu, gîndi Michael și, orice s-ar spune, e o politică destul de cuprinzătoare pentru oricine.“

Se întoarse spre banca ministerială și se gîndi la cuvintele unchiului său Hilary despre parlament. Oare sufereau cu toții de autointoxicație — otrăvirea înceată și continuă a țesuturilor? Toți cei din jurul său își inchipuiau că fac ceva util. Michael se uită la ei. Majoritatea îi erau cunoscuți și avea mare respect pentru mulți dintre ei, dar în masă — trebuia să recunoască — păreau cam năuci. Vecinul său din dreapta își arăta dinții din față, zîmbind de parcă se asfixia. „Într-adevăr, gîndi Michael, este un eroism din partea noastră că rămînem treji zi de zi!“

CAPITOLUL VIII

SECRETUL

Ar fi fost nefiresc dacă Fleur s-ar fi bucurat de prăbușirea grevei generale. Caracterul ei nu-i îngăduia să vadă consecințele unui asemenea eveniment pe plan național. Cantina îi restabilise și îi desăvîrșise încrederea în valoarea ei socială, atît de profund zdruncinată prin conflictul cu Marjorie Ferrar; iar îndeletnicirile practice, care-i răpeau tot timpul, i se potriveau de minune. Cu ajutorul lui Norah

Curfew, a lui Michael și al mătușii lui, *lady* Alison Charwell, Fleur își recrutase o echipă excelentă de colaboratoare de toate vîrstele, majoritatea din societate. Cu toatele munceau în genul cum se presupune că muncesc negrii; nu se speriau de nimic... nici chiar de gîndaci. Se sculau dimineata la orice oră și lucrau pînă la orice oră din noapte. Nu erau niciodată îmbufnate, ci mereu vesele. Într-un cuvînt, păreau entuziasmate. Schimbarea pe care ele o aduseseră în bucătăriile și sălile de mese ale căilor ferate îi uluise pe conducătorii companiei de căi ferate. Fleur însăși era tot timpul la postul de comandă. Sarcina ei era să ungă roțile autorităților, să se lupte — prin nenumărate dueluri telefonice — cu birocrăția și să-i îmbuneze pe cei ce subvenționau cantina. Izbutise chiar să deschidă punga tatălui ei, pentru a face față lipsurilor bănești pe care le întîmpina. „Voluntarii“ erau hrăniți pe satureate și — urmînd sfatul lui Michael — Fleur „mituia“ pichetle de greviști, dindu-le pe ascuns cafea cu rom, în orele grele de pază nocturnă. Automobilul destinat aprovizionării, încredințat lui Holly, străbătea blocada, plecînd și venind de parcă n-ar fi avut nici o legătură cu Harridge, de unde și procura alimentele.

— Trebuie să le oferim greviștilor, spunea Michael, toate motivele posibile pentru a închide cîte un ochi.

De fapt, cantina fusese un mare succes. Fleur nu-l mai văzuse pe Jon, dar trăia într-o stare sufletească complexă, formată din teamă și nădejde, ceea ce înseamnă un real interes pentru viață. Vineri, Holly îi anunță sosirea soției lui Jon, întrebînd-o dacă poate s-o aducă a doua zi de dimineață la cantină.

— Oh, da, zise Fleur. Cum arată?

— Atrăgătoare... are ochi de nimfă sau, mai bine-zis, așa crede Jon; în orice caz, e o nimfă foarte reușită.

— M — m! zise Fleur.

A doua zi, cînd Holly apără cu Anne, Fleur se afla la telefon, comandînd o listă de alimente. Anne era cam de înălțimea ei; dreaptă și zveltă, cu părul mai închis decît

al ei, pielea feței mai brună, și ochi mai negri (Fleur pricepu ce înțelesese Holly prin „nimfă“), nasul puțin cam brusc, bărbia ascuțită și dinții foarte albi... succesoarea ei! Știa oare că între Jon și ea...?

Întinzându-i mina liberă, Fleur zise:

— Găsesc că e foarte frumos din partea dumitale, în calitate de americană. Ce face fratele dumitale, Francis?

Mina pe care o strinse era brună, uscată și caldă; glasul pe care-l auzi avea doar un vag accent american — probabil că Jon se ocupase de ea.

— Ai fost atît de bună cu Francis! Vorbește mereu despre dumneata. De n-ai fi fost dumneata...

— N-am făcut nimic. Iartă-mă... Da-a?... Nu! Dacă vine principesa, rugați-o să aibă bunătatea de a ne vizita în timpul mesei. Da... da... vă mulțumesc! Mîine! Desigur... Ai trecut ușor canalul?

— Îngrozitor! M-am bucurat că Jon nu era cu mine. Am oare de rău de mare, dumneata nu?

— Eu nu sufăr niciodată de rău de mare, zise Fleur.

Fata aceasta îl are pe Jon ca s-o țină de frunte cînd i se face rău! E frumoasă? Da. Fața arsă de soare și plină de viață... seamănă cu aceea a lui Francis Wilmot, dar ochii pătrunzători sînt mult mai vioi. Ce se ascunde în ochii aceștia, de sînt atît de neobișnuit de fascinanți? Se remarcă, desigur, o vagă tendință de a privi sașiu! Are și o ținută aparte — o mișcare deosebită a gîtului și o ținută admirabilă a capului. E îmbrăcată bine, firește! Privirile lui Fleur alunecară iute pînă la pulpe și glezne. Nici groase, nici strimbe! N-avusese noroc!

— Găsesc că ești foarte bună că mă primești să ajut și eu.

— Ba deloc. Holly o să te pună în temă.

— Ce frumos sună, așa se zice și la noi.

— Oh! Acum folosim cu toții expresiile dumneavoastră. Vrei s-o iei la aprovizionare, Holly?

După ce Anne plecă sub aripile ocrotitoare ale lui Holly, Fleur își mușcă buzele. Din privirile simple și directe ale ochilor ei, ghici că Jon nu-i povestise soției sale nimic.

Era înspăimântător de tinăra! Deodată, Fleur avu impresia că ea nu avusese tinerețe. Ah! Dacă Jon nu i-ar fi fost răpit! Buzele mușcate îi tremurau; le ascunse în pilnia telefonului.

De fiecare dată — de două sau trei ori înainte de închiderea cantinei — când o vedea pe tinăra Anne, se forța să fie prietenoasă. Instinctiv, simțea că în momentul de față trebuie să cultive toate posibilitățile pe care i le oferea viața. Nu putea încă spune ce însemna pentru ea reparația lui Jon, dar de data aceasta nimeni nu va mai interveni în planurile ei. Acum era stăpînă pe prestigiul și pe acțiunile sale, nu ca odinioară, când ea și Jon erau ca doi copii în pădure. Își ascunse bucuria, când Holly îi spuse: „Anne te găsește minunată, Fleur!” Nu! Jon nu-i povestise soției sale despre ea. Era de așteptat, doar nu era numai secretul lui. Cîtă vreme va trăi fata aceasta în ignoranță? În ziua închiderii cantinei, Fleur îi spuse lui Holly:

— Cred că nimeni nu i-a spus soției lui Jon că am fost odată îndrăgostiți unul de altul.

Holly clătină din cap.

— Aș dori să nu i se spună.

— Desigur că nu, draga mea. O să am eu grijă. Mi se pare un copil bun.

— Bună, zise Fleur, dar insignifiantă.

— Nu trebuie să uiți că totul îi este străin aici. De obicei mai devreme sau mai târziu, americancele capătă „importanță”.

— Pentru ele înșile, zise Fleur, și o văzu pe Holly zîmbind.

Dindu-și seama că-i dezvăluise o frîntură din simțăminte ei, zîmbi și ea.

— Ei, atîta vreme cît se înțeleg... Cred că se înțeleg bine, nu-i așa?

— Draga mea, eu abia l-am văzut pe Jon, dar cred că e o căsnicie perfectă. Acum, după ce greva s-a sfârșit, vin la noi la Wansdon.

— Bine! Acum închidem bătrina noastră cantină. Hai să ne pudrăm nasul și să plecăm. Tata mă așteaptă în automobil. Putem să te lăsăm undeva?

— Nu, mulțumesc; vreau să merg pe jos.

— Ce? Tot vechea reticență? Curios cit de greu uită oamenii!

— Da, așa e cînd faci parte din neamul Forsyte, murmură Holly. După cum vezi, noi nu arătăm ceea ce simțim. Și numai manifestarea sentimentelor este aceea care le ucide.

— Ah! zise Fleur. Ei bine, Dumnezeu să te binecuvînteze! Așa se zice, și transmite-i lui Jon salutări din partea mea. I-aș fi poftit la dejun, dar voi plecați la Wansdon.

— Poimîine.

În oglinda pudrierii, Fleur își văzu fața crispindu-se pentru a-și ascunde sentimentele; se îndreptă spre ușă.

— Dacă voi avea vreme, am să trec *poate* pe la mătușa Winifred. Cu bine!

Coborînd scările, Fleur gîndi: „Va să zică, manifestarea sentimentelor este aceea care le ucide!”

În automobil, Soames privea spatele lui Riggs. Individul era sfrijit ca o zăbrea.

— Ai terminat? îi zise lui Fleur.

— Da, scumpul meu.

— Bună ocupație, n-am ce zice. Ai slăbit ca o umbră.

— Cum? Ți se pare că sînt slabă, tată dragă?

— Nu, zise Soames, nu. Mama ta zice c-ai slăbit. Dar așa nu o puteai duce multă vreme. Nu vrei să iei puțin aer? Du-ne în Park, Riggs.

Ajunși în Park, Soames murmură:

— Îmi aduc aminte cum bunica ta făcea zilnic această plimbare, cu preciziunea unui ceasornic. În vremea aceea,

oamenii aveau obiceiuri. Vrei să ne oprim să vedem monumentul comemorativ¹, pentru care s-a făcut atita zarvă?

— L-am văzut, tată dragă.

— Și eu, zise Soames. Sculptură minoră! Statuia aceea a lui St. Gaudens la Washington, aceea era statuie! Soames o privi cu coada ochiului. Slavă Domnului că nu știa cum o ferise atunci de tinărul Jon Forsyte. Dar trebuie să fi auzit și ea că tinărul era la Londra și că locuiește la mătușa ei! Iar acum, după ce greva luase sfârșit și căile ferate începuseră să funcționeze normal, a rămas fără ocupație! Poate se întoarce la Paris; după câte auzise, mama lui era încă acolo. Era cît p-aci s-o întrebe; dar instinctul — care funcționa perfect în raporturile sale cu Fleur — îl opri. Dacă l-a văzut pe tinărul Jon, nu-i va spune. Soames avu impresia că Fleur are un secret... sau poate era numai o închipuire?

Nu! El nu-i putea citi gândurile. Poate că așa era bine! Cine-și poate permite ca alții să-i cunoască gândurile? Ascunzișurile, ramificațiile, exagerările gândirii nu puteau fi dezvăluite decît după ce erau bine cernute și filtrate. Soames se uită din nou cu coada ochiului la Fleur.

De fapt, fata lui se gîndea la lucruri care l-ar fi tulburat din cale-afară: Cum să-l vadă pe Jon singur, înainte de a pleca la Wansdon? Firește, ar putea face mîine o simplă vizită în Green Street, dar probabil nu l-ar vedea pe el. L-ar putea pofti la dejun în South Square, dar era imposibil fără soția lui și fără Michael. Așadar, nu există nici o modalitate de a-l vedea singur... numai printr-o întîmplare. Atunci începu să urzească o întîmplare. Cînd ajunse la convingerea că esența unei întîmplări era tocmai faptul că nu putea fi dinainte plănuită, începu să facă planuri. Se va duce în Green Street la ora nouă dimineața, sub pretextul de a-i cere lui Holly informații în legătură cu decourile cantinei. După atîtea zile de muncă încordată, Holly și cu Anne își

¹ Monumentul comemorativ al artileriei, ridicat în cinstea artileristilor din primul război mondial, în Hyde Park.

vor lua, desigur, ceaiul în pat. Val se întorsese la Wansdon, iar mătuşa Winifred nu se scoală niciodată la ora aceea! Jon ar putea fi singur! Se întoarse spre Soames:

— Ai fost foarte dulce, tată dragă, că m-ai scos la aer. Îmi face mare plăcere.

— Vrei să coborîm să ne uităm puțin la rațe? Lebedele de la Mappledurham clocesc din nou în anul acesta.

Lebedele! Ce bine își reamintea cele cinci mici „distru-gătoare” cenușii, plutind în urma lebedelor bătrine, pe apa verzuie; șase ani trecuseră din vara când fusesse îndrăgostită! Trecînd peste pajiște, în drum spre serpentină, simți dulceață în inimă. Dar nimeni... nimeni nu trebuie să știe ce se petrece în sufletul ei. Orice s-ar întîmpla — și, foarte probabil, nu se va întîmpla nimic — de data aceasta trebuie să-și salveze prestigiul — cel mai puternic mobil din lume, după cum spunea Michael.

— Bunicul tău mă ducea aici cînd eram copil, zise glasul tatălui ei, lingă ea, fără a adăuga: „Iar eu o aduceam aici pe soția mea, la începutul căsniciei noastre”.

Irene! Îi plăceau apa și pomii. Îi plăcea tot ce era frumos, dar pe el nu l-a plăcut!

— Uniforme de la Eton! Sînt șaiszeci de ani și mai bine... Cine ar fi crezut atunci?

— Ce să creadă, tată? Că uniformele Eton vor mai exista?

— Individul acela — parcă Tennyson — spunea: „Rînduiala veche se schimbă, pentru că locul ei să-l ia rînduiala nouă!” Eu nu te văd pe tine cu rochii închise pînă la git și fuste lungi pînă la glezne, ca să nu mai vorbim despre corsetul cu turnură. Femeile erau foarte bine apărute, dar nu se știa despre ele mai mult decît se știe despre femeile din ziua de azi... adică foarte puțin.

— Mă întreb, tată dragă, oare, oamenii din ziua de azi au pasiuni ca cei de odinioară?

Soames, cu bărbia sprijinită în palmă, căzu pe gînduri. Pentru ce oare i-a pus această întrebare? Odată el îi spusese că marile pasiuni sînt de domeniul trecutului, iar Fleur îi

răspunsese că ea avea o mare pasiune. Dintr-o dată, Soames avu impresia că se află din nou în sera de la Mappedurham, lovind cu piciorul o țeavă de apă caldă, în atmosfera de aburi calzi, mirosind a pământ proaspăt și mușcate din ghivece. Poate că Fleur avusese dreptate atunci; firea ome-nească rămîne mereu aceeași.

— Pasiuni! zise Soames. Ce-i drept, mai citești și azi despre oameni care-și pun capul sub robinetul de gaz. Pe vremuri se înecau. Haide să luăm un ceai în chioșcul acela.

După ce se așezară la masă și porumbeii începură a se bucura de cozonacul ce li se dăduse, Soames o privi îndelung. Fleur ședea picior peste picior — și ce picioare frumoase avea! — trupul ei de la șolduri în sus avea ceva pe care nu-l aveau celelalte femei din jurul ei! Nu ședea cocoșată, ci dimpotrivă, cu șira spinării ușor îndoită spre spate, ceea ce îi dădea o ținută demnă și echilibrată a gîtului și a capului. Din nou își tunsese părul scurt... moda aceasta a durat mai mult decît era de așteptat... dar, în definitiv, Fleur avea un gît atît de alb și rotund! Fața ei mică, puțin pudrată și nerujată, bărbia fermă și rotundă, pleoapele albe cu gene negre, ochii căprui cu o privire clară, nasul scurt și drept, fruntea lată și joasă, părul castaniu dat peste urechi și gura care, fără a fi senzuală, era făcută pentru sărutări... într-adevăr putea fi mîndră de ele!

— Te bucuri, nu-i așa, zise Soames, că vei avea mai mult timp pentru Kit? S-a făcut un ștremgar! Ce crezi că mi-a cerut ieri? Un ciocan!

— Da, tot timpul sparge cîte ceva. Îl bat cît se poate de puțin, dar uneori e inevitabil... nimeni altul n-are voie să dea în el. Mama l-a învățat cu bătaia în timp ce eram plecați, așa încît i se pare ceva natural.

— Copiii, zise Soames, sînt foarte ciudați. Pe vremea cînd eram eu copil, nu se făcea atîta caz de noi.

— Iartă-mă, tată dragă, dar mi se pare că, dintre noi toți, tu faci cel mai mult caz de el.

— Ce? zise Soames. Eu?

— Faci tot ce-ți spune. I-ai dat ciocanul?
— N-aveam la mine... doar nu umblu cu ciocane în buzunar.

Fleur rise.

— Nu, dar prea îl iei în serios. Michael îl ironizează.
— Are o privire atît de șireată, ștregarul! zise Soames.
— Slavă Domnului! Ia spune, tată dragă, pe *mine* nu m-ai răsfățat?

Soames se uită fix la un porumbel.

— Nu știu, îi răspunse. Tu te simți răsfățată?

— Cînd doresc un lucru, îl doresc.

Soames o știa prea bine; nu face nimic, atîta vreme cît dorește lucruri bune!

— Și 'dacă nu-l pot dobîndi, nu mai răspund de mine.

— Cine zice una ca asta?

— Nu mi-a spus-o nimeni, dar o știu.

Hm! Oare, ce dorea acum? S-o întrebe? Și, cu aerul că-și scutură firimiturile de pe reverul pardesiului, o „vi-zionă“. Pentru o clipă, chipul ei își pierduse stăpînirea de sine: ochii ei păreau întunecați și în adîncul lor se ascundea ceva... Soames nu știa ce. Secrete! Da, secrete!

CAPITOLUL IX

REVEDEREA

Ținînd în mină deconturile cantinei, Fleur ieși printre laurii în ciubere din ușa casei sale. Big Ben arăta ora nouă fără un sfert! Drumul prin Green Park dura vreo douăzeci de minute. Își băuse cafeaua în pat, pentru a evita întrebările... dar iată-l pe tatăl ei, cu nasul lipit de fereastra sufrageriei. Îi făcu semn cu hîrțile pe care le ținea în mină

și Soames își retrase fața, de parcă l-ar fi atins. Era atît de bun cu ea, dar n-ar trebui s-o scuture de praf mereu— doar nu era un bibelou de porțelan!

Mergea iute. În dimineața aceasta nu simțea miresme de flori de caprifoi, ci se simțea senină și puternică. Dacă Jon s-a întors în Anglia cu intenția de a rămîne aici, trebuie să-l înfrunte. Cu cît mai devreme, cu atît mai bine, să nu complice lucrurile! Trecînd pe lîngă straturile de mușcate din fața Palatului Buckingham, abia înflorite și de un roșu aprins, simți cum i se încinge singele în vine. Trebuie să umble mai încet, căci altfel ajunge transpirată în Green Street! Pomii înverziseră de-a binelea; în Green Park băteau soarele iar prin aer se simțea o ușoară adiere; mirosea a iarbă și frunze. De ani de zile nu fusese o primăvară atît de plină de miresme. Lui Fleur i se făcu dor de cîmp. Iarbă, pomi și apă... în mijlocul naturii se scurseseră orele pe care le petrecuse alături de Jon... un ceas a stat cu el chiar în parcul acesta, înainte de a o duce la Robin Hill! Casa de la Robin Hill a fost vindută unui *pair* oarecare; s-o folosească sănătos!... Fleur cunoștea povestea acestei case fără noroc! Casa aceea i-a purtat ghinion tatălui ei, tatălui lui Jon, și... foarte probabil și bunicului său, fără a mai vorbi de ghinionul pe care i l-a purtat ei. Dar a doua oară, nu va mai avea ghinion! Trecînd prin Piccadilly, Fleur zimbi, gîndindu-se la naivitatea tinereții ei. În vitrinele clubului poreclit de George Forsyte „Iseum“, nu se vedea încă nici un coleg al său — era prea devreme pentru ca vreunul din ei să soarbă dintr-un pahar sau o ceașcă, privînd agitația străzii și pufăindu-și concluziile în nori de fum. Fleur îl mai ținea minte pe bătrînul ei văr, George Forsyte, care avea obiceiul să șadă, cu fața roșie și priviri sardonice, în dosul acestor geamuri rotunjite; vărul ei George, fostul proprietar al *Maimuței albe* din biroul lui Michael! Își aducea aminte și de unchiul Montague Dartie, pentru că singura dată cînd l-a întîlnit, a ciupit-o de fesă, întrebînd-o: „Din ce sint făcute fetițele?“ De aceea, destul de curînd, aflînd că și-a

frint gitul, Fleur bătuse din palme; era un bărbat oribil, cu obraji grași și mustață neagră, mirosind a parfüm și țigări de foi. Cînd cîti ultimul colț, i se tăie răsufllarea. În fere-strele mătușii sale erau flori de mușcată... nu ieșiseră încă fuxiile. Oare, ei locuiau în camera în care locuise mai de mult ea? Luîndu-și mina de pe inimă, sună.

— Ah! Smither, a coborît cineva?

— Numai domnul Jon, domnișoară Fleur.

De ce bate inima omului atît de tare? Să-ți vină rău — și asta cînd ești perfect calmă!

— Deocamdată mă mulțumesc cu el, Smither. Unde este?

— Iși ia cafeaua, domnișoară Fleur.

— Foarte bine; condu-mă la el. Iau și eu cu plăcere încă o ceașcă de cafea.

Mergînd în urma femeii, buzele lui Fleur declinau fără glas, numele ei: „Smither; al lui Smither lui Smither; pe Smither, Smither!“ Ce nebunie!

— Doamna Michael Mont, domnule Jon. Să yă aduc o cafea proaspătă, domnișoară Fleur?

— Nu, mulțumesc, Smither. Balenele din corsetul lui Smither scîrțîiră, ușa se închise în urma ei. Jon se ridică.

— Fleur!

— Ce mai faci Jon?

Fleur avu puterea să-i stringă mina păstrîndu-și paloarea, dar lui i se urcase singele în obraji nemînjiți cu cărbune.

— Te-am hrănit bine?

— Splendid. Ce mai faci, Fleur? Nu ești ostenită după atîta muncă?

— Deloc. Cum ți-a plăcut meseria de fochist?

— Foarte mult! Mecanicul locomotivei era un băiat admirabil. Lui Anne o să-i pară foarte rău că nu te-a văzut... se odihnește azi mai mult.

— Ne-a fost de mare ajutor. Au trecut aproape șase ani, Jon; nu te-ai schimbat prea mult.

— Nici tu.

- Oh! *Eu* m-am schimbat. Mai mult decît ai crede.
- Poate, dar eu nu văd. Ai luat ceaiul?
- Da. Stai jos și mănîncă mai departe. Am trecut pe aici să vorbesc cu Holly despre unele socoteli. E în pat și ea?
- Cred că da.
- Bine, am să urc imediat. Cum te simți în Anglia, Jon?
- Încîntător. Nu mai pot pleca. Anne zice că n-are nimic împotrivă.
- Unde o să vă stabiliți?
- Undeva aproape de Val și Holly, dacă găsim un teren pentru pomi fructiferi.
- Tot pomi fructiferi?
- Mai mult ca oricînd.
- Ce face poezia?
- Foarte prost.
- Fleur recită:

*În vale, sub stele albe,
bătrîna cetate spaniolă doarme.
În noapte un glas de om plînge.*

- Dumnezeu, îți mai aduci aminte de ea?
- Da.
- Ochii lui priveau deschis; genele erau negre ca odinioară.
- Vrei să-l cunoști pe Michael și să-mi vezi băiatul, Jon?
- Da, cu plăcere!
- Cînd plecați la Wansdon?
- Mîine sau poimîine.
- Atunci, vreți să veniți amîndoi mîine la dejun?
- Da, bucuros.
- La unu și jumătate. Să poftească și Holly și mătușa Winifred. Mama ta e încă la Paris?
- Da. Se gîndește să rămînă definitiv acolo.
- Vezi, Jon... toate lucrurile se așază într-un fel sau altul, nu-i așa?
- Așa e.

— Să-ți mai dau puțină căfea? Mătușa Winifred este foarte mindră de cafeaua ei.

— Fleur, arăți splendid.

— Îți mulțumesc! Ai fost la Robin Hill?

— Încă nu. Am auzit că acum este proprietatea unui înalt „personaj“.

— Cum îi place... lui Anne pe la noi?

— E foarte impresionată... zice că sîntem un neam de gentlemani. Ai fi crezut tu vreodată așa ceva?

— Precis... nu; dar comparativ... poate.

— Aici totul miroase frumos.

— Nas de poet. Îți amintești de plimbarea noastră la Wansdon?

— Îmi amintesc totul, Fleur.

— Cîstit răspuns. Și eu îmi amintesc totul. A durat destul de multă vreme pînă cînd am izbutit să spun c-am uitat. La tine cît a durat?

— Cred că mai mult decît la tine.

— Michael e cel mai bun bărbat din cîți cunosc.

— Anne e cea mai bună femeie.

— Ce noroc... nu-i așa? Cîți ani are?

— Douăzeci și unu.

— Foarte potrivită pentru tine. Chiar dacă soarta nu ne-ar fi despărțit, eu aș fi fost prea bătrînă pentru tine. Doamne! Ce nebuni am fost!

— Eu nu cred că eram nebuni. Era firesc... a fost minunat.

— Tot mai ai idealuri? Dorești marmeladă? E de la Oxford.

— Da. Numai la Oxford știu să facă marmeladă bună.

— Jon, părul tău crește exact ca pe vremuri. L-ai observat pe al meu?

— Am încercat să-l observ pe sub pălărie.

— Nu-ți place?

— Nu prea și totuși...

— Crezi că dacă n-aș fi la modă, n-aș arăta atât de bine. Ai ghicit, Jon! Cred că n-ai avea nimic împotriva dacă și ea și-ar tunde părul foarte scurt.

— Lui Anne îi șade bine.

— Fratele ei ți-a vorbit mult despre mine?

— Mi-a spus că ai o casă frumoasă și că l-ai îngrijit ca un înger.

— Nu ca un înger; ca o tină ră doamnă distinsă; e o oarecare deosebire.

— Anne ți-a fost foarte recunoscătoare. Ți-a spus, nu-și așa?

— Da. Dar, între noi fie vorba, mă tem că Francis s-a întors acasă cinic. Aici cinismul prosperă; nu l-ai observat la mine?

— Cred că te prefaci.

— Dragul meu! Mă prefac cînd vorbesc cu tine. Ai fost întotdeauna un inocent. Nu zîmbi... așa ai fost! De aceea e bine c-ai scăpat de mine. Da, și n-aș fi crezut să te mai revăd.

— Nici eu. Îmi pare rău că Anne n-a coborît.

— Nu i-ai povestit nimic despre noi.

— De unde știi?

— După felul cum se uită la mine.

— Pentru ce să-i fi spus?

— N-avea absolut nici un rost. Morții cu morții... Totuși, mă bucur că te-am revăzut. Dă-mi mîna. Acum urc la Holly.

Mîinile lor se împreunară deasupra marmeladei din farfuria lui Jon.

— Acum nu mai sîntem copii, Jon. Pe mîine! Casa mea o să-ți placă. *A rivederci!*¹

În timp ce urca scările, Fleur era hotărîtă să nu se gîndească la nimic.

— Pot să intru, Holly?

— Fleur! Scumpa mea!

¹ La revedere (it.).

Fața ei slabă, destul de palidă, atât de fermecătoare și inteligentă, era sprijinită de-o pernă. Fleur avu impresia că nu-și putea ascunde gândurile în fața lui Holly; i le citea mai bine decât oricine altul.

— Decontările, îi spuse. La ora zece mă întâlnesc cu măgarul acela birocrat. Ai comandat toate aceste cantități de slănină?

Mîna subțire, transparentă, luă socotelile și între ochii mari, cenușii, apărură o cută.

— Nouă? Nu... ba da; este exact. L-ai văzut pe Jon?

— Da. E singurul care s-a sculat cu noaptea în cap. Vreți să veniți cu toții mâine la dejun la noi?

— Dacă tu crezi că e cuminte, Fleur...

— Cred că este plăcut.

Fleur înfruntă privirile întrebătoare ale ochilor cenușii, căutînd să-și ascundă minia. Nimeni nu trebuie să știe ce se petrece în sufletul ei... nimeni nu trebuie să intervină!

— Atunci, s-a făcut! Vă aștept mâine la ora unu și jumătate. Acum trebuie să fug.

Într-adevăr, o luă la fugă; dar, deoarece nu avea nici un fel de întâlnire cu vreun „măgar birocrat”, se întoarse în Green Park și se așeză pe o bancă.

Așadar, acesta era Jon... acum! Ce mult seamănă cu cel de odinioară! Ochii îi sînt mai adînciți în orbite, bărbia mai energică.. Acestea sînt poate singurele deosebiri. Și-a păstrat privirea însorită; crede și acum în idealuri! Și o admiră... încă! Da! O ușoară adiere șoptea în frunzișul de deasupra capului ei. Ziua era de o frumusețe rară... prima zi cu adevărat frumoasă de la Paști și pînă azi! Ce o să le dea mîine la masă? Ce va face cu tatăl ei? Nu trebuie să fie acasă! Totul merge bine cînd e vorba să se stăpînească pe ea însăși; dar nu e atât de ușor să-l stăpînească pe tatăl ei! Umbra frunzelor se așternu pe rochia ei scurtă; soarele îi încălzea genunchii; se așeză picior peste picior și se rezemă de speteaza băncii. Prima haină a Evei... frunze! „Cuminte?” Așa suna întrebarea lui Holly. Cine știe? *Cocktail* de creveți?

Nu! Mîncăruri englezești. Gogoși... desigur!... Pentru a scăpa de Soames, trebuie să-i spună că vine poimîine cu Kit la Mappledurham; va pleca să facă pregătiri. Mama ei era încă în Franța. Ceilalți vor fi la Wansdon. Londra nu-i mai oferea nimic. Razele soarelui cald îi cădeau pe ceafă. Miros de iarbă... de floare de caprifoi! Oh! Dumnezeu!

CAPITOLUL X

DUPĂ DEJUN

Faptul că masa este cea mai pregnantă funcție a vieții omenеști trebuie admis de către toți cei ce iau parte la aceste crize recurente. Imposibilitatea de a te lipsi de masă face din acest ceremonial cea mai formidabilă dintre activitățile umane în rîndul persoanelor care au ajuns pînă la un asemenea grad de civilizație, încît înghit nu numai bucatele, ci și propriile lor sentimente.

Cam aceasta fu concluzia la care ajunse Fleur în timpul acestui dejun. Sufrageria spaniolă îi aducea aminte că nu-și petrecuse luna de miere cu Jon. Înainte de masă, mai trăi un moment bizar, căci primele cuvinte rostite de Jon, cînd dădu cu ochii de Michael, fură:

— *Hallo!* Ce ciudat! Fleur era cu dumneata în ziua aceea la Mount Vernon?

Ce-o fi însemnînd asta? I-au ascuns ceva?

Michael spuse:

— Îți aduci aminte, Fleur? Tînărul englez pe care l-am întîlnit la Mount Vernon.

— „Vapoare care trec în noapte“, zise Fleur.

Mount Vernon! Va să zică ei s-au întîlnit acolo! Și ea nu!

— Mount Vernon e frumos. Dar trebuie să vezi Richmond, Anne. Putem merge după masă. Cred că n-ai mai fost de un veac la Richmond, mătușă Winifred. Iar la întoarcere, putem veni pe la Robin, Hill, Jon.

— Fosta voastră casă, Jon? Oh! Hai să mergem!

În clipa aceea, Fleur simți că urăște chipul viori al fetei pe care îl privea Jon.

— Casa este ocupată de un „personaj“, răspunse Jon.

— Oh! zise Fleur, e plecat la Monte Carlo, ieri am citit în ziar. *Poți* veni cu noi, Michael?

— Din păcate, am o ședință de comitet. Iar în automobil nu încap decît cinci persoane.

— Ar fi splendid! exclamă Anne.

„Uf! Entuziasmul acesta american!“ gîndi Fleur. Glasul monoton al mătușii Winifred o potoli, spunînd c-ar fi o plimbare frumoasă... castanii din Park trebuie să fie în plină floare.

Oare, Michael avea într-adevăr ședință? De cele mai multe ori, știa ce program are Michael; în general, știa mai mult sau mai puțin ce gîndește, dar de data aceasta i se păru că nu știe. În seara din ajun, cînd îi anunțase musafirii pe care-i invitase la masă, avusese grijă să șteargă impresia produsă printr-o îmbrățișare mai caldă ca de obicei... nu trebuia ca Michael să-și facă cine știe ce gînduri protestînd din pricina lui Jon! Apoi, cînd îi spuse tatălui ei: „Aș vrea să vin poimîine la tine cu Kit; dar mă tem că ar trebui să pleci cu o zi înaintea noastră, dacă mama nu e acasă“, Fleur ascultă cu mare atenție tonul pe care-i răspunse:

„Hm! Da... a! Plec mîine dimineată“. Soames mirosise ceva; oare și Michael mirosise ceva? Fleur se întoarse spre Jon:

— Ce părere ai despre casa mea, Jon?

— Seamănă foarte bine cu tine.

— Să fie oare un compliment?

— La adresa casei? Desigur.

— Va să zică, Francis n-a exagerat?

— Nu, deloc.

— Nu l-ai văzut pe Kit. Am să-l aduc jos. Coaker, te rog spune-i guvernantei să-l aducă pe Kit, înainte de a adormi... În iulie împlinește trei ani; merge foarte bine. Mă simt atît de bătrînă!

Intrarea lui Kit, cu ciinele lui argintiu, provocă un fel de ugit, care încetă curînd, pentru că trei dintre femeile de la masă erau din neamul Forsyte și acest neam nu uguiește. Băiețelul se opri; era îmbrăcat într-un costum albastru; avea un colorit olandez, fruntea puțin încrunțată și părul deschis; privi lumea de la masă.

— Vino la mine, băiete. Acesta este Jon... vărul tău de-al doilea.

Kit se apropie.

— S-aduc calu'?

— Calul? Nu, Kit, Dă mina.

Minuța se ridică, mina lui Jon coborî.

— Ai unghii muldale, zise Kit.

Fleur îl văzu pe Jon roșînd și auzi glasul lui Anne:

— Ce adorabil și isteț!

Apoi zise:

— Kit, ești foarte mojit. Așa ar fi unghiile tale dacă ai fi fost fochist.

— Da, bătrîne, de atunci încoace le spăl mereu, dar nu-i chip să le curăț.

— De țe?

— Pentru că mi-au intrat cărbunii în piele.

— Să văd și eu.

— Du-te și dă mina cu mătușa ta, Kit.

— Nu.

— Scumpule, zise Winifred, te plictisesc, nu-i așa, Kit?

— Atunci, foarte bine, pleacă de-aici; du-te de-ți caută maniere mai bune și întoarce-te cu ele.

— Foarte bine.

Ieșirea lui Kit, însoțit de ciinele argintiu, fu urmată de risete generale; Fleur zise încet:

— E un mic golan... bietul Jon!

Iar pe sub gene văzu o privire de recunoștință din partea lui.

În această minunată zi de la rînjlocul lunii mai, privești ce se deschidea de la Richmond Hill peste văile întinse și înfrunzite era plină de vraja care, din vremuri imemorabile, cel puțin din zilele regelui George al IV-lea¹, îi adusese aici pe atîția membri ai familiei Forsyte — în faetoane și landouri, în cabriolete și automobile.

Departe, jos în vale, meandrele Tamisei străluceau discret, iar prin împrejurimi pomii începuseră a înverzi, deși stejarii erau încă aurii; abia în iulie aveau să fie cu toții acoperiți de un frunziș des cu nuanțe albăstrui. Printre pomi, se vedeau cîteva case risipite pe cîmp; locul se afla la mai puțin de douăsprezece mile distanță de Londra, dar așezările omenești erau rare. Spiritul bătrînei Anglii părea să-i fi gonit pe constructorii de case ieftine de pe aceste meleaguri care au stîrnit admirația a patru generații.

Dintre cei cinci oameni de pe terasă, Winifred exprimă cel mai bine acest spirit conservator, prin cuvintele:

— Într-adevăr, e o privește minunată!

Privește... privește! Totuși, pentru oamenii de azi, priveștea nu mai înseamnă ceea ce însemna pentru bătrînul Jolyon, pe vremea cînd cutreiera Alpii cu ranița pătrată de piele cafenie, pe care nepotul său Jon o mai păstra încă, sau cînd Swithin, minînd „surii“ de la trăsura lui, își întorcea mereu gitul spre doamna de lingă el și arăta cu biciul spre riul din vale, spunînd disprețuitor: „Priveștea nu-i urîtă!“ Sau cînd James, aplecat peste picioarele sale lungi, pe care le ținea indoite într-o gondolă, scruta cu ochii bănuitori Canale Grande din Veneția și mîrșia: „Mie nu mi-a spus nimeni că apa are această culoare!“ Sau cînd Nicholas, fă-

¹ Rege al Angliei între 1820—1830.

cindu-și plimbarea obligatorie în timpul curei de la Matlock, își exprima părerea că trecătoarea aceea era cea mai frumoasă din Anglia. Nu, pentru cei de azi o priveliște nu mai este ceea ce era odinioară! George Forsyte și Montague Dartie făcuseră începuturile acestei decadente, când, stînd cu spatele la priveliște, contemplau cu o privire batjocoritoare dansatoarele dintr-un local de noapte, pe care cavalerii lor le aduseseră aci pentru a le hrăni. Tinerii din ziua de azi nu mai spuneau „ce priveliște minunată!“, ci exclamau scurt: „Doamnel!“ sau ceva asemănător.

Dar Anne, desigur, ca o adevărată americană, își împreună mîinile și exclamă:

— Nu-i așa că-i splendid, Jon? E atît de romantic!

În Richmond Park, lucrurile se petrecură la fel. Winifred își exprima în mod automat încîntarea în fața castanilor înfloriți, în timp ce lui Holly și lui Jon, fiecare potecă, fiecare petec de ferigă și fiecare pom căzut le aduceau aminte de cîte-o întîmplare din vremea cînd se plimbau pe acolo călare.

— Uite, Anne, în locul acesta m-am aruncat de pe poneiul meu, cînd eram copil, după ce-mi pierdusem scara de la șa și mă săturasem de atîta scuturătură.

Sau:

— Uite, Jon! Pe alea aceasta am făcut o cursă eu și cu Val.

— Oh! Uite, mai există încă trunchiul peste care săream. E încă acolo!

Anne era entuziasmată de cerbi și de iarbă, care erau atît de diferite de speciile din America.

Pentru Fleur, acest parc nu însemna nimic.

— Jon, îi zise ea pe neașteptate, ce ai de gînd să faci pentru a putea intra la Robin Hill?

— Am să-i spun majordomului că aș dori să-i arăt soției mele casa în care am copilărit și îi voi da cîteva argumente palpabile. Casa, cu mobile noi și schimbate, nici nu doresc s-o văd.

— N-am putea intra pe jos, prin pădurice? zise Fleur, iar ochii ei adăugară: Așa cum am venit în ziua aceea?

— Am putea întâlni pe cineva care să ne poștească afară.

Argumentele palpabile le deschiseră intrarea principală spre domenii: „familia“ nu se afla la „reședință“.

Capodopera lui Bosinney se prezenta în toată splendoarea. Jaluzelele erau lăsate, pentru că soarele se revărsa pe fațadă pînă la stejarul bătrîn, de care nu mai era legat un leagăn. În grădina de trandafiri a lui Irene, care înlocuise ferigăria bătrînului Jolyon, apăruseră bobocii, dar nu înflorise decît unul singur.

— Trandafiri din Spania! zise Jon.

Lui Fleur i se strînse inima. La ce s-o fi gîndit Jon... ce amintiri fuseseră trezite la viață de aceste cuvinte rostite cu fruntea încruntată? Tocmai în locul acesta șezuse ea între tatăl și mama lui, crezînd că într-o bună zi ea și cu Jon vor locui aici, că vor privi împreună cum înfloresc trandafirii, cum se scutură frunzele stejarului bătrîn și că împreună vor spune musafirilor lor: „Priviți, acolo e tribuna cea mare de pe hipodromul Epsom... vedeți! Chiar deasupra plopilor!“

Și azi, ea nu putea nici măcar merge alături de el, pentru că Jon făcea pe ghidul acelei fete, soția lui! În schimb, Fleur mergea alături de matusa ei. Winifred era foarte curioasă, pentru că nu văzuse niciodată casa pe care Soames o construise cu creierul tinărului Bosinney; casa pierdută din pricina lui Irene și a acelei „nefericite și neînsemnate povești“; casa unde a murit bătrînul unchi Jolyon și vărul ei Jolyon și în care — spre ironia soartei — au trăit Irene și băiatul ei Jon... drăguț băiat! Casa acestui dureros episod al neamului Forsyte! Era foarte distinsă și aparținea unui *pair* — așa cum se cuvenea, de vreme ce nu mai făcea parte din averea familiei Forsyte. În grădina cu pomi fructiferi, împrejmuată cu un zid, Winifred îi spuse lui Fleur:

— Bunicul tău a venit o dată aici să vadă cum merge construcția. Țin minte c-a spus: „Întreținerea casei o să coste bani frumoși!“! Cred că a avut dreptate. Totuși, e păcat

că am vindut-o. Opera lui Irene, desigur! Ea n-a ținut nici-odată la familia noastră. Bine ar fi fost dacă... dar se opri și nu mai adăugă: tu și cu Jon v-ați fi căsătorit.

— Ce-ar fi făcut Jon cu o casă atît de mare, lingă Londra? Doar e poet.

— Da, murmură Winifred destul de rar, pentru că în tinerețea ei nu era la modă să vorbești iute. Poate că sînt prea multe ferestre.

Coborîră, trecînd peste pajiște. Crîngul! Era tot acolo, la marginea arăturii. Fleur zăbovi o clipă, se opri lingă trunchiul căzut și așteptă pînă cînd putu spune:

— Ascultă! Cîntă cucul, Jon!

Cîntecul cucului, zăbobilele înflorite sub brazi! Jon se opri lingă ea. Da, și primăvara se oprișe în loc! Cucul cînta... cînta într-una!

— Aici ne-am întîlnit cu mama ta, Jon, și soarta ne-a nimicit visul. Oh, Jon!

Cum putea oare un sunet atît de scurt să însemne atît de mult? Cum putea spune atît de multe, cum putea tulbura pe cineva atît de adînc? Fața lui! Fleur sări pe trunchiul de copac.

— Să nu evocăm fantome, dragul meu!

Jon tresări și ridică privirea spre ea.

Fleur puse miinile pe umerii lui și sări pe pămînt. Apoi pășiră mai departe printre zăbobile. Cucul cînta în urma lor.

— Pasărea aceea se repetă, spuse Fleur.

CAPITOLUL XI

PLIMBARE

În ajun, cînd Soames o văzuse pe Fleur ieșind în timp ce el își lua micul dejun, instinctul, care pînă atunci făcuse parte integrantă din pavăza cu care își ocrotea fata impo-

triva uneltirilor destinului, îl prevenise că Fleur plănuiește ceva. Văzută prin fereastră făcându-i semn cu hîrțile pe care le ținea în mînă, Fleur avea un aer ireal sau, mai bine-zis, avea aerul că vrea să-i ascundă ceva. Asemeni unui ciine pe care un ton neobișnuit din glasul stăpînului îl face să simtă că acesta vrea să plece de acasă fără el, din mișcarea ostentativă a hîrtilor Soames simți că în căpșorul ei se petrece ceva neobișnuit. De aceea, își isprăvi micul dejun într-un mod prea brusc pentru un om care, din motive de sănătate, mîncă în tihnă marmeladă, și porni spre Green Street. De cînd tînărul Jon locuia acolo, Soames se gîndea cu neliniște bine întemeiată la eleganta reședință a surorii sale. Și aceasta cu atît mai mult cu cît dacă exista pe lume un loc unde Soames își putea deschide sufletul, acesta era salonul lui Winifred. El îl mobilase în anul 1879, imprimîndu-i atît de puternic pecetea personalității lui Louis Quinze, încît, în ciuda jazzului și a dorinței lui Winifred de a se adapta la moda cea nouă, greoaie, se resimțea aci iremediabilă finețe a stilului aceluia monarh.

Deoarece n-o luase pe drumul direct, ci mai intrase și pe la clubul „Condoisseurs“, Soames sosi în Green Street după plecarea lui Fleur. Primele cuvînte ale lui Smither îi confirmară neliniștea ce-l adusese aici.

— Domnul Soames! Oh! Ce păcat... acum a plecat domnișoara Fleur! Și încă n-a coborît nimeni în afară de domnul Jon.

— Oh! zise Soames. L-a văzut?

— Da, domnule. E în sufragerie, dacă vreți, 'poștiți înăuntru.

— Cît mai rămîne aici, Smither?

— Am auzit-o pe doamna Val spunînd că se întorc la Wansdon poimîine. Așa că rămînem din nou singure, dacă doriți să veniți la noi, domnule Soames.

Soames dădu din nou din cap și zise:

— Sînt foarte ocupat.

— Ce frumoasă s-a făcut domnișoara Fleur. Zău așa! Și ce îmbujorați îi erau obrații azi-dimineață!

Soames scoase un sunet nelămurit. Vestile nu erau deloc pe placul lui, dar nu putea spune nimic în fața acestui bătrîn stîlp al familiei. Cine poate ști ce gîndește Smither? Cu corsetul ei în care pîrîiau oasele de balenă, ea trecuse prin toate tainele familiei Forsyte, din zilele cînd relațiile lui conjugale ofereau casei lui Timothy subiecte de birfeală mai multe decît putea cuprinde. Da, și acum din nou, fostele lui relații conjugale oferă materia primă pentru altă serie de birfeli. Soames își dădea seama de sinistra ironie a soartei, care făcea ca fiul rivalului său Jolyon să locuiască tocmai aici, în casa aceasta, cea mai bună copie a casei lui Timothy, vechiul centru al familiei Forsyte din Bayswater Road. Cîtă ironie în desfășurarea lucrurilor! Apoi, repetînd sunetul nelămurit, zise:

— Și fiindcă veni vorba, cred că domnul Stainford n-a mai fost pe aici.

— Ba da, domnule Soames; ieri a fost să-l caute pe domnul Val, dar domnul Val plecase.

— A fost... a venit aici? zise Soames făcînd ochi mari. Ce-a mai furat de data aceasta?

— Oh! Am avut atîta minte încît nu l-am lăsat să intre.

— Sper că nu i-ai dat adresa domnului Val la țară.

— Oh! nu, domnule Soames, o știa.

— A naibii treabă!

— Să-i spun doamnei că sînteți aici, domnule Soames? Acuși trebuie să coboare.

— Nu, n-o deranja.

— Îmi pare rău, îi face întotdeauna mare plăcere să vă vadă.

Bătrîna Smither se umfla în pene! Ce femeie de treabă! În ziua de azi, nu mai există asemenea servitori! Soames își puse pălăria, îi atinse borul și ieși murmurînd:

— La revedere, Smither. Spune-i salutări din partea mea.

„Așadar, își zise Soames. Fleur l-a văzut pe băiatul acela!“
Întreaga poveste va începe din noul Prevăzuse el Porni foarte încet, cu pălăria cam trasă pe ochi, spre Hyde Park Corner¹. Trecea printr-unul din cele mai grave momente ale vieții lui, când trebuia să-și întărească inima pentru a lua o hotărâre primejdioasă sau alta. Soames moștenise de la tatăl său, James, înclinarea de a exagera toate primejdiile care amenințau securitatea vieții de fiecare zi; gândurile sale alergau deci spre imaginea viitorului ruinat al fetei sale, atât de indestructibil legat de al lui.

„Și ce îmbujorați îi erau obrajii azi-dimineață!“ Când îi făcuse semn cu hîrțile acelea, era destul de palidă... chiar prea palidă! Ce întimplare blestemată! În timpul micului dejun... cel mai nepotrivit moment al zilei... cel mai intim moment într-o casă! Firea lui profund realistă îl făcu să se gîndească la toate ideile ce se puteau ivi în timpul unui mic dejun. Oamenii care iau micul dejun împreună, de cele mai multe ori dorm împreună. Asta i-a putut sugera lui Fleur anumite idei!... Dă, și acum nu mai erau copii! În fine, totul depinde de sentimentele lor, dacă mai aveau vreun sentiment. Dar cine poate ști? Cine pe lumea asta ar putea ști? Fără să vrea, începu să se învîrtească în jurul Monumentului artileriei: un monument masiv și alb, pe care niciodată nu l-a înțeles cu adevărat și parcă nici nu voia să-l înțeleagă. Totuși, monumentul avea o realitate pregnantă, potrivită cu dispoziția lui: arăta lucrurile așa cum sint; tunul acela n-avea nimic exaltat, nu era decît o brută indesată, care scoate zgomote oribile; sau bărbații aceia întunecați, cu fețe trase și supuse sub căștile lor de oțel! Monumentul n-avea nimic care să-l înfrumusețeze... nici ingeri, nici aripi! Nici sfîntul Gheorghe cu dragonul, nici cai cabrați, nici panoplii, nici zorzoane! Sta acolo — cum se zice în ziua de azi — ghemuit ca o broască țestoasă, albă, imensă, planînd deasupra vieții neamului. Un tunet concretizat. Nu te lăsa să-ți

¹ Mare piață triumfiulară în partea de sud-est a Hyde Park-ului.

faci nici un fel de iluzii! Nu e rău să te uiți la el o dată pe zi, ca să știi de ce să te păzești. „Mi-ar place să-i frec pe toți kronprinții¹ și pe toți grangurii militari cu nasul de piatra asta, își zise Soames, să se învețe minte cu războaiele lor — cum ziceau oare? — «sprintene și vesele!»“ Apoi, trecînd strada însorită, intră în Park și se îndreptă spre Knightsbridge.

Dar ce să se facă cu Fleur? Să ia taurul de coarne sau să lase lucrurile în voia soartei? Trebuie să hotărască într-un fel sau altul. Iuți pasul; chipul și mersul său încordat îi dădeau aerul unui om care-și urmărește gîndurile pentru a ajunge la o concluzie definitivă. La Knightsbridge ieși din Parc și, după ce privi, fără a vedea ceva, vitrinele a două sau trei prăvălioare unde pe vremuri găsisse cîteva chilipiruri — pentru el sau pentru negustor! — trecu pe lângă Tattersall. Mai existau încă... Parcă aici se vindeau cai! Caii nu-l interesaseră niciodată, totuși, nu degeaba locuise el în Montpelier Square... îi cunoștea din vedere aproape pe toți clienții de la Tattersall. Ca orice lucru vechi, nu va trece mult pînă-l vor dărîma, pentru a construi cine știe ce magazin de automobile sau vreun cinematograf!

Ce-ar fi dacă i-ar vorbi lui Michael? Nu! Era inutil, ba chiar mai rău! Și apoi, el nu putea vorbi despre Fleur și băiatul acela cu nimeni... era o poveste prea lungă, o poveste ce-i aparținea. Montpelier Square! Ajunsese tocmai în locul acesta, fără să știe nici el dacă venise intenționat sau nu. Casa nu se schimbase... dar fațada fusese văruiată de cînd trecuse el ultima oară pe aici, curînd după război; constructorii și zugravii trebuie să fi făcut afaceri bune în ultimă vreme... De altfel, sînt singurii. Trecu pe trotuarul din dreapta al micului scuar, unde trăise momente de tragică frămîn-

¹ *Kronprinz*, prinț moștenitor. Aluzie la asasinarea de la Sarajevo, la 28 iunie 1914, a prințului moștenitor al imperiului austro-ungar, incident pe care austro-germanii l-au folosit ca pretext pentru a ataca Serbia, declanșîndu-se astfel primul război mondial (1914—1918).

tare. Iată casa; are aproape aceeași înfățișare ca și în trecut, deși nu e la fel de bine îngrijită; și e ceva mai ornamentată! Pentru ce oare s-a căsătorit el cu femeia aceea? Ce l-a făcut să vrăa cu atita pasiune acest lucru? Ce-i drept, ea și-a dat toată osteneala să-l îndepărteze. Dar... Doamne!... Cît de mult a dorit-o! Pînă în ziua de azi n-a uitat patima pe care i-o trezise. La început... la început, crezuse și poate că și ea crezuse... dar cine poate ști?... *el* nu va ști niciodată! Apoi încet — sau poate iute? — groaznica poveste a luat sfîrșit! Se opri nemișcat lingă zăbrelele scuarului și privi cu ochii mari intrarea casei care fusese a lui: privea ca și cum vopseaua verde și numărul de aramă îl puteau învăța cum să înăbușe iubirea fetei lui față de fiul soției sale..., da, cum s-o înăbușe, înainte de a se dezvolta și a-i distruge fata.

Și așa cum în zilele și nopțile din timpul primei sale căsătorii, în drum spre casă, se întreba zadarnic cum să trezească iubirea, de data aceasta se întreba zadarnic cum să o înăbușe. Cu pași hotărîți, părăsi micul scuar.

Într-un fel, era ridicol să-și facă atîtea griji, de vreme ce Michael era băiat bun, iar căsnicia lor — după cîte știa el — era departe de a fi nefericită. În ceea ce-l privește pe tinărul Jon, este foarte probabil să se fi căsătorit din dragoste; după părerea lui Soames, nu avusese nici un alt motiv să se căsătorească, deoarece — admitînd că n-a fost greșit informat — fata și fratele ei erau niște piese de muzeu — doi americani fără cine știe ce avere. Și totuși... Soames nu putea uita că Fleur dorise întotdeauna lună de pe cer. Caracteristica ei principală era să dorească un lucru pe care nu l-a dobîndit încă. Și apoi, era peste puterile lui să șteargă amintirea acelei nopți de acum șase ani... s-o uite pe Fleur zdrobită, ghemuită în colțul divanului, în întuneric, cînd se întorsese de la Robin Hill cu verdictul. Gîndindu-se bine la timpul ce trecuse de atunci, Soames avu senzația pregnantă și dureroasă că, de fapt, Fleur rămăsese în aceeași stare și că toate activitățile ei frivole, chiar și Kit, nu fuseseră decît paleative. Întocmai ca epoca din care făcea parte, Fleur

Își mișca picioarele fără a merge undeva, pentru că nu știa unde voia să ajungă. Și totuși, în ultima vreme, de cînd făcuse ocolul lumii, Soames, observase în atitudinea ei o oarecare liniște și un anumit echilibru, ca și cînd și-ar fi propus scopuri mai precise și s-ar fi împăcat cel puțin cu viața de toate zilele. Iată, de pildă, modul cum a organizat cantina! Îndreptîndu-se spre casă, Soames avu o viziune... într-un sat, nu departe, de Mappledurham, un nebun pusese foc; arseseră toate tușișurile de grozamă, iar pe locul pîrjolului, printre cărbuni și cenușă, răsărise o iarbă care aproape că sfida prin tinerețea și verdețea ei. Cam așa se întîmplă de obicei și în viață, dacă te gîndești bine! Războiul a pîrjolit totul, dar lucrurile, ba chiar și oamenii — asta se vede limpede — au început să răsară, de parcă ar fi ajuns din nou la convingerea că viața merită să fie trăită. De altfel, chiar în el se trezise vechea pasiune a colecționarului dornic de lucruri frumoase! Totul depinde de țelul spre care tinzi, totul depinde dacă poți să bei și să mînci fără a te gîndi că mîine poți muri. Acum, după planul lui Dawes¹ cu privire la datoriile de război, după conferința aceea de la Locarno² și prăbușirea grevei generale, s-ar putea să urmeze din nou o lungă perioadă de liniște, ca epoca victoriană, în care să-ți poți realiza planurile. El avea șaptezeci și unu de ani, dar avea la îndemînă exemplul lui Timothy, care trăise o sută de ani, adevărată stea fixă de pe firmamentul în continuă mișcare. Iar Fleur

¹ „Planul Dawes“, plan de plată a despăgubirilor de război (reparațiilor) de către Germania, adoptat la o conferință a reprezentanților puterilor învingătoare în primul război mondial, ținută la Londra în 1924. A fost alcătuit sub conducerea monopolurilor americane (Dawes era directorul unei mari bănci a grupului Morgan). A netezit drumul pentru aflusul capitalului american în Germania și a contribuit la refacerea potențialului militar german.

² Conferința de la Locarno (octombrie 1925) a fost convocată pentru a atenua contradicțiile dintre statele imperialiste prin crearea unui „bloc occidental“ îndreptat împotriva U.R.S.S. Conferința de la Locarno s-a încheiat cu semnarea unui pact de garanție („pactul renan“) între: Marea Britanie, Germania, Italia, Franța și Belgia.

n-avea decît douăzeci şi patru! Ar putea apuca sfîrşitul acestui veac, dacă ea, sau, mai bine-zis, secolul va avea grijă să-şi înfrîneze pasiunile nesăbuite, dorinţele nedomolite şi toată goana nebunească ce nu duce nicăieri. Dacă oamenii ar avea o viaţă mai aşezată, epoca aceasta ar putea deveni o epocă de aur sau de platină. Chiar şi el poate apuca să vadă impozitul pe venituri redus la o jumătate de coroană. „Nu, zise Soames, confundînd-o pe fata lui cu epoca prezentă. Nu trebuie să arunce totul peste bord. Asta ar însemna miopie!” După ce plimbarea îi încălzise sîngele în vine, Soames ajunse la concluzia că nu trebuia să-i vorbească, ci să lase lucrurile în voia soartei, incredînd totuşi în bunul-simţ pe care, desigur, Fleur îl avea... da, îl avea! „Voi sta cu ochii deschişi, dar nu voi vorbi cu nimeni — îşi zise — cu cît vorbeşti mai puţin, cu atît lucrurile se remediază mai repede.”

Ajunse din nou la Monumentul Artileriei şi îl înconjură pentru a doua oară. Nu! De data aceasta, i se păru totuşi un bloc de piatră greoi şi lipsit de sens! Oare, namila aceasta albă va contribui la urcarea rentelor de stat? La urma urmărilor, un monument cu aripi ar fi fost mai bun. Trebuia ceva care să-i încurajeze pe oameni să cumpere acţiuni sau să se angajeze în servicii casnice; ceva care să le deschidă oamenilor perspectiva spre o viaţă mai bună, în loc să le reamintească mereu că au fost nimiciţi şi că pot fi nimiciţi din nou. După cum citise el undeva, artileriştii îşi iubeau tunurile şi le plăcea să-şi aducă aminte de ele. Dar, oare, şi ceilalţi oameni le plăceau tunurile? Oare, şi ceilalţi oameni doreau să şi le reamintească? Dar nu artileriştii sînt cei care se uită zilnic la monumentul din faţa spitalului St. George, ci Tom, şi Dick, Harry şi Peter, Gladys, Joan şi Marjorie. „Eroare — gîndi Soames — eroare gravă. Trebuia ceva mai liniştitor, cum ar fi statuia lui Vulcan¹ sau un bărbat călare; asta ne-ar fi trebuit!” Apoi, aducîndu-şi aminte de George al III-lea²

¹ În mitologia romană, zeul focului şi al metalurgiei.

² Rege al Angliei între 1760—1820.

călare, zimbi întunecat. În orice caz, statuia este aici și aici va rămâne! Dar a venit vremea ca artiștii să se întoarcă la nimfe și delfini și la alte mărturii ale unei vieți așezate.

La prinz, cînd Fleur îi sugera că ar trebui să plece la Mappedurham cu o zi înainte de sosirea lor, Soames avu din nou senzația că se petrece ceva bizar, dar bucuros la gîndul că Fleur va veni la el, nu tulbură apele și nici nu pomeni despre vizita lui în Green Street.

— Cred că vremea bună se va menține, zise Soames. Ai nevoie de soare, după ce ai muncit la cantina aceea. Lumea vorbește mult despre razele ultraviolete. Pe vremuri, soarele pur și simplu era destul de bun. Azi, mîine, doctorii vor descoperi niște raze ultrastacojii. Bine ar fi dacă nu s-ar amesteca în toate!

— Îi distrează, scumpul meu.

— Descoperă lucruri pe care bunicile noastre le știau atît de bine, încît noi le-am uitat, și le dau nume noi! Bunăoară, un aliment oarecare n-a devenit mai hrănitor pentru că ei au inventat cuvîntul „vitamină“. Bunicul tău minca în fiecare zi o portocală, pentru că bătrînul lui doctor i-o recomandase la începutul veacului trecut. Vitamine! În orice caz, să nu-l lași pe Kit să facă mofturi la mîncare. Mai e destul de mult pînă va merge la școală... mare mîngiere! Mîncarea de la internat!

— Vă hrăneau atît de prost, tată dragă?

— Prost! Cum de am crescut mari, nici eu nu pricep. Masa principală dura douăzeci de minute și peste zece minute jucam fotbal. În vremea aceea, nimeni nu se gîndea la digestie.

— Țasta e un motiv ca să te gîndești acum?

— O bună digestie reprezintă întreg secretul vieții, zise Soames, uitîndu-se la fata lui. Slavă Domnului! Ea nu era bolnăvicioasă. După cîte știa el, Fleur avea o digestie excelentă. Poate să-și închipuie că e îndrăgostită, sau că i-a trecut, atîta vreme cît nu apar tulburări de digestie, va re-

zista la toate. În vremurile astea ale automobilului, important este să mergi pe jos cît poți mai mult, adăugă el.

— Da, zise Fleur, azi-dimineață am făcut o plimbare frumoasă.

Oare, îl provoca în timp ce-și minca tarla cu mere? Dacă da, el nu-i va cădea în cursă.

— Și eu, îi spuse. Am umblat o mulțime. La Mappedurham o să jucăm și golf.

Fleur îl privi timp de o secundă, apoi spuse un lucru surprinzător:

— Da, cred că sint destul de matură pentru a juca golf. Ce-o fi vrut să spună?

CAPITOLUL XII

SIMȚĂMINTE INTIME

În ziua dejunului urmat de plimbarea la Robin Hill, Michael avusese, într-adevăr, ședință la Comisia parlamentară, dar totodată avea și anumite sentimente intime, pe care voia să le clarifice. Există oameni care, atunci cînd își văd fericirea amenințată, nu mai pot judeca fără părtinire cauza tulburării lor. Michael nu făcea parte dintre aceștia. Desigur, tinărul englez, pe care-l întilnise în casa bătrînului american George Washington, îi fusese simpatic pentru că era englez, și cînd îl văzu stînd la masă lingă Fleur — văr de-al doilea și prima ei iubire — sentimentele lui nu se schimbă. Băiatul era frumusețea la față — mai chipeș decît el; avea păr frumos, bărbia energică, privirea deschisă și o atitudine modestă; n-avea nici un rost să nege aceste realități. Principiul comerțului liber în amor, adoptat de lumea distinsă, îl

impiedica pe Michael să aplice — fie chiar și în gând — măsurile brutale ale protecționismului. Din fericire, băiatul era căsătorit cu această fată zveltă și atrăgătoare, care te privea — după cum îi spusese doamna Val — ca o adevărată nimfă! De aceea, sentimentele intime ale lui Michael se refereau mai mult la Fleur decât la tînărul Jon. Dar Fleur avea o față pe care cu greu puteai citi, un creier sinuos greu de urmărit și o inimă la care cu greu puteai ajunge. Să fi fost oare din pricina lui Jon Forsythe? Își aduse aminte cum, în Cork Street, sora vitregă a lui Jon, acea mărunțică June Forsythe, cam virstnică și aiurită, îi spusese întîmplător că Fleur ar fi trebuit să se mărite cu fratele ei mai mic. Atunci auzise Michael pentru prima dată despre această poveste. Cît de dureroasă fusese descoperirea că el nu reprezenta decât vioara a doua în viața adoratei sale! Își mai aduse aminte de cîteva aluzii îngrijorate și îngrijorătoare ale bătrînului Forsythe. Prin faptul că veneau din partea acestui model de reticență și stăpînire de sine, ele produsese o impresie profundă și durabilă asupra lui Michael, impresie cu atît mai pregnantă cu cît el nu izbutise să patrundă în adîncul inimii lui Fleur. Se duse la ședință preocupat doar în parte de treburile publice. Oare, ce anume nimicise această iubire tinerească, lăsîndu-i-o lui pe Fleur? Nu putea fi o aversiune bruscă, nici motive de sănătate, nici lipsa de bani, nici gradul de rudenie, din moment ce doamna Val Dartie era căsătorită cu vărul ei de-al doilea, cu consimțămîntul tuturor, după cîte se pare. După cum se vede, Michael nu știa absolut nimic despre prima căsătorie a lui Soames. Membrii familiei Forsythe, pe care-i întîlnise el, erau foarte discreți cu privire la chestiunile lor familiale și nu-i pomeniseră nimic; iar Fleur nu-i vorbise niciodată nici măcar despre prima ei iubire, și cu atît mai puțin despre motivul zădărnirii ei. Totuși, trebuia să fi existat un motiv, și fără a-l cunoaște n-avea nici un sens să încerce a înțelege sentimentele ei actuale!

Sedința pe care o avea se referea la controlul nașterilor; comisia parlamentară colabora cu Ministerul Sănătății. În timp ce asculta argumentele în virtutea cărora nu trebuia să-i încurajeze pe alții în ceea ce făcea el însuși, îi veni o idee. De ce nu s-ar duce s-o întrebe pe June Forsyte? O poate găsi în cartea de telefon... desigur, e singura cu acest nume.

— Ce părere ai, Mont?

— Uite ce este, dacă nu vrem să exportăm copii în colonii sau să intensificăm într-un fel sau altul emigrările, nu ne rămâne altceva decât controlul nașterilor. Aristocrația și burghezia îl practică tot timpul, fără a ține seama de aspectul moral, dacă acesta există, de aceea nu văd cu ce drept am putea stăruii asupra aspectului moral al problemei, la oameni care n-au nici un sfert din argumentele noastre de a avea o droaie de copii.

— Dragul meu Mont, zise președintele zimbând, nu ți se pare că ataci temelia oricărui privilegiu?

— Foarte probabil, îi răspunse Michael zimbând. Eu cred că emigrarea copiilor este o soluție mult mai bună, dar, după cîte mi se pare, sînt singurul de această părere.

Toată lumea știa că „tînărul Mont“ avea o idee fixă cu privire la emigrarea copiilor și nimeni dintre cei de față nu era dispus să-i cînte în strună. Și, deoarece nimeni nu-și dădea mai bine seama decât el însuși, că în lumea politică trece drept un excentric din pricina principiului său că nu poți împăca și capra și varza, Michael nu mai spuse nimic. Apoi, văzînd că colegii săi încep să bată cîmpii, își ceru scuze și plecă.

Găsi adresa căutată: *Miss June Forsyte, Poplar House¹, Chiswick*. Se urcă în autobuzul ce ducea spre Hammersmith. Ce iute reîntră lucrurile în normal! Este peste măsură de greu să răstorni ceva atît de vast, complex și elastic, ca viața unei națiuni. Autobuzul își croia drum printre nenumăratele vehicule și miile de pietoni, iar Michael își dădu seama cît

¹ Casa cu plopi.

de ferme erau cele două elemente de stabilitate ale unui stat modern: nevoia generală de mâncare și băutură și necesitatea de a te deplasa. Cu același prilej, observă cât de multă lume știa să conducă automobilul. „Revoluția? Niciodată n-a avut mai puține șanse. În calea ei stă tehnica.“ Tehnica este apanajul unei vieți așezate și e evident că zi de zi devine tot mai puternică. Creierul, capacitatea și dibăcia tehnică se situează, prin însăși natura lor, de partea capitalului și a întreprinderilor individuale, care devin și ele din ce în ce mai puternice.

Nu-i fu ușor să găsească Poplar House, iar când o găsi, dădu de o casă mică, deasupra căreia se afla un atelier spațios, luminat dinspre miezănoapte. Casa înaltă, îngustă și albă, stătea ca o nălucă în dosul a doi plop. Îi deschise o femeie străină. Da, domnișoara Forsyte era în atelier cu domnul Blade! Michael îi trimise cartea de vizită și așteptă în curentul de pe sală, foarte stingherit. Acum, când se vedea aici, nu mai pricepea pentru ce venise. Cum să primească informațiile dorite, fără a da pe față scopul vizitei sale? Iată o întrebare care-l depășea; pentru că, ceea ce voia el să afle nu se putea afla decât prin întrebări directe.

Aflind că este poftit sus, urcă pregătindu-și prima minciună. Intră în atelier, o încăpere mare, cu pereții tapisați în verde, cu tablouri atârșate sau așezate în stive, cu obișnuita estradă, iar în tavan cu un luminator pe jumătate acoperit; pe jos stăteau câteva pisici. Michael observă o mișcare grațioasă; o doamnă micuță, îmbrăcată într-o rochie largă de culoare verde, cu părul argintiu tuns scurt, se ridicase de pe un taburet și venea spre el.

— Ce mai faci? Îl cunoști, desigur, pe Harold Blade?

Ținărul la picioarele căruia șezuse June se ridică și se opri în fața lui Michael; era masiv și cam morocănos; fața îi era oacheșă iar ochii aveau o privire greoaie.

— Trebuie să cunoști minunata sa operă rafaeliană.

— Oh, da! Zise Michael, în timp ce conștiința îi spunea „Oh, nul“

Tinărul zise încrunțat:

— Habar n-are cine sînt!

— Nu, într-adevăr, mîrîi Michael. Dar spuneți-mi, mă rog, de ce o numiți „rafaeliană”? Întotdeauna mi-am pus această întrebare.

— De ce? exclamă June. Pentru că este singurul om care lucrează cu vechile valori; el le-a redescoperit.

— Iertați-mă, sînt atît de analfabet în chestiuni de artă... dar eu credeam că cei de la Academie¹ uzează încă de perspectivă!

— Aia! izbucni June, și Michael tresări în fața patimei cu care vorbea. Oh, da... dacă dumneata mai crezi în ei...

— Eu nu cred, zise Michael.

— Harold este singurul rafaelit; lumea se adună, firește, în jurul lui, dar el va fi și ultimul. Așa se întimplă întotdeauna. Pictorii mari creează o școală, dar școlile nu realizează nimic.

Michael se uită cu interes sporit la primul și ultimul „rafaelit”. Fața lui nu-i plăcu — avea o expresie anormală.

— Pot să văd și eu pinzele? Oare, socrul meu cunoaște opera dumneavoastră? Este un mare colecționar și e întotdeauna în căutare de tablouri.

— Soames! zise June, și Michael tresări din nou. Va cumpăra pinzele lui Harold după ce noi toți vom fi morți. Uită-te la aceasta!

Michael își luă privirile de la „rafaelitul” care dădea din umerii lui masivi; ceea ce văzu era, fără îndoială, un portret al lui June. Semăna bine cu ea; era lucrat în culori dulci, verde și argintiu, iar în jurul capului era schițată o vagă aureolă.

— Absolut primar în linie și colorit... Crezi că cei de la Academie ar primi tabloul acesta?

¹ *The Royal Academy of Arts*, academie a artelor, înființată în 1768, în Anglia, cu scopul de a expune creația pictorilor contemporani.

„Mi se pare că este exact pe gustul lor“, gîndi Michael, străduindu-se ca expresia feței să nu-i trădeze părerea.

— Îmi place aureola vagă în jurul capului, murmură el. Rafaelitul rise scurt și aspru.

— Mă duc să fac o plimbare, zise, mă întorc la cină. La revedere!

— La revedere, zise Michael oarecum ușurat.

— Desigur, zise June, după ce rămaseră singuri, este unica persoană care ar putea-o picta pe Fleur. Ar prinde perfect genul ei modern. Crezi că i-ar poza? Știi, trebuie să ducă o luptă grea... Toată lumea e împotriva lui.

— Am s-o întreb. Dar spuneți-mi, vă rog, pentru ce este toată lumea împotriva lui?

— Pentru că a trecut prin toate prostiile astea moderne, lipsite de conținut, și a revenit la forma și culoarea pură. Ei spun că e un trădător și îi zic „academic“. Așa se întîmplă întotdeauna cînd un om îndrăznește să se împotrivescă modei și să se supună geniului său. Eu văd perfect ce-ar putea face din portretul lui Fleur. Ar fi un mare noroc pentru el, căci e foarte orgolios și asta ar însemna o comandă din partea lui Soames. Bineînțeles, ar fi foarte bine și pentru Fleur. Fleur n-ar trebui să scape această ocazie... peste zece ani, el va fi o celebritate.

Michael, care nu era convins că Fleur „nu va scăpa ocazia“ și nici că Soames va face comanda, îi răspunse prudent:

— Am să-i propun lui Fleur... și fiindcă veni vorba, știi că azi au luat dejunul, la noi, sora dumitale Holly și fratele dumitale Jon, cu soția lui.

— Oh! zise June. Nu l-am văzut încă pe Jon. Apoi, întorcîndu-și spre Michael ochii albaștri cu privire directă, adăugă:

— Pentru ce ai venit la mine?

În fața acestor priviri provocatoare, diplomația lui Michael se topi.

— Ei bine, să fim sinceri, am venit să te rog să-mi spui de ce Fleur nu s-a căsătorit cu fratele dumitale.

— Ia loc, zise June și, sprijinindu-și bărbia în palmă, îl privi plimbându-și ochii dintr-o parte în alta, ca o pisică.

— Mă bucur că mi-ai pus întrebarea pe șleau, nu pot suferi oamenii care umblă cu fofirlica. Știi cine este mama lui Jon? Prima soție a lui Soames.

— Oh! zise Michael.

— Irene, zise June și, când rosti acest nume, Michael simți că în mica făptură din fața lui se deșteptase un sentiment profund și primitiv; era foarte frumoasă... dar nu s-au înțeles. L-a părăsit... și după ani și ani s-a măritat cu tatăl meu, și Soames a divorțat. Vreau să spun că Soames a divorțat și ea s-a căsătorit cu tatăl meu. Jon este copilul lor. Apoi, când Jon și Fleur s-au îndrăgostit unul de altul, Irene și cu tatăl meu au fost foarte tulburați, ca și Soames de altfel... mai bine-zis, cred că trebuie să fi fost și el tulburat.

— Și apoi? întrebă Michael, pentru că June tăcuse.

— Li s-a spus copiilor. Tatăl meu a murit în timp ce povestea era în plină desfășurare; Jon s-a jertfit și a plecat împreună cu mama lui, iar Fleur s-a căsătorit cu dumneata.

— Va să zică, așa s-a petrecut! Cu toate că îi vorbise scurt și brutal, Michael simți toată durerea acestei tragedii. Sărmanii copii!

— Eu am spus întotdeauna că a fost o greșeală, zise June brusc. Irene trebuia să se împace cu această idee. Numai... numai că... zise privindu-l pe Michael cu ochi mari, ei n-ar fi fost fericiți. Fleur e prea egoistă și cred că Irene și-a dat seama.

Michael voia să-i riposteze indignat.

— Da, zise June, dumneata ești băiat bun, știu... prea bun pentru ea.

— Te înșeli, zise Michael cu asprime.

— Ba da, așa este. Fleur nu e rea, dar este o mică egoistă.

— Te-aș ruga să nu uiți că...

— Așază-te! Nu te supăra de cele ce-ți spun. Știi prea bine că nu spun decât adevărul. Nu începe îndoială că totul

a fost oribil; Soames și cu tatăl meu au fost veri primari, iar acești doi copii se iubeau la nebunie.

Michael simți din nou că-n mica făptură se deșteptaseră sentimente intime și profunde; și-și dădea seama că și în inima lui se deșteptaseră sentimente asemănătoare.

— Dureros! zise Michael.

— Nu știu, continuă June brusc, eu nu știu, poate că așa a fost mai bine. Sinteți fericiți, nu-i așa?

Cu acest pistol la tâmplă, Michael se simți dezarmat.

— Eu da. Dar, oare, ea este fericită?

Mica siluetă verde-argintie se ridică. Îi prinse mîna și i-o strinse. Gestul acesta dovedea o mare căldură sufletească și Michael fu mișcat. Nu o văzuse decît de două ori în viață!

— În definitiv, Jon este căsătorit. Cum arată soția lui?

— Încîntătoare... mi se pare frumușică.

— Americană! zise June îngindurată. Fleur e pe jumătate franțuzoaică. Mă bucur că aveți un băiat.

Michael nu cunoscuse niciodată o făptură care, fără voie, să-i poată provoca unui om stări atît de neplăcute! Pentru ce se bucură că Fleur are un băiat? Pentru că era o garanție... împotriva cui?

— Bine, mormăi Michael, sînt foarte bucuros că, în sfîrșit, știu ce-a fost.

— Trebuia să ți se spună mai de mult; dar, de fapt, nu știi încă totul. Nici un om care n-a trecut prin asta nu știe ce înseamnă dușmănia între membrii unei familii și sentimentele cărora ea le dă naștere. Cu toate că am fost indignată pentru copiii aceștia, eu îi înțeleg. Trebuie să-ți spun că eu am fost prima care, odinioară, am fost de partea lui Irene împotriva lui Soames. Eu îi spuseseam să-l părăsească, încă înainte de a se începe toată povestea. A avut o viață oribilă; el a fost foarte josnic... în virtutea drepturilor sale... și, de fapt, n-a avut mîndrie. Închipuiește-ți c-ai silui o femeie care nu te dorește!

— Ah! murmură Michael. Îmi închipui!

— În veacul trecut, oamenii nu pricepeau cît era de de-
gustător acest lucru. Slavă Domnului, acum pricep!

— Crezi? murmură Michael. Mă întreb!

— Desigur că pricep.

Micheal tăcu.

— Acum e mult mai bine decît în trecut... oamenii nu
sînt atît de sfioși și convenționali. Mă mir că Fleur nu ți-a
povestit nimic.

— Nu mi-a spus niciodată nici un cuvînt.

— Oh!

Această exclamație a fost tot atît de profund îngrijoră-
toare ca oricare dintre observațiile ei bine cugetate. Era
evident că June se gîndea întocmai la ceea ce se gîndea și el.

Fleur suferise prea mult pentru a putea vorbi despre sen-
timentele ei. Michael se întrebă dacă Fleur știe că el auzise
despre dragostea dintre ea și Jon.

Apoi, brusc, îl cuprinse teama ca nu cumva să mai audă
ceva îngrijorător și se ridică.

— Îți mulțumesc foarte mult că mi-ai spus. Acum, din
păcate, trebuie să plec.

— Am să trec pe la Fleur, s-o întreb dacă vrea să-i po-
zeze lui Harold. E o ocazie atît de bună pentru el, încît ar fi
păcat s-o piardă. Trebuie neapărat să capete comenzi.

— Firește! zise Michael. Avea mai multă încredere în
capacitatea lui Fleur de a refuza pe cineva decît în a sa
proprie.

— Atunci, la revedere!

Cînd ajunse la ușă, mai privi odată în urmă; o văzu stînd
singură în încăperea aceea mare și simți o durere în suflet —
părea atît de ușoară, atît de mărunță și de străvezie, cu
părul ei argintiu și fața-i mică și vioaie, căreia entuziasmul
ei prost plasat îi menținuse tinerețea! Căpătase ceva de la
ea, fără a-i da nimic în schimb; și deșteptase în ea sentimente
întime, care aparțineau trecutului, sentimente tot atît de in-
tense, poate chiar mai intense decît ale lui.

I se păru îngrozitor de părăsită! Îi făcu semn cu mina și plecă.

Ajuns acasă, Michael văzu că Fleur se întorsese. Brusc, își dădu seama că vizita lui la June Forsyte nu se putea explica decît în legătură cu Fleur și Jon!

„Trebuie să-i scriu și s-o rog pe micuța doamnă să nu pomenească nimic, își zise. Fleur nu trebuie să afle c-am iscodit trecutul ei.“

— A fost frumos? întrebă.

— Foarte. Tinăra Anne îmi aduce aminte. de Francis, numai că ochii ei sînt altfel.

— Da. Mie mi-au plăcut amîndoi. Cînd i-am văzut la Mount Vernon. Ce bizară întîlnire, nu-i așa?

— A fost în ziua cînd tata nu s-a simțit bine?

Michael avu senzația că Fleur...

Așadar, Fleur știe că-i ascunseseră acea întîlnire! Ce bine ar fi dacă i-ar putea vorbi deschis, dacă Fleur i-ar spune totul!

Dar Fleur nu spusese decît:

— De cînd nu mai am cantina, mă simt fără căpătti, Michael.

CAPITOLUL XIII

SOAMES ÎN AȘTEPTARE

A spune că Soames se simțea mai bine singur decît cu soția sa, în casa lui de pe malul Tamisei, ar însemna a ex-
prima prea brutal un adevăr nu tocmai simplu. Fusesse bucu-
ros cînd se recăsătorise cu o femeie frumoasă și foarte bun-
gospodină, care nu era vinovată de faptul că era de origineă
franceză și cu douăzeci și cinci de ani mai tinără ca el. Totuși,

era de netăgăduit că Soames îi prețuia mult mai mult calitățile de la distanță, decît atunci cînd era aproape. Cu toate că-și cam bătea joc de el, după sistemul ei franțuzesc, știa că Annette își dăduse osteneala să-i facă o viață cît mai plăcută și că se străduiește să fie la înălțimea numelui pe care-l purta. Afecțiune? Nu, el nu credea că ține la el, dar ținea la căminul ei, la partidele de *bridge*, la prestigiul ei printre vecini și la micile ei activități în casă și în grădină. Annette era ca o pisică. Și apoi, se pricepea de minune să minuiască banii și cumpăra lucruri mai bune și mai multe decît alții. Cu timpul îmbătrînea și ea, iar Soames scăpase de teama că Annette ar putea exagera vreo prietenie sau alta, așa încît să afle și el. Povestea aceea cu Prosper Profond, acum șase ani, fusese atît de penibilă, încît de atunci învățase să fie discretă.

De fapt, nu era deloc necesar să plece la Mappledurham cu o zi înainte de sosirea lui Fleur; gospodăria lui mergea pe roate prea bine unse și angrenate. Pe cei cincisprezece acri ai săi, cu noua lui lăptărie și vacile de pe celălalt mal, își producea singur totul în afară de făină, pește și carne, din care consuma foarte puțin. Deși cincisprezece acri nu puteau fi numiți „o moșie“, produceau destul de bine. De fapt, aceasta era ferma tip, de pe lingă nenumărate reședințe ale oamenilor înstăriți, care nu erau moșieri.

Soames avea bun-gust; iar Annette avea și mai mult, mai ales în ale mîncării, așa încît în puține case se minca mai bine ca la ei.

Era vreme frumoasă; pomii înfrunziseră iar păduceii erau în plină floare; ici și colo se vedeau cite o lalea sau o zambilă întîrziată care nu se trecuse încă; riul încerca să-și recapete zimbetul văratic; frumusețea priveliștii nu putea fi trecută cu vederea. Iar Soames se plimbă puțin pe pajistea verde, întrebîndu-se pentru ce grădinarii îi făceau totdeauna impresia că se foiesc dintr-un loc într-altul. Din cite ținea minte, nu văzuse niciodată un grădinar englez altfel decît pe cale de a se apuca de lucru. Probabil că acesta era motivul

pentru care lumea angaja atât de des grădinari scoțieni. Clinele lui Fleur ieși din casă și veni lângă el; îmbătrînea și el; singura lui activitate era să se lupte cu purici imaginari. Soames era foarte sensibil față de puricii adevărați, de aceea clinele era spălat atât de des, încît i se subțiasse pielea; era un cline de rasă scoțiană, cu păr cafeniu-auriu, soi atât de rar, încît lumea credea că-i o corcitură. Grădinarul șef veni spre el, ținînd în mînă o cazma nică.

— Bună ziua, domnule.

— Bună ziua, răspunse Soames. S-a isprăvit și greva!

— Da, domnule. Ar fi mai bine dacă oamenii și-ar vedea de treburile lor.

— Așa este. Cum merge sparanghelul?

— Bine, aș vrea să pun un al treilea strat și nu găsesc un om cu ziua.

Soames se uită la grădinarul său cu fața prelungă, ușor aplecată într-o parte... din pricina indeletnicirii lui.

— Ce spui? Cînd avem aproape un milion și jumătate de șomeri?

— Nu știu ce or să devină aceștia, zise grădinarul.

— Majoritatea, zise Soames, cîntă la diferite instrumente pe stradă.

— Așa este, domnule... sora mea locuiește la Londra. Aș putea lua un băiat, dar nu-i de nădejde.

— De ce nu faci dumneata stratul?

— Cred că pînă la urmă așa am să fac, dar n-aș vrea să las grădina neglijată, domnule, zise mișcînd stîngaci cazmaua.

— Pentru ce ai luat cazmaua? Nu văd o buruiănă.

Grădinarul zîmbi.

— Nu știți cum cresc, dacă nu ești tot timpul după ele.

— Mîine sosește doamna Mont, mîrii Soames, aș vrea cîteva flori frumoase în casă.

— Am prea puține în sezonul acesta, domnule.

— Nu știu în care sezon sînt multe. Trebuie să găsești ceva.

— Foarte bine, domnule, zise grădinarul și plecă.

„Unde s-o fi ducind acum? își zise Soames. N-am mai văzut un tip ca ăsta. Dar toți sînt la fel. Probabil că lucrează și ei uneori... poate, dar la ore mici, într-adevăr mici!“ În orice caz îl costa destul de mult! Apoi, observînd ciinele care îl privea dintr-o parte, îi zise:

— Vrei să te plimbi?

Ieșiră împreună pe porțiță și porniră spre cîmp. Păsările cîntau fiecare pe limba lor, iar cucul făcea zarvă mare.

Merseră pînă la pășunea comunală, unde arsesese totul într-o zi frumoasă de Paști. De acolo se vedea riul șerpuind printre ploi și sălcii. Priveliștea semăna cu un peisaj reprezentînd cursul unei ape, pictat de Daubigny¹, pe care-l văzuse în America, într-o colecție particulară... frumos peisaj; nu ținea minte să fi văzut unul care să-l întreacă. Soames văzu fumul din coșul bucătăriei sale și îi plăcu mai mult decît oricare altul. În anul trecut, cînd făcuse ocolul lumii cu Fleur, îi dusese dorul, petrecuse atîtea luni cutreierînd dintr-un loc străin într-altul, mai ales prin țări cu climă caldă! Și tinărul Michael are mania emigrărilor! Soames avea vederi destul de imperia-
liste pentru a înțelege ideile lui Michael din punct de vedere teoretic; dar, de fapt, fiecare localitate, în afara Angliei, i se părea primitivă sau extravagantă. Un englez avea dreptul să privească fumul din coșul bucătăriei sale. Bunăoară Gangele... ce apă monstruos de mare, în comparație cu dîra argintie ce șerpuiește colo jos, în vale! St. Lawrence, Hudson, Potomac — el punea accentul tot pe prima silabă — îl plăcuseră, dar în comparație cu Tamisa nu erau decît niște mase de apă deșănțate, iar oamenii de pe acolo niște mulțimi deșănțate. Nici nu puteau fi altfel, în spațiile acelea imense. Coborî de pe pășunea comunală printr-o pădurice îngustă, unde ciorile se aflau în stare de agitație. Soames nu prea cunoștea deprinderile păsărilor; era prea puțin capabil de a ieși din sine însuși pentru a se putea ocupa de studiul unor creaturi ce nu aveau

¹ Charles — François Daubigny (1817 — 1878), pictor peisagist francez.

legătură directă cu persoana lui; dar presupunea că țin sfat despre hrana lor... poate cursul viermilor era scăzut sau o fi avut loc vreo inflație... făceau gălăgie așa cum fac francezii din pricina francului lor nenorocit. Ieșind din pădurice, ajunse peste drum de casa în care locuia supraveghetorul stăvilăruului. Mirosul fumului de vreascuri, ce se prelingea ca un fir subțire din coșul mic și modest, murmurul apei din zăgaz, strigătul mierlelor și al cucului îl făcură pe Soames să încerce o senzație care semăna cu asfixierea instictului de proprietate. Deschise mânerul bastonului său de vânătoare, îl transformă în scăunăș și se așază; începu a privi verdeța miloasă de pe ambele maluri ale ecluzei golite de apă, în timp ce-și legăna mâna în aer. Ecluzele! Ce lucru ingenios! Pentru ce nu se pot face ecluze în interiorul bărbatilor și femeilor, în așa fel încît pasiunile lor să poată fi zăgăzuite la momentul oportun, și folosite apoi, sub control, pentru îndeplinirea principalelor scopuri ale vieții omenești, în loc să se reverse peste stăvilare și să se rostogolească inutil la vale? Meditația lui filozofică fu întreruptă de ciinele lui Fleur, care-i lingea mâna. În ziua de azi, animalele sînt prea umanizate, doresc tot timpul să fie luate în seamă; în după-amiaza aceleiași zile, văzuse pisica cea neagră a lui Annette mieunînd încet, cu privirile ridicate spre fața de ipsos a statuii lui Psyché — pe care o adusese el de la Neapole — probabil dorea să fie luată în brațe.

Fata paznicului ieși din casă pentru a lua niște rufe de pe o sfoară. După cît se pare, femeile de la țară nu fac altceva decît întînd și strîng rufe de pe sfoară! Soames o urmări: avea mîini frumoase, glezne frumoase, purta o rochie frumoasă, albastră, iar fața ei semăna cu figurile lui Boticelli... există o mulțime de asemenea chipuri în Anglia! Probabil că are un iubit, sau poate doi... Se plimbă împreună prin pădure, se așază pe pămîntul umed și așa mai departe... Poate se cred fericiți — n-ar fi de mirare. Sau poate se uroă la spatele lui pe o motocicletă, cu fusta ridicată pînă la genunchi, și gonesc prin țară. Numele ei este, desigur. Gladys sau Doris, sau așa

ceva! Fata îl văzu și zîmbi. Avea o gură cărnoasă, pe care zîmbetul o înfrumuseța. Soames ridică ușor pălăria.

— Frumoasă seară, zise Soames.

— Da, domnule.

Respectuoasă fată!

— Apa e încă destul de mare.

— Da, domnule.

Frumușică fată! Ce-ar fi dacă el ar fi fost paznic la stăvilă, iar Fleur fata paznicului la stăvilă... ar agăța rufe pe o sfoară și i-ar spune: „Da, domnule!” Ei bine, ar vrea să fie paznic la stăvilă, să ducă o viață modestă... să stea să urmărească apa cum se ridică sau scade, să trăiască în căsuța aceasta frumoasă și să n-aibă altă grijă decît... decît fata lui! Își înfrînă pornirea de a-i spune fetei: „Ești o fată bună?” Oare, există în ziua de azi așa ceva... o fată care să se gîndească în primul rînd la tatăl ei și abia după aceea la ea însăși?

— Cîntă cucull zise grav.

— Da, domnule.

În momentul acela, fata lua de pe sfoară o rufă de corp... Soames coborî privirea; nu voia s-o stingherească, cu toate că fata nu dădea semne de stinghereală. Probabil că în ziua de azi e greu să stingherești o fată! Soames se ridică și-și închise scaunul pliant.

— Nu m-aș mira dacă s-ar menține vremea bună.

— Da, domnule.

— Bună seara.

— Bună seara, domnule.

Urmărit de cîine, Soames porni spre casă. Față de el, fata abia știa să deschidă gura; dar cum o fi vorbind cu iubitul ei? Ce umilitoare e bătrînețea! Într-o seară ca aceasta, omul ar trebui să fie din nou tînăr și să se plimbe într-o pădure cu o fată ca aceea! Timp de o clipă, faunul din Soames ciuli urechile, își linse buzele,, apoi, dînd din umeri cam rușinat, se potoli.

În firea lui Soames existase întotdeauna un faun, dar una din trăsăturile sale principale era aceea că-și ascundea cit mai bine aceste porniri. Asemeni întregii sale familii, exceptîndu-i, poate, pe vărul său George și unchiul său Swithin, Soames nu vorbea niciodată despre probelele sexuale; nici un Forsyte nu vorbea despre probleme sexuale și nici nu le plăcea să-i audă pe alții discutîndu-le; iar cînd simțeau trezindu-se în ei aceste porniri, se stăpîneau, ca nimeni să nu-i bănuie. Nu spiritul puritan, ci o anumită finețe îi oprea să vorbească despre acest subiect, dar nici ei nu știau de unde provenea această atitudine!

După ce luă masa singur, își aprinse o țigară și ieși din nou. Era, într-adevăr, cald pentru luna mai; nu se întunecase încă, așa încît își putea vedea vacile pe pășunea de pe celălalt mal. În curînd își vor căuta adăpost pentru noapte, în dosul gardului de păduci. Lebedele, avînd la remorcă puii lor cenușii, se duceau la culcare pe insulă; frumoase păsări!

Riul devenea din ce în ce mai albicios; amurgul părea să se fi oprit în pomi, așteptînd să se răspîndească și să-și ia zborul înălțîndu-se spre cerul pe care se stingeau razele soarelui în asfințit. Ce pace intensă și stranie... era ceasul cînd noaptea se îngîna cu ziua! Graurii făceau tărăboi.. antipatici golani; nici nu e de mirare — o pasăre cu coadă atît de scurtă nu poate avea un adevărat respect de sine! Rîndunelele treceau, luîndu-și gustarea de noapte; se vedeau țîntări și fluturi care ieșiseră prea devreme. Plopilor stăteau atît de nemișcați, de parcă ascultau ceva. Soames ridică mîna să vadă dacă sufla briza. Nici o adiere! Apoi, nu se mai văzu zburînd nici o rîndunică și nu se auzi strigînd nici un graur... peste apă, peste cer, se lăsă o ceață alburie. În casă se aprinseseră luminile. Un cărăbuș trecu bîzîind pe lingă el. Cădea roua... o simțea; trebuia să intre. Și în timp ce se întorcea, întinericul cel dulce învălui brusc pomii, cerul și riul. Soames își zise: „Dea Domnul, ca mîine, cînd va veni, să nu facă pe misterioasă! N-aș vrea să mă

necăjească!“ Ar putea fi atât de plăcut, cu ea și cu ștrengarul acela mic! Numai de n-ar fi iubirea aceea nefericită, cu rădăcini noduroase înfipite adinc în trecut și cu roadele amare pe care le poate produce în viitor, pentru a-i întuneca viața...

Soames dormi bine, iar a doua zi de dimineață nu se putu apuca de nimic, decît de rînduirea unor lucruri dinainte rînduite. De mai multe ori, se opri nemișcat în mijlocul acestor îndeletniciri, ciulind urechile pentru a auzi zgomotul automobilului și a-și spune că nu trebuie să fie neliniștit, iar cînd Fleur va sosi să nu pună întrebări. Nu încape nici o îndoială că în ajun, ea îl revăzuse pe Jon, dar n-o să-i pună nici o întrebare.

Urcă în galeria de tablouri și scoase de pe perete un mic Watteau; o auzise o dată pe Fleur exprimîndu-și admirația față de această pînză. Îl duse jos și-l așeză pe un șevalet, în camera ei; reprezenta un tînar cu fuste largi, de culoarea pruneii, cu guler și manșete de dantelă, cîntînd din tamburină unei tinere doamne într-o rochie albastră foarte decoltată, care ținea în brațe o mielusea. Încîntătoare bucată! La plecare poate să-l ducă cu ea și să-l atîrne în salon, lîngă Chardin și tablourile lui Fragonard. Oprindu-se lîngă patul dublu, se aplecă și mirosi cearșafurile. Nu era chiar atât de parfumat cît ar fi trebuit să fie. Femeia aceea, doamna Edger — menajera — a uitat să pună în pat săculețele cu *Pot-pourri*¹; știa el că nu va fi totul pus la punct! Apoi, ducîndu-se la un dulap în perete, scoase de pe un raft patru pungulițe cu panglici mov și le puse în pat. De aici, trecu în camera de baie. Nu știa dacă lui Fleur îi vor plăcea sărurile acelea... noile specialități ale lui Annette, care — după gustul lui — miroseau prea tare. De altfel, totul părea rînduit, săpunul era „Roger and Gallet“, iar canalul de scurgere funcționa bine, ceea ce nu este cazul cu majoritatea acestor instalații noi; nu se poate descoperi nimic mai bun decît instalația de modă veche, unde tragi de lanț! Multe schimbări a văzut el de cînd era pe lume în felul

¹ Parfum la modă în secolul al XVII-lea, rezultat din amestecul a diverse rădăcini, flori, frunze etc.

de a se spăla al oamenilor. Nu-și mai amintea bine de vremea cînd nu existau camere de baie, dar ținea minte că tatăl său zicea mereu: „Cînd eram copil, nu mă îmbăiam niciodată. În prima mea casă, am făcut o cameră de baie în 1840 și lumea venea să caște ochii la ea. Aud că doctorii de azi sînt împotriva spălatului, dar eu nu știu ce să zic.“ James murise de un sfert de veac; de atunci, doctorii și-au schimbat de multe ori părerile. Fapt este că oamenii se îmbăiau cu plăcere și deci părerile doctorilor n-au cine știe ce importanță! Lui Kit îi făcea plăcere... sînt și copii cărora nu le place. Ieșind din camera de baie, Soames se opri în fața florilor aduse de grădinar... printre ele, se aflau și trei trandafiri înfloriți înainte de vreme. Tipul era tare în trandafiri, mai bine-zis, avea o slăbiciune pentru această floare... de altele nu se sinchisea. Aceasta este cea mai proastă trăsătură a oamenilor din ziua de azi: sînt atît de specializați, încît nu mai există relativitate între lucruri, cu toate că teoria relativității e filozofia la modă, sau cel puțin așa auzise el. Luă un trandafir și-l mirosi inspirînd adînc. În ziua de azi, existau soiuri atît de variate, încît nu se mai descurca în ele! În tinerețea lui, știa cum se numesc fiecare... La France, Maréchal Niel, Gloire de Dijon... de fapt, nici nu existau alții demni de semnalat; dar astăzi, nici nu se mai pomeneste de ei! Gîndindu-se la nestatornicia florilor și a naivității făpturilor omenești, Soames se simți cam ostenit. Ce multe lucruri sînt pe lumea asta!

Fleur întirzia! Individul acela, Riggs — Soames venise cu trenul, lăsînd automobilul la Londra ca s-o aducă pe Fleur — a avut, desigur, o pană de cauciuc; întotdeauna are cite-o pană, exact atunci cînd n-ar trebui s-o aibă. În jumătatea de ceas ce urmă, Soames se plimbă agitat de ici-colo, așa încît, în momentul cînd sosi automobilul, se afla în galeria de tablouri, la ultimul etaj al casei, și nu-l auzi. Glasul lui Fleur îl trezi din meditația al cărei obiect era chiar ea.

— *Hallo!* îi zise privind din capul scării, de unde ați țîșnit? Vă aștept de un ceas.

— Da, scumpul meu, a trebuit să facem târguieli în drum. Ce frumos e totul pe aici! Kit e în grădină.

— Ah! zise Soames și coborî. Te-ai odihnit ieri... zise venind spre ea și oprindu-se brusc.

Fleur îi întinse obrazul ca s-o sărute și ochii ei priviră dincolo de el. Buzele lui Soames îi atinseră umerii obrazilor; gândurile ei erau undeva departe! Și, în timp ce buzele lui îi mângîiară pielea fină, își zise: „Nu se gîndește la mine... pentru ce s-ar gîndi. E tinăra!”

Partea a doua

CAPITOLUL I

FIUL LUI SLEEPING DOVE¹

Chiar dacă nu se știe în ce măsură stincile creatoare ale Angliei au influențat caracterul englezilor în general, prezența calcarului este de netăgăduit în constituția jocheilor și a antrenorilor englezi. Acești oameni își petrec cea mai mare parte a timpului în preajma pășunilor de pe dealurile din apropierea mării, beau cantități considerabile de apă și sînt preocupați de articulațiile cailor; însăși îndeletnicirea lor le sporește calcarul constituțional, deosebindu-i uneori de ceilalți oameni prin nasul și bărbia lor osoasă.

Greenwater, fostul jocheu însărcinat acum cu supravegherea grajdurilor lui Val Dartie, avea bărbia foarte proeminentă, ca și cum, de-a lungul anilor cînd alergase în cursă, ea s-ar fi îndoit în strădania de a prelungi efortul cailor și de a atrage ochii arbitrilor. Nasul subțire și energic îi domina fața osoasă, asemănătoare cu o mască din piele tăbăcită de soare; ochii căprui, prelungi, îi străluceau, părul brun și lins era dat pe spate; avea înălțimea de un metru și șaptezeci, iar îndelungatele perioade cînd se temuse să mănînce după poftă imprimaseră o nuanță de austeritate ființei sale înzestrate cu atîta vioiciune naturală, de parcă ar fi fost o codobatură. Era căsătorit și avea doi copii; firea lui taciturnă, de om care vreme de treizeci și cinci de ani trăise în intimita-

¹ Porumbița adormită.

tea cailor, îl făcea foarte iubit în familie. În orele libere, cânta din flaut. Nu exista în Anglia un om în care să poți avea mai multă încredere.

Val îl găsisese în anul 1921, tocmai în momentul când se retrăgea din meseria de jocheu, și era convins că Greenwater se pricepea mai bine la oameni decât la cai, pentru că n-avea încredere în oameni decât atîta vreme cît îi vedea cu ochii și numai de aproape. Tocmai în momentul acela, lipsa sa de încredere în oameni era foarte necesară, căci în grajd se afla un minz de doi ani, Rondavel, fiul lui Kaffir și Sleeping Dove, în care se pusese atîtea speranțe, încît nu se suflase niciodată o vorbă despre el. În lunea din săptămîna cursei de la Ascot¹, Val fu foarte surprins cînd îl auzi pe antrenor spunînd:

— Domnule Dartie, azi de dimineată, un individ l-a urmărit pe Rondavel galopînd.

— Drace!

— Cîneva a vorbit. Cînd vin să urmărească un grajd mic ca acesta... este suspect. Dacă vrei să-mi ascuțați sfatul, trimiteți minzul la Ascot și lăsați-l să-și încerce norocul în cursa de joi... n-o să-i facă rău dacă simte mirosul unei curse. După aceea, îl putem pune la odihnă și-l putem scoate din nou pentru Goodwood.

Și fiindcă Val era de aceeași părere cu antrenorul său, și anume că în ziua de azi un cal de curse englez, întocmai ca și englezul, are nevoie de oarecare antrenament, răspunse:

— Ți-e frică să nu-l obosești peste măsură?

— Fapt este că acum a e în formă. Azi-dimineată l-am scos pe Sinnet, ca să-l scuture puțin, și Rondavel i-a lăsat pe toți în urmă. Fuge ca vîntul, îmi pare rău că nu l-ați văzut.

— Oho! zise Val, deschizînd ușa boxei. Ce faci, splendoare?

¹ Localitate în Berkshire, Anglia. Cursele de cai care au loc aici sînt frecventate de mîlta societate engleză.

Minzul lui Sleeping Dove întoarse capul și-l privi pe proprietarul său cu ochi lucioși, plini de filozofie. Sur, cu o chișită albă și o stea în frunte, minzul strălucea, după toaleta de dimineată. Strașnic animal! Recunoșteai în el gleznele drepte și suplețea lui St. Simon! Avea pasul bun și încheieturi nemaipomenite pentru a coborî povirnișuri. Nu era tocmai ceea ce se numește un cal „pictural” — n-avea linii prea armonioase, dar avea multă rasă. Inteligent ca un cline și jucăuș ca o vidră! Val întoarse capul și privi chipul încordat al antrenorului.

— Foarte bine, Greenwater. Am s-o anunț pe doamna... vom veni cu toții. Dar pe cine găsești în timp atît de scurt ca să-l încalece?

— Pe tinărul Lamb.

— Ah! zise Val zîbind, văd că totul e pus la punct.

Abia în drum spre casă își dădu seama cum s-ar fi putut afla secretul minzului său: trei zile după prăbușirea grevei generale, înainte de reîntoarcerea lui Holly cu Jon și soția lui, în timp ce fuma a doua pipă controlîndu-și socotelile, o servitoare venise să-l anunțe:

— Un domn vrea să vă vorbească, domnule.

— Cum îl cheamă?

— Stainford, domnule.

Val era cît p-aci să spună: „Și l-ai lăsat singur în holl” — dar își înghiți vorbele și trecu repede în partea aceea a casei.

Fostul lui coleg de școală privea un obiect de argint de pe căminul de piatră.

— *Hallo!* zise Val.

Musafirul său imposibil se întoarse. Era mai puțin jerpelit decît în Green Street; avea aerul că ceva îi restabilise creditul, iar pe fața lui ridată se citea același calm disprețuitor.

— Ah! Dartie! îi spuse. Joe Lightson, *bookmaker*-ul, mi-a spus că ai pe aici un grajd. M-am gîndit să trec pe la

tine, în drum spre Brighton. Cum s-a dezvoltat minzul lui Sleeping Dove?

— Așa și așa, zise Val.

— Când ai de gând să-l pui să alerge? M-am gândit că poate îmi încredințezi mie pariurile tale. Te-aș putea servi mult mai bine decât oamenii de meserie.

Într-adevăr, nerușinarea tipului era sublimă!

— Îți mulțumesc foarte mult, dar eu nu prea fac pariuri.

— Cum se poate? Uite ce este, Dartie, eu n-am vrut să te plictisesc din nou, dar dacă mi-ai putea da douăzeci și cinci de lire, mi-ai face un mare bine.

— Îmi pare rău, dar nu prea am bani pe aici.

— Un cec...

Cec... ce idee!

— Nu, zise Val pe un ton ferm. Bei ceva?

— Da, mulțumesc foarte mult.

În timp ce umplea paharele pe bufetul din sufragerie, urmărind cu coada ochiului silueta nemișcată a musafirului său, Val luă o hotărâre.

— Ascultă, Stainford... încep, dar curajul îl părăsi. Cum ai ajuns tu aici?

— Cu automobilul, de la Horsham. Și acum îmi aduc aminte că n-am nici un ban ca să-l plătesc.

Val tresări. Întreaga poveste era din cale-afară de neplăcută.

— Ei bine, îi spuse, poftim cinci lire, dacă îți pot fi de folos. Dăr mai mult nu-ți pot da. Apoi, izbucnind brusc, zise: Să știi că n-am uitat că o dată, la Oxford, ți-am împrumutat toți banii pe care îi aveam, într-un moment cînd și eu eram la mare strîmtoare, și tu nu mi-ai dat niciodată înapoi, cu toate că ai intrat în fonduri chiar în trimestrul acela.

Mîna frumoasă strînse hîrtia de cinci lire; un zîmbet amar deschise buzele subțiri.

— Oxford! Altă viață! La revedere, Dartie... am să mă descurc, îți mulțumesc! Sper să ai un sezon bun la curse.

Nu-i întinse mîna. Val îi privi spatele, încovoiat și slăb, pînă cînd nu-l mai văzu...

Da! Vizita lui Stainford explica totul! Trebuie să fi prins vreă vorbă prin sat... oamenii nu puteau lăsa să doarmă o „Porumbiță adormită“! Dar n-avea mare importanță, de vreme ce Holly nu-l prea lăsa să facă pariuri. Totuși, Greenwater trebuia să fie cu ochii în patru la minzul acesta. Există o mulțime de oameni cinstiți care posedă cai de curse, dar există totodată și o întreagă șleahță de pușlamale care se ocupă de acest sport. E curios cum se adună pușlamalele în jurul cailor.... cele mai frumoase făpturi create de Dumnezeu! Dar așa era frumusețea... uite la pușlamalele din jurul femeilor frumoase! Trebuie să-i vorbească lui Holly. Vor putea locui, ca de obicei, la hanul bătrînului Warmson, pe malul Tamisei, de acolo nu erau decît cincisprezece mile pînă la locul cursei.

Hanul „La Porumbelul îmbufnat“ era așezat la o mică distanță de Tamisa, pe malul dispre Perkshire, în fața unei grădini de modă veche cu trandafiri, micșunele, maci, brumărele și garoafe. În aerul cald de iunie, miresmele florilor din grădină și ale trandafirilor agățători din jurul ferestrelor pătrundeau în casa veche, de cărămidă, vopsită alb-gălbui. Serviciul pe care Warmson îl prestase la sfîrșitul epocii victoriene în Park Lane, la James Forsyte, apoi, mai tirziu, căsătoria lui cu Fifine, jupineasa lui Emily, îl învățaseră atît de bine ce este bun și fin, încît nici un han de pe malul Tamisei nu oferea mai multe atracții clienților al căror gust supraviețuise, modernismului: cearșafuri imaculate, paturi duble, încălzite chiar și vara cu butelii de aramă, cidru de casă făcut din fructele produse în livada lui cea mare și fermentat în butoaie de rom... Hanul era, într-adevăr, o desfătare. Pereții erau împodobiți cu gravuri ca *Reușita herbanului*, *Căsătoria la modă*, *Cavalcada în cămașă de noapte*, *Vînătoarea de cerbi* și grupuri mari reprezentînd celebrități victoriene la manifestații oficiale, avînd în partea inferioară a tabloului conturul fiecărei fețe cu indicația numelui res-

pectiv. Instalațiile sanitare și vinul de Porto erau excelente. În fiecare cameră de culcare erau pungulițe cu *Pot-pourri*. Sufrageria era împodobită cu vase vechi de cositor și la fiecare masă se dădeau șervete curate. Urechelnițele, păianjenii și musafirii nu tocmai ireproșabili erau primiți cam rece... Warmson avea o fire închisă și tăcută, dar, de când se făcuse hangiu, devenise comunicativ, iar cu fața lui roșie, înconjurată de favoriți subțiri, cărunți, lumina casa întocmai ca un soare destul de cald.

Tinăra Anne Forsythe găsea totul „absolut incântător”. Niciodată, în scurta ei viață, trăită într-o țară mare, nu întâlnise un loc atât de plăcut... O fermecau pacea deplină a riului, cîntecul păsărilor, miresmele florilor, cringurile sălbatice, cerul cînd albastru, cînd alb, și norii molcomi călători, prepelicarul gras și prietenos, senzația că miîne și poi-miîne și în toate zilele va fi mereu la fel ca ieri....

— E un poem, Jon.

— Cam comic. Cînd totul este puțin cam comic, nu obosești?

— Pe mine nu m-ar obosi niciodată.

— Noi, în Anglia, nu cultivăm tragedia, Anne.

— De ce?

— Pentru că tragedia este o stare extremă și nouă nu ne plac extremele. Tragedia este uscată și Anglia este umedă.

Anne își sprijini coatele pe zidul din fundul grădinii și, întorcînd puțin bărbia în palmă, privi în jurul ei, apoi ridică ochii spre Jon.

— Tatăl lui Fleur Mont locuiește pe malul Tamisei, nu-i așa? E departe de aici?

— Mappledurham? Cred că sînt cam zece mile.

— Mă întreb, oare, o vom întîlni la Ascot? O găsesc incîntătoare.

— Da, zise Jon.

— Mă mir că nu te-ai îndrăgostit de ea, Jon.

— Eram copii cînd am cunoscut-o.

— Cred, însă, că ea s-a îndrăgostit de tine.

— Ce te face să crezi?

— După felul cum se uită la tine... Nu e îndrăgostită de domnul Mont: ține la el — atîta tot.

— Oh! zise Jon.

De cînd o auzise pe Fleur rostindu-i numele, cu un glas atît de straniu, în crîngul de la Robin Hill, Jon trăise clipe bizare.

Avea momente cînd simțea că, atunci cînd era urcată pe buturugă, sprijinindu-se cu mîinile de umerii lui, ar fi putut s-o ia în brațe, pentru a se întoarce cu ea în trecut. Apoi, încerca în suflet revolta față de acest gînd. Alteori simțea că ceva din sufletul lui stă deoparte și scrie un cîntec despre ei doi. În sfîrșit, un glas interior îi spunea: „Apucă-te de treabă și alungă asemenea gînduri nebunești!” De fapt, nu era lămurit cu sine însuși. Se părea că trecutul nu era mort, așa cum crezuse el, ci continua să trăiască alături de prezent, putînd deveni uneori viitor. Oare, omul trăiește pentru ceea ce n-a dobîndit? Sufletul lui era frămîntat și fiori calzi îl străbăteau. Întreaga poveste îi apăsa conștiința... căci, mai presus de orice, Jon avea conștiință.

— Cînd vom avea casa noastră, zise el, vom sădi și noi florile acestea de modă veche. Sînt cele mai frumoase!

— Ah, da! Ne vom face un cămin, Jon. Dar ești sigur că dorești să ai un cămin! N-ai prefera să călătorești și să scrii poezii?

— Asta nu-i o meserie. Și apoi, poeziile mele nu sînt destul de bune, Pentru a face versuri, trebuie să fii în starea sufletească a lui Hopkins¹:

*Și acum, cînd disprețul m-a
despărțit de a mea fire,
Trăiesc de o parte și singur bat în
a mea tobă.*

¹ Hopkins Gerard Manely (1844—1889), cleric și poet englez, a compus cea mai mare parte din opera sa în timp ce-și făcea studiile teologice.

— Ce bine ar fi dacă n-ai fi atât de modest, Jon.
— Asta nu e modestie, Anne, e simțul ridicolului.
— Ce-ar fi dacă am înota puțin înainte de masă? Ar fi splendid!

— Nu știu cum e rînduiala pe aici.
— Hai să facem mai întîi baie și să ne informăm după aceea.

— Bine. Du-te și te schimbă. Eu voi încerca să deschid porțița aceasta.

Un pește țîșni din apă; peste virful plopilor de pe celălalt mal, trecea un nor alb, prelung. Într-o seară ca aceasta, acum șase ani, mersese cu Fleur pe poteca de pe malul Tamisei și, după ce se despărțise de ea, rămăsese pe loc, așteptînd să privească înapoi și să-i facă semn cu mîna. O vedea aievea... mișcările ei aveau atîta grație, încît se imprimaseră pentru totdeauna în amintirea lui. Iar acum... Anne! Anne în apă, era un vis!...

Deasupra „Porumbelului imbufnat“ cerul se întunecase; automobilele stăteau liniștite în garaj; nu se vedea trecînd nici o barcă, doar apa se mișca, iar vîntul vorbea în șoaptă cu păpurișul și pomii înfrunziți. În casă, toată lumea se odihnea. Warmson și Fifine dormeau pe spate, sforăind ușor. La lumina măsuței de noapte, Holly citea *Cea mai grea călătorie din lume*, iar lingă ea, Val visa că încerca să mîngîie botul unui cal, care sub mîna lui devenea mic ca un leopard. Anne dormea cu ochii ascunși sub umărul lui Jon, iar Jon stătea întins, privind crăpăturile obloanelor prin care se strecura lumina lunii.

Iar în grajdul de la Ascot, fiul lui Sleeping Dove, plecat pentru prima dată de acasă, se gîndea la nestatornicia vieții unui cal, închizînd și deschizînd ochii și respirînd fără zgomot în întunericul cu miros de paie, deasupra pisicii negre, pe care și-o adusese pentru a-i ține de urît.

SOAMES MERGE LA CURSE

Winifred Dartie socoti că debutul fiului lui Sleeping Dove, mînzul lui Val, în ziua alergărilor pentru „Cupa Ascot“, era un bun prilej de a reuni pe acei membri ai familiei care, avînd prudența în sînge, puteau merge la curse fără risc. Totuși, mare îi fu mirarea cînd primi telefonul lui Fleur:

— Merge și tata; n-a fost niciodată la Ascot și nu știe dacă are sau nu poftă să meargă.

— Oh! spuse Winifred. Atunci trebuie să-ți dau două dintre biletele mele din tribună. Jack poate să-și facă rost și singur. Dar ce facem cu Michael?

— Michael nu poate veni; s-a virit pînă peste cap în mahalale... are un nou slogan: „Rigole mai largi!“

— Ce băiat bun! zise Winifred. Ar fi bine dacă am pleca mai devreme, pentru a putea lua dejunul înainte de cursă. Cred că cel mai bine e să mergem cu automobilul.

— Tata a venit cu automobilul, trecem să te luăm.

— Splendid! zise Winifred. Tatăl tău are țilindru gri? Nu? Oh! Trebuie neapărat să aibă; anul acesta se poartă numai țilindru gri. Nu-i spune nimic, ci du-te și cumpără-i unul. Poartă numărul șapte și trei sferturi, și, draga mea, spune-le să încălzească țilindrul și să-l stringă în două părți... altfel e prea rotund pentru capul lui. Nu trebuie să aducă cine știe ce bani, Jack o să plătească toate pariurile noastre.

Fleur îi spuse că foarte probabil tatăl ei nu va paria; spusesese că vrea doar să vadă despre ce este vorba.

— Are idei atît de caraghioase despre pariuri, zise Winifred, parcă e bunicul tău.

În cazul lui James, aceste idei nu erau deloc caraghioase, de vreme ce, de trei ori, trebuise să plătească datoriile făcute la curse de Montague Dartie.

Cu Soames și Winifred așezați pe banca din spate, cu Fleur și Imogen pe scaunele pliante din fața lor și Jack Cardigan lângă Riggs, automobilul ocoli pe la Harrow, pentru a evita aglomerația, și ieși pe șoseaua principală tocmai în punctul unde circulația se opriese pentru prima dată. Soames, care-și ținea țișindrul gri pe genunchi, îl puse în cap și zise:

— Așa-i Riggs!

— Oh, nu, unchiule, zise Imogen. Jack e de vină. Când trebuie să treacă prin Eton, întotdeauna trece mai întâi pe la Harrow.

— Oh! Oh! zise Soames. El a învățat acolo. Mi-ar place să-l înscriem și pe Kit la Harrow.

— Ce bine! zise Imogen. Băieții noștri vor fi și ei acolo la vremea aceea. Îți șade foarte bine țișindrul, unchiule. Soames îl scoase din cap.

— Belea costisitoare! zise. Nu pricep ce i-a venit lui Fleur să mi-l cumpere.

— Dragul meu, zise Winifred, te ține ani de zile. Jack îl are de la sfîrșitul războiului. Important este să-l ferești de molii între sezoane. Ce multe automobile! Mi se pare admirabil faptul că în ziua de azi sînt atîția oameni cu bani.

Viziunea atîtor bani ce se scurgeau dinspre oraș l-ar fi înveselit mai mult pe Soames dacă nu s-ar fi întrebat: de unde se scot acești bani? Când comerțul cu cărbuni lincezea iar fabricile se închideau una după alta, această etalare de bogăție și eleganță, oricît de îmbucurătoare ar fi fost ea, i se păru cam indecentă.

De lângă șofer, Jack Cardigan începu să explice ce înseamnă „totalizator“. Părea a fi o mașină care paria în locul omului. Jack Cardigan era un tip ciudat; pentru el, sportul era o problemă vitală; un tip ca el nu s-ar fi putut naște în altă țară!

Aplecîndu-se înainte, Soames îi spuse lui Fleur:

— Nu te trage în locul acela?

Tot drumul, Fleur fusese foarte tăcută și Soames știa de ce. Făcea prinsoare zece la unu că tînărul Jon Forsyte

va fi și el la Ascot! În timpul cit fusese la Mappledurham, văzuse de două ori scrisori adresate:

„Doamnei Val Dartie.

Wansdon

Sussex“

În aceste două săptămîni, Fleur i se păruse sau foarte agitată sau foarte apatică. O dată, vorbindu-i despre viitorul lui Kit, îi spusese:

— Tată dragă, cred că planurile noastre n-au nici o importanță... el va decide singur; în ziua de azi, părinții nu mai au greutate: uită-te la mine!

Soames se uită la ea și nu mai stăruie.

În timp ce privea îngîndurat ceafa lui Fleur, se trezi că mașina intrase într-un loc îngădit, unde fu silit să-și expună țilindrul în văzul publicului! Ce mulțime de oameni! Stăteau înghesuși, rînduri-rînduri, la marginea terenului de alergări, unde, după părerea lui, nu vor vedea nimic, dar în mod cert, în după-amiaza aceasta, cămașa le va fi udă ori de ploaie, ori de transpirație. Halal plăcere! Apoi, merse în urma celorlalți, traversînd pista și îndreptîndu-se spre tribuna cea mare. Va să zică, aceia erau *bookmaker*-ii! Ciudată adunătură, fiecare cu numele „scris deslușit“, pentru ca oamenii să-i poată deosebi; era o măsură foarte bună, pentru că lui Soames i se părură toți la fel: toți aveau gîturi groase și fețe roșii, ori gîturi sfrijite și fețe trase, cite unul din fiecare soi la fiecare firmă, de parcă erau perechi de cîntăreți la teatrele de revistă. Din cînd în cînd, în liniștea premergătoare alergării, unul dintre ei hăulea, întorcînd capul în toate părțile, și apoi privea flămînd în spațiu. Ciudați indivizi! Soames păși încîntat în tribuna unde se afla loja regală și unde, foarte probabil, *bookmaker*-ii nu aveau acces. O mulțime de țilindri gri! Aici — după cum auzise el — puteai vedea femei frumoase! Tocmai după ele se uita cînd Winifred îl strînse de braț.

— Uite, Soames... cortegiul regal!

Văzindu-se solicitat să caște gura la trăsurile trase de cai, la care, de altfel, va căsca gura toată lumea, Soames își întoarse privirea într-altă direcție și observă că el și Winifred erau singuri!

— Ce-au devenit ceilalți? o întrebă.

— S-au dus probabil în *paddock*.

— Pentru ce?

— Pentru a se uita la cai, dragul meu.

Soames uitase de cai.

— Ce idee! Să apară în ziua de azi în asemenea trăsurile mirii Soames.

— Eu găsesc că-i foarte amuzant! zise Winifred. Vrei să mergem și noi să vedem caii?

Soames, care nu voia s-o piardă din ochi pe fata lui, porni în urma lui Winifred, indiferent de ceea ce putea să vadă în *paddock*.

Era una din zilele în care nimeni nu știa dacă va ploua sau nu, așa încît fu dezamăgit de îmbrăcămintea și înfățișarea femeilor. Nu văzu nici una care s-ar fi putut asemăna cu fata lui; tocmai era pe punctul de a-și exprima nemulțumirea, cînd auzi în spatele lui un glas:

— Jon! Uite-o pe Fleur Mont!

Soames își fixă piciorul pe pantoful lui Winifred și se opri în loc. Tînărul Jon Forsyte, cu țilindrul gri în cap, trecea avînd de o parte pe sora și de cealaltă pe soția lui. Brusc, îi năvăli în minte amintirea unei după-amieze, cu douăzeci și șapte de ani în urmă, cînd, la Robin Hill, lua ceaiul cu vărul său Jolyon, iar Holly și Val intrară în cameră și se uitară la el de parc-ar fi fost o pasăre dintr-o speță nouă. Apoi, cei trei intrară într-un grup de oameni care căscau gura... la nimic, după cîte i se păru. Dar lîngă ei, erau ceilalți trei: Jack Cardigan, Fleur și Imogen.

— Dragul meu, zise Winifred, mă calci pe picior.

— Fără să vreau, mirii Soames. Hai să trecem în partea cealaltă... e mai mult loc.

I se păru că jocheii plimbă caii în cerc, dar Soames voia să se uite la fata lui, peste umerii lui Winifred. Fleur nu-l văzuse încă pe tânărul Jon, dar se vedea cât de colo că-l căuta... ochii-ei nu se prea uitau la cai... de altfel, nici nu era de mirare, deoarece lui Soames i se părură toți la fel, lustruiți, neteziți și liniștiți ca niște miei în timp ce treceau ținuți de căpăstru. Ah! Soames simți un junghi în inimă, căci, brusc, Fleur prinse viață și tot atât de brusc parcă încercă să-și ascundă emoția chiar și față de ea însăși! Cât era de nemișcată... atât de nemișcată privindu-l pe tânărul care vorbea cu soția lui.

— Iată favoritul, Soames. Cel puțin așa pretinde Jack. Cum ți se pare?

— La fel cu ceilalți... are tot patru picioare.

Winifred rise. Soames era atât de amuzant!

— Jack pleacă; dacă vrem să facem un pariu, cred că trebuie să ne întoarcem la ei, dragul meu. Eu știu pe care am să pariez.

— Eu nu pariez pe nici unul zise Soames. După părerea mea, toți sînt niște proști; ce știu ei să deosebească un cal de altul!

— Oh! ai să te minunezi, zise Winifred, cînd Jack o să...

— Nu, îți mulțumesc.

Soames o văzuse pe Fleur îndreptîndu-se spre cei trei. Dar, fidel hotărîrii sale de a se preface că nu observă nimic, se întoarse îngîndurat la tribună. Ce zgomot infernal făceau oamenii în ringul alăturat! Și ce omenire în tribuna cea mare! Deasupra, pe acoperiș, văzu vreo jumătate de duzină de nebuni, gesticulînd frenetic... probabil făceau semnalizări. Deodată, din dosul gardului de zăbrele din fundul pajiștei, țîșni ca fulgerul o diră colorată. Caii! Unu, doi, trei, o duzină, poate și mai mulți... purtau fiecare un număr și niște bărbați mici colorați, urcați pe ceafa lor ca niște maimuțe. Mergeau în jos și probabil în curînd se vor întoarce; o mulțime de bani vor trece dintr-o mînă într-alta. Apoi, caii vor alerga din nou și banii se vor întoarce de unde au plecat. Dar ce plăcere

pot găsi oamenii în această treabă, Soames nu pricepea! Existau oameni care o viață întreagă se ocupau de acest lucru... da, mii de oameni! În țara aceasta trebuie să existe o groază de timp și de bani de aruncat! Timothy zicea mereu: „Rentele de stat se urcă!” Nu s-au urcat; dimpotrivă, în momentul de față erau scăzute și vor continua să scadă pînă se va isprăvi cu greva minerilor. Glasul lui Jack Cardigan îi spuse la ureche:

— Pe care pariezi, unchiule Soames?

— De unde să știu?

— Trebuie să pariezi pe unul, ca să urmărești cu interes.

— Pariază ceva pentru Fleur și pe mine lasă-mă în pace, zise Soames, sînt prea bătrîn pentru a începe acum.

Deschise minerul bastonului său, își făcu un scăunăș și se așeză.

— Vine ploaie, zise posomorit.

Ședea singur; Winifred și Imogen se întîlniseră lingă balustradă cu Fleur și grupul lui Holly... Fleur era lingă tînarul acela. Soames își aduse aminte cum, atunci cînd Bosinney îi dădea tîrcoale lui Irene, el, ca și acum, se prefăcea a nu observa nimic, sperînd imposibilul: că ignorînd adîncimea apei de sub el, va putea umbla pe apă. Dar valurile trădătoare s-au dezlănțuit și l-au înghițit; oare-l vor înghiți din nou... oare-l vor înghiți din nou? Buzele îi tresăriră; întinse mina; simți o ușoară bură de ploaie.

— Au pornit!

Slavă Domnului, vacarmul încetase. Ce ciudată trecere de la gălăgie la liniște! Totul era caraghios... o grămadă de copii mari! Cineva strigă cu un glas pițigăit, cît îl ținea gura... risete... apoi, începu gălăgia în tribună; în jurul lui, oamenii își lungeau gîtul. „Cîștigă favoritul!” „Ba nu!” Gălăgia creștea; se auziră tropote și se văzu trecînd o diră colorată! Soames își zise: „S-a terminat!” Poate că în viață totul se petrecea la fel. Tăcere... gălăgie... un fulger de culori și din nou tăcere! Viața întreagă nu-i decît o cursă, un spectacol, numai că tu nu-l poți vedea! Riști și pe urmă plătești! Și, pe

sub țilindrul său nou, Soames își trecu mina peste un obraz supt, apoi peste celălalt. Plătești! Lui nu-i păsa cine plătește, atîta vreme cît nu era Fleur cea care plătea! Dar adevărul este că anumite datorii nu pot fi plătite printr-o persoană interpusă! Ce-o fi avut de gînd natura cînd a făcut inima omului?

După-amiaza trecea, iar el nu dădea cu ochii de fata lui. Parcă Fleur ghicise că avea de gînd s-o urmărească. Iată „calul secolului“, alergînd pentru „Cupa de aur“! Ai lui îi spusese că trebuie să vadă neapărat această cursă. Astfel, Soames fu condus din nou la terenul unde caii se plimbau în cerc.

— Acela e animalul? zise Soames arătînd spre o iapă mare, pe care, din pricina gleznelor albe, o putu deosebi de ceilalți.

Nu-i răspunse nimeni; observă că între el, Winifred și familia Cardigan se aflau trei persoane care-l priveau cu oarecare curiozitate.

— Iată-l, vin! zise unul dintre ei. Soames întoarse capul. Oh! Va să zică *acesta* era „calul secolului“? Da... Șarg... de aceeași culoare cu cei doi cai de la trăsura din Park Lane. Tatăl lui ținea întotdeauna cai de culoarea aceasta, pentru că ai bătrînului Jolyon erau cafenii, ai lui Nicholas negri, ai lui Swithin suri, iar ai lui Roger... nu mai ținea minte ce culoare aveau, în orice caz, erau excentrici, n-ar fi de mirare să fi fost tărcăți. Cîteodată vorbeau și ei despre cai, mai bine-zis despre cît dăduseră pe ei. Swithin pretindea că se pricepea... Dar Soames nu-l credea, de altfel, el nu avusese niciodată încredere în Swithin. Își aducea însă bine aminte cum poneiul lui George a luat-o la goană pe alea din Hyde Park și l-a aruncat într-un străt de flori... nimeni n-a știut cum s-a întimplat; dar întîmplarea se potrivea de minune cu George, căruia îi plăcea tot ce era grotesc! Pe el nu l-au interesat niciodată caii. Irene, în schimb, adora călăria... firește! Dar după ce s-a căsătorit cu el, n-a mai încălecat... Un glas spuse:

— Ei, ce părere ai despre el, unchiule Soames?

Val, cu rinjetul său blestemat, împreună cu Jack Cardigan și un băiat slab, cu fața arsă de soare, cu nas și bărbie proeminente, stăteau lângă el. Soames zise prudent:

— E un căluț destul de reușit.

Cred ei că o să se entuziasmeze? Se înșală!

— Socoți că rezistă, Val? E o cursă afurisită.

— Va rezista.

— N-are nici un adversar serios, zise băiatul cel slab și ars de soare.

— Pe franțuz, Greenwater.

— Nu-i de clasă, domnule Cardigan, al nostru nu e chiar atât de bun cum crede lumea, dar azi nu poate pierde.

— Bine, sper să dea Dumnezeu să-l bată pe francez; trebuie să rămână o cupă sau două în țară.

Ceva vibră în pieptul lui Soames. Dacă era vorba să lupte împotriva unui francez, era gata să ajute prin toate mijloacele.

— Pune pentru mine cinci lire pe el, îi zise brusc lui Jack Cardigan.

— Bine faci, unchiule Soames. Vor porni la egalitate. Uită-te la capul lui... și la picioarele din față; uită-te la ținuta lui! are loc pentru inimă! Nu e chiar atât de bine în partea dinapoi, totuși, cred că e un cal și jumătate.

— Care-i franțuzul? întrebă Soames. Acela! Oh! Oh! nu-mi place. Abia aștept să-i văd alergînd.

Jack Cardigan îl prinse de braț... individul avea niște degete ca de fier.

— Trebuie să vii cu mine! îi spuse.

Soames urcă și mai sus de locul unde fusese pînă atunci; avea binoclul lui Imogen, pe care i-l dăruise chiar el; ceilalți îl părăsiră acolo. Era surprins cît de bine și cît de departe putea vedea. Ce mulțime de automobile și ce mulțime de oameni! „Distracția națională”... așa-i ziceau! Apărură caii, conduși fiecare de cîte un om, și trecură prin fața lui. Da! Frumoase făpturi, nu încape îndoială! Un cal englez, contra unui cal francez... lucrul începea să aibă sens. Soames era bucuros că Anette era încă la mama ei în Franța, altfel ar

fi fost aici cu el. Acum treceau în galop. Soames făcu un adevărat efort pentru a deosebi un cal de celălalt, dar dacă n-ar fi avut numere, nu i-ar fi putut distinge — prea se asemănau între ei. „Nu, își zise, am să-i urmăresc pe cei doi și pe acela mare“; numele lui îi plăcuse: „Pons Asinorum“¹. Cu destulă greutate învăță pe de rost culorile celor trei cai și-și fixă binoclul asupra grupului ce se agita la start. Dar de îndată ce începură să alerge, Soames nu mai văzu decât că unul alerga înaintea celorlalți. Pentru ce-și dăduse osteneala să le învețe pe de rost? Îi urmări neîncetat, necăjindu-se că nu pricepea nimic, în timp ce toți ceilalți aveau aerul să priceapă foarte mult. În sfârșit, intrară pe pistă. „Favoritul e în frunte!“ „Uite-l pe francez!“ De data aceasta, Soames distingeă culorile. Cei doi! Mina îi tremură și scăpă binoclul. Iată-i venind cap lingă cap! Al dracului! Nu era primul... Anglia nu cîștiga! Ba da, Dumnezeuule! Da! Nu! Ba da! Fără să vrăa; inima îi bătea tare. „Ce absurditate! își zise. Francezul!“ Nu! Favoritul cîștigă! El cîștigă! Aproape în fața lui, calul ajunsese primul la start. „Bun cal! Ura-a! Trăiască Anglia! Soames își duse mîna la gură, înainte de a-i scăpa această vorbă. Cineva îi adresă cuvîntul. Nu-i dădu atenție; apoi, după ce așeză cu grijă în cutie binoclul lui Imogen, își scoase țîlindrul gri din cap și se uită în el. Nu văzu nimic în afară de o ușoară decolorare a pielii galbene... în locul unde-i transpirase capul.

CAPITOLUL III

MÎNJII DE DOI ANI

Toaleta minjilor de doi ani se făcea în porțiunile mai puțin frecventate ale *paddock*-ului.

¹ Puntea asinilor (lat.).

— Jon, vino să vedem cum pune şaua pe Rondavel, zise Fleur.

Cînd Jon întoarse capul, ea rise.

— Nu, pe Anne o ai toată ziua şi toată noaptea. Vino cu mine, pentru variaţie.

În celălalt capăt al *paddock*-ului, fiul lui Sleeping Dove stătea cu capu-i inteligent ridicat; zăbala îi pîrli uşor cînd Greenwater îi potrivea şaua cu mîinile lui.

— Nu există făptură pe lume căreia să-i meargă mai bine decît unui cal de curse, îl auzi pe Jon spunînd. Uită-te la ochii lui... înţelepţi, luminoşi, fără plictiseală. Caii de tracţiune au o privire cinică, răbdătoare — caii de curse n-au niciodată o asemenea privire. Calul de curse îşi iubeşte meseria şi asta îi menţine vioiciunea.

— Vorbeşti ca din carte, Jon. Te aşteptai să mă vezi aici?

— Da.

— Şi totuşi, ai venit? Ce curaj?

— Pentru ce spui asemenea lucruri?

— Dar ce să spun? Ai observat, Jon, că un cal de curse nu stă niciodată cu genunchii moi; asta se explică, desigur, prin faptul că nu e încă destul de bătrîn. Şi, totuşi, există ceva ce face să-ţi scadă entuziasmul: nu sînt liberi.

— Parcă cine e liber?

Ce faţă imobilă şi încăpăţînată!

— Hai să-l vedem cînd îl plimbă.

Se apropiară de Val, care le spusese posomorit:

— Pariaţi ceva pe el?

— Tu pariezi, Jon? zise Fleur.

— Da, zece lire.

— Atunci pun şi eu zece. Douăzeci de lire pentru noi doi. Val oftă.

— Uitaţi-vă la el! Aţi văzut vreodată un minz de doi ani mai stăpîn pe sine? Eu vă spun că animalul acesta va ajunge departe. Iar eu n-am voie să pariez decît nişte nefericite de douăzeci şi cinci de lire! Fire-ar al naibii!

Val îi lăsa singuri şi se duse să discute cu Greenwater.

— Multă stăpînire de sine! zise Fleur. Nu-i o calitate modernă, nu-i așa, Jon?

— Poate că da, dar nu se vede.

— Oh! Ai trăit prea multă vreme în păduri neumblate. Francis era și el minunat de primitiv; cred că Anne e la fel. Tu trebuia să fi încercat viața la New York; judecînd după literatura lor...

— Eu nu judec după literatură; nu cred că există legătură între literatură și viață.

— Să sperăm că nu există. De unde să privim alergarea?

— De lingă gardul incintei. Pe mine nu mă interesează decît sfîrșitul cursei. N-o văd pe Anne.

Fleur strînse buzele, pentru a nu lăsa să-i scape vorbele: „Dracu s-o ia pe Anne!“, apoi spuse:

— Nu putem să le așteptăm, în curînd n-o să mai găsim nici un loc lingă balustradă.

Ajunși la balustradă, își găsiră loc aproape în fața potou-lui; stăteau tăcuți, într-o stranie dușmănie... așa i se părea lui Fleur.

— Iată-i, vin!

Caii sosiră într-o viteză prea mare și alergînd prea aproape unul de altul pentru a putea fi văzuți bine; minjii de doi ani trecură galopînd prin fața lor.

— Rondavel fuge bine, zise Jon. Cafeniul de colo îmi place și el.

Fleur îi privi fără interes; prea era conștientă că se găsea singură cu el... într-adevăr singură; străinii din jur îi puneau la adăpost de privirile vreunui cunoscut. Întreaga ei ființă era absorbită să guste această singurătate de cîteva minute. Fleur își strecură mîna sub brațul lui și zise cu glas forțat:

— Sint îngrozitor de emoționată, Jon. Pur și simplu trebuie să cîștige.

Oare. Jon știa că, reglîndu-și binoclul, îi lăsase mîna în aer?

— De aici nu-i poți distinge, spuse Jon.

Apoi, brațul lui se lipi de mîna ei. Oare, știa? Oare, ce știa el?

— Au pornit!

Fleur se apropie de el.

Tăcere... gălăgie... glasuri strigau numele unuia... al celuilalt! Dar, pentru Fleur, toate acestea nu însemnau decît faptul că se putea lipi de el. Trecură prin fața lor — un fulger de culori strălucitoare; dar Fleur nu văzu nimic, pentru că ținea ochii închiși.

— Doamne! îl auzi spunînd. A cîștigat.

— Oh! Jon!

— Mă întreb ce cotă luăm.

Fleur îl privi; pe fiecare dintre obrajii ei palizi se vedea cîte o pată roșie, iar ochii îi erău foarte limpezi.

— Cotă! Într-adevăr, asta te interesează? Jon!

Și deși Jon mergea în urma ei spre *paddock*, Fleur știa, după felul în care ochii lui erau fixați asupra ei, că nu acest lucru îl interesa.

Îi găsiră pe toți ai lor adunați, în afară de Soames. Jack Cardigan le explica pentru ce calul a realizat o cotă atît de mică: după părerea lui, proprietarul grajdului nu pariasc o sumă destul de mare, și apoi, cineva trebuie să fi făcut vreo indiscreție, lucru foarte regretabil.

— Sper că unchiul Soames nu s-a ruinat, zise Jack Cardigan. De la „Cupa de aur“ nu l-a mai văzut nimeni. N-ar fi extraordinar dacă am descoperi c-a sărit peste cal și a pariat cinci sute de lire?

Fleur, destul de prost dispusă, spuse:

— Cred că tata a obosit și s-a dus la automobil. Ar fi bine dacă ne-am duce și noi, mătușă Winifred, ca să putem pleca înaintea mulțimii.

Apoi, întorcîndu-se spre Anne:

— Cînd vă mai vedem?

Fleur o văzu uitându-se spre Jon și-l auzi spunând posomort:

— Oh! pe curînd!

— Da, o să aranjăm ceva. La revedere, draga mea! La revedere, Jon! Spuneți-i lui Val că mă bucur mult pentru el!

Și, cu o ușoară înclinare a capului, plecă înaintea celorlalți. Ascunzându-și minia din suflet, își pregătea o expresie normală pentru ochii tatălui său.

Soames era, într-adevăr, în automobil. Emoțiile pentru „Cupa de aur” — atât de potrivnice principiilor lui — îl obligaseră să se așeze în tribună. Rămase acolo în timpul celor două curse ce urma, privind cu indiferență înghesuiala de jos și caii trecînd iute și întorcîndu-se și mai iute. Locul acela îi oferea o izolare cît se poate de potrivită firii sale; și dacă nu putuse gusta în liniște o scenă cu totul străină firii lui, putuse cel puțin să mediteze asupra ei. Distracția națională... Soames știa că în ziua de azi fiecare om paria pe cîte ceva. După cîte i se părea lui, raportul între oamenii care mergeau la curse și cei care nu mergeau, era de unu la douăzeci, și totuși, numărul celor care-și pierdeau banii pe aici era destul de mare. E suficient să cumperi un ziar sau să te duci la frizer să-ți tunzi părul, pentru a-ți da seama de acest lucru. Pretutindeni, la Londra, în sudul, în centrul și în nordul Angliei, oameni din toate clasele sociale mergeau la curse, pariînd în *penny*, dolari sau suverani¹. După părerea lui Soames, majoritatea acestora nu văzuseră în viața lor un cal de curse, ba poate nici un alt cal; jocul la curse era, probabil, un fel de religie, și acum, cînd au de gînd să pună un impozit asupra lui, va deveni o religie ortodoxă. Neconformismul atavic din singele lui Soames se revoltă puțin. El, firește, n-avea nici o simpatie față de indivizii aceia de pe peluză, cu plămîinii de toval, cu țilindrii ciudați și umbrele, dar ideea că ar putea fi alungați din paradis — sau cel puțin din sinonimul paradisului, statul modern — îl supăra. I se

¹ *Suceran*, monedă de aur englezească, în valoare de o liră.

părea că, în sfârșit, Anglia privește realitatea în față... Foarte primejdios! În curînd se va legifera prostituția! A pune impozite pe ceea ce numeau ei vicii însemna să recunoști că viciile fac parte din firea omenească. Deși, ca un Forsyte ce era, Soames știa de mult acest lucru, socotea că a-l recunoaște era o atitudine prea franțuzească. A admite limitele firii omenești e un fel de defetism și, cînd ai pornit pe această cale, nu știi unde te oprești. Totuși, după cîte vedea el, acest impozit va produce un venit bunicește... și în vremurile acestea banii sînt foarte necesari; așa încît, Soames nu știa ce să zică, nu era lămurit. El, personal, n-ar fi pus un impozit pe pariuri, dar nu era dispus să răstoarne guvernul pentru că a făcut acest lucru. Fără îndoială că cei din guvern și-au dat seama ca și el că jocurile de noroc erau cea mai bună contrapondere a revoluției; atîta vreme cît omul poate paria, are șanse de a cîpăta ceva fără a da nimic în schimb și dorința aceasta este adevărata forță motrice a tuturor încercărilor de răsturnare a situației existente. De altfel, omul trebuie să țină pas cu vremea, fie la deal, fie la vale, și era greu să știi cînd mergi în sus și cînd în jos. Cel mai important lucru este să se evite extremele.

Fu smuls pe neașteptate din aceste reflexii ponderate și adus la sentimente imponderabile. Fleur și tînărul acela treceau împreună pajiștea incintei! Pe sub borurile țilindrului său gri, îi urmări îndurerat, admițînd, fără să vrea, că erau cea mai frumoasă pereche de pe hipodrom. Se opriră lingă balustradă, tăcînd: iar lui Soames, care la emoție era excepțional de taciturn, acest lucru i se păru semn rău. Oare, lucrurile mergeau într-adevăr prost?... oare în liniștea gogoasei, viermele pasiunii cîpăta aripi pentru a-și lua zborul în scurta lui viață? Ce s-o fi petrecînd în tăcerea celor doi? Treceau caili; se zice că cel cenușiu aparține nepotului său; de ce ține băiatul acela cai de curse? Cînd Fleur spusese că merge la Ascot, Soames știa ce o să se petreacă. Acum regreta că venise. Ba nu, nu regreta! Mai bine să știe adevărul! În inghesuiala oamenilor de lingă balustradă, nu mai văzu

decît țilindrul gri al tinărului și pălăria neagră cu alb a fetei lui. Timp de un minut, atenția îi fu atrasă de cursă: calul lui Val poate minca o bătaie strașnică. Auzise că-și pusese mari speranțe în el; acesta era pentru Soames un argument că avea puține șanse. Iată-i venind: un mănunchi de cai, într-un tropot asurzitor iar cel sur... — bună culoare, n-o poți scăpa din ochi — ...Ce? Ciștigă! Al naibii... ciștigase!

— Hm, zise cu glas tare, este calul nepotului meu!

Nu-i răspunse nimeni, ceea ce-l făcu să spere că nu-l auzise nimeni. Iar ochii lui se reîntoarseră la balustrada incintei. Cei doi plecau tăcuți... Fleur mergea puțin înaintea băiatului. Poate... poate că, în fine, acum nu se mai invoiesc. Omul trebuie să spere tot ce e mai bun. Uf, Doamne! Soames se simțea ostenit, foarte ostenit! Se va duce la automobil și-i va aștepta acolo.

Cînd ceilalți sosiră, îl găsiră așezat în semiobscuritate; erau gălăgioși și veseli... oamenii devin cam copilăroși cînd ciștigă bani. Și, pare-se, ciștigaseră cu toții!

— Dumneata n-ai pus nimic pe el, unchiule Soames?

— Eu am avut alte griji, zise Soames privind-și fata.

— Noi îți atribuiserăm dumitale vina cotei atît de mici.

— Ce? zise Soames posomorit. Credeați c-am să pariez în contra lui?

Jack Cardigan își dădu capul pe spate și rise.

— Nu văd nimic de ris, mirii Soames.

— Nici eu, Jack, zise Fleur. De unde vrei să se priceapă tata la curse?

— Iartă-mă, *sir*, am să te inițiez eu.

— Ferească sfîntul! se apără Soames.

— Totuși, s-a petrecut ceva bizar. Vă aduceți aminte de Stainford, tipul care a șterpelit tabachera mamei?

— Da.

— Ei bine, am auzit că i-a făcut lui Val o vizită la Wansdon, iar Val crede că, stînd de vorbă cu oamenii din sat, a aflat că Rondavel este un cal bun. Lunea trecută, un individ străin l-a urmărit la antrenament. Acest fapt l-a deter-

minat pe Val să-l scoată azi la curse. Altfel, avea de gînd să aștepte pînă la cursa Goodwood. Totuși, a fost prea tîrziu, cineva a făcut bani mulți de pe urma calului. Noi n-am cîștigat decît de patru ori capitalul investit.

Soames nu pricepuse nimic, în afară de faptul că secătura aceea blazată, Stainford, era într-un fel răspunzător de *a doua* întîlnire între Fleur și Jon; deoarece el aflase de la Winifred că, în timpul grevei generale, Val și ai lui veniseră să locuiască în Green Street, anume pentru a-l întîlni pe Stainford. Ce bine ar fi fost dacă, în ziua aceea cu tabachera, ar fi chemat un polițist și l-ar fi arestat pe individ.

Dură mult pînă ce scăpară din înghesuiala automobilelor — de vină era sucitul de Riggs — așa încît ajunseră în South Square abia la ora șapte. În chip de salut, li se anunță vestea că Kit avea febră. Domnul Mont era cu el. Fleur urcă în zbor scările. După ce se spală de murdăria zilei, Soames se așază în salon, așteptînd îngrijorat vești. Cînd Fleur era copil, făcea febră și nu rareori acesta era un semn de boală. Dacă febra lui Kit nu însemna o boală gravă, îi va prinde bine lui Fleur... va rămîne cu gîndurile acasă. Se rezemă de speteaza fotoliului său, în fața tabloului lui Fragonard — o lucrare plină de gingășie, dar fără suflet, ca toate picturile din epoca aceea — întrebîndu-se pentru ce oare schimbase Fleur stilul camerei chinezești în stil Louis Quinze. Probabil numai de dragul schimbării. Tinerii din ziua de azi n-au continuitate; au probabil vreun microb în sine... atît „trîndavii bogați“, cît și „trîndavii săraci“ și toți ceilalți. Nimeni nu ședea locului... nici chiar în mormînt, judecînd după ședintele spiritiste. Bine ar fi dacă oamenii și-ar vedea liniștiți de treabă — chiar și morții! Lumea era atît de însetată de viață, încît nu trăia. Pe peretele din fața lui cădea oblic o rază de soare, pe care praful din aer o făcea să semene cu o diră de fum. O rază de soare e un lucru frumos, dar cît praf se află chiar și într-o cameră atît de curată! Și cînd te gîndești că un lucru mai mic decît particulele acelea de praf putea urca temperatura unui copil!

Soames spera că nu va fi vorba de o boală contagioasă. Începu să enumere în gând toate bolile de copii... gîlci, pojar, vîrsat, tuse convulsivă. Fleur le avusese pe toate, în afară de scarlatină. Soames începu să aibă emoții. Kit era, desigur, prea tinăr pentru a face scarlatină. Dar mai știi?... Guvernantele erau atît de neglijente! Deodată simți lipsa lui Annette. Ce-o fi făcînd de atîta vreme în Franța? La boală era de mare folos, avea cîteva rețete foarte bune. Ce-i drept, e drept: francezii aveau doctori buni, cînd știai să le trezești interesul. Leacurile pe care i le-au dat la Deauville în contra lumbagoului au fost excelente. Iar după ce-l examinase, doctorul acela tinăr spusese: „Vin mîine după bani!” sau ceva asemănător. Parcă ar fi vrut să spună: „Vin mîine de dimineață din nou”. Nu vorbeau decît afurisita de limbă franceză și păreau mîhnîți dacă pacientul nu știa să vorbească pe limba lor.

Soames rămase multă vreme fără vreo știre de la Kit, pînă cînd intră Michael.

— Ei?

— S-ar părea că e pojar.

— Hm? De unde Dumnezeu l-a luat?

— Guvernanta habar n-are; dar Kit e din cale-afară de sociabil. Cum vede un alt copil, se apropie de el.

— Asta-i rău, zise Soames. În spatele casei e mahala.

— Ah! zise Michael. Mahala la dreapta, mahala la stînga, mahala în fața noastră... nu-i de mirare!

Soames făcu ochi mari.

— Slavă Domnului! nu trebuie să anunțăm serviciul sanitar.

— Pentru mahalale?

— Nu. Pentru pojar. Soames avea groază de bolile care trebuiau anunțate la serviciul sanitar, pentru ca autoritățile să-și vire nasul în treburile omului și să ia măsuri. Cum se simte băiețelul?

— Foarte amărit.

— După părerea mea, zise Soames, puricii sînt mult mai importanți decît crede lumea. Cîinele lui trebuie să fi prins de undeva un purice purtător de pojar. Nu înțeleg pentru ce doctorii nu-și îndreaptă atenția spre purici.

— Nu înțeleg pentru ce nu-și îndreaptă atenția spre mahalale, zise Michael, de acolo vin puricii.

Soames făcu din nou ochi mari. Oare noua idee fixă a ginerelui său erau mahalalele? Manifestările interesului său pentru binele obștesc erau foarte îngrijorătoare. Probabil că umblase pe acolo și adusese chiar el puricele sau vreo infecție oarecare.

— Ați trimis după doctor?

— Da, sosește în cîteva minute.

— E un doctor bun sau un flusturatic din ziua de azi?

— Același care a îngrijit-o pe Fleur.

— Oh! Ah! Imi aduc aminte... Cam pretențios, dar deștept. Doctorii ăștia...

Și în timp ce așteptau să audă soneria, în camera strălucitoare se lăsă tăcerea. Soames era îngîndurat. Să-i povestească lui Michael despre cele petrecute în după-amiaza aceea? La un moment dat deschise gura, dar nu putu scoate nici o vorbă. De mai multe ori rămăsese uimit de modul cum ginerelul său vedea lucrurile. Soames se uita tăcut la Michael, care privea spre fereastră... ce față ciudată avea băiatul acesta! Fără a fi frumos, era totuși atrăgător; avea urechile ascuțite și sprincenele ridicate spre tîmple... nu se gîndea numai la el, așa cum păreau a face tinerii arătoși. Oamenii arătoși erau întotdeauna egoiști, probabil pentru că fuseseră răsfățați. Soames ar fi dat orice ca să afle gîndurile lui Michael.

— A sosit! exclamă Michael, sărind de pe fotoliu.

Soames rămase din nou singur; nu știa nici el cîtă vreme, pentru că fiind ostenit, ațipi, în ciuda îngrijorării sale. Ușa se deschise, trezindu-l la timp pentru a-și arăta îngrijorarea înainte ca Fleur să fi vorbit.

— Este aproape sigur pojar, tată dragă.

— Oh! zise Soames ostentiv. Cine-l va îngriji?

— Guvernanta și cu mine, firește.

— Asta însemnează că tu nu mai poți ieși.

Chipul ei păru a spune: „Și nu te bucuri?” Cum îi citea gândurile!

Numai Dumnezeu știe cit de puțin se bucura el de necazurile ei... și totuși!...

— Bietul copil, zise Soames pentru a schimba vorba. Trebuie să se întoarcă mama ta. Am să-i caut o jucărie care să-l distreze.

— Nu te necăji, tată dragă. Are febră prea mare acum, sărmanul. Masa e servită. Eu măninc sus.

Soames se ridică și merse spre ea.

— Nu fi îngrijorată, îi spuse. Toți copiii...

Fleur întinse brațul.

— Nu te apropia, tată dragă. Nu, nu sînt îngrijorată.

— Sărută-l din partea mea, zise Soames. Sper că pe el n-o să-l supere.

Fleur îl privi. Buzele îi zîmbiră ușor. Pleoapele ei clipiră de două ori. Apoi se întoarse și ieși. Iar Soames își zise:

„Ea... bietul copil! Și eu nu-i pot fi de nici un folos!”
La ea, nu la nepotul său se gindea.

CAPITOLUL IV

CARTIERE INSALUBRE

Nu încapе indoială că, pe locurile unde se află astăzi maidanele cartierului Sf. Augustine, se întindeau pe vremuri poieni înflorite, unde burghezele veneau duminica la plimbare pentru a culege buchete de flori de câmp. Dar azi, singura floare din cartier — admitînd că ea exista — se află

pe altarul bisericii unde slujea cucernicul preot Hilary sau pe masa din sufrageria doamnei Hilary. Restul populației, destul de numeroasă, auzise despre aceste produse obișnuite și dacă, întâmplător, le vedea în coșuri, exclama: „Ia te uită! Ce flori frumoase!“

În ziua cînd avea loc cursa pentru „Cupa Ascot“, Michael făcu o vizită unchiului său, după cum îi făgăduise. Cînd sosi, văzu vreo douăzeci de copii din cartier, gata să fie transportați cu un camion acoperit, pentru a petrece două săptămîni printre flori naturale. Mătușa May stătea în mijlocul lor.

Era o femeie înaltă, cu părul brun tuns scurt și puțin încăruntit; pe fața ei se citea încîntarea unui om care ascultă muzică. Zimbetul ei dulce, împreună cu mișcările sprincenelor subțiri, avea aerul de-a spune placid: „Și acum, mă-ntreb, ce urmează să mai facem?“ Toată lumea o iubea. Se născuse în casa parohului din Huntingdonshire, pe la începutul secolului, și la vîrsta de douăzeci de ani se măritase cu Hilary, care de atunci și pînă azi, avusese grijă să-i dea mereu de lucru. Băieții și fetele ei erau toți la școală, așa încît, în timpul anului școlar, familia ei se compunea din cîteva sute de copii ai cartierului Sf. Augustine. Hilary avea obiceiul să spună: „May e o minune. De cînd și-a tuns părul are atîta timp liber, încît ne-am gîndit să creștem niște cobai. Dacă mi-ar permite să-mi las barbă, am putea ajunge și mai departe.“

Mătușa May îl salută pe Michael dînd din cap și ridicînd din sprincene.

— Tinăra Lonđră, dragul meu, spuse încet, e gata să plece la Leatherhead. Sînt dulci, nu-i așa?

Într-adevăr, Michael era surprins de vigoarea și curătenia celor douăzeci de augustinieni. Judecînd după străzile unde locuiau și după mamele care veniseră să-i aducă, familiile tuturor păreau să fi făcut eforturi uriașe spre a-i echipa pentru Leatherhead.

Stătea zimbînd prietenos, în timp ce copiii erau scoși pe asfaltul lucios, unde mamele și surorile îi admirau sonor

și fără reticente. Apoi, fură încărcăți în camionul deschis numai la spate; împreună cu patru tinere doamne în chip de îngrijitoare.

— Douăzeci și patru de mierle, coapte într-o plăcintă, murmură Michael.

Mătușa lui adăugă:

— Da, bieții copii! o să cam transpire! Dar vezi cit sînt de cuminiți? Apoi, coborînd glasul, zise: Știi ce vor spune peste două săptămîni, la întoarcere? „O, da, ne-a plăcut foarte mult, vă mulțumim, dar ne-am cam plictisit. Ne place mai mult pe stradă.“ În fiecare an pățesc la fel.

— Atunci, la ce bun să-i trimiți, mătușă May?

— Le priește; par viguroși, dar de fapt nu sînt destul de rezistenți. Și apoi, găsesc că e oribil să nu vadă niciodată un sat. Noi, oamenii crescuți la țară, nu putem să ne dăm seama ce înseamnă pentru copii străzile Londrei... aproape raiul pe pămînt, Michael.

Camionul porni însoțit de strigăte de bun rămas și batis-te fluturate.

— Mamelor le place să-și vadă copiii plecînd, zise mătușa May, li se pare distins. Asta este și pacea! Ce-ai vrea să vezi pe la noi? Strada pe care am cumpărat-o pentru a repara casele și a-i face canalizarea? Hilary e acolo, împreună cu arhitectul.

— Cine era proprietarul străzii? întrebă Michael.

— Locuia pe insula Capri. Cred că n-a văzut-o niciodată. Deunăzi a murit, și noi am cumpărat-o destul de ieftin, avînd în vedere că ne aflăm aproape de centrul orașului. Așezarea face banii.

— Ați plătit-o?

— Oh! nu, zise mătușa May ridicînd din sprîncene. Am emis un cec pe seama providenței.

— Dumnezeu!

— Trebuia să cumpărăm strada. Era o ocazie unică. Am dat un aconto și pînă în septembrie trebuie să dăm restul.

— Cît? întrebă Michael.

— Treizeci și două de mii.

Michael rămase cu gura căscată.

— Oh! o să facem noi rost, Hilary e nemaipomenit în asemenea treburi. Iată strada.

Era o stradă strîmbă; în timp ce înaintau mergînd încet, Michael avu impresia că o casă e mai dărăpănată decît cealaltă. Erau murdare și prăpădite, aveau tencuiala scorojită, gardurile rupte și ferestrele sparte; păreau niște case lăsate-n voia soartei — ca un vapor pe jumătate ars; înfățișarea lor deznădăjduită îți izbea ochii și inima.

— Ce fel de oameni locuiesc aici, mătușă May?

— De toate felurile... cîte trei sau patru familii în fiecare casă. Hamali din Covent Garden¹, negustori ambulanti, vinzătoare din magazine, șomeri... oameni de toate soiurile. Păduchii roiesc, Michael. Fetele sînt demne de admirație... își țin hainele în saci de hirtie. Multe dintre ele se îmbracă binișor. Dacă n-ar face-o, bietele fete ar rămîne, desigur, fără slujbă.

— Dar este cu puțință, zise Michael, ca oamenii să vrea să locuiască mai departe aici?

Mătușa May își înalță sprincenele.

— Nu se pune problema vrerii, dragul meu. Este pur și simplu un imperativ economic. Unde ar putea trăi atît de ieftin? Ba chiar mai mult decît atîta: unde s-ar putea duce, cînd sînt dați afară? Nu de mult, autoritățile au demolat o stradă de pe aici și au construit un bloc de locuințe muncitorești; dar pentru oamenii care locuiseră în strada aceea, chiriile au fost inaccesibile, așa încît pur și simplu s-au risipit prin celelalte mahalale. De altfel, trebuie să știi, Michael, lor nu le plac apartamentele acelea în gen de cazarmă, și nici nu mă mir. Preferă să locuiască într-o căsuță — dacă pot — iar de nu, vor cel puțin să locuiască singuri la etajul unei case, sau chiar într-o singură cameră. Asta-i firea en-

¹ Mare piață din Londra, unde se vînd fructe, flori, legume.

glezului și așa va rămâne până cînd se vor alcătui planuri mai bune pentru locuințele muncitorești. Englezilor le place să locuiască cit mai aproape de sol, probabil pentru că așa au trăit întotdeauna. Oh! Iată-l pe Hilary!

Hilary Charwell, îmbrăcat într-un costum sport gri-închis, cu cămașă cu guler răsfrînt și fără pălărie, stătea în pragul unei case, de vorbă cu un alt bărbat; acesta era un om slab, cu o față prelungă, care lui Michael îi fu foarte simpatică.

— Ce mai faci, Michael? Ce părere ai despre Slant Street? Fiecare din casele acestea va fi canalizată și reparată ca nouă.

— Cîtă vreme va rămîne curată, unchiule Hilary?

— Oh! judecînd după experiența noastră, de asta să n-ai grijă. Dă-le oamenilor posibilitatea și ei sînt încîntați să-și păstreze casele curate. Pentru starea în care se află acum, o minune că le țin așa cum le țin! Intră să vezi, dar nu te atinge de pereți. May, rămii tu să vorbești cu James. Aici locuiește o doamnă irlandeză; nu avem multe în cartier. Pot intra, doamnă Corrigan?

— Desigur că da. Îmi face plăcere să vă văd, părinte, măcar că încă n-am curățat în casă.

O femeie grasă, cu păr negru încăruntit și brațe arse de soare, intrerupse rînduirea unei camere neînchipuit de înghesuite și încărcate. Era limpede că trei persoane dormeau în patul cel mare și a patra într-un pat de copil; bucatele se pregăteau pe o sobă obișnuită, mică și neagră, deasupra căreia, pe o poliță, se aflau trofee sociale ale vieții lor. Pe o sfoară erau atîrnate niște rufe. Pereții minjiți și unsuroși nu erau împodobiți cu tablouri.

— Nepotul meu, domnul Michael Mont, doamna Corrigan; domnul Mont este membru în parlament.

Doamna Corrigan își puse minile în șolduri.

— Ce spuneți? Chiar așa?

Cuvintele fuseseră rostite cu o bunăvoință de nespus, care lui Michael îi merse drept la inimă. „Și, spuneți, e drept

că sfinția-voastră a cumpărat strada? Și ce aveți de gînd să faceți cu noi? Cred că nu ne dați afară?”

— Pentru nimic în lume, doamnă Corrigan.

— Bine, știam eu. Le-am și spus: „Poate că va face curățenie pe dinăuntru, dar afară nu ne va da niciodată”.

— Cînd va veni rîndul acestei case, doamnă Corrigan — și cred că asta se va întîmpla curînd — o să vă găsim o casă bună unde să stați pînă vă veți întoarce aici, unde veți găsi pereți, dușumele și tavane noi, o sobă bună, o instalație de apă ca lumea și casa fără ploșnițe.

— Zic zău, c-aș vrea să văd și eu ziua aia!

— Ai s-o vezi mai iute decît crezi. Uită-te, Michael, dacă-mi vîr degetul aici, insectele specifice vor apărea una cîte una! La dumneavoastră nu se poate face o gaură în perete, nu-i așa, doamnă Corrigan?

— Așa, zău! răspunse doamna Corrigan. Ultima dată cînd Corrigan a bătut un cui în perete, ne-am speriat cîte vîetăți au ieșit de acolo.

— Să știi, doamnă Corrigan, că-mi face plăcere să văd cît arăți de bine. Bună ziua, și spune-i lui Corrigan că pe pășunea noastră are loc și măgarul lui, dacă are nevoie de odihnă. În anul acesta mergeți la culesul hameiului?

— Am vrea să ne ducem, răspunse femeia. Bună ziua, părinte! Bună ziua, domnule!

În capul scării pustii, dărăpănate, Hilary Charwell zise:

— Oamenii aceștia sînt sarea pămîntului, Michael. Închipuiește-ți ce înseamnă să trăiești în această atmosferă! Din fericire, n-au „nas delicat”.

— Ce? zise Michael, respirînd adînc din aerul mai puțin dens.

— Vreau să spun că n-au simțul mirosului prea dezvoltat. N-avem un termen corespunzător; dar dacă se zice „surd”, „orb”, „mut”, ar trebui un cuvînt și pentru asta.

— Da! Cîtă vreme va dura pînă renovezi strada, unchiule Hilary?

— Cam trei ani.

— Și cum faci rost de bani?

— Voi câștiga, voi cerși și voi storce de unde pot. În camera aceasta locuiesc trei fete care lucrează la magazinul „Petter and Poplin“. Sint plecate, firește, toate trei. E curat, nu-i așa? Vezi sacii de hirtie în care-și țin hainele?

— Ascultă, unchiule, dumneata ai condamna o fată care ar face orice pentru a scăpa dintr-o casă ca asta?

— Nu, zise Hilary. N-aș condamna-o și așa e drept în fața lui Dumnezeu.

— De aceea te iubesc eu, unchiule Hilary. Dumneata îmi redai încrederea în biserică.

— Băiete dragă, zise Hilary. Reforma¹ de odinioară e nimic față de ceea ce se petrece în biserică în ultima vreme. Așteaptă și vei vedea! În orice caz, trebuie să recunosc, o ușoară „des-etatizare“ a bisericii ne-ar fi de folos tuturor. Vino să iei masa cu noi, să vorbim despre planul meu de asanare a cartierelor insalubre. Îl luăm și pe James.

— Vezi tu, Michael, reîncepu Hilary, după ce se așezară cu toții în sufrageria casei parohiale, există desigur o mulțime de oameni dispuși să depună o mică parte din avutul lor, cu o dobândă de doi la sută, în speranța de a căpăta cu timpul patru la sută, dacă ar fi convinși că acești bani ar contribui la dispariția mahalalelor. Noi am făcut experiența și iată ce am constatat: dacă s-ar mări foarte puțin vechile chirii, plătindu-se o dobândă de doi la sută pentru surplusul de bani investiți, s-ar putea renova casele dărăpănate din mahalale, creîndu-se condiții de viață omenești pentru locuitorii acestor cartiere. De vreme ce noi putem face acest lucru aici, înseamnă că el poate fi realizat în toate periferiile, prin societăți particulare de asanare a cartierelor insa-

¹ Mișcare social-politică din secolul al XVI-lea din Europa occidentală, apărută ca rezultat al luptei țărănimii și burgheziei împotriva crînduirii feudale; a îmbrăcat forma luptei religioase împotriva bisericii catolice și a papalității.

lubre, așa cum este a noastră, și care să aibă ca principiu de bază grija de a nu deplasa actuala populație a mahalalei respective. Dar ceea ce ne trebuie, sint bani, firește — un fond general pentru asanarea cartierelor insalubre — obligații cu doi la sută, cu premii, răscumpărabile în douăzeci de ani, din care societățile ar putea căpăta fondurile necesare pentru a cumpăra și renova mahalalele.

— Cum vrei să răscumperi obligațiile în termen de douăzeci de ani?

— Oh! Așa cum face guvernul, prin emisiunea unor obligații noi.

— Dar, zise Michael, autoritățile locale au puteri foarte mari și mult mai multe posibilități de a face rost de bani.

Hilary clătină din cap.

— Puteri mari da, dar lucrează incet, Michael... în comparație cu ei, melcul este un animal vior; și apoi, autoritățile deplasează lumea, deoarece chirile pe care le stabilesc sint prea mari. De altfel, dragul meu, acest procedeu nu se potrivește cu caracterul englezului. Nouă nu ne place să fim minuiți de funcționari sau să fim răspunzători față de ei. Asanarea periferiilor ridică, firește, o mulțime de probleme care sint de competența consiliilor comunale; ele realizează chiar și în prezent lucruri utile, dar nu vor fi niciodată în stare să taie răul din rădăcini. Trebuie să ai contact personal cu oamenii, trebuie să ai simțul umorului și credință; iar acestea nu le poți dobîndi decît prin efortul inițiativei private în fiecare oraș care are cartiere insalubre.

— Și cine crezi că va pune bazele acestui fond general? întrebă Michael, privind sprincenele mătușii sale, care începușeră să se miște.

— Ei bine, zise Hilary clipind din ochi, m-am gîndit că aci ne vei ajuta tu. De fapt, acesta este motivul pentru care te-am chemat azi aici.

— La naiba! zise Michael, gata să sară-n sus peste farfuria cu tocană de berbec.

— Chiar așa! zise unchiul său. Nu cumva ai putea forma un comitet din membrii ambelor camere pentru a lansa apelul? James îți poate da cifre exacte despre realizările noastre de până acum. Parlamentarii tăi ar putea vedea la fața locului ce s-a lucrat aici. Firește, Michael, trebuie să existe zece oameni de bună-credință, pentru a pune în mișcare o acțiune ca aceasta...

— Zece apostoli, zise Michael cu glas moale.

— Da, dar nu trebuie neapărat să-l aibă în mijlocul lor și pe Cristos — nu este vorba despre o chestiune abstractă sau sentimentală; oamenii ar putea fi atrași pe mai multe căi. Bunăoară, bătrînului Timothy Fanfield i-ar plăcea să devină proprietarul citorva mahalale. Apoi, noi am electricizat până acum citeva bucătării și sperăm să continuăm a face acest lucru — în această chestiune l-ai putea cointeresa pe bătrînul Shropshire. De altfel, comitetul nu trebuie să se mărginească numai la cele două camere; cred că ar mai intra în el, de pildă, *sir* Thomas Marsell sau vreun doctor renumit; ai putea atrage cițiva bancheri care au sînge de quaker în vine; și apoi, există întotdeauna o mulțime de guvernatori generali scoși la pensie, care atît așteaptă, să le dai ceva de lucru. Apoi, dacă ai putea pune mîna și pe un membru al familiei regale pentru a prezida... treaba s-a făcut.

— Bietul Michael! zise cu glas blind mătușa May. Lasă-l să-și mînuieze tocana, Hilary.

Dar Michael scăpase furculița din mînă... vedea în fața lui cu totul altă tocană.

— La Fondul general pentru asanarea cartierelor insalubre, continuă Hilary, se vor afilia toate societățile pentru asanarea cartierelor insalubre existente sau cele ce se vor întemeia, atîtă vreme cît se va respecta principiul de a nu se deplasa actualii locuitori. Îți dai seama ce influență căpătăm astfel asupra cetățenilor din cartierele respective? Le refacem casele și putem controla riguros buna lor întreținere.

— Dar puteți? zise Michael.

— Ah! Ai auzit desigur, și tu, niște povești despre băi — folosite ca depozite de cărbuni, câmară de zarzavaturi și alte asemenea. Ei bine, Michael, află de la mine că toate acestea sînt exagerări. În orice caz, acesta este un argument în plus în favoarea inițiativei private față de autoritățile municipale. Autoritățile trebuie să pornească, iar noi vom încerca să conducem acțiunea.

— Lasă-mă să-ți reîncălzesc tocana, dragul meu, zise matusa May.

Michael refuză. Își dădea seama că nu era necesar să i-o încălzească! Altă cruciadă! Unchiul său Hilary l-a fascinat totdeauna cu singele lui de cruciat... în vremea cruciadelor, numele său fusese Kérual și azi se scrie Charwell, și se pronunță Cherwell, conform bunului obicei al englezilor de a-i enerva pe străini prin pronunțarea numelor.

— Nu apelez la tine, Michael, cu nădejdea că tu îți vei face un nume din această chestiune, căci, în definitiv, tu ești nobil.

— Îți mulțumesc! murmură Michael. O vorbă bună îmi face întotdeauna plăcere.

— Nu, ci apelez la tine cu gîndul că trebuie să faci ceva, avînd în vedere norocul pe care l-ai avut în viață.

— De acord, zise Michael umil. Întrebarea pe care mi-o pun este: „oare, această acțiune este acel «ceva»?”

— Da, fără îndoială, zise unchiul său, vînturînd lingurița din solniță pe care era gravată emblema familiei Charwell. Ce altceva ar putea fi?

— N-ai auzit niciodată vorbindu-se despre foggartism, unchiule Hilary?

— Nu, ce-i aia?

— Doamne ferește! zise Michael.

— Vreo prăjitură, dragul meu?

— Nu, nu matusă May! Dar, într-adevăr, dumneata, unchiule Hilary, n-ai auzit niciodată despre foggartism?

— Foggartism? o fi planul acela de a face să dispară ceața, despre care am citit?

— Nu, răspunse Michael. De data aceasta ați căzut în păcat. Asta-i prea din cale-afară! Nici dumneata n-ai auzit despre el, mătușă May?

Sprincenele mătușii sale începură a se mișca din nou.

— Mi se pare că da, spuse ea, îmi aduc aminte c-am auzit pe cineva spunând că sint vorbe goale!

Michael gemu.

— Și dumneata, domnule James?

— Se referă la politica monetară, nu-i așa?

— Iată-mă în fața a trei persoane inteligente, preocupate de binele obștesc, care n-au auzit despre fuggartism, zise Michael. Și eu care n-am auzit decît asta, timp de-un an și mai bine.

— Ei bine, zise Hilary, tu ai auzit despre planul meu de asanare a cartierelor insalubre?

— Desigur că nu.

— Cred c-ar fi foarte bine, zise mătușă May, dacă ați fuma în timp ce vă fac cafeaua. Acum îmi aduc aminte, Michael, că mama ta mi-a spus cît de mult dorea să te lași de treaba aceea. Numele l-am uitat. Era vorba să scoateți copiii din familiile care locuiesc în orașe?

— Oarecum da, zise Michael trist.

— Nu trebuie să uiți un lucru, dragul meu: cu cît oamenii sint mai săraci, cu atît sint mai legați de copiii lor.

— Fiecare cu bucuriile lui în viață! interveni Hilary.

— Și cu cît copiii sint mai săraci, cu atît sint mai legați de rigolele lor, după cum ți-am mai spus.

Michael își vîrî mîinile în buzunar.

— Nu-s bun de nimic, zise rece. Ai dat peste o monedă falsă, unchiule Hilary.

Amîndoi soții Hilary se ridicară iute în picioare și puseră fiecare cîte o mîină pe umerii lui Michael.

— Dragă băiete... zise mătușă May.

— Domnul să te binecuvînteze! zise Hilary. Aprinde o țigară.

— Ai dreptate, răspunse Michael zimbînd, imi va face bine.

Indiferent dacă voia să spună că țigareta sau pcate altceva îi „face bine“, Michael o luă și o aprinse de la aceea a unchiului său.

— Care-i cel mai dureros spectacol din lume, mătușă May... în afară de acela cînd doi oameni dansează *charleston*?

— Cel mai dureros spectacol? zise mătușa, visătoare. Oh! Cred că... un om bogat ascultînd la un gramofon prost.

— Eroare! zise Michael. Cel mai dureros spectacol din lume este un politician care se luptă pentru o idee justă. Iată-l!

— Bagă de seamă, May! Fierbe cafeaua. May face cafea foarte bună, Michael... nu există nimic mai bun în contra proastei dispoziții. Bea o cafea și după aceea James și cu mine îți vom arăta casele renovate. James... vino cu mine un moment.

— Renumit pentru perseverența lui, mîrî Michael după ce dispărură.

— Nu numai renumit, ci temut, Michael.

— Dintre toți oamenii pe care-i cunosc, aș vrea să fiu ca unchiul Hilary.

— Ai dreptate, e foarte reușit, murmură mătușa lui. Dorești o cafea? *

— În ce crede el cu adevărat, mătușă May?

— Nu prea are vreme să se gîndească la asta.

— Oh! Aceasta-i noua speranță a bisericii. Restul nu este decît o încercare asemănătoare cu aceea de a perfecționa matematicile, ca teoria lui Einstein. Religia ortodoxă a fost făcută pentru minăstiri, mătușă May, dar în ziua de azi nu mai sînt minăstiri.

— Religia, zise mătușa lui dusă pe gînduri, a pus pe rug mulți oameni, Michael, dar nu în minăstiri.

— Așa este, cînd religia a ieșit din mînăstiri, a devenit o politică pătimasă, apoi a devenit un sentiment de castă și acum este un joc de cuvinte încrucișate... pe care nu le poți rezolva prin sentiment.

Mătușa May zimbi.

— E înspăimîntător cum pui tu problemele, dragul meu.

— În lumea noastră nu facem altceva decît punem probleme... ceea ce distruge orice energie creatoare. Dar să revenim la cartierele insalubre... mă sfătuiești, într-adevăr, s-o pornesc?

— Nu, dacă vrei să trăiești liniștit.

— Nu știu dacă vreau acest lucru. Asta am vrut după război, dar acum nu. Trebuie să mă înțelegi: am încercat să susțin foggartismul, dar oamenii sînt prea zdraveni la minte pentru a-l lua în serios. Eu nu-mi pot permite luxul de a mai trage un loz neciștigător. Crezi că avem vreo șansă de a crea o mișcare națională în acest sens?

— O șansă ca la sport, dragul meu.

— Dar dacă ai fi în locul meu, ai încerca?

— Dragul meu, eu nu sînt obiectivă... Hilary ține prea mult la acest lucru, iar mie mi se pare că nu există nici o altă cauză pe care aș îmbrățișa-o cu mai mult entuziasm, chiar dacă aș da greș. Dar să nu exagerăm... într-adevăr, esențialul este să creăm condiții de viață omenești pentru locuitorii din orașele noastre.

— Pentru mine aceasta echivalează aproape cu o trecere în tabăra adversă, mirii Michael. Viitorul nostru n-ar trebui să fie atît de legat de orașe.

— Orice am face, *el va fi* legat de oraș. „Pasărea din mînă“, Michael, și încă ce pasăre mare! Ah! Iată-l pe Hilary!

Hilary și arhitectul îl conduseră pe Michael din nou în cartier. După-amiază, cerul se înnoră și aspectul jalnic al

cartierului lipsit de flori devenise mai evident ca oriind. În sus, în jos, pe fiecare stradă, Hilary preamărea virtuțile enoriașilor săi. Erau băutori, dar nu atât cît ar fi fost firesc în împrejurările actuale; erau murdari, dar dacă el ar trăi așa cum trăiesc ei, ar fi și mai murdar. Nu veneau la biserică... dar cine-i prost să spere așa ceva? Își băteau nevestele, dar relativ foarte puțin; erau extraordinar de buni și extrem de neprevăzători față de copiii lor. Erau înzestrați cu minunata însușire de a trăi dintr-un salariu care nu corespundea cerințelor. Se ajutau între ei mult mai mult decît o făceau aceia care și-ar fi putut permite acest lucru; nu puneau deoparte nici un bob de fasole, pentru că n-aveau din ce economisi și nu duceau grija zilei de mîine, care poate fi mai rea decît cea de azi. Detestau instituțiile. Nu erau mai morali decît era natural să fie în locuințele lor suprapopulate. Filozofie aveau cîtă vrei, iar despre religia lor nu se poate vorbi. Distracțiile lor erau cinematografele, străzile, țigaretile ieftine, cîrciumile și revistele de duminică. Le plăcea muzica și erau dispuși să danseze ori de cîte ori li se oferea prilejul. Aveau un cod propriu al onoarei, care cerea un studiu special. Erau oare nefericiți? Nu tocmai, pentru că renunțaseră la viitor atît în viața aceasta cît și în cealaltă... erau realiști pînă-n virful unghiilor. Englezi? Da, aproape toți; majoritatea erau născuți la Londra. Cîțiva dintre ei veniseră de la țară cînd erau tineri și nu vor mai apuca să plece din oraș, la bătrînețe.

— I-ai îndrăgi, Michael; nici un om care-i cunoaște cu adevărat nu poate să nu-i îndrăgească. Și acum, dragul meu, la revedere și gîndește-te la ceea ce ți-am spus. Voi, bărbații tineri, sinteți nădejdea Angliei. Domnul să te binecuvînteze!

Și în timp ce aceste cuvinte continuau să-i răsune în urechi, Michael se întoarse acasă pentru a-și găsi băiatul bolnav de pojar.

CAPITOLUL V

POJARUL

Diagnosticul bolii lui Kit se confirmă foarte curînd și Fleur intră în carantină.

Strădaniile lui Soames de a-și distra nepotul se manifestau zilnic. Rezultatul lor era cînd un animal cu mutră de ciine și urechi de iepure, cînd altul cu trup de leu și coadă de măgar, detașabilă; o a treia jucărie făcea un zgomot de parcă ar fi fost un roi de albine, a patra, deși părea o jiletcă, se întindea la infinit. Procurarea acestor rarități, împreună cu cele mai alese mandarine, struguri tîmlioși și miere mai bună decît cea „garantată pură”, ocupau diminețile lui Soames în oraș. Locuia în Green Street, unde sosi și Annette, în urma unei înștiințări telegrafice. Soames, care nu se resemnase cu desăvîrșire la o viață Spirituală, se bucură cu adevărat s-o revadă. Dar, după o noapte petrecută împreună, socoti că poate renunța la ea în folosul lui Fleur. Poate că se va simți ușurată dacă mama ei va fi lîngă ea. La sfîrșitul carantinei s-ar putea ca tînarul acela să fie undeva departe. O criză domestică, de felul acesteia, ar putea chiar să i-l scoată din cap. Soames nu era destul de filozof pentru a înțelege semnificația dorului din inima fetei lui. În mentalitatea omului născut în anul 1855, iubirea era o simplă pasiune, sau, cel puțin, așa ar fi trebuit să fie. Nici prin gînd nu-i trecea că dorul lui Fleur poate simboliza setea de viață din singele ei, setea de o viață desăvîrșită, de nimic altceva decît de viață.; nu înțelegea că Jon reprezenta prima înfrîngere serioasă în lupta ei pentru desăvîrșirea vieții, o înfrîngere care mai putea fi înlăturată. Sufletul oamenilor moderni, tumultul complex al sofisticării lor nu era pentru Soames o carte sigilată, totuși, era o carte cu paginile netăiate. „Să-vrei luna de pe cer” devenise un principiu la vremea cînd el era prea bătrîn pentru principii. Soames avea în sînge con-

vingerea că viața și fericirea omului sînt mărginite, iar experiența îi întărise această convingere. El nu era de părere că viața este strădania „de a scoate cît mai mult dintr-o afacere proastă”; era de acord că atunci cînd omul are aproape totul, să mai ceară și altele, dar nu admitea să se necăjească dacă nu le primea. Virusul unei religii învechite îi făcuse pe bătrînii Forsyte să se roage pînă la moarte, deși erau necredincioși; făceau aceasta cu credința nemărturisită că în viața de apoi vor primi ceva în schimb. Acest virus își păstrase încă virulența inhibitivă în singele descendentului lor, Soames, care nu se ruga; de aceea, deși era aproape sigur că nu va primi nimic după moarte, Soames era convins totuși că nici în viața aceasta nu va primi tot ce dorește. De fapt, el rămăsese în urma credințelor noului secol, în a cărui doctrină resemnarea nu-și găsea loc. Acest secol credea, fie ca spiritualiștii — că există infinite posibilități de a dobîndi, după moarte, ceea ce dorești — fie că, de vreme ce moartea face ca omul să dispară definitiv și pentru totdeauna, acesta trebuie să caute a dobîndi totul în timpul vieții. Resemnarea! Soames nu și-ar fi recunoscut, firește, credința în resemnare, și, desigur, nimic nu era prea bun pentru fata lui! Totuși, într-un anumit fel, în adîncul ființei sale simțea că există o limită; dar Fleur nu simțea acest lucru... Această neînsemnată deosebire de vederi, datorită diferenței dintre epoca lui și a ei, explica totala lui incapacitate de a înțelege căutarea ei nedomolită.

Chiar și în odaia copilului, în timp ce sta tristă și îngrijorată de suferințele și febra băiețelului, frămîntarea lui Fleur nu contenea. Stînd lingă pătucul lui Kit, care se zvîrcolea, gema și se văita de căldură, sufletul ei se zvîrcolea și el, gema și s-ar fi văitat la rîndul său. Era complet izolată de lume; nu ieșea decît o oră pe zi, la plimbarea recomandată de medic, după ce făcea baie și-și schimba toate veșmintele: așa încît singurul leac la durerea de care suferea inima ei era supravegherea și îngrijirea lui Kit. Michael era „nemaipomenit de dulce” cu ea; și din felul ei de a fi nimeni

n-ar fi putut ghici că ar fi dorit ca altul să fie în locul lui. Hotărîrea de a nu se trăda era mai fermă ca oricînd, dar faptul că nu trebuia să înfrunte dragostea sfredelitoare din ochii tatălui ei era o adevărată ușurare. Fleur nu scrisese nimănui, în schimb primi de la Jon o mică scrisoare de simpatie:

„Wansdön
22 iunie

Dragă Fleur,

Sintem atît de mîhniți de boala lui Kit! Trebuie să fie foarte greu. Sperăm că pînă acum, băiețelul a trecut prin ceea ce a fost mai rău. Îmi aduc aminte de vremea cînd am avut eu pojar: două zile oribile, urmate de o mulțime de leacuri bine mirositoare și plăcute la gust. Sper însă că el e prea mic pentru a-și da seama de ceva în afară de o stare generală proastă.

Aud că Rondavel se simte foarte bine după cursă. A fost plăcut că l-am putut privi împreună.

La revedere, dragă Fleur. Cu toată simpatia,

Prietenul tău devotat,

Jon.“

Păstră scrisoarea — așa cum păstrase odinioară scrisorile lui Jon — dar nu ca pe acelea, adică purtîndu-le la ea. Peste cuvintele „Prietenul tău devotat” se făcuse o pată rotundă, ștersă, care părea să fi fost căzută dintr-un ochi... și apoi, Michael o putea vedea în orice stadiu al toaletei ei. De aceea o închise în caseta de bijuterii, la care numai ea avea cheie.

În zilele acelea îi citi mult lui Kit, dar și mai mult citi pentru ea, deoarece își dădea seama că în ultima vreme rămăsese în urmă cu literatura; de fapt, o distra mai mult preocuparea de a fi „la zi”, decît viața croilor prea plini de viață

pentru a fi autentici. Aveau atît de mult suflet și atîtea complicații sufletești, încît nu-și putea concentra îndeajuns atenția supra lor pentru a descoperi pentru ce nu erau autentici Michael îi cumpăra o carte după alta, spunîndu-i: „asta pare să fie inteligentă“, sau „iată ultima ispravă a lui Nazing“, sau „Din nou bătrînul nostru priten Calvin... dar de data aceasta nu e chiar atît de decollat, deși e destul de indecent“. Iar Fleur ședea cu ele în poală, simțînd cum încetul cu încetul devine suficient de bine informată pentru a putea spune: „Oh! da, am citit *Gorgonii*... extraordinar de proustian“. Sau: „*Iubirea — Camelon?* da, e mai bună decît *Grota cerde*, dar nu e la înălțimea volumului *Suflete nude*“. Sau: „Trebuie să citești *Caruselul*, draga mea... e nemaipomenit cum se învîrtește pentru a nu ajunge nicăieri“.

Avusese cîteva convorbiri cu Annette, dar cu reticențele cuvenite între o mamă și o fiică trecute de o anumită vîrstă; în general, aceste convorbiri se refereau la modă. După părerea lui Annette, viitorul era întunecat. La toamnă fustele vor fi mai lungi sau mai scurte? Dacă se scurtează, ea nu se va sinchisi, dar pentru Fleur va fi foarte bine; ea, însă, ajunsese la o limită... la vîrsta ei nu-și scurtează rochia peste genunchi. În ceea ce privește mărimea pălăriilor... din nou nu există o linie bine definită. Se zice că cea mai distinsă cocotă de la Paris e pentru pălării mai mari, dar împotriva ei lucrează forțe oculte — femeile care conduc automobilul și *madame de Michel-Ange, qui est toute pour la vieille cloche*¹. Fleur voia să știe dacă mama ei auzise ceva nou despre părul scurt. Annette, care nu-și tunsese încă părul, dar a cărei ceafă tremurase adeseori pe eșafodul frizerului, mărturisi că este *désespérée*². Acum totul depinde de bască. Dacă femeile acceptă basca, părul scurt se menține; dacă nu, părul lung vine din nou la modă. În orice caz, culoarea la modă este blondul auriu. „*Et ça sera impossible. Ton père aurait une*

¹ Care ține morțiș la vechea pălărie în formă de clopot (fr.).

² Desperată (fr.).

*apoplexie. En tout cas, chérie, je crains que je suis condamné au cheveux longs, jusqu'au jugement dernier. Eh bien, peut-être, on me donnera une bonne petite marque à cause de cela.*¹

— Dacă vrei să te tunzi, mamă, eu în locul tău m-aș tunde. Tata este conservator... de fapt, nu știe ce-i place. Și ar fi ceva nou pentru el.

Annette se strimbă. „*Ma chère, je n'en sais rien, ton père est capable de tout.*”²

— Omul „în stare de orice” venea în fiecare după-masă pentru câte o jumătate de oră, se așeza în fața tabloului de Fragonard, îi interoga pe Michael sau Annette și apoi spunea destul de brusc:

„Bine, transmiteți-i toate cele bune lui Fleur; mă bucur că ștregarul cel mic e mai bine!” Sau spunea: „Sper că durerile pe care le are să fie din pricina gazelor. Dar aș vrea să vină... cum îl cheamă... ca să-l consulte. Sărutări lui Fleur.” Iar în hol, lângă sarcofagul de haine, se oprea și trăgea cu urechea. Apoi, așezindu-și pălăria, murmură ceva ce semăna cu: „Asta este, n-ai ce-i faci!” Sau: „Nu iese destul la aer” — și pleca.

Din camera copilului, Fleur îl vedea plecând posomorit, cu pasul măsurat, și avea muștrări de conștiință pentru că se simțea ușurată. Bietul bătrîn! Nu era vinovat de faptul că în momentul acela el simboliza pașii posomorîți și măsurați ai neprihănirii conjugale. Nădejdea lui Soames, că această constrîngere la viața casnică o va tămădui, nu se împlinise. După primele două sau trei zile de spaimă, cît timp temperatura lui Kit se menținuse ridicată, izolarea produse tocmai efectul contrar. Sentimentul ei pentru Jon se intensifică din pricina pasiunii sexuale absente înainte de căsătoria ei,

¹ Și asta îmi va fi cu neputință. Tatăl tău ar avea un atac de apoplexie. În orice caz, draga mea, mă tem că sînt condamnată să port părul lung pînă la judecata de apoi. Ei bine, poate capăt pentru asta o bună recompensă (fr.).

² Dragă mea, nu știu ce să zic, tatăl tău este în stare de orice (fr.).

așa cum se intensifică toate sentimentele cînd corpul duce lipsă de aer și mișcare, iar mintea este lipsită de preocupări. Dorul ei înflorea ca o plantă mutată într-o seră. În sufletul ei creștea senzația că i se furase ceva. Oare, ea și cu Jon să nu poată minca niciodată din mărul de aur?... Oare, va atîrna mereu acolo, printre frunzele lucioase, întunecate, atît de puțin asemănătoare cu frunzele unui măr, fără ca ei să-l poată atinge vreodată? Scoase vechea cutie cu acuarele — trecuse multă vreme de cînd nu văzuse lumina zilei — și pictă un pom fantastic cu fructe mari, aurii.

Michael o surprinse pictînd.

— Știi că e bun? îi spuse. Ar trebui să te apuci din nou de acuarele, fetiço.

Rigidă, avînd aerul că înțelege altceva dedesubtul acestor cuvinte, Fleur răspunse:

— Plictiseală! Atîta tof.

— Ce fruct este?

Fleur rîse.

— Bună întrebare! Dar acesta este sufletul unui pom fructifer, Michael... nu trupul lui!

— Trebuia să-mi dau seama, răspunse Michael cu regret. În orice caz, după ce-l isprăvești, mi-l dai să-l pun în birou la mine? Are o reală sensibilitate.

Fleur simți o stranie recunoștință.

— Să scriu sub el *Fructul oprit*?

— Desigur că nu... par extrem de zemoase; ar trebui să le mănînci deasupra unei farfurii, ca fructul de mango¹.

Fleur rîse din nou.

— „Steward“, zise, întinzîndu-și obrazul către Michael, care se aplecă s-o sărute.

El, cel puțin el, nu trebuia să bănuiască nimic din ceea ce o frămînta. De altfel, singele francez din vinele ei nu rămînea niciodată rece față de bărbatul care-i era drag, dar pe care

¹ Pom fructifer, originar din India, cu fructe cărnose galben-roșiatice.

nu-l iubea; iar buruiiana amară, care colora singele celor mai mulți membri ai neamului Forsyte, îi păstra viu simțul umorului, pentru a vedea comicul situației în care se afla. Nu era o soție nefericită — răminea și pe mai departe soția unui bun camarad de viață și a celui mai bun om din cîți cunoscuse, care, orice ar fi făcut ea, nu va înfăptui niciodată un lucru meschin sau josnic. Aversiunea plină de scîrbă a soțiilor față de soțul pe care nu-l iubeau, despre care citise în romanele demodate, fapt de care se făcuse atît de vinovată prima soție a tatălui ei, îi se părea aproape ridicolă. Promiscuitatea plutea în aer; iar controlul sufletului, extins asupra mișcărilor corpului, era o idee paleolitică, sau cel puțin victoriană și „burgheză“. După asemenea principii, viața nu poate fi niciodată trăită din plin. Totuși, Fleur nu putea fi adepta păgînismului categoric, propovăduit de cîțiva maestri ai literaturii franceze și engleze, deoarece logica lor cerea să nu se admită jumătăți de măsură. În singele lui Fleur nu exista un virus destul de puternic pentru a-i crea obsesii sexuale; de fapt, pînă acum nu avusese asemenea probleme. Dar acum... sentimentul ei pentru Jon era nou și vechi în același timp și își petrecea zilele plănuiind cum să-l vadă cînd va fi din nou liberă — cum să-i audă glasul, cum să se atingă de el, așa cum se atinsese lingă balustrada incintei, în timp ce caii treceau ca fulgerul prin fața lor.

CAPITOLUL VI

SE FORMEAZĂ UN COMITET

Michael nu era atît de inconștient cum își închipuia Fleur, deoarece atunci cînd doi oameni trăiesc împreună și unul dintre ei continuă să fie îndrăgostit de celălalt, simte orice

schimbare, așa cum gazela presimte seceta. Amintirile celui dejun și a vizitei la June erau supărător de vii. Michael căuta să se distragă în viața publică — acest excelent antidot la grijile vieții lui private — și hotări să pornească lupta pentru înfăptuirea planului conceput de unchiul său Hilary, în scopul asanării cartierelor insalubre. După ce-și adună documentația necesară, începu să se gândească cu cine să vorbească mai întâi, deoarece Michael știa că organele publice sînt centrifugale. În jurul cărei personalități, a cărui om politic cu suprafață trebuia să-și formeze comitetul? *Sir Timothy Fanfield* și marchizul de *Shropshire* pot fi de folos mai târziu, pentru că, deși renumiți pentru ideile lor fixe, nu aveau trecere la marea publică. La început era nevoie de un om cu un anumit magnetism. Dintre bancherii pe care-i cunoștea, nici unul nu posedă această calitate și, mai puțin, puteai găsi această însușire la juriști sau la clerici; de asemenea, militarii care propuneau înfăptuirea de reforme nu se bucurau de încrederea publicului decît după ce reforma devenea fapt îndeplinit, dar aceasta se întimplă de obicei după moartea lor. Lui Michael i-ar fi plăcut un amiral, dar toți erau inaccesibili. Foștii prim-miniștri erau prea solicitați, și în afară de aceasta erau pecetluiți de partidele lor; dar idoli literari erau prea bătrîni, prea preocupați de persoana lor, prea leneși sau prea excentrici. Mai rămîneau doctorii, oamenii de faceri, guvernatorii generali, ducii și proprietarii de ziare. În acest stadiu al reflecțiilor sale, Michael ceru sfatul tatălui său.

Sir Lawrence, care în timpul bolii lui Kit venise aproape zilnic în *South Square*, examină problema fixîndu-și bine monoculul și, timp de două minute, nu scoase nici o vorbă.

— Ce înțelegi prin magnetism, Michael? Razele unui soare la apus sau la răsărit?

— Ambele dacă se poate, tată.

— Greu, zise părintele său, greu. Un singur lucru este cert... nu-ți trebuie un om inteligent.

— Cum?

— Publicul a suferit prea mult din pricina inteligenței. Și apoi, noi, cei din țara aceasta, nu prea sîntem amatori d' inteligență, Michael. Caracter, dragul meu, caracter! Michael gemu.

— Da, știu, zise *sir* Lawrence, pentru voi, tinerii din ziua azi, caracterul e un lucru cu totul demodat. Apoi, ridîndu-și atît de brusc sprînceana liberă, încît îi căzu monoculul de pe celălalt ochi, adăugă: *Erika!* Wilfred Bentworth! Iată omul potrivit pentru asanarea mahalalelor: ultimul *squire*. Asta ar fi, cum ziceți voi, o lovitură.

— Bătrînul Bentworth? repetă Michael puțin convins.

— Este de vîrsta mea, are șaiszeci și opt de ani și n-a făcut niciodată politică.

— Dar nu-i cam prost?

— Iată glasul epocii moderne! Este un bărbat destul de corpulent, seamănă cu un majordom cu mustață dar... prost. Nu. A refuzat de trei ori titlul de *pair*. Gîndește-te tu! efectul pe care acest fapt îl are asupra publicului!

— Wilfred Bentworth? Niciodată nu m-aș fi gîndit la el... l-am privit întotdeauna ca pe un om care-și face o profesiune din cinstea lui, murmură Michael.

— Păi, e cinstit!

— Da, dar cînd vorbește, face întotdeauna aluzie la cinstea lui.

— Ai dreptate, zise *sir* Lawrence, dar fiecare om trebuie să aibă un defect. Are o moșie de douăzeci de mii de acri; se pricepe la creșterea vitelor îngrășate. Este membru în consiliul de administrație al unei societăți de căi ferate, este președintele de onoare al echipei de cricket din comitatul său și președintele unui mare spital. Toată lumea îl cunoaște. Familia regală vine la vinătoare pe terenurile lui; arborel lui genealogic se întinde pînă în epoca saxonă și, dacă mai există azi un John Bull, apoi el este cel mai demn de acest titlu. Într-o altă țară, prezența lui ar alunga viața din orice plan care-și propune să înfăptuiască ceva. dar în Anglia.

dacă poți pune mîna pe el, Michael, cauza ta e pe jumătate câștigată.

Michael se uită ironic la tatăl său; oare, Bart înțelegea Anglia de azi? Gîndul lui Michael parcurse toate domeniile vieții publice. Da, într-adevăr, Bart înțelegea!

— Cum să procedez, tată? Vrei să intri și tu în comitet? Tu îl cunoști și am putea merge împreună la el.

— Dacă ți-ar face în mod sincer plăcere, spuse *sir* Lawrence aproape încîntat, intru și eu. E vremea să mă apuc din nou de lucru.

— Splendid! Mi se pare că am priceput ce urmărești tu prin Bentworth. Este mai presus de orice bănuială... are o avere prea mare pentru a urmări să câștige ceva și nu este destul de deștept pentru a induce pe cineva în eroare.

Sir Lawrence dădu din cap.

— Aducă la acestea și înfățișarea lui, ceea ce trage greu în cumpănă la un popor care a renunțat la agricultură, socotind-o o afacere proastă. Nouă tot ne mai place să ne gîndim la un biftec bun. Majoritatea frunțașilor politici din epoca modernă își datorează situația acestei inclinări. Poporul care și-a părăsit temelia și merge spre ceva necunoscut are nevoie de conducători masivi, hrăniți bine cu biftec și bere... sau cel puțin cu vin negru. Să știi că această cerință are o nunață patetică, Michael. Ce zi e azi... Joi? Astăzi Bentworth are ședință la consiliul de administrație. Ce zici, batem fierul cît e cald? E foarte probabil să-l prindem la clubul „Burton“.

— Bine, zise Michael și plecară.

— Acest club, murmură *sir* Lawrence, în timp ce urbeau scările spre clubul „Burton“, nu primește decît membri care au călătorit mult, dar eu cred că Bentworth n-a călătorit nici un kilometru. Aceasta e o dovadă a respectului de care se bucură. Adică nu, sînt nedrept cu el. Îmi aduc aminte că în războiul burilor a comandat garda națională a comitatului său. *Sir* Wilfred e în club, Smileman?

— Da, *sir* Lawrence, acum a sosit.

De fapt, „ultimul *squire*“ se afla în fața afișierului cu telegrame. Avea chipul trandafiriu, mustața albă, scurtă și favorită dreapți, mici și cărunți; stătea într-o ținută de parcă veștile veniseră la el și nu el la vești. Băncile se puteau ruina, guvernele puteau să cadă, puteau izbucni războaie și se puteau prăbuși greve, dar nimic nu putea să miște acest pintece masiv, nimic nu putea face să clipească acești ochi albaștri cu privirea fermă pe sub sprincenele ușor ridicate spre temple. Deși cam chel, părul care-i mai rămăsese era bine tuns; nu exista un bărbat mai bine ras decât bătrînul Bentworth; iar mustața, care i se termina exact la marginea buzelor, dădea o expresie de fermitate excepțională chipului său ars de soare și întotdeauna bine dispus.

Plimbîndu-și privirea de la el la tatăl său — zvelt, sprinten, agitat, întunecat și plin de idei fanteziste, așa cum bălțile sînt pline de becațe — Michael rămase impresionat. O idee fantezistă în cazul lui Wilfred Bentworth ar fi, într-adevăr, o pasăre rară! „Nu pricep cum de a reușit să nu intre în politică“, își zise Michael.

— Vă prezint pe fiul meu — om de stat, în fașă. Am venit să vă rugăm să prezidați o speranță pierdută. Nu zîmbiți, vă rog! Sînteți „omul nostru“, cum se zice în ziua de azi. Avem de gînd să ne adăpostim în spatele dumneavoastră, la deschiderea unui drum nou.

— Eil Ce? Luați loc! Ce tot spuneți?

— Este vorba despre cartierele insalubre, „dacă mă înțelegeți“, cum zic femeile. Dar spune tu, Michael!

Michael începu. După ce expuse teoria unchiului său și cită cîteva cifre, le învălui în amănuntele plastice de care-și mai aducea aminte. Se simțea ca o muscă atacînd picioarele din spate ale unui bou și urmărind coada bouului.

— Dacă viriți unghia în perete, *sir*, ies roiuri de insecte! Cu aceste cuvinte Michael își încheie expunerea.

— Dumnezeuule! zise brusc Bentworth. Doamne, Dumnezeuule!

— Oamenii de pe acolo nu prea știu ce-i binele, interveni *sir* Lawrence.

Bentworth holbă ochii.

— Ești un necredincios, îi zise. Eu nu-l cunosc pe Charwell, dar lumea zice că-i sărit.

— Asta nu, murmură *sir* Lawrence, e doar original, ca majoritatea celor care aparțin unor familii cu adevărat vechi.

Din fotoliul său, membrul unei vechi familii engleze începu să clipească din ochi.

— Trebuie să știți, continuă *sir* Lawrence, că Charwell era o familie veche cînd secătura aceea de avocat, primul Mont, a pus bazele familiei noastre sub domnia lui Iacob I¹.

— Oh! zise Bentworth. Dumneata ești una dintre prețioasele lui creații? Nu știam.

— Nu cunoașteți indeaproape periferiile, nu-i așa? zise Michael, dîndu-și seama că nu e momentul să se rălăcească în labirintul genealogiei.

— Ce? Nu. Cred c-ar trebui să le cunosc. Bieții oameni!

— Nu este vorba atît despre latura umanitaristă, zise Michael cu viclenie, cît despre o gravă deteriorare a speciei.

— M-m? zise moșierul. Te pricepi la creșterea vitelor?

Michael clătină din cap.

— Atunci află de la mine că aproape totul depinde de ereditate. Poți să ingrași populația mahalalei, dar nu-i poți schimba caracterul.

— Eu nu cred că au defecte mari de caracter, zise Michael. Copiii sînt în majoritate blonzi, ceea ce înseamnă, cred, că și-au păstrat însușirile anglo-saxone.

Michael observă cum tatăl său îi făcea semn din ochi, avînd aerul să spună: „Ești diplomat, nu glumă!”

— La cine te-ai gîndit pentru acest comitet? întrebă pe neașteptate Bentworth.

— La tatăl meu, zise Michael, și la marchizul de Shropshire...

¹ Rege al Angliei între anii 1603—1625.

— Foarte bătrîn.

— Dar foarte ager la minte, zise *sir* Lawrence. E gata să electrifice lumea.

— Și mai cine?

— *Sir* Timothy Fanfield...

— Bătrînul fanfaron! Și?

— *Sir* Thomas Morsell.

— M-m!

Michael continuă iute:

— Sau orice alt medic de vază pe care-l socotiți mai bun, *sir*.

— Nu există nici unul. Dumneata ești sigur că sînt atîtea ploșnițe?

— Absolut!

— Bine, va trebui să vorbesc cu Charwell. Am auzit că are o mare putere de convingere.

— Hilary e băiat bun, interveni *sir* Lawrence, un băiat cu adevărat bun, *sir*.

— Bine, Mont, dacă o să-mi placă Charwell, intru în comitet. Nu-mi plac insectele.

— O mare mișcare națională, *sir*, începu Michael, și nimeni nu va...

Bătrînul Bentworth clătină din cap.

— Nu-ți face iluzii, îi spuse. Poate vei face rost de cîteva lire... poate vei scăpa de cîteva ploșnițe; dar curente naționale... așa ceva nu se naște în țara aceasta!

— Solid tip, zise *sir* Lawrence în timp ce coborau scările. De cînd se știe, nu s-a entuziasmat pentru ceva — o să fie un excelent președinte. Cred c-am pus mîna pe el, Michael. Ai cîntat bine pe coarda ploșnițelor. Acum ar fi bine să încercăm la marchiz. Chiar și un duce va accepta să lucreze sub președinția lui Bentworth; doar se știe că e de familie mai veche decît familia regală și apoi, are ceva deosebit.

— Da — ce oare?

— Faptul că nu se gîndește la persoana lui; faptul că nu face niciodată lucruri nesăbuite și nu-i pasă de nimeni și de nimic.

— Trebuie să fie mai mult decît atîta, spuse Michael.

— Așa este. Faptul că gîndește așa cum gîndește Anglia, și nu cum crede ea că gîndește.

— Dumnezeu! zise Michael. Asta e o diagnoză! Cinăm, *sir*?

— Da. Să mergem la „Parthenaeum“! Cînd m-au ales membru, îmi închipuiam că n-am să merg niciodată la acest club, dar acum merg foarte des. E mai oriental decît oricare alt local din Londra, l-ar putea satisface chiar și pe un yoga¹. Intru și cad în transă pînă în momentul cînd trebuie să plec. Nici un zgomot; nimeni nu se apropie de mine. Nu există aci un confort material vulgar. Culoarea predominantă este aceea a Gangelui. Clubul are mai multă înțelepciune inaccesibilă decît poți găsi în orice alt loc din Occident. O să luăm meniul clubului. Este în așa fel întocmit, încît să tempereze orice emoție. Dejunul, firește, nu-l poți lua cu un prieten care nu e membru. Ospitalitatea trebuie să aibă o limită...

După ce isprăviră temperarea tuturor emoțiilor, *sir* Lawrence reîncepu:

— Și acum, să mergem la marchiz! N-am văzut ochii bătrînului flăcău din vremea conflictului cu Marjorie Ferrar. Sper că nu-i bolnav de gută.

Ajunși la Curzon Street, aflară că marchizul isprăvisese cina și se întorsese în camera lui de lucru.

— Nu-l deșteptați, dacă a adormit, zise *sir* Lawrence.

— Marchizul nu doarme niciodată, *sir* Lawrence.

Cînd intrară, îl găsiră scriind; marchizul puse penița jos și îi privi peste colțul biroului.

— Ah, tinere Mont! îi zise. Ce plăcere! Apoi se opri, cam brusc. Sper că nu aveți nimic în legătură cu nepoata mea!

¹ Ascet indian.

— Departe de noi, marchize. Vrem să vă cerem ajutorul într-o acțiune publică pentru ajutorarea săracilor. Este vorba despre cartierele insalubre, cum zic iankeii.

Marchizul clătină din cap.

— Nu-mi place să-mi fac de lucru cu oamenii săraci — cu cît sînt mai săraci cu atît trebuie să ții mai mult seama de sentimentele lor.

— Sîntem absolut de acord cu dumneavoastră, *sir*, dar îngăduiți-i fiului meu să vă explice.

— Atunci luați loc, zise marchizul ridicîndu-se; apoi își așează piciorul pe fotoliu, își sprijini cotul pe genunchi și se opri cu capul aplecat într-o parte. Pentru a doua oară în aceeași seară, Michael se adînci în explicații.

— Bentworth? zise marchizul. Vitele lui cu coarne scurte sînt bune; e un tip solid, dar n-a ținut pas cu vremea.

— De aceea avem nevoie de dumneavoastră, marchize.

— Dragă tinere Mont, sînt prea bătrîn.

— Am venit la dumneavoastră tocmai pentru că sînteți tinăr.

— Sincer vorbind, zise Michael, ne-am gîndit că v-ar plăcea să faceți parte din comitetul care urmează să lanseze apelul, pentru că în planul unchiului meu intră electrificarea bucătăriilor. De aceea, trebuie să avem în comitet o persoană cu autoritate, care să susțină această acțiune.

— Ah! zise marchizul, Hilary Charwell... l-am auzit predicînd o dată în catedrala Sf. Paul... foarte amuzant! Ce spun oamenii din partea locului despre electrificare?

— Firește, nimic atîta timp cît nu este realizată, dar după aceea vor fi cu trup și suflet alături de ea.

— H-m! zise marchizul. H-m! Unchiul dumitale pare a fi un om plin de energie.

— Sperăm, continuă Michael, că datorită electrificării, în curînd toată lumea va fi plină de energie.

Marchizul dădu din cap.

— Problema e pusă just. Am să reflectez. Necazul meu este că n-am bani și nu-mi place să apelez la alții fără a aduce eu însumi o contribuție considerabilă.

Michael și Lawrence Mont se uitară unul la altul; scuza era perfectă... n-o prevăzuseră.

— Poate cunoașteți pe cineva, continuă marchizul, care ar cumpăra niște dantele... *point de Venise*¹, absolut autentice? Sau, adăugă el, am un Morland²...

— Aveți un Morland, *sir*? strigă Michael. Deunăzi, socrul meu mi-a spus c-ar vrea să cumpere un tablou al lui.

— Are un loc potrivit pentru el? zise marchizui cam îngrijorat. E un ponei alb.

— Oh, da, *sir*. E un adevărat colecționar.

— Nu există nici o speranță că va dona vreodată colecția lui națiunii?

— Cred că sint mari speranțe.

— Bine, poate vrea să treacă să-l vadă. De cînd a fost pictat, nu și-a schimbat proprietarul. Dacă-mi plătește prețul pieții — oricare ar fi el — problema este rezolvată.

— Sinteți foarte bun, *sir*.

— Ba deloc, zise marchizul. Eu cred în electricitate și detest fumul; iar acțiunea dumneavoastră mi se pare un curent bine orientat. Socrul dumitale este domnul Forsyte, nu-i așa? A fost o dată un proces... nepoata mea... dar asta aparține trecutului. Sper că sinteți din nou prieteni.

— Da, *sir*; am văzut-o acum vreo două săptămîni și am stat de vorbă de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— La dumneavoastră, tinerii moderni, nimic nu durează, spuse marchizul. Tinăra generație pare să fi uitat și războiul. Mă întreb, o fi bine?... ce părere ai, Mont?

— „*Tout casse, tout passe*“³, marchize!

¹ Dantelă venețiană (fr.).

² *Morland George* (1763—1804), pictor englez, unul din creatorii peisajului intim în pictura engleză din secolul al XVIII-lea.

³ Totul se uzează, totul trece (fr.).

— Oh! Eu nu mă pling, zise marchizul, ba dimpotrivă. Între altele... În comitetul acesta aveți nevoie de un om nou, cu mulți bani.

— Puteți să ne propuneți pe cineva, *sir*?

— Vecinul meu de alături... îl cheamă Montross... cred că numele lui adevărat este mai scurt... v-ar fi de folos. A făcut multe milioane, cred, din elastic pentru jartiere... are un brevet special pentru a nu le face prea durabile. Îl văd uneori uitându-se cu jind la mine... trebuie să știți că eu nu port jartiere. Poate, dacă pomeniți numele meu... are o soție și deocamdată n-are nici un titlu de noblete. După părerea mea, i-ar place să ia parte la o acțiune publică.

— Pare să fie omul nimerit, zise *sir Lawrence*. Credeți e-am putea încerca chiar acum?

— Încercați! zise marchizul. Încercați. Am auzit că este un om casnic. N-are rost să lucrați cu jumătăți de măsură. Vă trebuie o imensă sumă de bani, dacă vreți să electrificați un număr considerabil de bucătării. Omul care ar contribui serios la o asemenea acțiune și-ar câștiga un titlu de noblete mult mai binemeritat decît al altora.

— De acord, zise *sir Lawrence*, acest lucru ar însemna un serviciu real adus binelui obștesc. Totuși, cred că nu trebuie să vînturăm ideea titlului de noblete.

Marchizul își clătină capul sprijinit în palmă.

— În vremurile de azi... nu, spuse. Pomeniți-i doar numele colegilor săi din comitet. Nu putem spera că aibă interes în acțiune ca atare.

— Vă mulțumim foarte mult, *sir*. O să vă dăm de veste dacă Wielfred Bentworth acceptă președinția și vă vom ține la curent cu mersul treburilor în general.

Marchizul coborî piciorul de pe fotoliu, și aplecînd capul spre Michael, zise:

— Îmi face plăcere să-i văd pe tinerii politicieni preocupați de viitorul Angliei, pentru că, de fapt, în ciuda politicii, Anglia tot va avea un viitor. Și fiindcă veni vorba, dumneata ți-ai electrificat bucătăria?

— Soția mea și cu mine ne gândim serios s-o facem, *sir*.
— Nu vă gândiți atîta! zise marchizul. Electrificați-o!
— Desigur, o vom face acum.
— Trebuie să extindem electrificarea, atîta timp cît se extinde grevă cărbunelui, zise marchizul, căci nu cunosc ceva mai scurt decît memoria publicului.

— Phi! zise *sir* Lawrence, în pragul casei vecine. Bătrînul e mai viu ca niciodată. Cred că numele ăstuia de aici a fost la origine Moss. Dacă-i așa, se pune întrebarea: sîntem oare destul de abili pentru a face ispravă?

Plini de îndoieli, priveră cu atenție edificiul din fața lor.

— Cred că cel mai cumințe e să intrăm de-a dreptul în temă, zise Michael. Voi stărui asupra cartierelor insalubre, voi menționa numele celor pe care sperăm să-i avem în comitet și apoi îl vom lăsa să decidă singur.

— Cred că e mai bine să spunem că-i „avem“ în comitet și nu că „sperăm“ să-i avem, zise *sir* Lawrence.

— În momentul cînd menționăm numele acelea, o să priceapă că-l invităm pentru banii lui.

— Pricepe el în orice caz, băiete.

— Sper că are într-adevăr bani.

— Montross, Ltd! Nu se mărginește numai la gumilastic.

— Eu aș prefera să aplez pur și simplu la generozitatea lui, tată. Știi doar că rasa aceasta are o mare doză de generozitate.

— Nu putem sta aici pentru a discuta calitățile poporului ales. Apasă pe buton!

Michael sună.

— Domnul Montross e acasă? Vă mulțumesc. Dați-i, vă rog, aceste cărți de vizită și întrebați-l dacă-l putem vedea pentru cîteva minute.

Camera în care fură introduși era, fără îndoială, obișnuită cu asemenea vizite, deoarece nu exista într-însa nici un obiect pe care cineva l-ar fi putut lua cu el; fotoliile erau destul de confortabile iar pereții erau împodobiți cu cîteva tablouri valoroase, de mari dimensiuni, și cîteva busturi.

Sir Lawrence examina un bust, iar Michael un tablou, cînd uşa se deschise şi un glas spuse:

— Domnii doresc?...

Domnul Montross era mic de statură şi semăna puţin cu o morskă uscată, care pe vremuri fusese neagră, dar acum încăruntise; avea trăsături ușor acviline, ochi căprui, melancolici, mustaţi şi sprîncene cărunte, stufoase şi lăsate.

— Vecinul dumneavoastră, marchizul de Shropshire, începu Michael imediat, ne-a sfătuit să vă vizităm. Încercăm să formăm un comitet pentru a lansa un apel în scopul creării unui fond național destinat asanării cartierelor insalubre. Și, pentru a treia oară în ziua aceea, Michael se cufundă în amănunte.

— Și pentru ce ați venit la mine, domnilor? întrebă domnul Montross, după ce Michael își isprăvi expunerea.

Michael se strădui să nu se bilbiie.

— Pentru să sinteți bogat, *sir*! îi spuse simplu.

— Bine! zise domnul Montross. Uite ce este: eu am început în mahala, domnule Mont... nu-i așa?... da, domnule Mont... acolo am început... și trebuie să vă spun că știu foarte multe despre oamenii aceia. M-am gîndit că poate acesta este motivul care v-a adus la mine.

— Splendid, domnule, zise Michael, dar, nu încape în-
doială că noi habar n-aveam.

— Ei bine, oamenii aceia se nasc fără viitor.

— Tocmai acest lucru vrem să-l modificăm, *sir*.

— Scoateți-i din străzile lor și mutați-i într-o țară nouă, atunci poate veți putea schimba ceva; dar dacă îi lăsați în străzile lor... Domnul Montross elătină din cap. Eu îi cunosc, domnule Mont; dacă oamenii aceștia s-ar gîndi la viitor, n-ar mai putea trăi. Iar dacă omul nu se gîndește la viitor, nu-l poate avea.

— Dar dumneavoastră cum ați făcut? întrebă *sir* Lawrence.

Domnul Montross își luă privirea de la Michael și o îndreptă aspra cărților de vizită pe care le avea în mână, apoi ridică ochii săi melancolici.

— *Sir Lawrence Mont*, nu-i așa?... La mine este cu totul altceva.

Sir Lawrence și Michael schimbă o privire fulgerătoare. Aveau aerul să spună: „Ne place tipul.“

— Am fost băiat sărac într-o mahala nenorocită, continuă domnul Montross, surprinzând privirea lor, și acum sint... da, milionar; dar trebuie să știți că n-am devenit milionar risipindu-mi banii. Îmi place să ajut oamenii care se ajută singuri.

— Așadar, zise Michael suspinînd, planul nostru n-are nimic interesant pentru dumneavoastră?

— Am să vorbesc cu soția mea, răspunse domnul Montross, suspinînd la rîndul său. Bună seara, domnilor. Am să vă scriu.

Cei doi Mont pleară încet spre Mount Street, în ultimele clipe ale amurgului.

— Ce zici? spuse Michael.

Sir Lawrence ridică sprinceană.

— Om cinstit, răspunse, norocul nostru este că are o soție.

— Vrei să spui că?...

— Viitoarea *lady* Montross îl va aduce în comitet. N-avea alt motiv de a se sfătui cu ea. Cu el avem patru; *sir Timothy* este în mod sigur omul nostru: nu detestă nimic pe lume mai mult decît pe proprietarii de mahalale. Ne mai trebuiesc trei. Un episcop putem găsi oricînd, dar pe moment nu-mi vine în minte pe care ănume să-l solicităm; *trebuie* să avem un doctor mare și ne-ar trebui și un bancher. Poate că unchiul tău, Lionel Charwell, ne va ajuta; el cunoaște toate culisele finanțelor, din procesele de pe la curți, și am putea-o mobiliza pe Alison să lucreze pentru noi. Și acum, dragul meu, noapte bună! Nu-mi aduc aminte să mă fi simțit vreodată mai ostenit ca acum.

La colțul străzii, se despărțiră; Michael porni spre Westminster. Trecu pe sub poarta cu zăbrele a parcului și pe lângă grajdurile palatului Buckingham, îndreptându-se spre Victoria Street. Acest cartier avea și el câteva mahalale foarte frumoase, cu toate că — după cîte aflate el — în ultima vreme autoritățile începuseră „să ia măsuri“. Trecu printr-un sector unde se „luaseră măsuri“, concretizate prin demolarea multor case vechi. Michael se opri să privească resturile zidurilor rămase în picioare, acoperite cu un mozaic de tapete de hirtie. Ce s-o fi întimplat cu tribul alungat de pe aceste ruine? Unde s-au dus să-și trăiască tragica lor viață, din care au făcut o comedie atît de veselă? Ajunse la podul lat de pe Victoria Street, trecu peste Tamisa și, pornind pe un drum despre care știa că trebuie evitat, ajunse curînd într-un loc unde femei pecetluite de vîrstă ședeau pe treptele din fața ușii pentru a respira puțin aer curat și unde alei înguste duceau spre adîncimi necunoscute. Michael le parcurse în imaginație, nu în fapt. Se opri pentru cîteva minute la capătul unei alei, încercînd să-și închipuie cum poate fi viața pe acolo. Și fiindcă nu izbuti, plecă iute mai departe și coti în South Square. Intră în reședința sa cu lauri plantați în vase mari și cu acoperișul în stil danez, unde domnea o curățenie aproape exasperantă, și suferi de sentimentul care-i cuprinde pe oamenii conștienți de norocul lor.

„Fleur ar spune — gîndi Michael, poposind pe sarcofagul cu haine, pentru că și el era ostent — că oamenii aceia, neavînd simț estetic și nici tradiția spălatului, sînt cel puțin tot atît de fericiți ca și noi. Ea ar spune că lor, traiul de la mîna pînă la gură (și nu prea mult la gură) le oferă aceeași plăcere pe care ne-o dau nouă baia, jazzul, poezia și cocktail-urile. În general, Fleur are dreptate.“ Numai că asta înseamnă recunoașterea înfringerii! Dacă este într-adevăr așa, pentru ce se mai agită lumea? Dacă viața cu ploșnițe și muște este tot atît de bună ca și viața fără ploșnițe și fără muște, la ce servesc praful insecticid al lui Keating și toate aspirațiile poezilor? *Noul Ierusalim* al lui Blake se bazează, desigur,

pe Keating, iar Keating se bazează pe o piele sensibilă; aşadar, nu eşti cinic cînd spui că civilizaţia nu merge mai departe de epidermă. Oamenii au, probabil, suflet, dar pielea au în mod cert şi progresul real este numai cel apreciat în funcţie de epidermă!

Aşa zburau gîndurile lui Michael, în timp ce poposea pe sarcofagul cu haine; apoi, gîndindu-se la pielea lui Fleur, atît de albă şi moale, urcă la etaj.

Fleur îşi făcuse baia de seară şi stătea în camera ei, în faţa ferestrei, gîndindu-se... la ce? la luna ce strălucea deasupra scuarului?

— Biata prizonieră! îi spuse, prinzînd-o în braţe.

— Ce zgomot straniu are oraşul noaptea, Michael! Şi cînd te gîndeşti că este format din şapte milioane de sunete separate, ale oamenilor care-şi văd fiecare de drumul lor.

— Şi totuşi, toată gloata merge pe un singur drum.

— Noi nu mergem pe nici un drum, zise Fleur, noi nu facem decît paşi.

— Trebuie să existe un sens, fetiço, chiar dacă nu-l vedem

— Oh! fireşte! Schimbarea.

— Schimbarea în mai bine sau în mai rău; dar schimbarea în sine înseamnă un ţel.

— Poate numai pînă la marginea prăpastiei în care ne aruncăm.

— Ca omul stăpînit de diavol din ţinutul Gadarenilor.

— Da, de ce nu?

— Sînt de acord, zise Michael nenorocit, că totul este posibil; dar există totuşi bunul-simţ al omului

— Bunul-simţ... în faţa pasiunilor!

• Michael n-o mai strînse atît de tare în braţe.

— Eu credeam că tu eşti întotdeauna partizana bunului-simţ. Pasiune? Pasiunea de a avea? Sau pasiunea de a şti?

— Ambele, zise Fleur, aşa este epoca noastră şi eu sînt copilul ei. Tu nu eşti, Michael! O ştii prea bine.

— Mă întreb! zise Michael, desfăcîndu-și brațele din jurul mijlocului ei. Dar dacă dorești să ai sau să cunoști ceva deosebit, te-aș ruga să mi-o spui, Fleur.

Urmă un moment de tăcere, pînă cînd Michael simți brațul ei alunecînd sub brațul lui și buzele ei lipite de urechea lui.

— Nu doresc decît luna de pe cer, dragul meu. Hai la culcare.

CAPITOLUL VII

DOUĂ VIZITE

Chiar în ziua cînd Fleur scăpă din carantină, primi vizita unei persoane la care nici prin vis nu s-ar fi gîndit. Deși nu uitase de existența unei făpturi indestructibil legată de ziua cununiei sale, nu credea s-o mai revadă vreodată. Auzind cuvintele: „Domnișoara June Forsyte, doamnă“, și văzînd-o în fața tabloului lui Fragonard, Fleur avu senzația unui ușor cutremur de pămînt.

Cînd o auzi intrînd, mica siluetă argintie se întoarse spre ea și-i întinse o mină într-o mînușă de ață.

— E o școală superficială, îi spuse ridicînd bărbia spre Fragonard, dar îmi place camera ta. Tablourile lui Harold Blade s-ar potrivi de minune aici. Cunoști lucrările lui?

Fleur clătină din cap.

— Oh! Credeam că orice...

Micuța doamnă se opri ca în fața unui abis.

— Vrei să iei loc? zise Fleur. Mai ai galeria din Cork Street?

— Aceea? Oh, nu! Nu-mi oferea nici o perspectivă. Am vîndut-o la jumătatea prețului cu care mi-a cumpărat-o tata.

— Ce a devenit acel polono-american... Boris Strumo și nu mai știu cum... de care te ocupaseși atîta?

— El! Oh! Nimic nu s-a ales de el! S-a căsătorit și lucrează numai pentru bani. I se plătesc sume enorme pentru lucrările lui... care nu sînt deloc bune. Va să zică Jon și soția lui...

Se opri din nou și Fleur încerca să scruteze abisul de pe marginea căruia June își retrăsese piciorul.

— Da, zise privind fix în ochii lui June, care se mișcau dintr-o parte într-alta, mi se pare că Jon a părăsit definitiv America. Nu cred că soția lui va fi fericită aici.

— Ah! zise June. Holly mi-a spus că și tu ai fost în America. L-ai întîlnit acolo pe Jon?

— Nu tocmai.

— Ți-a plăcut America?

— E plină de viață.

June strîmbă din nas.

— Americanii cumpără tablouri? Mai bine-zis: crezi că există vreo șansă de a vinde acolo lucrările lui Harold Blade?

— Fără a-i cunoaște opera...

— Ah, da, uitasem. Mi se pare cu neputință să nu o cunoști.

June se aplecă spre Fleur; ochii îi străluceau.

— Uite ce este, Fleur, aș vrea să-i pozezi; ți-ar face un portret minunat. Tatăl tău trebuie să facă comanda. Cu situația ta în societate, mai ales după procesul acela din anul trecut!... Fleur tresări aproape imperceptibil... Asta ar întemeia cariera bietului Harold. Este absolut genial, adăugă June încrețind fruntea, *trebuie* să-i vezi lucrările.

— Cu plăcere, zise Fleur. L-ai mai văzut pe Jon?

— Nu. Vineri trece pe la mine. Sper să-mi placă soția lui, Mie, în general, îmi plac străinii, în afară de americani și francezi. Adică, firește, cu oarecari excepții.

— Da, firește, zise Fleur. De obicei, la ce ore ești acasă?

— În fiecare după-masă, între cinci și șapte, Harold pleacă la plimbare... știi, el lucrează în atelierul meu. Pot să-ți arăt mai bine lucrările în absența lui; e foarte sensibil... așa cum sînt adevăratele genii. Aș vrea să facă și portretul soției lui Jon. E extraordinar în portrete de femei.

— În acest caz, cred că e mai bine să-i prezinți mai întîi lui Jon pictorul și opera.

Pentru o clipă, June o privi cu ochi mari, apoi ridică privirea spre Fragonard.

— Cînd vine tatăl tău să vorbească cu el? întrebă ea.

— Poate ar fi mai bine să vin mai întîi eu.

— E drept că lui Soames nu-i plac decît lucruri proaste, zise June îngîndurată, dar dacă tu îi spui că dorești să-ți faci portretul, sînt sigură că el va... Întotdeauna te răsfășă.

Fleur zîmbi.

— Bine, am să vin. Poate nu săptămîna aceasta, zise Fleur, și adaugă în gînd: „Poate, totuși, vineri“.

June se ridică.

— Îmi place casa ta și bărbatul tău. Unde e?

— Michael? Probabil prin vreo mahala; acum nu se gîndește decît la planul de asanare a mahalalelor.

— Ce frumos! Pot să-ți văd băiatul?

— Îmi pare rău, dar abia a avut pojar.

June suspină:

— Ce mult a trecut de cînd am avut eu pojar! Îmi aduc bine aminte de vremea cînd Jon avea pojar; eu i-am dus primele cărți de aventuri. Brusc, ridică privirea spre Fleur. Îți place soția lui? După mine e ridicol că s-a căsătorit atît de tînăr. Mereu îi spun lui Harold să nu se căsătorească niciodată; căsătoria înseamnă sfîrșitul aventurii. Ochii ei se mișcau încoace și încolo, parcă ar fi vrut să adauge: „Sau începutul ei... dar eu n-am avut parte de ea“. Apoi, brusc, îi întinse amîndouă mîinile.

— Te aștept. Nu știu dacă lui Harold îi va plăcea părul tău!

Fleur zîmbi.

— Îmi pare rău, dar n-am să-l las să crească de dragul lui. Oh! Iată-l pe tata! Fleur îl văzuse trecind prin fața ferestrei.

— Cred că e mai bine să nu-l întâlnesc, dacă nu e neapărat necesar, zise June.

— Cred că el este de aceeași părere. Dacă ieși, n-o să te observe.

— Oh! zise June și ieși.

Prin fereastră, Fleur o urmări mergând atât de iute, de parcă n-avea timp să atingă trotuarul.

Peste o clipă, intră Soames.

— Ce-a căutat aici femeia aceea? zise. E ca o pasăre a furtunii.

— Nimic deosebit, dragul meu; are un nou pictor pe care încearcă să-l pună pe picioare.

— Iarăși un neisprăvit! Toată viața a fost renumită datorită lor... de cind... Soames se opri brusc, înghițind numele lui Bosinney, și adăugă: June nu se duce niciodată undeva fără a cere ceva. La tine a reușit?

— Și eu fac la fel, dragul meu!

Soames tăcu, dindu-și seama că era foarte aproape de „a vedea paiul din ochiul altuia”. „La urma-urmei, ce rost are să mergi undeva, dacă nu vrei să capeți ceva?” aceasta era un principiu fundamental al vieții lui.

— Am fost să văd Morland-ul acela; e autentic. De fapt, l-am și cumpărat, zise Soames, și se lăsă furat de gânduri...

De îndată ce aflase de la Michael că marchizul de Shropshire avea de vânzare un Morland, Soames spusese:

— Știu și eu? Parcă n-aș cumpăra.

— Credeam că doriți, *sir*, după cele ce mi-ați spus deunăzi, e un ponei alb.

— Da, firește, zise Soames. Cit cere pe el?

— Cred că prețul pieței.

— Nu există un preț al pieței. E autentic?

— Zice că nu și-a schimbat niciodată proprietarul.

Soames gîndi cu glas tare:

— Marchizul de Shropshire... este bunicul acelei femei cu părul roșu, nu-i așa?

— Așa este, dar e un om foarte cumsecade. Mi-a spus că i-ar face plăcere dacă v-ați duce să vedeți tabloul.

— Cred și eu, zise Soames, și pentru moment nu mai spuse nimic.

Peste cîteva zile, întrebă:

— Unde este Morland-ul acela?

— La Shropshire House, în Curzon Street, *sir*.

— A! Hm! Am să trec să-l văd.

După ce luă dejunul în Green Street, unde continua să locuiască, Soames coti cîteva străzi și, ajuns la adresă, trimise cartea sa de vizită, pe care scrisese cuvintele: „Gine-rele meu, Michael Mont, spune că v-ar face plăcere să-mi arătați tabloul de Morland“.

Majordomul se întoarse și, deschizînd ușa, zise:

— Poftiți, pe aici, domnule. Tabloul este deasupra bufetului.

În sufrageria enormă, unde chiar și mobilele masive păreau mici, tabloul de Morland părea și el mai mic, între două naturi moarte de dimensiuni și stil olandez. Subiectul era simplu: un ponei alb într-un grajd, porumbei ciugulind niște grăunțe, un băiețel așezat pe un coș răsturnat, mincînd un măr. Dintr-o privire, Soames văzu că era autentic și că nu fusese nici măcar restaurat... clarobscurul era remarcabil. Se opri cu spatele la lumină și-l privi atent. Morland nu era atît de căutat ca în trecut; dar tablourile lui erau caracteristice pentru epoca sa și aveau dimensiuni ușor de minuit. Cînd n-ai prea mult loc disponibil și vrei să ai reprezentată în colecție și această perioadă, Morland era cel mai nimerit, după Constable... piesele bune ale bă-trinului Crome fiind extrem de rare. Morland era Morland

după cum Millet¹ era Millet, întotdeauna vor avea valoare! Asemenea tuturor colecționarilor dintr-o epocă de tatonări, Soames nu achiziționa, din principiu, lucruri actualmente valabile, ci mai ales lucruri valabile în viitor. După părerea lui Soames, pictorii moderni, care pictau lucrări moderne, vor fi morți înainte de moartea lui, și apoi, oricât s-ar fi străduit, tablourile moderne nu-i plăceau. Pictorii moderni, în genul celor încadrați în Academie, dintre care cei mai mulți lucrează în stil vechi, sînt, desigur, oameni prudenți, dar cine poate spune dacă vreunul din ei va supraviețui? Nul! Singurul lucru sigur era să cumperi lucrările celor morți, iar dintre morți să-i alegi pe cei ce vor trăi. Astfel, avînd în vedere că Soames nu era singurul colecționar cu asemenea convingeri, moartea prematură a celor mai mulți pictori în viață era asigurată. De fapt, se spunea că aproape nici unul dintre ei nu putea vinde un tablou nici pe bani, nici pe simpatie.

În timp ce privea poneiul printr-un inel format din degetul mare și cel arătător, auzi un zgomot ușor și, întorcîndu-se, văzu un bărbat bătrîn și mărunțel, îmbrăcat în costum de *tweed* și care scruta tabloul, aproape în același mod.

Coborînd mina din fața ochiului, hotărît să nu i se adreseze prin cuvintele „excelența-voastră” sau ceva asemănător, Soames mîrîi:

— Mă uitam la coadă... bine pictată!

Marchizul coborî și el mina de la ochi și studie cartea de vizită pe care o ținea în cealaltă mină, între degetul mare și arătător.

— Domnul Forsythe? Da. Bunicul meu l-a cumpărat chiar de la pictor. Pe spatele tabloului este o mențiune. Nu mă despart ușor de el, dar trăim vremuri grele. Doriți să vedeți dosul tabloului?

— Da, zise Soames. Întotdeauna mă uit și pe dos.

¹ Millet Jean-Francois (1814—1875), celebru pictor francez, a redat scene din viața și munca la țară.

— Uneori, zise marchizul, scoțind cu greu tabloul din perete, este cea mai bună parte a unui tablou.

Soames zimbi din colțul gurii pe care marchizul nu-l vedea, străduindu-se ca nu cumva bătrînul să aibă greșita impresie că el îi făcea temenele sau ceva asemănător.

— Tradiția unei familii nu-i lucru de șagă, domnule Forsyte, continuă marchizul cu capul aplecat într-o parte, o simți cînd trebuie să vinzi obiecte moștenite.

— Oh! Văd că este autentic, zise Soames, și fără a mă uita pe dos.

— Atunci, dacă doriți să-l cumpărați, putem face o simplă tranzacție ca între gentlemen. După cîte am auzit, vă pricepeți la evaluare.

Soames întoarse capul și privi dosul tabloului. Cuvintele bătrînului erau atît de dezarmante, încît nu se putea hotărî dacă să se lase dezarmat sau nu. Citi:

„George Morland pentru lordul George Ferrar, contra sumei de 80 Lire. 1797.“

— Bunicul meu a primit titlul de marchiz mai tirziu, îi spuse. Mă bucur că l-a plătit pe Morland... bunicii noștri erau niște șmecheri, domnule Forsyte; ce pungășii se făceau pe vremea aceea!

Soames, ușor măgulit la gîndul că și „Superior Dosset“ fusese un mare șmecher, deveni mai prietenos.

— Mare pungăș și Morland ăsta, zise. Dar în zilele acelea existau adevărați pictori, oamenii puteau cumpăra cu încredere... azi nu se mai poate.

— Nu sînt convinși, zise marchizul, nu sînt convinși. Poate că electrificarea artei este un proces necesar. Sîntem cu toții în plină mișcare, domnule Forsyte.

— Da, răspunse Soames posomoit, dar nu ne putem mișca în ritmul acesta... e nefiresc. Nu va trece mult și ne vom opri la loc.

— Mă îndoiesc. Trebuie să ținem pasul cu epoca, nu-i așa?

— Pasul nu are atita importanță, zise Soames, uimit de el însuși, atita vreme cit te duce undeva.

Marchizul așază tabloul pe bufet, își puse piciorul pe un scaun și-și sprijini cotul pe un genunchi.

— Ginerile dumneavoastră v-a spus pentru ce-mi trebuie bani? Are un proiect pentru electrificarea bucătărilor din mahalale. În definitiv, domnule Forsyte, noi *sintem* mai curați și mai omenoși decit bunicii noștri. Așadar, cit credeți că face tabloul?

— Pentru ce nu cereți părerea lui Dumetrius?

— Negustorul din Haymarket? Evaluarea lui e mai justă decit a dumneavoastră?

— Asta n-o pot spune, zise Soames cinstit. Dar dacă-i pomeniți numele meu, va evalua tabloul în schimbul unui onorar de cinci guinee și vă va putea face chiar el o ofertă de cumpărare.

— Nu țin să se afle că vînd tablouri.

— Da, zise Soames, dar eu n-aș vrea să luați eventual mai puțin decit ați putea primi de la altcineva. Dacă eu l-aș fi însărcinat pe Dumetrius să-mi cumpere un Morland, n-aș fi dat mai mult de 500. Eu vă ofer șase sute.

Barba marchizului se ridică în sus.

— Cred că e prea bine plătit. Să zicem cinci sute cincizeci.

Soames clătină din cap și zise:

— Să nu ne tocim. Șase. Pot să vă dau acum cecul și să duc tabloul. Am să-l atîrn în galeria mea de la Mappedurham.

Marchizul coborî piciorul de pe scaun și suspină.

— Într-adevăr, vă rămin foarte îndatorat. Mă bucură gîndul că va fi bine găzduit.

— Dacă doriți să veniți și să-l vedeți, oricînd...

Soames se opri. Bătrînul acesta e cu un picior în Camera Lorzilor și cu celălalt în groapă... între cele două nu prea e mare diferență! — poate nici nu dorește să vină!

— Ar fi foarte plăcut, răspunse marchizul, cu privirile rătăcite, așa după cum se aștepta Soames. Aveți acolo propria dumneavoastră uzină electrică?

— Da, zise Soames, scoțînd din buzunar carnetul de cecuri. Poate să-mi comande cineva un taxi? Dacă apropiați puțin naturile moarte, nici n-o să se simtă lipsa lui Morland.

În timp ce această frază nu prea convingătoare le mai suna în urechi, făcură schimbul de bunuri și Soames se întoarse cu taxiul în Green Street. Pe drum, se întrebă vag dacă nu cumva marchizul l-a „dus“, vorbindu-i despre o tranzacție între gentlemen. Simpatice bătrîn; în felul lui, iute ca o pasăre... Cum se uita prin degetul mare și cel arătător!

În sfîrșit, în salonul fiicei sale, Soames zise:

— Ce-i cu proiectul lui Michael pentru electrificarea bucătăriilor din mahalale?

Fleur zîmbi, dar Soames nu aprobă ironia acestui zîmbet.

— Michael s-a virît pînă peste cap.

— În datorii?

— Oh! Nu! Se ocupă cu trup și suflet de un proiect pentru asanarea cartierelor insalubre, întocmai cum a făcut și cu foggartismul. Abia apucă să-l mai vadă.

Soames gemu în sinea lui. Nu se putea gîndi la Fleur fără a-l simți ascuns undeva pe tînărul Jon Forsyte. Oare, Fleur regreta cu adevărat faptul că Michael era atît de absorbit de viața publică, sau era un pretext... o scuză pentru ca ea să poată duce viața ei particulară?

— Fără îndoială, trebuie să se facă ceva pentru mahalale, zise el. Și apoi, Michael trebuie să se ocupe de ceva.

Fleur dădu din umeri.

— Michael e prea bun pentru lumea aceasta.

— Aici nu mă pot pronunța, zise Soames; dar știu că este... un om de nădejde.

— Ceea ce nu poți spune despre mine, tată dragă, nu-i așa? Tu n-ai nici un pic de încredere în mine!

— Să n-am încredere în tine? protestă cu oarecare efort Soames. De ce n-aş avea?

— Aşa estel

Soames se refugie în tabloul lui Fragonard. Fleur îl dibuise! Îi citise gîndurile!

— June vrea probabil să-i cumpăr un tablou, spuse el.

— Vrea să comanzi portretul meu.

— Da? Cum îl cheamă pe neisprăvitul ei?

— Blade, mi se pare.

— N-am auzit de el!

— Nu face nimic, sper că vei auzi.

— Da, mirii Soames, June e ca scaiul. Trăsătura aceasta o are în sine.

— În singele Forsyte? Atunci o ai şi tu, şi eu, dragul meu.

Soames îşi luă privirile de la Fragonard şi le fixă drept în ochii ei.

— Da; şi tu şi eu, amîndoi.

— Ce amuzant! zise Fleur.

CAPITOLUL VIII

O COINCIDENŢĂ PLĂCUTĂ

Soames avea dreptate cînd se îndoia de sinceritatea ostilităţii manifestate de Fleur faţă de „noua idee fixă“ a lui Michael. Pe ea n-o supăra defel. Noua lui preocupare îl făcea să aibă mai puţin timp pentru ea, îl împiedica să susţină principiul controlului naşterilor, idee pentru care — după părerea ei — ţara nu era încă destul de pregătită şi apoi, spre deosebire de foggartism, acest nou proiect putea deveni foarte popular: mahalalele sînt în văzul tuturor, şi

un lucru, pe care toată lumea îl are în fața nasului, poate atrage chiar și atenția partidelor politice. Fiind o problemă urbană, privea șase șeptimi din totalul alegătorilor. Foggarismul, bazat pe viața agricolă necesară pentru rezistența națională și producția bunurilor alimentare în țară și în colonii, privea întreaga populație, dar nu interesa decît o șeptime din alegători. Iar Fleur, cu realismul ei de netăgăduit, pricepuse de mult că principala grijă a politicienilor este să fie mereu aleși și realeși. Votul era un excelent magnet, care, în mod inconștient, minuia orice apreciere și aspirație politică; iar acest magnet trebuie să funcționeze, deoarece votul este esența democrației. În sfîrșit, pentru ea, comitetul pe care-l forma acum Michael reprezenta, întîmplător, cea mai convenabilă posibilitate de ascensiune socială.

— Dacă trebuie să vă reuniți, pentru ce nu v-ați reuni aici? zise Fleur.

— Splendid! răspunse Michael. Sintem aproape de parlament și de toate cluburile. Îți mulțumesc, fetițol

Fleur, sinceră, adăugă:

— Oh! sint încîntată. Puteți începe de îndată ce plec cu Kit la mare. Norah Curfew îmi închiriază pentru trei săptămîni casa ei de la Loring; dar nu spuse: „Și nu este decît la cinci mile de Wansdon“.

Vineri, înainte de amiază, îi telefonă lui June:

— Luni plec la mare... *aș putea* veni azi după-masă la tine, dar parcă-mi spuseseși că vine Jon. Într-adevăr! Dacă da, atunci...

— Vine la ora patru și jumătate, dar se întoarce cu trenul de șase și douăzeci.

— Vine și soția lui?

— Nu. Vine numai el, să vadă opera lui Harold.

— Oh!... atunci cred că e mai bine să vin duminică.

— Da, duminică e bine, atunci va fi și Harold aici. Duminica nu iese niciodată. Nu-i place orașul în zile de sărbătoare.

Fleur puse receptorul în furcă și luă mersul trenurilor. Da, la ora aceea avea un tren! Ce concidență dacă, întâmplător, ar lua și ea același tren pentru a vizita casa lui Norah Curfew înainte de a se instala! Desigur că June nu-i va pomeni lui Jon despre convorbirea telefonică.

La masă, Fleur nu-i spusese lui Michael că vrea să plece... poate că i-ar fi propus să meargă și el sau măcar s-o conducă la gară. Știa că după-masă el va fi la Cameră și deci îi va lăsa un bilet, anunțându-l că s-a dus să vadă dacă totul este pregătit pentru luni. După-masă, se aplecă și-l sărută între sprincene, fără a avea senzația că-l trădează. Merita și ea să-l vadă pe Jon după aceste săptămâni îngrozitoare! De altfel, ea era întotdeauna îndreptățită să-l vadă pe Jon, care îi fusese răpit pe nedrept. După-amiaza trecea și Fleur își strângea în trusă lucrurile necesare; pe fiecare obraz avea câte o pată roșie; umbla iute prin casă, minile îi tremurau iar sufletul nu-și găsea locul. După ce-și luă ceaiul și scrisese biletul către Michael, indicându-i adresa — hotelul din Nettlefold — plecă devreme la gara Victoria. Acolo, îi dădu șefului de tren un bacșiș ca acesta să-i rezerve compartimentul gol, își lăsa trusa pe locul de lângă geam și se așeză în fața chioșcului cu cărți, pe unde Jon trebuia să treacă pentru a-și lua biletul de tren. În timp ce stătea acolo, examinând fanteziile din literatura zilei, întreaga ei ființă era absorbită de realitate. Printre ficțiunile și umbrele existenței, ea avea în fața ei un ceas și jumătate de viață adevărată. Cine ar putea-o condamna că i-o fură providenței, care i-o furase la rîndul ei? Iar dacă cineva ar condamna-o, ei bine, nu-i păsa! Arătătoarele ceasului cel mare al gării înaintau și Fleur își plimba privirea de la un roman la celălalt; toate erau pline cu tinere femei în situații grave, iar ea se întreba vag dacă se află vreuna într-o situație mai gravă decât a ei. Trei minute pînă la plecarea trenului! Oare, nu mai vine? Oare, afurisita aceea de June l-a oprit pentru noapte la Londra? În cele din urmă, pradă desperării, luă de pe raft un volum intitulat *Violin obligato*,

care era, desigur, o lucrare modernă, și plăti. Apoi, în timp ce vânzătorul îi dădea restul, îl văzu pe Jon venind grăbit. Se întoarse, ieși pe peron și merse iute, știind că el mergea și mai iute. Așteptă s-o vadă el mai întâi.

— Fleur!

— Jon! Unde mergi?

— La Wansdon.

— Oh! Eu merg la Nettlefold să văd o casă la Loring, unde vreau să-mi duc băiețelul. Aici e trusa mea, intră deci... repede! Acuși plecăm!

Ușa compartimentului se trânti și Fleur întinse amândouă mâinile.

— Nu-i așa că-i ciudat și plăcut?

Jon o prinse de mâini, apoi, cam brusc, le dădu drumul.

— Am fost la June. E neschimbată... Bat-o norocul!

— Da, deunăzi a fost la mine, vrea să-i pozez actualului ei protejat.

— Ar fi putut nimeri unul și mai rău. I-am spus că am să-i comand portretul lui Anne.

— Într-adevăr? Este destul de bun pentru ea?

Fleur se întristă; nu avusese de gând să înceapă astfel! Totuși, trebuie să înceapă într-un fel sau altul... trebuie să-și ocupe buzele, care altfel s-ar putea lipi de ochii, de părul sau de buzele lui! Vorbi fără preget: despre boala lui Kit și comitetul lui Michael, despre romanul *Violin obbligato* și școala lui Proust, despre caii lui Val, poeziile lui Jon, parfumul Angliei... atât de important pentru un poet... vorbi despre toate și despre orișice, cu patimă și fără șir.

— Trebuie să mă înțelegi, Jon, simt nevoia să vorbesc; am fost o lună de zile închisă.

Tot timpul, Fleur avea senzația că irosește minute pe care ar fi trebuit să le petreacă în tăcere, cu inima lipită de inima lui, dacă într-adevăr inima se întinde, după cum zice unii, până la mijlocul pieptului. Și tot timpul, antenele sufletului ei căutau să miroase, să guste dulceața și parfumul sufletului lui. Oare, mai avea ceva și pentru ea, sau păstra

totul pentru americana aceea odioasă, pe care o lăsase acasă și la care — din păcate — se întoarce acum? Dar Jon nu dădea nici un semn. Nu mai semăna cu impulsivul Jon de odinioară; învățase să fie reticent. Printr-un capriciu al memoriei, ale cărei căi sint atât de necunoscute, își aduse aminte cum o dată, pe vremea cînd era copil, au dus-o în casa lui Timothy în Bayswater Road, la mătușa Hester, mătușa bunicului ei... o doamnă bătrînă, tăcută, îmbrăcată după moda din vremea reginei Victoria, în dantelă neagră, cu mărgеле negre, șezînd într-un fotoliu în stil victorian și spunîndu-i tatălui ei cu glas ostenit, stins: „Oh, da, dragul meu; unchiul tău Jolyon, înainte de a se căsători, a fost foarte îndrăgostit de buna noastră prietenă Alice Read; dar, știi... ea suferea de oftică și el și-a dat seama că nu se poate căsători cu ea... n-ar fi fost cuminte, firește, din pricina copiilor. Apoi, ea a murit și el s-a căsătorit cu Edith Moor.“ Ciudat cum aceste vorbe se imprimaseră în mintea ei de copil în vîrstă de zece ani! Fleur se uită la Jon. Bătrînul Jolyon... cum îi ziceau în familie... a fost bunicul lui. Îi văzuse fotografia în albumul lui Holly... un cap cu fruntea boltită, mustață albă și ochii adînciți în orbite, pe sub sprincene ca ale lui Jon. „N-ar fi fost cuminte!“ Ce frază victoriană! Oare, și Jon era victorian? Fleur avu impresia că nu va ști niciodată cum este Jon. Brusc, deveni prudentă: un singur pas pripit, un singur gest prematur... și Jon o părăsește a doua oară, definitiv. El nu era... nu, nu era modern! Pentru că, din cîte văzuse ea, în atitudinea lui impusă era ceva absolut, nu relativ, iar pentru Fleur absolutul era straniu, aproape înspăimîntător. Ea nu petrecuse degeaba șase ani de serviciu în sinul societății, învățase să se adapteze iute și să joace orice rol nou. Vorbi pe un ton mai calm, aproape tărăgănat; ochii ei deveniră reci și ironici. Îl întrebă ce crede despre educația băieților... bineînțeles, nu va trece mult și va avea și el un băiat. Spuse cu durere aceste vorbe și în timp ce vorbea îi scrută fața; dar fața lui nu exprima nimic.

— L-am înscris pe Kit la Winchester. Tu ai încredere în școlile de stat, Jon? Sau crezi că s-au demodat?

— Da, totuși sînt bune.

— Cum?

— Vreau să spun că și eu m-aș fi înscris acolo.

— Am înțeles, zise Fleur. Să știi, Jon, că te-ai schimbat cu adevărat. Cred că acum șase ani n-ai fi vorbit astfel.

— Poate că nu. Dar după ce trăiești departe de Anglia, începi să crezi în zăgazuri. Ideile nu pot fi lăsate în voia lor. În Anglia, lucrurile nu se petrec astfel și aceasta este frumusețea Angliei.

— Mie nu-mi pasă ce se întîmplă cu ideile, zise Fleur, eu am oroare de prostie. Școlile de stat...

— Oh, nu, nu este chiar așa. Desigur că unele lucruri se fac după șablon, dar poate că așa e mai bine.

Fleur se aplecă spre el și spuse cu prefăcută răutate:

— Te-ai făcut moralist, dragul meu?

Jon răspunse trist:

— De ce mă întrebi? Nu, nu sînt mai moralist decît trebuie să fiu.

— Ți mai aduci aminte de plimbarea noastră pe malul Tamisei?

— Ți-am mai spus... țin minte totul.

Fleur se stăpîni pentru a nu-și duce mîna la inima care-i zvîcni puternic.

— Era cit pe aci să ne certăm pentru că eu spuneam că detest oamenii pentru cruzimea lor prostească și voiam să-i fierb pe toți în zeama lor.

— Da, și eu ți spuneam că mi-e milă de ei. Așa este?

— Înhibarea e o prostie, Jon, asta o știi și tu. Apoi, instinctiv, adăugă: Iată pentru ce nu am încredere în școlile de stat. Acolo, copiii sînt învățați să-și reprime sentimentele.

— Din punct de vedere social, reprimarea este utilă, spuse Jon clipind din ochi.

Fleur își strinse buzele. Nu era supărată pe el, dar vroia să-i dea impresia c-o mîhnise. Muștrările lui de conștiință vor fi un atu în mîna ei.

— Îmi dau perfect de bine seama că sînt snoabă, îi spuse, mi s-a spus în public.

— Ce spui?

— Da, am avut chiar și un proces.

— Cine a îndrăznit?

— Oh, dragul meu, e o poveste veche. Desigur că ai auzit...

Francis Wilmot trebuie să-ți fi...

Jon făcu un gest de indignare.

— Fleur, doar nu crezi că eu...

— Oh, firește, cred! De ce nu?

„Într-adevăr un atu!” își zise ea.

Jon o prînse de mînă.

— Fleur, spune-mi că ești convinsă că nu știam...

Fleur dădu din umeri.

— Dragul meu, ai trăit prea multă vreme printre primitivi. Noi, cei din Anglia, ne aruncăm zilnic sulite și nu se întîmplă nimic.

Jon îi lăsă mîna, iar ea îl privi pe sub pleoape.

— Am vrut să te necăjesc, Jon. Primitivilor le face bine să-ți bați puțin joc de ei. *Parlons d'autre chose*¹. Ai găsit un loc unde să cultivi fructe?

— Sînt pe cale de a-l lua.

— Unde?

— La vreo patru mile de Wansdon, pe versantul sudic al dealurilor.... Ferma Green Hill: pomi fructiferi, multe sere și puțin pămînt arabil.

— Da? Trebuie să fie lingă localitatea unde merg eu cu Kit. E pe malul mării, numai la cinci mile de Wansdon. Nu, Jon, nu te speria. Vom sta acolo cel mult trei săptămîni.

— Să mă sperii! E foarte bine! O să venim să te vedem. În orice caz, poate să ne întîlnim la cursele de la Goodwood.

¹ Să vorbim despre altceva (fr.).

— M-am gândit... Fleur se opri și din nou îl privi pe furis.
Putem fi prieteni buni, nu-i așa, Jon?

Jon îi răspunse, fără a ridica privirea:

— Sper.

Dacă chipul lui s-ar fi luminat, dacă glasul lui ar fi fost mai cald, inima ei ar fi bătut altfel... mult mai încet!

— Atunci e bine, murmură Fleur. Doream să ți-o spun încă de la Ascot. Aici am ajuns și aici vom rămâne... orice alte relații ar fi o prostie, nu-i așa? Nu trăim în epoca romantică.

— Hm!

— Ce înseamnă acest zgomot neplăcut?

— Întotdeauna mi s-a părut o eroare să pecetluiești o epocă într-un fel sau altul. Sentimentele omenești rămân aceleași.

— Crezi într-adevăr că nu se schimbă? Felul de viață pe care-l ducem le influențează. Nimic nu merită mai mult de o lacrimă sau două, Jon. Asta am priceput-o. Dar am uitat... tu detești cinismul. Vorbește-mi despre Anne. Tot îi mai place Anglia?

— O iubește; știi, Fleur. Anne este o veritabilă americană din sud, și sudul Americii a rămas încă vechi, într-un anumit fel... cel puțin o parte a lui. Ceea ce-i place aici sînt păsările, iarba și satele. Nu-i e dor de patria ei. Și, firește, îi place călăria.

— Cred că prinde repede accentul englez.

Jon o privi cu ochi mari, iar ea căută să aibă o expresie inocentă.

— Mi-ar face plăcere să o îndrăgești, zise Jon cu melancolie.

— Oh! desigur e-o să-mi fie dragă după ce o voi cunoaște.

În inima ei se ridică un ușor val de dispreț. Ce și-o fi închipuind? Din ce-o crede plămădită? S-o îndrăgească! Pe fata care doarme în brațele lui, care va fi mama copiilor lui! S-o îndrăgească! Începu să-i vorbească despre grija de a nu se clădi pe Box Hill. Iar restul drumului, pînă cînd

John coborî la Pulborough, Fleur fu mai prudentă decît o pisică: indiferentă şi prietenoasă, cu ochi limpezi şi nevinovaţi. Un tremur uşor o cuprinse cînd spuse:

— Atunci, *au revoir*¹; ne vedem la Goodwood, dacă nu mai curînd! Ce coincidentă plăcută!

Dar în birja care-o ducea spre hotel, prin străzile mirosînd a stridii, Fleur îşi prinse buzele între dinţi şi ochii i se umeziră pe sub sprîncenele încruntate.

CAPITOLUL IX

DAR...JON!

Dar Jon, care avea de mers pe jos mai mult de cinci mile, o porni la drum cu vechiul cîntec englezesc ce-i răsună în inimă, ca bătăile surde ale unei tobe:

Cît de fericit aş putea fi cu oricine

De n-ar fi iubită-mi vrăjitoare mereu lingă mine.

Contrar intenţiilor sale şi în acord cu pornirile firii lui cînstite, ajunsese în această stare confuză. Fleur fusese prima lui iubire, Anne — a doua. Dar Anne era soţia lui şi Fleur era soţia altuia. Un bărbat nu poate iubi în acelaşi timp două femei, deci era ispitit să creadă că nu iubeşte pe nici una. Dar atunci pentru ce avea senzaţii atît de ciudate în sistemul său circulator? Credinţa populară despre bătăile inimii era oare greşită? Nici prin gînd nu-i trecea să privească propria-i situaţie după mentalitatea franceză sau a englezilor de odinioară. Se căsătorise cu Anne, o iubea pe Anne... era adorabilă! Aceasta era realitatea! Dar atunci pentru ce,

¹ La revedere (fr.).

În timp ce pășea pe fișia îngustă de iarbă de lângă drum, se gîndea aproape numai la Fleur? Oricît de cinică, indiferentă sau chiar prietenoasă voia să pară, nu izbutea să-l inducă în eroare mai mult decît o dorea inima ei. Jon știa că Fleur nutrea față de el sentimentele de odinioară, după cum știa că el simte, măcar în parte, același lucru. Dar el avea sentimente și pentru o altă femeie. Jon nu era mai prost decît alți bărbați și nici nu se ascundea pe după deget. Ca și alți bărbați înaintea lui, voia să privească realitatea în față și să acționeze așa cum socotea el că era drept; sau, mai bine-zis, să nu facă ceea ce credea a fi nedrept. Iar în privința a ceea ce era nedrept, n-avea nici o îndoială. Tulburarea lui era mult mai simplă: ea se rezuma la faptul că n-avea mai mult control decît orice alt bărbat asupra gîndurilor și sentimentelor lui. La urma-urmei, nu era vinovat că odinioară fusese atît de îndrăgostit de Fleur și nici că Fleur fusese atît de îndrăgostită de el; nu era vinovat c-a reîntîlnit-o și nu era vina lui dacă Fleur îl iubea încă. După cum nu este vina lui că și iubește țara și că s-a săturat de viața printre străini.

Nu era vina lui că s-a îndrăgostit a doua oară sau că s-a căsătorit cu fata pe care o plăcea. După cum nu se poate spune că era vina lui dacă chipul, glasul, parfumul și atingerea lui Fleur au reînviat, în parte, simțămintele lui de odinioară. În ciuda acestor reflecții, Jon era dezgustat de duplicitatea lui sentimentală. Mergea cînd mai iute, cînd mai încet, iar razele soarelui în asfințit cădeau pe ceafa lui încă sensibilă după insolația avută la Granada. Se opri și se rezemă de o poartă. Nu trecuse destulă vreme de cînd se întorsese în Anglia și de aceea frumusețea priveliștii într-o zi senină continua să-l impresioneze. Mereu se oprea și se apleca peste vreo porțiță sau, mai precis — după cum zicea Val — mereu se lăsa furat de vise!

Cu toate că era prima zi a meciului dintre Eton și Harrow, la care tatăl său mergea cu sfințenie în fiecare an, finul fusese cosit de curînd și mirosul clăilor plutea încă în aer. În fața lui, la miazăzi, se întindeau dealurile cu versantul

nordic învăluit de razele soarelui. Chiar lângă porțița de gard, pe sub pomi, câteva vite de Sussex, roșii, dădeau încet din coadă în timp ce li se scurgeau balele. Iar mai departe, pe povirnișul dealurilor, văzu alte vite păscind. Pacea adîncă se așternea cît vedeai cu ochii. În lumina asfințitului, griul de pe cîmpul învecinat avea o culoare ireală — nici verde, nici auriu. În frumusețea calmă și odihnitoare a serii, Jon își putea da seama de forța distrugătoare a iubirii — o emoție atît de dulce și neastîmpărată, care-ți pătrunde ființa, răpindu-i naturii coloritul și pacea; iubirea, care face din cei ce suferă din cauza ei, o povară pentru semenii lor și oameni inutili în viața de toate zilele! Munca... urmărirea naturii în toate sferile ei! Pentru ce nu se putea dedica el acestei preocupări, departe de femei? Pentru ce nu poate fi și el ca fata din povestea lui Holly... o fată dintr-o mahala, care, plecînd într-o colonie de vară, cînd se văzu în tren, după ce se despărțise de familia care o condusesese la gară, zise: „Slavă Domnului! Am scăpat de ei!“ Pentru ce nu poate face și el la fel?

Țîntării începuseră să-l înțepe; Jon merse mai departe. Să-i spună lui Anne că făcuse drumul cu Fleur? Dacă nu-i spunea, însemna să exagereze importanța acestei intîmplări, dar îi venea greu să-i spună. Cîțiva pași mai departe dădu de Anne, cu capul gol, urcată pe o poartă de lemn, cu minile în buzunarele jerseului. Părea foarte zveltă și mlădioasă.

— Ia-mă jos, Jon!

O coborî de pe porțiță încet, stringînd-o în brațe. Apoi, aproape imediat, îi spuse:

— Ghici cu cine am călătorit? Cu Fleur Mont. Ne-am ciocnit unul de altul în gara Victoria. Săptămîna viitoare îl aduce pe băiatul ei să-și facă convalescența la Loring.

— Oh! Îmi pare rău.

— Pentru ce?

— Pentru că te iubesc, Jon.

Anne ridică bărbia, iar nasul ei drept și bine format părea puțin mai proeminent.

- Nu vād de ce... începu Jon.
- Tu știi că și ea te iubește. Am văzut acest lucru la Ascot. Îmi dau seama că sînt demodată, Jon.
- Așa e bine, pentru că și eu sînt la fel.
- Anne întoarse privirea spre el, privirea nu prea civilizată, nici tocmai americană, și-l prinse cu brațul de mijloc.
- Rondavel nu mai vrea să mănince. Greenwater este foarte îngrijorat.
- Iar ai pronunțat americaneste, Anne.
- O fi, dar tu nu știi să pronunți ca mine, și nici eu nu știu să pronunț ca tine.
- Iartă-mă. Tu mi-ai spus să-ți atrag atenția. La urma urmei, e o prostie... pentru ce n-ai vorbi tu cu accentul tău?
- Pentru că vreau să vorbesc ca tine.
- Atunci pronunță mai apăsător și din gît.
- Uf! Greu mai e!
- Nu face nimic, iubito! Accentul tău e tot atît de bun ca și al nostru.
- Anne își retrase brațul.
- Nici tu nu crezi ce spui. Ai fi încîntat dacă n-ai mai auzi accentul american... nu-ți place, Jon.
- E natural ca fiecare om să iubească limba patriei sale.
- Ei bine, eu vreau să vorbesc ca în Anglia. Acum am spus bine, nu-i așa? Acum, după lege sînt englezoaică; sînt englezoaică și prin origine, în afară de o stră-străbunică franceză. Dacă vom avea copii, ei vor fi englezi și vom trăi toată viața în Anglia. Cumperi ferma de la Greenhill?
- Da. Și n-am de gînd să mă mai joc. M-am jucat de două ori, dar de data aceasta mă voi pune serios pe muncă.
- În Carolina de Nord nu te-ai jucat.
- Nu tocmai. Dar acum e altceva. Acolo n-avea importanță. La urma urmei, ce înseamnă niște piersici? Aîci însă, au importanță și trebuie să muncesc cu randament.
- Strașnic! zise Anne. Mi se pare... splendid. N-aș fi crezut să aud vreodată așa ceva din gura ta.

— Singura verificare a muncii e rentabilitatea. Am să cultiv roșii, ceapă, sparanghel și smochine. Vreau să exploatez la maximum pământul arabil și vreau să cumpăr cit mai mult pământ.

— Jon! Cîtă energie! apuse Anne prinzîndu-l de bărbie.

— Binel zise Jon posomorît. Ai să vezi că vorbesc serios.

— Și lași casa pe seama mea? Am s-o aranjez foarte frumos!

— Cu entuziasm.

— Atunci, sărută-mă.

În timp ce Anne, cu buzele întredeschise, îl privea fix, cu ochii ei ușor sașii care-i dădeau atîta farmec, Jon își zise: „E foarte simplu. Cealaltă poveste e o absurditate. Cum m-am putut gîndi la ea...!” O sărută pe frunte și pe buze, dar în timp ce o sărută, avu impresia c-o vede pe Fleur tremurînd și parcă auzea aievea vorbele ei: „*Au revoir!* Ce coincidență plăcută!”

— Hai să vedem ce face Rondavel, spuse Jon.

Cînd Jon și Anne intrară în boxă, minzul sur stătea lingă peretele din fund, privind alene morcovul din mina lui Greenwater.

— S-a isprăvit cu noi! zise acesta peste umăr. Adio Goodwood! Minzul e bolnav.

Fleur spusese: „Ne vedem la Goodwood, dacă nu mai curînd!”

— Poate că e numai o indispoziție trecătoare, Greenwater, zise Anne.

— Nu, doamnă, calul are febră. Nu face nimic, o să ciștigăm premiul de la Middle Park!

Jon îl mîngie pe spate:

— Bietul băiat! Ciudat! Cum îi atingi pielea, îți dai seama că nu e bine!

— Aveți dreptate, răspunse Greenwater, dar oare, cum s-o fi îmbolnăvit? Nu știu să fie prin împrejurimi nici un cal bolnav. Nu există pe lume ceva mai sucit decît caii! Nu l-am antrenat pentru Ascot, și s-a dus și-a ciștigat. L-am

pregătit pentru Goodwood și s-a îmbolnăvit. Domnul Dartie zice să-i dau niște leacuri din Africa de Sud, despre care n-am auzit de când sint.

— Pe-acolo există o mulțime de boli de cai, zise Jon.

— Uitați-vă la el, zise antrenorul, întinzînd mina spre urechile minzului; nu-i bine deloc! Pare să fie un catar neobișnuit la vremea asta. Ce n-aș da să știu de unde l-a luat!

Cei doi tineri părăsiră grajdul, lăsîndu-l pe Greenwater în picioare, lingă minzul cu capul pleostit; antrenorul își aplecase fața sa negricioasă, ascuțită ca aceea a unui șoim, încercînd parcă să citească senzațiile din trupul favoritului său.

Seara, Jon se urcă în camera lui, năucit de părerile lui Val despre comunism și partidul laburist, despre calitățile innăscute ale descendentului lui Sleeping Dove și de o prelegere despre bolile de cai din Africa de Sud. Intră în camera de culcare întunecoasă. O siluetă albă stătea în fața ferestrei. Cînd se apropie de ea, se întoarse și-l prinse în brațe.

— Jon, nu cumva să nu mă mai iubești!

— Dar pentru ce nu te-aș mai iubi?

— Pentru că așa sint bărbații... Și apoi, fidelitatea nu mai e la modă.

— Prostii! zise Jon cu blîndețe, este tot atît de modernă cum a fost întotdeauna.

— Mă bucur că nu mergem la Goodwood. Mi-e frică de ea. E foarte deșteaptă.

— Fleur?

— Tu ai fost îndrăgostit de ea, Jon. O simt în ființa mea. Aș fi preferat să-mi spui.

Jon își rezemă coatele lingă ea, pe pervazul ferestrei.

— Pentru ce? zise el încet.

Anne nu-i răspunse; rămaseră unul lingă altul în zăpușeala apăsătoare; fluturi de noapte treceau prin fața lor, o păpăludă ciripi și din cînd în cînd, dinspre grajduri, se

auzea pocnetul de copite al vreunui cal fără somn. Brusc, Anne întinse mîna:

— Undeva... pe acolo... ea stă de veghe și te dorește. Nu sînt fericită, Jon.

— De ce-ți faci griji fără nici o pricină, scumpa mea?

— Dar nu sînt fericită, Jon.

O luă în brațe... era ca un copil mare: zveltă, subțire; obrazul îi era lipit de al lui, în timp ce o buclă neagră îi atîngea gîtul! Deodată, buzele ei se lipiră frenetic de ale lui.

— Iubește-mă!

Dar după ce Anne adormi, Jon rămase treaz. Lumina lunii se strecură printre obloane și în camera lor părea că umblă o fantomă... o fantomă în costumul lui Goya, învîrtindu-și fusta, îl chema din ochi și buzele-i parcă șopteau: „și pe mine! și pe mine!”

Apoi, sprijinindu-se în cot, se ridică și privi încordat capul negru de lingă el. Nu! Nu era nimeni în cameră... nu trebuie să fie nimeni altul decît Anne! Realitatea... Realitatea!

CAPITOLUL X

ÎNȚIMPLĂRI

În luna următoare, la micul dejun, Val îi spuse lui Holly:

— Ascultă ce-ți citesc:

Dragă Dartie,

Cred că pot să-ți fac un serviciu. Dețin anumite date despre mînzul lui Sleeping Dove și despre grajdurile tale în general; cred că aceste informații fac mult mai mult

decit cele cincizeci de lire pe care sper că vei fi dispus să mi le plătești în schimbul lor. Vii la Londra către sfârșitul acestei săptămîni? Dacă da, pot să te văd la clubul „Brummell“? Sau, dacă preferi, pot să vin eu în Green Street. Este un fapt de importanță vitală.

Al tău sincer,
Aubrey Stainford.“

— Iarăși individul acesta!

— Nu-i da atenție, Val.

— Nu știu, zise Val îngindurat. Cineva se ocupă prea mult de minzul meu, Greenwater este foarte îngrijorat. Prefer să aflu adevărul — dacă pot.

— Atunci, sfătuiește-te mai întii cu unchiul tău. Locuiește încă la mama ta.

Val se strimbă.

— Te înțeleg, zise Holly, totuși el îți va spune ce poți face și ce nu. Cu un om de teapa aceluia nu poți trata singur.

— Bine. Sint convins că e ceva dubios... La Ascot a fost cineva care știa totul despre minz.

Val prinse trenul de dimineață și sosi la mama lui pe la prinz. Winifred și Annette dejunau în oraș; iar Soames, care dejuna acasă, îi întinse nepotului său mîna cu răceală.

— Tinărul acela și soția lui locuiesc încă la voi?

— Da, zise Val.

— N-are de gînd să se apuce de ceva?

Aflînd că Jon era pe cale de a se apuca de muncă, Soames mirii:

— Fermă... în Anglia? De ce vrea să se facă fermier? O să-și irosească banii de pomană. Mai bine s-ar întoarce în America sau în vreo țară nouă. De ce nu încearcă în Africa de Sud? Acolo a murit fratele lui vitreg.

— Nu mai vrea să plece din Anglia, unchiule Soames... s-ar părea că-și iubește mult patria.

Soames mesteca.

— Diletanți, zise, toți tinerii din neamul Forsyte sînt diletanți. Ce venit anual are?

— Egal cu acela al lui Holly și al surorii lui vitrege... numai vreo două mii de lire, atîta timp cît mama lui e în viață.

Soames se uită în paharul său de vin și scoase o infimezimală bucățică de dop. Irene! auzise că era din nou la Paris. Ea trebuie să aibă cel puțin trei mii de lire pe an. Își aduse aminte de vremea cînd n-avea nimic în afară de suma derizorie de cincizeci de lire pe an; dar și aceste cincizeci erau prea mult, pentru că îi viriseră în cap ideea independenței. Irene e iarăși la Paris! Bois de Boulogne... statuia verde a lui Niobe, în apă... o mai ținea mințe, ca și scena dintre ei, acolo...

— Pentru ce ai venit *tu* la Londra? îl întrebă pe Val.

— Pentru asta, unchiule Soames.

Soames își fixă ochelarii pe nas — în ultima vreme îi folosea la citit — și parcurse scrisoarea; apoi i-o restitu nepotului său.

— Am văzut mulți nerușinați în viața mea, dar individul acesta...

— Ce mă sfătuiești să fac?

— S-o arunci în coșul de hîrtii.

Val clătină din cap.

— Deunăzi, Stainford a picat la mine, la Wansdon. Nu i-am spus nimic. Dar nu trebuie să uiți că la Ascot n-am luat decît de patru ori banii investiți și era prima ieșire a lui Rondavel. Iar acum minzul s-a îmbolnăvit tocmai înainte de Goodwood; undeva trebuie să fie un șurub defect.

— Și acum, ce vrei să faci?

— M-am gîndit să vorbesc cu el; poate ai vrea să fii de față, pentru ca nu cumva să fac vreo prostie.

— Ai dreptate, zise Soames. Individul e cel mai cinic mișel din cîți am văzut.

— Are un pedigriu bun, unchiule Soames. Singele nu se dezmințe.

— Hm! mirii Soames. Bine. Dacă vrei să vorbești cu el, cheamă-l aici; dar, în prealabil, scoate toate obiectele mărunte din cameră și spune-i lui Smither să pună bine umbrelele.

După ce-i condusesese la gară pe Fleur și pe nepotul său, care plecau la mare, Soames se simțea deprimat, mai ales de cînd — după plecarea lor — descoperise pe harta comitatului Sussex că Fleur se află foarte aproape de Wansdon și de tînărul acela mereu prezent în gîndurile lui. De aceea, ideea că i-ar putea da revanșa „mișelului” de Stainford, aproape că-l amuza. Curierul plecă să-l anunțe, iar Soames se așeză pe un fotoliu, de unde putea vedea strada. După o matură chibzuință, nu dădu dispoziții cu privire la umbrele... nu era de demnitatea lui; în schimb, le numără. Era o zi caldă și ploioasă; prin fereastra deschisă a sufrageriei de la parter, pătrundea aerul din Green Street, umed și ușor impregnat de mirosul bucatelor pregătite pentru cina servitorilor.

— Iată-l! zise brusc, vine golanul blazat!

Val trecu de lingă bufet și se opri în spatele lui Soames. Soames se mișcă neliniștit în fotoliu. Individul fusese coleg de facultate cu nepotul său și numai Dumnezeu știe cîte alte păcate comune mai aveau...

— Zău că arată prost! mirii Val.

„Golanul blazat” purta același costum de culoare închisă și aceeași pălărie; avea același aer de eleganță și indiferență pe care Soames îl remarcase la prima lor întîlnire. Sprînceana ridicată și ochii pe jumătate închiși exprimau, ca întotdeauna, nepăsarea pentru epuizarea de pe chipu-i ridat. Ca și data trecută, înfățișarea de nedefinit a acestui suflet pierdut, în care nimic nu mai părea viu în afară de oroarea față de orice sentiment, trezi în Soames o stranie și vagă vibrație de simpatie.

— Cred că trebuie să-i dăm ceva de băut, zise Soames. Val se întoarse la bufet.

Auziră soneria și voci în vestibul; apoi apăru Smither, roșie, cu suflarea tăiată și indignată.

— Vreți să-l primiți pe domnul acela, care a luat... știți dumneavoastră ce, *sir*?

— Poștește-l înăuntru, Smither.

Val se întoarse spre ușă. Soames rămase așezat.

„Golanul blazat” intră, îl salută din cap pe Val și ridică sprincenele către Soames, care zise:

— Ce mai faceți, domnule Stainford?

— Domnul Forsyte, dacă nu mă înșel?

— *Whisky* sau coniac, Stainford?

— Mulțumesc, coniac.

— Dorești o țigară? Voiai să mă vezi. Unchiul meu este jurisconsultul meu.

Soames văzu cum Stainford zîmbi. Avea aerul să spună: „Într-adevăr! Ce extraordinari sînt oamenii aceștia!”

Aprinse trabucul oferit și păstră tăcerea.

— Ei? zise Val în cele din urmă.

— Îmi pare rău că minzul lui Sleeping Dove s-a îmbolnăvit, Dartie.

— Cum ai aflat?

— Păi asta este! Dar înainte de a-ți spune, nu te superi dacă-ți cer cincizeci de lire și cuvîntul tău de onoare că nu vei pomeni numele meu.

Soames și nepotul său holbară ochii fără a scoate o vorbă. În cele din urmă, Val zise:

— Ce garanție am că informația ta face cincizeci de lire? Te pomenești că nu valorează nici cinci?

— Faptul că eu știam că minzul tău este bolnav.

Oricît de puțin se pricepea la *turf*¹, Soames își dădu seama că individul cîștigase partida.

— Vrei să spui că știi unde-i fisura?

Stainford dădu din cap.

— Am fost colegi de facultate, zise Val. La ce te-ai fi așteptat tu din partea mea, dacă eu aș fi cunoscut un secret despre grajdul tău?

¹ Curse de cai.

— Dragul meu Dartie, situația nu suferă comparație. Tu ești un om avut, iar eu nu sint.

Cîteva expresii vulgare se lovira de proteza lui Soames. Dar se stăpini. Ce rost avea să vorbească cu un tip de teapa acestuia!

— Cincizeci de lire sînt o sumă, zise Val. Informația ta are o reală valoare?

— Da... pe cuvîntul meu de onoare.

Soames strîmbă din nas, cu zgomot.

— Dar dacă-ți plătesc informația, zise Val, îmi poți garanta că fisura nu va izbucni în altă parte?

— Este foarte puțin probabil să ai în grajdul tău două țevi prost etanșate.

— Mie nu-mi vine să cred că aș avea măcar una defectă.

— Ei bine, o ai.

Soames îl văzu pe nepotul său pășind spre masă și începînd să numere un teanc de bancnote.

— Spune-mi mai întîi ce știi și dacă informația ta este plauzibilă, am să-ți dau banii. N-am să pomenesc numele tău.

Soames văzu pleoapele blazate ridicîndu-se.

— Eu nu sint atît de neîncrezător ca tine, Dartie. Caută să scapi de un băiat cu numele Sinnet... el e „fisura“.

— Sinnet? zise Val. Cel mai bun rîndaș al meu? ce dovadă ai?

Stainford scoase o bucată de hîrtie murdară și i-o puse în față. Val citi cu glas tare:

„Minzul sur este bolnav de-a binelea — nu va fi bun pentru Goodwood.“

— De-a binelea? repetă Val. Asta înseamnă că în boala aceasta e mina lui Sinnet?

Stainford dădu din umeri.

— Îmi dai bucata aceasta de hîrtie? zise Val.

— Dacă-mi făgăduiești că nu i-o arăți.

Val dădu din cap și luă hîrtia.

— Totul mi se pare suspect, zise Soames. Îi cunoști scrisul?

— Încă nu, răspunse Val, și spre indignarea lui Soames puse bancnotele în mîna întinsă spre el. Suspinul individului se auzi deslușit în cameră. Val zise brusc:

— Ai intrat în vorbă cu el în ziua cînd ai fost la mine? Stainford zîmbi vag, dădu din nou din umeri și se îndreptă spre ușă, de unde-i spuse:

— La revedere, Dartie.

Soames rămase cu gura căscată. Partida de revanșă se jucase! Individul plecase!

— Ascultă, Vall! Nu-l lăsa să plece așa. E monstruos.

— Foarte caraghios! zise brusc Val și începu să rîdă. Oh, nemaipomenit de caraghios!

— Caraghios!? mîrli Soames. Nu știu unde o să ajungă lumea aceasta.

— Nu te necăji, unchiule Soames. Mi-a luat cincizeci de lire, dar merită. Sinnet, cel mai bun rîndaș al meu!

Soames mîrli în continuare:

— A corupt pe unul dintre oamenii tăi și te-a pus să-l plătești pentru ceea ce a făcut. Asta-i culmea!

— Tocmai asta mă amuză, unchiule Soames. Acum mă întorc la Wansdon și am să-l concediez pe tinărul nemernic.

— Eu, în locul tău, nu mi-aș face scrupule și i-aș spune întocmai cum am aflat.

— Nu știu. Stainford este la limita rezistenței. Eu nu sînt moralist, totuși, cred că am să mă țin de cuvînt.

Pentru o clipă, Soames nu spuse nimic, apoi, privindu-l dintr-o parte pe nepotul său, spuse:

— Poate ai dreptate. Totuși, omul acesta ar trebui închis.

Apoi ieși în vestibul și numără umbrelele. După ce constată că numărul lor nu scăzuse, luă una dintre ele și ieși. Simțea nevoia de aer. În afară de Elderson, nu întîlnise în viață oameni vădit necinstiți, iar dacă întîmplător avusesese de-a face cu asemenea oameni, aceștia făceau parte din clasele de jos. În definitiv, poți ierta necinstea unui sărman

vagabond, chiar și pe aceea a unui mic funcționar sau servitor. Aceștia erau expuși la tentații și n-aveau tradiție care să-i călăuzească în viață. Dar unde va ajunge lumea, când nu mai poți avea încredere într-un gentleman nici într-o chestiune atât de simplă ca onestitatea! Zi de zi citești în ziare asemenea procese și nu încapе îndoială că, pentru fiecare caz adus în fața curții, rămân nedescoperite cel puțin o duzină de asemenea infracțiuni! Iar dacă te gîndești la toate afacerile dubioase din City, la comisioanele suspecte, la cazurile de mituire a poliției, la comerțul ce se face cu titlurile onorifice — Soames spera că acesta a fost înfrînat, — dacă te gîndești la toate șiretlicurile care se practică la încheierea contractelor, ți se face părul măciucă! Cei de azi pot disprețui trecutul și e drept că prezentul oferă mai multe tentații, dar nu încapе îndoială că a dispărut din viață sinceritatea și dreptatea. Oamenii vor să ajungă la țel prin orice mijloace; nu sînt dispuși să aștepte pînă cînd țelurile se apropie de ei. Fiecare se grăbește să reușească — în bine sau în rău! Fiecare vrea să facă bani cu orice preț... dovadă — leacurile de șarlatan pe care le vînd, cărțile care se publică în ziua de azi, fără ca cei în cauză să se sinchisească de adevăr, decență sau alte asemenea. Iar reclamele! Doamne, Dumnezeule!

Cu aceste reflecții triste, Soames ajunse la Westminster. Ce-ar fi să intre în South Square să întrebe dacă Fleur a anunțat la telefon sosirea lor la mare? În vestibul, pe sarcofagul de haine, se aflau opt pălării de diferite forme și culori. Ce s-o fi petrecînd aici? Dinspre sufragerie auzi glasuri apoi zgomotul monoton, specific unui discurs. O fi vreo ședință de-a lui Michael — și abia s-a isprăvit pojarul din casă!

— Ce se întîmplă aici? îl întrebă pe Coaker.

— Mi se pare că ceva cu mahalalele, *sir*; le renovează, așa ceva, am auzit de la domnul Mont.

— Nu-mi pune pălăria la un loc cu astea, zise Soames; ați primit vreo veste de la doamna?

— Da, *sir*. Au călătorit bine. Ciinelui i-a fost rău, cred. E foarte încăpăținat.

— Bine, zise Soames. Urc sus și aștept în birou.

Ajuns sus, observă pe masa de lucru o acuarelă: un pom cu frunze mari, verde-închis și fructe rotunde de aur, proiectate pe un fond argintiu... bizară lucrare de amator, totuși, captivantă. Jos, recunosc scrisul fetei lui:

„*Mărul de aur*: F.M. 1926“.

Habar n-avea că Fleur picta atât de bine în acuarele! Isteață fată! Ridică tabloul pentru a-l putea vedea mai bine. Măr? După părerea lui era fructul pasiunii, de dimensiuni cam exagerate. Fără îndoială, nu puteau fi mâncate... străluceau ca niște lanterne. Fructul oprit! Eva i l-ar fi dat lui Adam. Oare, tabloul era simbolic? Nu cumva această fantezie îi dezvăluie gândurile? În fața tabloului, Soames căzu într-o meditație sumbră, întreruptă de zgomotul ușii și intrarea lui Michael.

— *Hallo, sir!*

— *Hallo*, răspunse Soames. Ce-i asta?

CAPITOLUL XI

ASANAREA CARTIERELOR INSALUBRE

Michael știa foarte bine că, într-o eră guvernată aproape exclusiv de comitete, există totuși legi care guvernează comitetele înseși. Un comitet nu trebuie să se întrunească prea curînd după-masă, pentru că în cazul acesta membrii comitetului ar putea adormi; nici prea curînd înainte de masă, pentru că în cazul acesta membrii comitetului ar fi iritabili. Trebuie să dai membrilor unui comitet posibilitatea să spună fiecare tot ce pofteste, fără nici o constrîngere,

pină cînd unul este obosit de vorbăria celuilalt. Dar trebuie să existe o persoană, de preferință președintele, care să vorbească puțin, dar să gîndească mai mult, și în care să poți avea încredere că nu doarme la momentul oportun, cînd se poate expune o politică de compromis, pe care probabil autorii epuizați o vor accepta.

După ce găsi un episcop și se asigură de concursul lui *sir* Godfrey Bedvin, medic specialist în boli de plămîni, și după ce nu reușise să-l atragă pe unchiul său Lionel Charwell, care simțise că vrea s-o pună la lucru pe soția sa, *lady* Alison, Michael convocă prima ședință a comitetului, la locuința sa din South Square, la ora trei după-amiază, în ziua plecării lui Fleur la mare. Era de față și Hilary, precum și o tină ră secretară pentru întocmirea procesului verbal. Surpriza apărură curînd. Veniseră cu toții și începuseră discuția în jurul mesei spaniole. Michael pricepu că episcopul și *sir* Timothy Fanfield sperau președinția și-i făcu semn pe sub masă tatălui său, de teamă ca nu cumva unul dintre cei doi să-l propună pe celălalt, în speranța ca acesta să-l propună pe el. *Sir* Lawrence murmură:

— Dragule, e fluierul piciorului meu.

— Știu, mirii Michael, dar ce ne facem?

Scotîndu-și monoculul, *sir* Lawrence zise:

— Foarte bine, domnilor! Eu îl propun pe *sir* Wilfred în calitate de președinte. Marchizul este de acord?

Marchizul dădu din cap.

Lovitura fu bine primită. *Sir* Wilfred Bentworth trecu în capul mesei și începu astfel:

— Voi intra de-a dreptul în subiect, spunînd că dumneavoastră cunoașteți problema ca și mine, adică foarte puțin. Întreaga acțiune pornește de la ideea domnului Hilary Charwell, care este de față, de aceea îl rog să binevoiască a ne-o expune. Cartierele insalubre constituie pepiniere de bărbați inapți pentru serviciul militar și, afară de aceasta, sînt pline de insecte. De aceea, eu aș fi încîntat să contribui la orice

acțiune pe care am întreprinde-o pentru înlăturarea acestor neajunsuri. Vreți să luați cuvântul, domnule Charwell?

Hilary se cufundă imediat într-o expunere caldă, spirituală și temeinică a ideilor sale, stăruind îndeosebi asupra laturii umane a acestei probleme, de care „pină acum s-au ocupat doar consiliile comunale, bigoții și rapoartele parlamentare“. Faptul că impresionase comitetul fu demonstrat pe loc, prin zumbetul de voci ce urmă. Stînd cu bărbia în vînt, picioarele pe parchet, genunchii îndepărtați și coatele lipite de corp, *sir Wilfred* mirii:

— Aveți cuvîntul, domnilor! Putem fuma, Mont?

După ce refuză țigările și țigaretetele oferite de Michael, *sir Wilfred* își umplu o pipă și pufăi în tăcere timp de cîteva minute.

— Așadar, sîntem cu toții de acord, declară brusc, și deci trebuie să punem bazele fondului.

Deoarece nimeni nu exprimase pînă atunci o asemenea părere, consimțiră cu toții fără șovăială.

— Deci, să pornim la lucru și să întocmim apelul pe care urmează să-l lansăm. Apoi, arătînd cu pipa spre *sir Lawrence*, adăugă: Dumneata, Mont ești un om al condeului, cred c-ar fi bine ca dumneata, episcopul și Charwell să treceti într-o altă cameră și să întocmiți un proiect de apel. Făceți-l convingător, dar fără sentimentalism.

După ce membrii indicați se retraseră, discuțiile reîncepură. Michael îl auzi pe *sir Wilfred* vorbind cu *sir Godfrey* despre jigodia cinilor, iar pe marchiz discutînd cu domnul Montross despre electrificarea bucătăriei acestuia. *Sir Timothy Fanfield* își pironise privirea asupra tabloului de Goya. *Sir Timothy* era un bărbat înalt, uscățiv, de vreo șaptezeci de ani, cu nas subțire, coroiat, fața negricioasă și mustăți albe; fusese ofițer în garda călare, de unde demisionase.

Temîndu-se de verdictul ce-l va pronunța asupra lui Goya, Michael se grăbi să-i spună:

— Ce spuneți, *sir Timothy*, despre greva minerilor care nu se mai sfîrșește?

— Nu, nu mai sfirșește; ar trebui împușcați toți. Eu sînt de partea muncitorilor, dar pe conducătorii lor i-aș pune la zid chiar de mîine.

— Dar ce părere aveți despre proprietarii minelor? întrebă Michael.

— I-aș împușca și pe liderii lor. Pînă nu împușcăm pe cineva, n-o să avem pace în industrie. Fapt este că n-am împușcat în timpul războiului nici jumătate din cîți ar fi trebuit. Dezertorii, comuniștii și profitorii... toți ar fi trebuit puși la zid.

— Sînt foarte încîntat că ați primit să fiți membru în comitetul nostru, *sir*, murmură Michael, diplomat, ne trebuie un om cu păreri ferme.

— Ah, zise *sir* Timothy, ridicînd bărbia spre capătul mesei și coborînd glasul: Între noi fie vorba... *sir* Wilfred e puțin prea moderat. Nemernicii aceștia trebuiesc strînși de gît. Am cunoscut un tip, proprietar al unei jumătăți de mahala, care a avut tupeul să-mi ceară să subscriu la un fond pentru misionarii din China. I-am spus pe față că ar trebui să fie împușcat. Golan nerușinat!... Nu i-a plăcut.

— Nu? zise Michael.

În clipa aceea, tinăra secretară îl trase de mîneacă, întrebîndu-l dacă trebuie să consemneze ceva în procesul-verbal.

„În momentul de față, nimic“, gîndi Michael.

Sir Timothy privi din nou tabloul lui Goya.

— Portret de familie?

— Nu, răspunse Michael, e un Goya.

— Ce spui? Goy este denumirea evreiască pentru creștin. O fi femininul de la „creștin“, nu?

— Nu, *sir*, este numele unui pictor spaniol.

— Habar n-aveam că în afară de Murillo și Velasquez mai există și altul... în ziua de azi nu mai sînt asemenea pictori. Pictorii aceștia moderni ar trebui supuși la torturi. Ascultă ce-ți spun — și din nou coborî glasul: ia-i de pildă pe episcopii...poftim!... întotdeauna le cășunează pe cîte ceva... ori sînt împotriva controlului nașterilor, ori sînt pentru misiuni de

toate felurile. Noi trebuie să stîrpirăm din rădăcină populația care dă bărbați inapți pentru serviciul militar. Trebuie să-i împiedicăm cu orice preț să aibă copii; apoi, trebuie să impunem unul sau doi proprietari de mahalale ...și astfel prindem răul de ambele capete. Dar ai să vezi că ăștia vor da îndărăt. Știi ceva despre furnici?

— Nu știu decît că sînt foarte harnice, zise Michael.

— Eu le-am studiat. Vino la mine, în Hampshire, și am să-ți arăt lamelele mele... sînt cele mai interesante insecte din lume. Apoi, coborînd din nou glasul, întrebă: Cine e acela care vorbește cu bătrînul marchiz? Ce? Fabricantul de gumilastic? Evreu, nu-i așa? Ce-o fi urmărind aici? Compoziția acestui comitet nu e bună, domnule Mont. Bătrînul Shropshire este un moșneag foarte simpatic, dar — *sir* Timothy duse mîna la frunte — e complet sărit cu electrificarea lui. Ați adus și un doctor. Doctorii nu vorbesc niciodată pe șleau. Ceea ce vă trebuie dumneavoastră este un comitet care să-i prindă de beregată pe șnapani. Ceai? Nu beau niciodată. Individul care a descoperit ceaiul trebuia spînzurat.

În acest moment, subcomitetul se întoarce în cameră; Michael se ridică, ușurat.

— *Hallo*, îl auzi spunînd pe *sir* Bentworth: Ați lucrat foarte iute.

Modestia cu care subcomitetul își prezentă lucrarea nu-l surprinse pe Michael, care știa că unchiul său avea în buzunarul hainei proiectul apelului. Îl înmînară președintelui, care-și puse pe nas niște ochelari cu ramă de os și începu să-l citească cu glas tare, de parcă ar fi fost vorba de înregistrarea unui echipaj de cîini de vînătoare sau de regulamentul unei curse. Michael fu silit să admită că acest fapt era în favoarea apelului — emfaza era incompatibilă cu *sir* Wilfred. După ce isprăvi de citit, zise:

— Acum îl putem discuta punct cu punct. Dar timpul trece. Eu, personal, cred că apelul corespunde scopului nostru. Ce părere aveți marchize?

Marchizul se aplecă înainte și-și luă barba în mînă.

— Proiectul este excelent; am o singură obiecție. Nu se pune suficient accentul pe electrificarea bucătăriilor. *Sir* Godfrey va sprijini, desigur, obiecția mea. Nu le puteți cere acestor oameni sărmani să-și țină casele curate, atita vreme cit nu le dați posibilitatea să scape de fum, de miasme și de muște.

— Putem adăuga câteva fraze despre această problemă, dacă mi le formulați, marchize.

Marchizul începu să scrie. Michael îl văzu pe *sir* Timothy râsucindu-și mustața.

— Eu *nu* sînt mulțumit, începu acesta pe un ton aspru. Eu doresc să cuprindă ceva care să-i sperie pe proprietarii de mahalale. Noi sîntem aici pentru a băga spaima în ei. Apelul e prea blind.

— Hm... m! zise Bentworth. Ce propui, Fanfield?
Sir Timothy citi o notiță:

— „În concluzie, sîntem de părere că toți proprietarii de mahalale ar trebui împușcați, acești gentlemen...”

— Așa ceva nu se poate scrie, zise președintele.

— De ce nu?

— Sînt o mulțime de oameni cumsecade care au proprietăți prin mahalale — văduve, syndicate, duci și Dumnezeu știe cîți alții. Nu putem să-i numim „gentlemen” și să cerem în același timp împușcarea lor. Nu se cade.

Episcopul se aplecă puțin și zise:

— N-ar fi mai bine dacă am formula astfel: „Semnatarii regretă profund că persoanele care posedă proprietăți în cartierele insalubre nu sînt destul de conștiente de îndatoririle pe care le au față de comunitate, în general”.

— Dumnezeu! izbucni *sir* Timothy.

— Cred că ne-am putea exprima puțin mai aspru, spuse *sir* Lawrence, adresîndu-se episcopului, dar ne-ar trebui un jurist care să ne spună cit de departe putem merge.

Michael se întoarse către președinte.

— Am un jurist în casă, *sir*. Socrul meu... l-am văzut intrînd mai adineauri. Cred că ne-ar putea îndruma.

— Bătrînul Forsyte! zise *sir* Lawrence. Omul cel mai ni-
merit! Ar trebui să-l avem în comitet. Se pricepe de minune
la legile în legătură cu defăimarea.

— Oh! zise marchizul. Domnul Forsyte! Neapărat... un
cap și jumătate.

— Atunci, să-l cooptăm, zise președintele, un jurist e in-
totdeauna de folos.

Michael ieși.

Negăsindu-l în fața lui Fragonard, se urcă în biroul său,
unde Soames îl salută cu cuvintele:

— Ce-i asta?

— Nu-i rău deloc! Ce părere aveți, *sir*? Este pictat de
Fleur... are sensibilitate.

— Da, mîrii Soames, prea multă, după mine.

— Ați văzut, desigur, pălăriile din vestibul. Comitetul
pentru asanarea cartierelor insalubre își întocmește acum ape-
lul ce urmează a fi lansat și v-ar fi extrem de îndatorat, *sir*,
dacă în calitate de jurist ați veni să vă aruncați ochii asupra
citorva aluzii la proprietarii de mahalale. Membrii comitetu-
lui vor să meargă pînă la limita îngăduită de lege. De fapt,
dacă nu v-ar supăra prea mult, ei ar vrea să vă coopteze în
comitet.

— Vor să mă coopteze? zise Soames. Cine sint *ei*?

Michael enumeră numele lor.

Soames ridică o nară.

— O grămadă de titluri. Nu cumva este vorba de o fantas-
magorie?

— Oh! nu, *sir*. Faptul că dorim să vă avem printre noi
constituie cea mai bună garanție că e vorba de un lucru se-
rios. De altfel, președintele nostru, Wilfred Bentworth, a
refuzat de trei ori titlul de noblețe ce i s-a oferit.

— Bine, zise Soames, încă nu știu. Am să vin să-i văd.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră. Cred că-i
veți găsi demni de stimă, spuse Michael, și porni înaintea lui
Soames pe scări.

— Aceasta este ceva cu totul străin de preocupări'le mele, zise Soames în pragul sufrageriei. La intrare, cei din cameră îl salutară fără cuvinte: unii înclinându-se, alții dînd din cap. Soames avu impresia că avuseseră loc neînțelegeri.

— Domnule... domnule Forsyte, zise unul, pe care Soames îl bănuia a fi Bentworth, v-am ruga să intrați în comitetul nostru în calitate de jurist, pentru a ne feri... pentru a-i înfrîna pe belicoșii noștrii, ca, de pildă, Fanfield; sper că înțelegeți ce vreau să spun; apoi, peste ochelarii cu ramă de os, se uită la *sir* Timothy. Vreți să fiți bun să vă aruncați ochii peste proiectul acesta? zise întinzîndu-i lui Soames o coală de hîrtie; acesta se așeză pe scaunul oferit de secretară și începu să citească.

„Deși credem că există circumstanțe care justifică proprietățile din mahalale, regretăm profund aparenta indiferență a celor mai mulți proprietari de case din aceste cartiere față de acest mare flagel național. Prin colaborarea susținută a proprietarilor de case din mahalale, s-ar putea realiza lucruri care în momentul de față par irealizabile. Noi nu vrem să-i expunem oprobiului public, ci dorim ca ei să-și dea seama că trebuie cel puțin să colaboreze cu noi pentru a înlătura această pată a civilizației noastre.“

Soames citi de două ori, ținîndu-și vîrfurile nasului între degetul mare și cel arătător; apoi zise: „Noi nu vrem să-i expunem oprobiului public“. Dacă nu vreți, nu vreți; atunci, pentru ce o mai spuneți? Expresia „oprobriu public!“ Hm!

— Așa este! spuse președintele. Ne sînteți de mare folos în acest comitet, domnule... Forsyte.

— Ba deloc, zise Soames rotîndu-și privirile, nu știu dacă voi intra.

— Uite ce este, domnule! Soames văzu aplecîndu-se spre el un individ care semăna cu un general dintr-o carte de poezii: Vreți să spuneți că nu putem folosi o expresie atît de blîndă ca „oprobriu“, cînd, de fapt, sîntem convinși c-ar trebui împușcați?

Soames zîmbi vag: nimic nu-i inspira atîta oroare ca militarismul.

— Dacă poftiți, îl puteți folosi, spuse, dar nu cu consimțămîntul meu sau al oricărui alt membru cu judecată din comitet.

La aceste vorbe, cel puțin patru membri începură să vorbească animat. Oare, se exprimase prea dur?

— Atunci, vom scoate aceste cuvinte, zise președintele. Și acum, clauza dumneavoastră despre bucătării, marchize. Este foarte importantă.

Marchizul începu să citească; Soames îl privea aproape cu bunăvoință. Se învoiseră foarte bine în afacerea aceea cu Morland. Nimeni nu ridică obiecțiuni la înserarea acestei clauze și deci ea fu adoptată.

— Atunci, ne-am înțeles. Cred că nu mai avem nimic de discutat. Eu aș dori să plec.

— Un minut, domnule președinte. Soames văzu că aceste cuvinte răsunară pe sub o mustață asemănătoare cu cea de morsaș. Eu îi cunosc pe acești oameni mai bine decît oricare dintre cei prezenți. Eu mi-am început viața în mahala și aș vrea să vă spun ceva. Să presupunem că strîngeți niște bani, să presupunem că reconstruiți cîteva străzi, credeți că-i schimbați pe oameni? Nu, domnilor; nu-i veți schimba.

— Pe copiii lor, domnule Montross, pe copiii lor, zise un bărbat pe care Soames îl recunoscuse a fi unul dintre preoții care-l cununaseră pe Michael cu fata lui.

— Eu nu sînt împotriva apelului, domnule Charwell, dar eu am ajuns ceea ce sînt prin propriile mele eforturi și sînt un realist; îmi dau seama ce ne așteaptă. Am să investesc ceva bani în această acțiune, domnilor; dar vreau să știți c-o fac cu ochii deschiși.

Soames văzu ochii căprui și melancolici ațintiți asupra lui; ar fi vrut să spună: „Te cred!” Dar privind spre *sir* Lawrence, observă că acestuia îi venea să spună același lucru și deci își strînse buzele.

— Strașnic! zise președintele. Va să zică, domnule Forsyte, intrați în comitet?

Soames privi în jurul mesei.

— Am să reflectez și vă voi da de veste.

Aproape în aceeași clipă, întregul comitet se repezi la pălării iar Soames rămase împreună cu marchizul în fața tabloului de Goya.

— E un Goya, domnule Forsyte, dacă nu mă înșel; mi se pare un tablou foarte bun. Dacă nu mă înșel, a fost odată proprietatea lui Burlingford.

— Da, zise Soames mirat. L-am cumpărat în 1910, cînd lordul Burlingford și-a vîndut tabourile.

— Mi-am închipuit. Bietul Burlingford! Îmi aduc aminte cît a fost de agitat în legătură cu Camera Lorzilor. Dar, după cum vedeți, nu s-a întîmplat nimic pînă-n ziua de azi. Ce manifestație tipic englezească!

— Oameni care nu acționează rapid, murmură Soames, ale cărui amintiri politice erau foarte vagi.

— Poate spre norocul nostru, zise marchizul, există întotdeauna timp pentru regrete.

— Pot să vă mai arăt aici unul sau două tablouri, dacă vă interesează, zise Soames.

— Vă rog, spuse marchizul; iar Soames îl conduse prin holul de unde dispăruseră pălăriile.

— Watteau¹, Fragonard, Pater², Chardin, zise Soames.

Marchizul, cu capul ușor aplecat într-o parte, se uită pe rînd la fiecare tablou.

— Splendid! zise. Ce epocă frumoasă și ușuratică a fost aceea! La urma urmei, francezii sînt singurul popor care reușește să facă din viciu ceva atrăgător; poate și japonezii, înainte de a fi fost corupți. Spuneți-mi, domnule Forsyte, cunoașteți vreun englez care a izbutit să facă acest lucru?

¹ Watteau, Jean Antoine (1684—1721), pictor francez, a redat cu grație și lirism scene galante.

² Pater, Jean-Baptiste-Joseph (1695—1736), pictor francez, elevul lui Watteau.

Soames, care nu studiase niciodată problema, era stingherit, deoarece nu ştia dacă ar fi dorit ca un englez să reuşească aşa ceva; şovăi, când marchizul adăugă:

— Şi totuşi, nu există popor mai casnic decît francezii.

— Soţia mea este de origine franceză, zise Soames, privindu-l peste nas.

— Într-adevăr! zise marchizul, ce plăcut!

Soames era din nou pe cale de a răspunde, când marchizul continuă:

— Să-i vezi cum pleacă duminica în excursie... toată familia cu pline şi brinză, salam şi vin! Într-adevăr, un popor remarcabil!

— Eu îl prefer pe al nostru, răspunse Soames fără sfială. Englezii sînt poate mai puţin decorativi, dar... se opri înainte de a enumera virtuţile compatrioţilor săi.

— Întemeietorul familiei mele, domnule Forsyte, a fost fără îndoială francez — nici măcar francez normand¹. După tradiţie, s-ar părea că el a avut misiunea de a păstra culoarea roşie a părului lui William Rufus² cînd începuse să albească. I-au dat moşii, deci trebuie să fi reuşit. De atunci încocoare avem în familie păr cu nuanţă roşiatică. Nepoata mea... Marchizul îl privi pe Soames cu ochi de pasăre... Dar ea şi fata dumneavoastră nu s-au prea înţeles, după cîte ţin minte.

— Nu, zise Soames morocănos; nu s-au înţeles defel.

— Am auzit că s-au împăcat.

— Nu cred, zise Soames, dar asta e o poveste veche.

Faţă de grijile care-l frământau acum, Soames ar fi preferat ca povestea aceea să fi fost actuală.

¹ Normanzii sau „oamenii din nord“, denumire dată în Europa apuseană triburilor germanice din nord; la începutul secolului al X-lea, o ramură a normanzilor a format la gurile Senei ducatul Normandia, devenind vasali ai regelui Franţei. În 1066, feudaţii normanzi, în frunte cu William Cuceritorul, au supus Anglia, consolidînd definitiv oriunduirea feudală în acea ţară.

² William al II-lea (sau William cel roşcovan), rege al Angliei (1087—1100).

— Ei bine, domnule Forsyte, sînt încîntat c-am văzut aceste tablouri. Ginerile dumneavoastră zice că e pe cale să-și electrifice bucătăria. Credeți-mă pe mine: nimic nu contribuie mai mult la buna funcționare a stomacului, decît o bucătă-reasă care nu se infierbîntă niciodată. Spuneți-i și doamnei Forsyte!

— Am să-i spun, zise Soames, dar francezii sînt conser-vatori.

— Din păcate, răspunse marchizul, întinzîndu-i mîna. La revedere, domnule Forsyte!

— La revedere! zise Soames și rămase în fața ferestrei, privind în urma bătrînului mărunt și sprinten, în costumul său de *tweed* gri-verzui; avea impresia că fusese ușor elec-trificat.

CAPITOLUL XII

O NOAPTE ÎNCÎNTĂTOARE

Fleur ședea sub digul de la Loring. Puține erau lucrurile pe care le suporta mai greu decît marea. Nu se potrivea cu firea ei. Deși se spune că nu este niciodată aceeași, marea, albastră, umedă, mereu agitată, i se părea că e o monotonie apăsătoare. De aceea, în timp ce o privea, spiritul ei îi în-torcea spatele. Trecuse o săptămîină fără să-l fi revăzut pe Jon. Cei de la Wansdon știau că era la Loring, totuși, numai Holly trecuse pe la ea; instinctiv, Fleur ghicise cauza: Anne simțise ceva. Iar acum, după cum aflase de la Holly, nu mai putea spera nici în cursa de la Goodwood. Pretutindeni se iveau piedici care o revoltau profund! De fapt, o chinuia nehotărîrea. Dacă ar fi știut precis ce urmă-rește, și-ar fi putut stăpîni sufletul, dar nu știa. Nici îngrijî-

rea lui Kit n-o mai absorbea. Se îndrăvenise din nou și era toată ziua ocupat cu lopata și găleata.

„Nu mai suport, gîndi Fleur; plec la Londra. Michael o să se bucure că m-am întors“.

Dejună devreme și porni; în tren, citi un volum de memorii care atingeau buna reputație a cîtorva persoane decedate; stilul absolut modern o distră mai mult decît sperase judecînd după titlul cărții; iar buna dispoziție îi revenea pe măsură ce mirosul de stridii dispărea din aer. În geantă avea scrisori primite de la tatăl ei și de la Michael; le scoase pentru a le reciti.

„*Inima mea iubită* — (așa începea a lui Michael)... da, după toate probabilitățile, ea *era* încă «inima lui iubită» —.

Sper că aceste rînduri te vor găsi pe tine și pe Kit în dispoziția în care sînt eu în momentul de față; îmi lipsești enorm, ca de obicei, și am de gînd să vin foarte curînd la tine, dacă nu cumva vii tu.

Nu știu dacă ai văzut în ziarele de luni apelul nostru. Lumea începe să cumpere obligații. Comitetul a dat o contribuție substanțială, pentru început. Morsa a subscris cinci mii de lire, marchizul a trimis cecul de șase sute pe care l-a dat tatăl tău pentru Morland, iar tatăl tău și Bart au dat fiecare cîte două sute cincizeci. Bentworth a subscris cinci sute; Bedvin și *sir* Timothy cîte o sută, iar episcopul ne-a dat douăzeci de lire și binecuvîntarea lui. Astfel am început cu șase mii opt sute douăzeci de lire, subscrise numai de comitet... destul de frumos. Sper să reușim. Apelul a fost retipărit și-l vom trimite tuturor aceloră care vor contribui cu ceva; printre alte mijloace de propagandă, am obținut de la Polytheum promisiunea de a reprezenta un film despre cartierele insalubre, dacă-l vom putea turna. Unchiul meu Hilary este foarte bucuros. Tatăl tău a fost foarte amuzant... s-a codit mult pînă să ia o hotărîre, dar în cele din urmă s-a dus să vadă cartierul St. Augustine. La întoarcere a spus că nu știe ce să zică... dar pe acolo totul se dărîmă și nu crede

că s-ar putea restaura o casă cu mai puțin de cinci sute de lire. În seara aceleiași zile, i l-am adus pe unchiul meu și farmecul lui l-a făcut că capituleze. Dar în dimineața următoare era foarte morocănos... spunea că în cazul cînd semnează apelul, numele lui va apare în ziare și socotea că aceasta i-ar putea dăuna. «Lumea o să creadă că mi-am pierdut mințile» — aceasta a fost expresia lui. Totuși, a intrat în comitet și cu vremea se va obișnui cu ideea. A tunat și i-am adunat... și de n-ar fi ploșnițele, nu cred c-ar rămîne împreună. Azi am avut o nouă ședință. Nasul bătrînului Blythe este cu desăvîrșire mutat din loc; zice că l-am trădat pe el și foggartismul. De trădat, nu l-am trădat, firește... dar ce vrei să faci! Omul trebuie să se ocupe de ceva real!

Toată dragostea mea ție și lui Kit,

Michael.“

„Acuarela ta am înrămat-o și am atîrnat-o deasupra biroului meu; merge foarte bine. Tatăl tău a fost foarte surprins. M.“

Deasupra biroului său... *Mărul de aur!* Ce ironie! Bietul Michael... de-ar ști!

Serisoarea tatălui ei era scurtă... de altfel, nu primise niciodată o scrisoare lungă din partea lui.

„*Copila mea dragă,*

Mama ta s-a întors la The Shelter, dar eu am mai rămas în Green Street din pricina comitetului lui Michael. Drept să-ți spun, nu știu dacă e ceva serios; se vorbesc verzi și uscate despre mahalale; totuși, pentru un preot, unchiul lui Michael, Hilary, e un tip simpatice și apoi mai sînt cîteva nume cumsecade în comitet. Vom vedea.

N-am știut că ai reînceput să pictezi. Acuarela ta are cîteva calități considerabile, cu toate că eu nu-i prea înțeleg subiectul. Fructul pare prea moale și zemos pentru un măr.

Totuși, cred că tu știi ce vrea să exprime. Mă bucur că lui Kit îi merge atât de bine și că ție îți priște aerul de mare. Cu toată dragostea, tatăl tău,

S.F.“

Știe ce vrea să exprime! Bine ar fi de-ar ști! Și bine ar fi de n-ar ști tatăl ei! Tocmai de acest lucru se îndoia în timp ce rupea scrisoarea și o arunca pe fereastra vagonului care trecea prin Surrey. Tatăl ei o pîndea ca un linx... ca un bărbat îndrăgostit, și în momentele acestea Fleur nu dorea să fie pîndită.

N-avea bagaje; coborî în gara Victoria și luă un taxi spre Chiswick. June trebuie să știe ceva despre Jon și Anne. Fie că mai erau încă la Wansdon, fie că erau în altă parte.

Cît de bine își reamintea căsuța lui June, deși fusese o singură dată acolo... în zilele cînd ea și cu Jon!...

June era în vestibul, șa a să plece.

— Oh! Tu ești, îi zise. N-ai venit în duminica aceea!

— Nu, am avut prea multe treburi în ajunul plecării.

— Jon și Anne locuiesc acum aici. Harold pictează un splendid portret al ei. O să fie o lucrare unică. O găsesc simpatcă pe micuța Anne (după cîte ținea minte Fleur, Anne era cu cîteva degete mai înaltă decît June) și frumușică. Mă duc în oraș să-i cumpăr lui Harold ceva ce dorește în mod deosebit; nu durează nici un sfert de ceas. Dacă vrei să aștepți în sufragerie pînă mă întorc, am să te duc sus la el să te vadă. În momentul de față este singurul pictor de nădejde.

— Ce bine că există măcar unul, zise Fleur.

— Iată un album cu reproducerile tablourilor lui, spuse June, deschizînd o carte mare de pe măsuta din sufragerie. Nu-i așa că e frumos? Toată opera lui este de calitate acéasta. Pînă parcurgi albumul, m-am și întors. Atinse ușor umărul lui Fleur și fugi.

Fleur nu se uită în album; privi pe fereastră și-și plimbă privirile prin cameră. Își amintea totul... chiar și

oglindea rotundă, tulbure, de sticlă foarte veche, în care se privise în timp ce-l aștepta pe Jon. Și mica scenă furtunoasă pe care o avuseseră cu șapte ani în urmă în această încăpere, prea mică pentru furtuni! Aici locuiește Jon! Inima lui Fleur bătea tare; se privi din nou în oglinda tulbure. De bună seamă, nu arăta mai rău decât atunci! Nu! Ba chiar mai bine! Chipul ei căpătase personalitate, rotunjimile tinereții căpătaseră caracter! Cum i-ar putea da de veste că era aici? Oare, nu l-ar putea vedea singur măcar un moment? Mica fanatică monomană — așa o numea Fleur pe June în gând — se va întoarce dintr-un moment într-altul. Minte ei ageră luă iute o hotărâre. Dacă Jon e acasă, îl poate găsi! După ce-și netezi părul pe temple, după ce-și așeză perlele pe gât și-și trecu ușor puful de pudră pe nas, Fleur ieși în vestibul și ciuli urechile. Nici un zgomot! Încet, începu să urce scările. Trebuie să fie în camera de culcare, sau în atelier... altă încăpere nu există la etaj. La primul palier, se afla o odaie de culcare în dreapta și o alta în stînga, iar în față — baia; toate aveau ușile deschise. Pustiu... și pustiu în inima ei! La etajul următor nu era decât atelierul. Iar acolo... poate fi nu numai Jon, ci și pictorul, și fata aceea, soția lui. Merita să riște? Cobori două trepte, apoi le urcă din nou. Da! Merita. Înaintă încet, fără nici un zgomot. Ușa atelierului era probabil deschisă, deoarece se auzea deslușit un foșnet caracteristic: mișcările iuți ale pictorului care se îndepărtează și se apropie de pînă. Fleur închise ochii timp de o clipă. Apoi urcă mai departe. Pe palier, lângă ușa deschisă, se opri nemișcată. Nu era necesar să mai înainteze, căci în cameră, chiar pe peretele din față ei, se afla o oglindă lungă și lată, în care ea putea vedea.. fără a fi văzută. Jon ședea la capătul unui divan jos, cu o pipă neaprinsă în mînă și privind în gol. Pe podium stătea fata, îmbrăcată în alb, ținînd în mînă un crin cu coadă lungă, a cărui floare îi ajungea cu un deget peste bărbie. Oh! era frumușică... frumușică și brună, cu ochii negri și obrazul încadrat de părul ei negru. Dar expresia lui Jon, adîncită în masca ce i se așternuse pe față, întocmai cum ochii îi erau

adinciți în orbite! Văzuse ea niște pui de lei care se uitau astfel: nu vedeau nimic în preajma lor, dar priveau — ce oare? — în depărtare; ochii fetei — cum le zicea Holly?... „adevărați ochi de nimfă“... — alunecară și se opriră asupra lui; în aceeași clipă, ochii lui părăsiră depărtările și-i răspunseră printr-un zimbet. Fleur se întoarse, coborî în goană scările și ieși din casă. S-o aștepte pe June... să asculte rapsodia lui Harold... să-i fie prezentată, să se expună la examinarea chipului ei în fața acelei fete? Nul După ce se urcă pe imperiala autobuzului, o văzu pe June cotit~~ă~~ grăbită după colț și se gîndi cu o satisfacție răutăcioasă la dezamăgirea ei... cînd omul a fost lovit, dorește să lovească pe cineva! Autobuzul, încins sub dogoarea soarelui ce apunea, o duse prin King's Road, prin Hammersmith, pînă în inima metropolei, care, cu milioanele și milioanele ei de vieți și interese, era impasibilă, indiferentă că soarta.

La Kensington Gardens, Fleur coborî. Dacă ar izbuti să umble pînă ar dura o picioarele, poate i s-ar domoli durerea din inimă. Merse iute printre flori și guvernante, doamne și domni bătrîni. Dar picioarele ei erau rezistente și sosi prea curînd la Hyde Park Corner, ceea ce nu fu cazul bătrînului domn care încerca să țină pasul cu ea, socotind că, la vîrsta lui, mersul grăbit al unei făpturi tinere este un bun stimulent. Fleur trecu prin Green Park în același ritm. Și în timp ce mergea, încerca un sentiment de dispreț față de ea însăși. Se disprețuia, pentru că — după părerea ei — inima era *vieux jeu*¹, pentru că — așa credea ea — învățase să-și stăpînească sau să-și preîntîmpine emoțiile.

Găsi casa pustie — Michael ieșise în oraș. Urcă la etaj, își comandă o cafea turcească, se viră într-o baie fierbinte și rămase în apă, fumînd țigarete. Se simți mai ușurată. De altfel, prietenii ei foloseau de multă vreme această rețetă. Nemaiputînd sta în apă, ieși din baie, își puse un halat și se duse în biroul lui Michael. Acolo dădu de acuarela ei *Mărul*

¹ Demodată (fr.).

de aur — foarte frumos înrămată. În momentul acela, Fleur avu impresia că fructul pomului îi era cu desăvîrșire oprit. Zimbetul din ochii lui Jon, răspuns la zimbetul acelei fete! Resturile lăsate de altă femeie! Un asemenea fruct nici nu merită să-l măninci. Mere acre... mere acre! Chiar și maimuța albă ar refuza cu dispreț un asemenea fruct. Timp de câteva minute, Fleur privi ochii maimuței din pictura chinezească... ochii aceia aproape omenеști și totuși lipsiți de umanitate, pentru că purtătoarea lor n-avea simțul continuității. Un pictor modern n-ar fi putut picta asemenea ochi. Artistul chinez, care a trăit cu multe veacuri în urmă, avea în sine continuitatea și tradiția, de aceea a putut vedea nestatornicia acelei făpturi, mai deslușit decît ar putea-o vedea oamenii de azi, și a eternizat-o în acest tablou.

Fleur — încîntătoare în halatul verde — își mușcă colțul buzei și se întoarce în camera ei pentru a-și isprăvi toaletă. Își puse cea mai frumoasă rochie. De vreme ce nu-și putea împlini pofta inimii — împlinire care i-ar fi dat liniște și tihnă — căuta să aibă măcar plăceri, agitație, distracție, pe care să le prindă cu amîndouă minile și să le guste din plin. Se așază în fața oglinzii pentru a se dichisi cît mai perfect. Își făcu unghiile, își așază părul, își parfumă sprîncenele, își făcu buzele, iar pe obraz nu-și dădu cu roșu, ci doar cu puțină pudră pe git, unde o arse soarele la mare.

Michael o găsi așezată în fața mesei de toaletă — o capodoperă modernă — prea desăvîrșită pentru a te atinge de ea.

— Fleur! îi zise, și se opri.

Orice cuvînt în plus ar fi fost de prisos.

— Cred că merit să mă scoți diseară în oraș. Îmbracă-te iute, Michael, și hai să luăm masa într-un local amuzant, apoi să mergem la un teatru și pe urmă la un club să dansăm. Diseară nu trebuie să mergi la cameră, nu-i așa?

Michael avea de gînd să meargă, dar glasul ei avea un accent care l-ar fi silit să renunțe chiar și la treburi mai serioase.

Inhalind parfumul ei, spuse:

— Delicios! Vin de-a dreptul din mahalalele mele. Într-o clipă sint gata, iubito! și dispăru.

Fleur se gîndi la el și la bunătatea lui, iar în timp ce se gîndea, îi apărură ochii, părul și zîmbetul lui Jon.

„Localul amuzant“ era un mic restaurant, plin cu actori. Fleur și Michael cunoșteau pe mulți dintre ei; de aceea, cînd se ridicară pe rînd să plece fiecare pe la teatrele lor, veniră la ei, spunîndu-le:

— Ce plăcere să vă vedem! și... bizar!... păreau să vorbească sincer! Dar așa sint actorii! Nu le este greu să aibă expresii adevărate! Apoi le spuneau: „Ați văzut spectacolul nostru? Oh! Trebuie să-l vedeți. E absolut înspăimîntător!“ sau „E o piesă extraordinară!“ Apoi, întorcînd capul în altă parte, dădeau cu ochii de altcineva și exclamau: „Ha! Ce plăcere să vă văd!“ Oamenii aceia nu puteau deveni plicticoși prin continuitate. Fleur bău un *coktail* și două pahare de șampanie. Părăsi restaurantul cu obraji ușor înmăjurăți. Revista *Dat Lubly Lady* începuse de o jumătate de oră, cînd Fleur și Michael intrară în sală; dar după toate probabilitățile, nu pierduseră nimic, întrucît ceea ce vedeau nu putea fi mai important decît ce nu văzuseră. Sala era plină pînă la refuz și lumea zicea că piesa se va juca „ani de zile“. Revista avea o melodie care cucerise Londra în cîteva zile, ca o furtună; dansa un dansator ale cărui picioare formau niște unghiuri extrem de ascuțite și întregul spectacol era cu desăvîrșire lipsit de continuitate. Michael și Fleur ieșiră din sală fredonînd melodia, luară un taxi și se duseră la clubul de dans din care făceau parte, mai mult pentru că așa era „șic“, decît pentru că le făcea plăcere să-l frecventeze. Era un club distins, număra printre membrii săi și un ministru, care socotise de datoria lui să fie membru aici. Cînd intrară, se dansa *charleston*: în diferite colțuri ale sălii, șapte perechi își roteau genunchii moi.

— Dumnezeule! zise Michael. Cred că asta-i culmea stupidității! Ce-or fi găsind oamenii într-astal!

— Stupiditate, dragul meu. Trăim o epocă stupidă.... nu știai?

— Bine, dar nu există limite?

— Limite... zise Fleur, asta înseamnă o barieră peste care nu poți trece, ori omul poate deveni din ce în ce mai stupid.

Cuvintele lui Fleur nu însemnau nimic deosebit, pentru că cinismul era la modă, dar tonul cu care le rostise îl cutremură pe Michael: avea un accent personal. Oare, Fleur găsea că viața ei este stupidă? Pentru ce oare simțea ea astfel?

— Aud că va fi lansată moda unui nou dans american, zise Fleur, *The White Beam*¹, care pare să fie și mai stupid.

— Nu se poate, mîrîi Michael, idioția intrinsecă a acestuia nu poate fi întrecută. Uită-te la aceia doi!

Cei doi dansatori își băteau genunchii îndoți de parcă sufletul din ei le alunecase în picioare, și îi priveau pe Fleur și Michael cu niște ochi atît de lipsiți de expresie, de parcă erau patru bile de sticlă. Trupurile lor, de la talie în jos, emanau o infocare stranie, iar de la talie în sus păreau lipsite de viață. Muzica se opri; cele șapte perechi se opriră de asemenea și începură să bată din palme, ținînd însă mîinile aproape de genunchi, ca și cînd s-ar fi temut să nu tulbure golul din capetele lor.

— Eu refuz să cred, zise Michael brusc.

— Ce anume?

— Că aceasta reprezintă epoca noastră... nici frumusețe, nici bucurie, nici artă; nici măcar un element demoniac... să privești în gol ca un bezmetic și să-ți băți genunchii!

— Așa ți se pare ție Michael, pentru că nu știi să faci ca ei.

— Vrei să spui că tu știi.

— Firește oă da, zise Fleur, omul trebuie să țină pas cu vremea.

¹ Rază albă.

— O fi, dar te rog, pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi arăta că poți!

În momentul acela, cele șapte perechi încetară aplauzele... orchestra începu să cînte o melodie la care nu se putea dansa cu genunchii îndoiți. Michael și Fleur începură să danseze. Dansară împreună două foxtroturi și un vals, apoi plecară.

În taxi, Fleur spuse:

— Fapt este că dansul te face să uiți de tine însuși. De aceea mi-a plăcut mie cantina. Găsește-mi ceva de lucru, Michael; peste o săptămînă pot să-l aduc acasă pe Kit.

— Ce-ar fi să devii secretară adjunctă a Fondului pentru asanarea cartierelor insalubre? Ai putea aduce un aport neprețuit, organizînd baluri, bazare și matineuri.

— N-am nimic împotriva. Cred că mahalalele merită să fie renovate.

— Da, aceasta este și părerea mea. Nu-l cunoști pe Hilary, trebuie să-l poftesc împreună cu mătușa May la un dejun, după aceea vei decide singură.

Michael își strecură mîna sub brațul gol al lui Fleur și adăugă:

— Fleur, tu nu te-ai saturat încă de mine, nu-i așa?

Nuanța din glasul lui, umil și cam speriat, o mișcă pe Fleur, care-i strînse mîna cu brațul.

— N-am să mă satur niciodată de tine, Michael.

— Vrei să spui că nu vei avea niciodată un sentiment atît de categoric față de mine.

Era tocmai ceea ce gîndise Fleur, de aceea se grăbi să-l dezmință.

— Nu, dragul meu; voiam să spun că știu să prețuiesc un lucru bun, chiar și un om bun, dacă e al meu.

Michael suspină și, luîndu-i mîna, o lipi de buzele lui,

— Ce n-aș da, strigă Fleur, să fiu mai puțin complicată! Ce fericit ești tu, că ai o inimă simplă. Acesta este cel mai mare dar. Însă... bagă de seamă, Michael: niciodată să nu îei lucrurile în serios. Aceasta ar fi o nenorocire.

— Nu; la urma urmei, singurul lucru adevărat este comedia.

— Să sperăm, zise Fleur.

Taxiul se opri. Ce noapte delicioasă!

Iar Michael, după ce-i plăti șoferului, o privi stînd în ușa luminată. Ce noapte delicioasă! Da... pentru el!

CAPITOLUL XIII

„TE VOI IUBI MEREU!”

Lunea următoare, aflînd de la Michael că a doua zi Fleur îl aduce acasă pe Kit, Soames spuse:

— Aș vrea să văd și eu regiunea aceea. Plec după-masă cu automobilul și mîine mă întorc cu ei. Nu-i spune nimic lui Fleur. O să aștept cînd voi sosi la Nettlefold. Am auzit că există pe-acolo un hotel.

— Chiar un hotel bun, îi spuse Michael. Dar va fi plin de lume din pricina curselor de la Goodwood.

— Am să dau un telefon. Trebuie să aibă o cameră pentru mine.

Telefonară și i se reținu o cameră, cu toate că mai erau și alți solicitanți. Plecă pe la ora cinci după-amiază — Riggs îi spusese că drumul durează cam două ore și jumătate. Cerul era acoperit, așa cum e de obicei în Anglia, dar cînd ajunseră pe la Dorking, se mai însenină, așa încît Soames se putu bucura de priveliște. De ani de zile nu prea văzuse pămîntul Angliei, dincolo de linia dreaptă ce se întindea între casa lui de pe malul Tamisei și cartierul Westminster din Londra, de aceea, în după-amiaza aceasta, fiind mai puțin frămîntat de griji decît de obicei, putu privi cu oarecare seninătate și-

nutul prin care trecea. Desigur, pământul Angliei e plin de variație, cu dealurile, văile și cu verdeța sa deosebită, cu totul diferită de aceea din India, Canada și Japonia. Se zice că nu mai mult decât cu o mie cinci sute de ani în urmă, pe aici se întindea o junglă, plină de bălării și mlaștini. Oare, cum va fi de azi în cinci sute de ani? Din nou jungla cu bălării și mlaștini, sau o vastă suburbie... cine poate ști? Citise el undeva că oamenii vor trăi sub pământ și vor ieși suprafață numai duminică — în mașinile lor zburătoare — pentru a lua aer. Soames, însă, socotea că această perspectivă este neverosimilă. După părerea lui, englezii vor continua să aibă case cu ferestre, pe care să le poată deschide pentru a-și aerisi locuința ca lumea, și apoi, sub pământ este prea sufocant pentru a se juca mingea, iar sus, în aer, tot nu se poate bate mingea. Indivizii care scriu articole și cărți profetice uită întotdeauna faptul că oamenii au pasiuni. El era gata să facă prinsoare că și în anul 3400 după era noastră, pasiunile englezilor vor fi: să joace golf, să ocărască vremea de-afară, să stea în curent și să răsfoiască prin cartea lor de rugăciuni.

Astfel își aduse aminte că bătrînul Gradman îmbătrînise tare și deci va trebui să caute pe cineva în locul lui. Și fiindcă, în momentul de față, administrarea averii familiei comportă probleme speciale, singurul lucru important e să găsească un om de o cinste desăvîrșită. Dar de unde să-l ia? Chiar de-ar exista un asemenea individ, cinstea lui n-ar putea fi verificată decât de-a lungul vremii. Trebuie să fie, de asemenea, un om tînăr, pentru că el, Soames, n-o mai putea duce mult. Și, în timp ce automobilul alerga cu o viteză de patruzeci de mile pe oră de-a lungul șoselei spre Billingshurst, își aduse aminte cum — cu șaizeci de ani în urmă — bătrînul Gradman venise să-l ia de la gara Paddington și-l condusesese acasă, în Park Lane, cu trăsura care avea pe jos paie umede și mergea cu șase mile pe oră; pe atunci, bătrînul Gradman era un băiat de douăzeci de ani, încerca să-și lase favoriți și făcea zilnic exerciții de scriere rondă. Pe un indi-

cător de pe marginea șoselei citi „Cinci stejari“, dar stejarii nu-i vedea nicăieri! Cu ce viteză merge Riggs! Azi, mline o să răstoarne automobilul și atunci o să-ți pară rău. Dar nu era de demnitatea lui să-i facă observații că merge cu viteză prea mare, cind nu era o cucoană în mașină; de aceea, Soames rămase nemișcat, cu o expresie de vag dispreț, ca o precauțiune împotriva senzațiilor sale. Trecură prin Pulborough coborînd drumul ce șerpuia peste un deal, apoi, trecînd peste un podeț și peste un pîrîu, ajunseră într-un alt ținut, cu totul nou pentru Soames; de jur împrejur se aflau pășuni întinse, care probabil că iarna se transformau în mlaștini; pe aceste pășuni pășteau vite mari, de un roșu închis, și altele bălțate, alb cu negru, sau cafenii roșiatice; mai departe însă, spre miazăzi, se vedeau dealuri înalte, îmbrăcate într-un verde glacial, o culoare cu totul aparte, care te făcea să crezi că pe dinăuntru erau albe. Ici și colo apărea calcarul, iar sus, pe dealuri, pășteau de bună seamă oi... tatăl său, James, jura că cea mai bună carne de berbec o dădeau berbecii crescuți pe dealurile de pe coasta de miazăzi a Angliei. Lumina era foarte frumoasă, totul părea argintiu, iar privilegiul încintătoare îl făcea să se simtă mai ușor la trup și mai senin în suflet! Va să zică, așa arată ținutul unde și-au cumpărat pămînt nepotul său și tinărul Jon Forsyte. Dal Puteau să se așeze și într-un loc mai rău... regiunea aceasta este cu totul deosebită; Soames nu-și aducea aminte să fi văzut ceva asemănător. Și deși avea oarecare rezerve față de ei, cinstea inerentă firii lui îl sili să-i aplaude pentru alegerea făcută. Dar Riggs suia dealul forțînd motorul din cale afară! Ce deal afurisit! De o parte și de alta se vedeau cariere de calcar și de piatră, movile acoperite cu iarbă și povirnișuri împădurite. Trecură prin fața casei unui paznic de paré și intrară într-o pădure mare de fag. Frumoasă pădure... Liniștea era profundă; nu se vedea nici un fel de vietate, în afară de copaci cu crengile întinse, de un verde rece și intens! Ajunseră în dreptul unui edificiu monstruos -- compus dintr-o biserică mare și o sumedenie de turnuri și ziduri

înalte... probabil castelul Arundel¹; o clădire uriașă, care, cu cît o priveai mai de departe, cu atît capăta o înfățișare mai plăcută. Apoi, trecură peste un rîu și urcară din nou un deal; automobilul intră gîlînd în Nettlefold și opri la hotel. În fața lor se întindea marea!

Soames coborî.

— La ce oră se servește masa de seară?

— A și început, domnule.

— În costum de seară?

— Da, domnule. Astă-seară avem bal costumat, domnule; cu prilejul curselor de la Goodwood.

— Ce idee! Rezervă-mi o masă; cobor numaidecît.

Soames citise pe vremuri, într-un roman din epoca victoriană, că un gentleman adevărat se schimbă în costum de seară în zece minute, chiar dacă-și leagă singur cravata. Nu uitase niciodată această remarcă. După douăsprezece minute coborî. Majoritatea oamenilor aproape isprăviseră cina; nimeni nu era costumat. Soames mîncă în tihnă, privind parcul în spatele căruia se întindea marea. Spre deosebire de Fleur, lui nu-i plăcea marea — de altfel, locuise o dată șapte ani la Brighton, făcînd zilnic naveta la Londra. Aceasta fusese epoca în care încercase să treacă peste rușinea de a fi fost părăsit de prima lui soție. Ce curios! Întotdeauna victimei îi este rușine! Oamenii admiră imoralitatea, chiar dacă spun contrariul. Soțul părăsit, soția părăsită sînt desconsiderați. Oare, acest fapt se datorește unor porniri sălbatice, care continuă să existe în firea omenească, sau pur și simplu reacțiunii împotriva moralității salariate a judecătorilor, preoților și altora? Omul poate respecta moralitatea, dar moralitatea salariată... nu! După necazul cu divorțul lui, Soames citise acest adevăr în ochii oamenilor și-l simțise în procesul cu Marjorie Ferrar. De fapt, oamenii beneficiază de protecția legii, dar în taină o detestă tocmai pentru că-i

¹ Castel al ducilor de Norfolk, în Sussex, Anglia.

ocrotește. Același lucru se petrece cu impozitele; omul știe că sînt absolut necesare, dar, dacă ar putea, nu le-ar plăti.

După ce-și isprăvi cina, Soames își fumă țigara într-un hol destul de pustiu, răsfoind reviste săptămînale pline cu fotografiile unor doamne cu copii sau cîini, cucoane îmbrăcate, în atitudini necuviincioase, cucoane dezbrăcate în atitudini și mai necuviincioase; domni cu titluri de noblețe, bărbați în avion, oameni de stat cu o figură gravă, cai de curse, case mari în fața cărora stăteau înșiruiți oameni al căror nume era tipărit în dreptul fiecăruia și alte mărturii caracteristice epocii. Probabil ceilalți oaspeți ai hotelului se „poceau“ (cum ar fi spus tînărul Michael) pentru bal... ce nebunie... oameni în toată firea să se costumeze! Dar oamenii nu sînt tocmai zdraveni la minte... nu-ncape nici o îndoială! Miine, Fleur va fi surprinsă cînd îl va vedea sosind la ea de dimineață. Ar fi bine dacă ar veni cît mai curînd pe malul Tamisei, la Mappledurham, unde acum e cel mai frumos anotimp al anului; dacă ar putea-o lua într-o excursie cu automobilul, undeva în apusul Angliei, pentru a o face să uite coasta de răsărit și pe tînărul acela! Își pusese adeseori în gînd să viziteze locul de baștină al neamului Forsyte; dar se temea că lui Fleur nu-i va face plăcere să vadă ceva atît de rustic: un simplu pămînt arabil. Soames lăsă să-i cadă din mînă revista și rămase privind prin ferestrele mari florile care se pregăteau pentru somn. Nu mai avea mulți ani de trăit, de acum încolo. Lumea zice că oamenii de azi trăiesc mai mult decît cei din trecut, dar Soames nu știa cum ar putea trăi mai mult decît bătrînii Forsyte, cînd zece dintre ei ajunseseră la vîrsta medie de optzeci și șapte de ani... o vîrstă enormă! Și totuși, lui Soames nu i se părea firesc să moară peste vreo șaisprezece ani, cînd florile din parcul de afară creșteau atît de frumoase și cînd nepotul său se dezvoltă atît de bine. Pe măsură ce îmbătrînește, omul suferă la gîndul că s-ar fi putut bucura mai mult de lucrurile ce-l înconjoară. De pildă, de vaci, de ciori și de miresmele plăcute. E curios cum, pe măsură ce trec anii,

omul iubește mai mult viața la țară! Dar nu-i venea să creadă că lui Fleur îi va plăcea vreodată... ea dorea să aibă în jurul ei oameni; totuși, poate va renunța la ei când va descoperi, o dată pentru totdeauna, că oamenii nu reprezintă mare lucru. Peste grădină și peste visarea lui, lumina zilei pălea. O mulțime de lume ieșise pe malul mării și orchestra începuse să cînte. Undeva, în spatele lui, prin hotel, cînta o altă orchestră. Probabil că se dansează! Înainte de a urca în camera lui, va trece pe acolo să-i privească. Pe vapor, când făcuse cu Fleur călătoria în jurul lumii, se furișea adeseori pe punte și-i privea pe dansatori — caraghioasă distracție în ziua de azi... parcă le zicea *shimmy*, sau *bunnyhug*... ce dansuri îngrozitoare! Își aduse aminte de școala de dans unde, pe vremea când era copil, învățase polca, mazurca, ținuta la dans și gimnastica ritmică. Un zîmbet vag se așternu pe fața lui... mica și bătrîna *miss Shears*, profesoara lui și a lui Winifred, ar fi murit dacă ar fi ajuns să vadă aceste dansuri moderne! Lumea disprețuia dansurile vechi și, la drept vorbind, și el le disprețuisese la timpul său, totuși, în comparație cu pașii aceștia lăbărțați și bițiala genunchilor, dansurile acelea de odinioară erau dansuri. Bunăoară, dansul național scoțian, unde te învîrtești și chiui, sau dansul în care galopezi pe melodia *D'ye ken John Peel*¹? Acestea aveau haz și, după ce le dansai, trebuia să-ți schimbi gulerul la cămașă. În ziua de azi, nu trebuie să-ți schimbi gulerul... dansatorii nu fac altceva decît să se bălăbănească încoace și încolo. Bizară idee despre viață, într-o epocă în care lumea se laudă că știe să se bucure de viață! Soames își aduse aminte cum o dată, înainte de prima lui căsătorie, se dusese — din întâmplare — într-unul din vechile cluburi de dans, la „Atenieni“, unde-i văzu pe George Forsyte și pe prietenii săi dansînd vals și învîrtînd fetele de abia mai atingeau pămîntul cu picioarele. În vremea aceea, fetele de prin cluburi erau toate femei de moravuri ușoare. După cite

¹ Recunoști pe John Peel?

auzise, în ziua de azi era cu totul altfel, dar, de fapt, oamenii de azi pozează... fac pe oamenii de petrecere și alte asemenea, dar nu petrec, pentru că se gîndesc prea mult la modul cum să petreacă.

Muzica — era muzică de jaz — tăcu, apoi reîncepu. Soames se ridică cu gîndul de a arunca o privire în sala de dans și de a se duce apoi la culcare.

Sala de bal era mai departe și pentru a ajunge acolo trecu pe un coridor. La capătul acestuia dădu de un virtej de zgomot și culori. Oamenii se „pociseră“ de-a binelea, petrecerea era în toi, se vedeau mulți Mefisto, doamne spaniole, țărani italieni, *pierrot*. Ochii lui năucii deslușeau cu greu ceva în masa de oameni ce se învîrtea încoace și încolo, plini de el înșiși; urechile sale năucite pricepură că melodia cîntată încerca să fie un vals. Ținea minte că valsul se cîntă pe măsura de trei pătrimi; își aduse aminte de valsul din zilele de odinioară... și-l amintea prea bine... dansul acela de la Roger, cînd Irene, soția lui, valsa în brațele tînărului Bosinney; nici pînă-n ziua de azi nu uitase expresia de pe fața ei, parcă și-acum o vedea aieva, cum pieptul i se ridica și cobora; simțea parfumul gardeniilor pe care le purta și parcă vedea aieva fața acelui individ, cînd Irene ridica spre el ochii ei negri... Amîndoi uitaseră de lume, nu trăiau decît pentru ei și pentru desfătarea lor nelegiuită; își aduse aminte de balconul în care se refugiase pentru a nu-i mai vedea, de sergentul de stradă de jos, din fața lui, și de fișia de covor roșu ce ducea din casă pînă la marginea trotuarului.

„*Te voi iubi mereu*“! zise cineva în spatele lui, frumoasă melodiel!

Da, într-adevăr, nu era urită... avea o oarecare dulceață. Apoi, pe lîngă ceafa unei doamne cam grase, care ar fi vrut să fie zîna, Soames își plimbă privirea peste dansatori. Ce? Ia te uită! Fleur! Fleur în costumul ei copiat după Goya, culoarea strugurilor negri, — din tabloul *La Vendi-*

mia... Culesul... Fusta largă zbura în timpul dansului, iar obrazul ei era lipit de obrazul unui șeic, care-și lipea obrazul de al ei. Fleur! Șeicul era un maur într-un costum alb, vaporos! Geamătul lui Soames se transformă în tuse. *Ei doi!* I se păreau atât de aproape... atât de pierduți... Ca Irene cu Bosinney, așa era acum Fleur cu tînărul Jon! Trecură fără a-l vedea, în spatele colosului în chip de zîină. Ochii lui Soames îi urmăreau prin mulțimea ce se mișca înghesuită. Din nou trecură prin fața lui... ochii lui Fleur erau aproape închiși, abia îi pûtu recunoaște; ochii tînărului Jon, adînciți în orbite, priveau fix peste umărul ei învăluit într-un șal. Unde era soția acestui băiat? Tocmai în momentul acela Soames dădu cu ochii de ea... dansa, dar privea spre cei doi... o nimfă îmbrăcată în văluri verzi, cu priviri speriate și geloase. Nu era de mirare, cînd în fața ei plutea rochia lui Fleur, al cărei piept se ridica și cobora și ai cărei ochi erau plîni de dor! „*Te voi iubi mereu!*“ Oare, orchestra n-are de gînd să oprească melodia asta blestemată, n-are de gînd să-î oprească pe cei doi, care cu fiecare tact păreau a se lipi mai strîns, și mai mult, unul de altul! Apoi, de teamă ca nu cumva să-l vadă, Soames se întoarse pe călcîie și urcă încet în camera lui. Văzuse balul! Văzuse destul!

Muzica de pe faleză încetă, oamenii se risipiră, luminile se stinseră; judecînd după zgomotul ce venea dinspre mare, părea să înceapă fluxul. Soames puse mîna pe piept, în locul unde-l durea, sub pieptarul cămășii scrobite, și rămase nemîșcat. „*Te voi iubi mereu!*“ În mîntea lui se ridicau valuri-valuri de consecințe, incalculabile ca murmurul mării cuprinse de flux. Fata exilată, nepotul pierdut pentru el; amintirile despuiate de iluzii; nădejdlile nimicite! „*Te voi iubi mereu!*“ Nu! Nu se poate! Nu, atîta vreme cît el va putea împiedica acest lucru! Și, timp de o clipă, întreaga lui sobră stăpînire de sine, care nu-l părăsise decît de vreo două sau trei ori în viață — și de fiecare dată cu consecințe dezastruoase — îl părăsi din nou, așa încît orice făptură vie care s-ar fi aflat în camera de hotel întunecată și rece ar fi putut avea

impresia că și-a pierdut mințile. Criza trecu. N-avea rost să se infurie! Ba ar fi fost chiar mult mai rău. S-ar îmbolnăvi tocmai acum, când trebuie să fie în toate puterile. Pentru ce? Pentru a sta pe loc, pentru a nu face nimic; pentru a aștepta Venus! Nu trebuie să se apropie de zeiță... de zeița aprinsă, geloasă, cu ochii negri, pierduți! Se atinsese o dată de ea, în trecut, și ea îi răspunsese printr-o lovitură. Nu trebuie să se atingă de ea! Trebuie să-și stăpânească inima îndurerată și îngrijorată! Nu-i rămîne nimic de făcut decît să aștepte desfășurarea lucrurilor.

Partea a treia

CAPITOLUL I

SOAMES DĂ SFATURI

După noaptea petrecută la Londra, Fleur se întorsese la Nettlefold; în murmurul trist al mării, durerea îi rodea inima: pentru că nici Jon, nici soția lui nu veniseră s-o vadă. Era limpede că i se pusese eticheta: „Otravă“. De două ori se plimbase spre Green Hill Farm, în speranța unei noi „coincidențe plăcute“. Acolo văzu o casă veche, plăcută, cu acareturi bătrâne zidite în costa unui deal și cu o perspectivă largă spre mare. Casa era liniștită, încăpătoare; atmosfera ei caldă îi trezi sentimente ostile. Această casă nu va fi niciodată căminul ei și deci reprezenta un dușman, o parte din forțele ce lucrau împotriva ei. Ea nu putea beneficia decât de lucrurile nestatornice din viața lui Jon. Exploatarea liniștită a acestor acri îl va lega de fata aceea, de soția lui, răpindu-i-l din nou, de data aceasta în mod definitiv... copilul care s-a fript cu supă de două ori! Dar, cu toate că o durea în suflet, Fleur nu știa precis ce anume dorea. Deoarece nu trebuia să ia o hotărâre imediată, i se păreau posibile lucruri care, în adâncul inimii, știa că nu sînt cu putință. Nici chiar ideea de a arunca peste bord orice prudență nu i se părea o nebunie de neconceput. Să descopere din nou Spania, împreună cu Jon! La acest gînd, pumnii i se încheștaseră și gura i se destinse într-un zîmbet... să trăiască împreună o odisee, atîta vreme cît în lumea modernă, tolerantă și instabilă, totul se uită, poate chiar se iartă! În imaginația ei, Fleur vedea

cele mai variate forme de relații cu Jon, de la o prietenie decentă și platonice până la o prietenie în care să nu mai țină seama de opinia publică; de la o legătură secretă și neîngăduită până la întâlniri pe față, admise de lume, la intervale nu prea lungi. După fluxul și refluxul temperamentului ei, totul i se părea cu putință, deși nu prea probabil, dacă nu voia să-l piardă cu desăvârșire.

În timp ce mintea îi era frământată de fel de fel de gânduri, o scrisoare din partea matusii sale, Winifred, îi oferi, în sfârșit, un punct de ancorare:

„Val îmi scrie că nu se vor mai duce la Goodwood, deoarece frumosul lor minz de doi ani nu este în formă. Destul de prost! Aceasta este cea mai plăcută cursă a anului. Am impresia că sint foarte ocupați cu perfectarea formelor de cumpărare a fermei pe care vrea s-o ia Jon Forsyte. Pentru Val și Hally va fi plăcut să-i aibă atât de aproape, dar mă tem că tinăra americană se va plictisi. Holly îmi scrie că se vor duce la un fel de bal mascat, la hotelul din Nettlefold. Anne urmează să se costumeze în nimfă — cu picioarele ei drepte și frumoase o să arate bine. Holly va apare ca *madame Vigée Lebrun*¹; Val zice că sau se costumează în *tipster*² sau nu se duce deloc. Sper că n-are de gând să-și vopsească nasul roșu. Tinărul Jon Forsyte are un costum arab pe care și l-a adus din Egipt.“

„Iar eu, își zise Fleur, am costumul pe care l-am purtat în noaptea cînd am intrat în camera lui, la Wansdon.“ Acum își dădea seama ce bine ar fi fost dacă ar fi ieșit din camera aceea ca soție a lui... astfel, nimic nu i-ar fi putut despărți. Dar pe vremea aceea erau prea inocenți!

¹ *Marie-Anne-Elisabeth Vigée Lebrun* (1755—1842), cunoscută portretistă și peisagistă franceză; figura ei a fost redată în pictura vremii, precum și în două autoportrete.

² Persoană care furnizează informații contra bani, la curse sau în alte împrejurări care comportă pariuri.

Fleur se hotări imediat să meargă și ea la balul costumat. Sosi înaintea celorlalți și urmări cu o satisfacție răutăcioasă fețele lui Jon și Anne când, la intrarea în sala de bal, dădură cu ochii de ea. Purta rochia de culoarea strugurilor negri! Observă că Jon își aducea aminte de ea și începu imediat să laude costumul lui Anne. Era ca o adevărată nimfă! În ceea ce-l privea pe Jon... nu-i trebuia decât încă o soție sau două, pentru a fi un musulman desăvârșit! Fleur fu discreția personificată — pină la valsul acela; chiar și atunci încercă să fie discretă față de toată lumea, în afară de Jon. Dorea (sau spera) ca el să fie singurul care să simtă cât îi este de aproape, cât de lipită e de el, spera că va fi singurul care să-i citească dorul din ochi; iar în cele câteva minute, îl făcu să-și dea definitiv seama că ființa ei ardea de iubire.

„Mereu!“ spuse Fleur când valsul se sfârși.

După acel dans, Fleur dispăru, pentru că n-avea putere să-l vadă dansînd cu nimfa lui. Fugi acasă, se urcă tremurînd în camera ei și căzu pe pat, plîngînd în hohote înăbușite. Iar în vîltarea gândurilor îi apărea imaginea chinuitoare a nimfei... chipul negricios, ochii, picioarele... În cele din urmă, se potoli. Măcar citeva minute, Jon fusese al ei, își lipise inima de inima lui, avusese ceva!

Dimineata se deșteptă tîrziu, palidă și din nou stăpînă pe-ea însăși. La ora zece, cînd, uluită, dădu cu ochii de automobilul lui Soames, masca de pe chipul ei se desăvârși. Îl salută cu o recunoștință exagerată, pe care n-o simțea defel.

— Tată dragă! Ce plăcere! De unde ai apărut?

— De la Nettlefold. Am dormit astă noapte acolo.

— La hotel?

— Da.

— Ce curios! Am fost și eu aseară la bal!

— Oh! zise Soames, la balul acela costumat... am auzit că are loc; a fost plăcut?

— Nu prea; am plecat devreme. Dacă știam că erai și tu acolo! Pentru ce nu mi-ai dat de veste că vii să ne duci acasă?

— M-am gândit că pentru băiat este mai bine să călătorească cu automobilul decât cu trenul.

Dar Fleur nu ştia ce văzuse tatăl ei, sau dacă văzuse ceva. Din fericire, în drum spre casă, Kit avea multe de povestit, iar Soames cam moţăia după o noapte de nesomn, de îngrijorare şi îndoieli. Casa din South Square, distinsă şi plină de rafinament, căldura cu care-i primi Michael şi răspunsul destul de inimos al lui Fleur îl liniştiră într-o oarecare măsură. În nici un caz, casa lor nu părea un cămin nefericit; şi acest factor era de mare importanţă într-o situaţie al cărei viitor nu-l putea întrezări.

După dejun, urcă în biroul lui Michael pentru a discuta asanarea cartierelor insalubre. În timp ce vorbeau, Soames dădu cu ochii de acuarela lui Fleur şi descoperi din nou adevărul că indivizii sînt mult mai interesaţi decât colectivitatea numită stat. Mintea lui nu era preocupată de bunăstarea naţiunii ci de aceea a pictoriţei care pictase fructul oprit din faţa lui. Cum ar putea-o împiedica să mănînce din el?

— Da, *sir*, este într-adevăr o lucrare bună, nu-i aşa? Tare mi-ar plăcea dacă Fleur s-ar apuca serios de acuarele. Soames tresări.

— Aş fi mai mulţumit dacă s-ar ocupa serios de orice muncă, pentru a fi preocupată de ceva.

Michael se uită la el. „Parcă ar fi un cline — gîndi Soames — care încearcă să înţeleagă.“ Brusc, văzu cum tinărul îşi umezi buzele.

— Am impresia că vrei să-mi spunei ceva, *sir*. Îmi aduc aminte de ceea ce mi-ai spus acum cîteva săptămîni. Este ceva în legătură cu chestiunea aceea?

— Da, răspunse Soames, urmărindu-i privirea. Nu pune prea mult la inimă ceea ce-ţi spun, dar am motive să cred că Fleur mai tinjeşte încă după sentimentul ei de odinioară. Nu ştiu ce ai aflat despre povestea aceea de dragoste copilărească.

— Cred că ştiu cam totul, spuse Michael, umezindu-şi din nou buzele.

— Oh! Ți-a spus ea?

— Nu. Fleur nu mi-a spus nici un cuvânt. Am aflat de la domnișoara June Forsyte.

— Femeia aceea! Numai de trăncăneli e bună. Dar Fleur ține la tine, zise Soames.

— Sint un bun al ei.

Răspunsul i se păru straniu; într-un fel, chiar patetic.

— Ea n-a observat nimic, zise Soames. Poate vrei să știi cum mi-am format această părere.

— Nu vreau să știu, *sir*.

Soames îi aruncă o privire fugară, apoi întoarse ochii. Tinărul Michael trecea, fără îndoială, printr-un moment greu! Oare, e bine să grăbești o criză, cînd ai sentimentul vag dar profund că ea trebuie să se producă și să treacă? El, Soames, știa să aștepte, dar acest tinăr modern, atît de flușturistic și distrat, știe oare să aștepte? Totuși, Michael era un gentleman. Aceasta era convingerea neștrămutată a lui Soames — și totodată mîngierea sa în timp ce privea *Maimuța albă* din perete, care nu putea rîvni la această calificare.

— Singurul lucru ce rămîne de făcut, mîrrii Soames, este așteptarea...

— Dar fără a vedea cum se desfășoară lucrurile, *sir*. Nu vreau să văd nimic. Pot să aștept, fără a vedea, sau pot discuta pe față totul.

— Nu! zise Soames apăsător, să nu discuți! Poate că mă înșel. Dar mi se pare că totul este împotriva acestei povești; Fleur își cunoaște bine interesele.

— Vă rog, nu spuneți una ca asta! zise Michael și se ridică.

— Ei, ei, murmură Soames, te-am tulburat. Acum, totul depinde de tine; să nu-ți pierzi capul.

Michael rîse scurt și nenorocit.

— Nu puteți face din nou înconjurul lumii. Poate că de data aceasta ar fi mai bine să plec eu singur.

Soames se uită la el.

— Așa ceva nu se face, îi spuse. Fleur ține mult la tine. Chiar dacă acum se petrece ceva cu ea, nu este vorba decât despre un sentiment trecător. Fii bărbat și păstrează-ți calmul.

Între timp, tânărul Michael se întorsese cu spatele, iar Soames îi putea vorbi mai ușor.

— Știi prea bine că Fleur a fost întotdeauna un copil răsfățat: copiii le intră cîte ceva în cap... dar fără consecințe grave. N-ai putea-o interesa în acțiunea de asanare a mahalalelor?

Michael se întoarse spre Soames.

— Cît de departe au ajuns?

— Ce întrebare! zise Soames. După cîte știu eu, n-au ajuns departe. Însă, întîmplător, am văzut-o aseară dansînd cu el, la hotelul de la Nettlefold, și am remarcat... expresia de pe fața ei.

Nu putea spune „din ochii ei“, cuvintele acestea i se păreau prea exagerate.

— În orice caz, el are o soție, adăugă Soames în grabă, este o faptură atrăgătoare și, după cîte aud, și-a cumpărat o fermă pe acolo. Va fi ocupat cu agricultura. Ce părere ai? N-ar fi bine să plec în august și septembrie cu Fleur în Scoția? După greva aceasta, poate se mai găsesc case de închiriat.

— Nu e bine, *sir*. Aceasta ar însemna doar amînarea zilei fatale. Lucrurile trebuie să aibă un deznodămînt, într-un fel sau altul.

Cîtăva vreme Soames nu-i răspunse.

— Niciodată nu e bine să provoci conflictul, îi zise în cele din urmă. Voi, tinerii, sînteți întotdeauna grăbiți. E ușor să declanșezi ceva, dar e greu să-l oprești. De fapt, continuă Soames cu sfială, nu s-a întîmplat nimic nou... o nefericită poveste din trecut, reînviată pentru moment; o să se

potolească de la sine, așa cum s-a potolit odinioară, dacă lăsăm lucrurile în voia soartei. Cît mai multă mișcare și o activitate care s-o absoarbă.

Pe fața lui Michael se așternu o expresie bizară, părea că-l întreabă: „Ați folosit cu succes aceste remedii în viața dumneavoastră, *sir*?” „N-ar fi de mirare dacă femeia aceea... June, i-ar fi povestit și trecutul meu!” gîndi Soames.

— În orice caz, te rog să-mi făgăduiești că păstrezi pentru tine ceea ce ți-am spus și că n-ai să faci nici un gest pripit.

Michael clătină din cap.

— Nu vă pot făgădui nimic, dar am să țin seama de sfatul dumneavoastră, *sir*.

Soames se văzu silit să se mulțumească cu atît.

Dînd ascultare instictului său, născut din dragoste, instinct care îl călăuzea în raporturile sale cu Fleur, își luă rămas bun de la ea, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, și a doua zi se întoarse la Mappledurham. Îi povesti lui Annette cu de-amănuntul tot ceea ce nu era important, pentru că era cu desăvîrșire imposibil să-i povestească ceea ce era important.

La Mappledurham era foarte plăcut în aceste zile de sfîrșit de iulie. Curînd după ce sosi acasă, Soames plecă cu barca la pescuit. Privindu-și undița și apa lină cu reflexe verzi, se simți mai ușurat. Trestii, nufarii, fluturii, vaeile de la ferma lui, uguitul neîncetat al porumbeilor sălbatici, murmurul îndepărtat al cositoarei din grădina lui, plescăiala unui șobolan de apă, umbrele prelungi ale plopilor și sălciiilor, miresul de iarbă și miresmele florilor de soc de pe malul apei, norii albi alunecînd ușor... totul era calm și cufundat în liniște. Ceva din pacea naturii îi intra în suflet... O zdruncinătură îl readuse la realitate: pluta de pe undiță îi dispăruse.

„Desigur că nu-i bun de mîncat”, gîndi Soames și-și trase undița în barcă.

PREOCUPĂRI

„Oare, comedia este singurul lucru adevărat?“ se întreba Michael. Când îi spusese lui Soames că nu poate să aștepte și să privească desfășurarea lucrurilor, își exprimase în mod sincer o aversiune naturală. Îi era cu neputință să stea la pindă, să spioneze, să facă speculații! Cel mai mult i-ar fi convenit să-i ceară lui Fleur o explicație cinstită cu privire la simțămintele ei; dar nu putea trece peste îngrijorarea și dragostea socrului său, plin de înțelepciune; în același timp, avea, totuși, suficientă afecțiune pentru a șovăi în fața unui gest care ar fi putut primejdui în aceeași măsură fericirea „bătrînului Forsyte“ ca și pe a lui. „Bătrînul“ se purtase atît de frumos atunci cînd, rupîndu-se din rădăcini, făcuse cu Fleur ocolul lumii, așa încît acum merita să țină seama de dorințele lui. Așadar, nu-i mai rămînea decît să aștepte, fără a încerca să vadă desfășurarea... cea mai grea soluție posibilă, pentru că îi cerea pasivitate. „O activitate care s-o absoarbă!“ ușor de zis! Aducîndu-și aminte de starea lui sufletească înainte de a se căsători cu Fleur, Michael nu prea vedea cum i-ar putea ocupa gîndurile, și aceasta cu atît mai mult cu cît mintea lui Fleur nu putea fi absorbită decît de ceea ce o pasiona. Cartierele insalubre? Nu! Firea ei, din cale-afară de echilibrată, respingea orice problemă socială, socotind-o inutilă și plină de neprevăzut. I s-ar potrivi de minune o activitate efectivă, cum a fost cantina, o activitate în care se putea distinge; Fleur nu va lucra însă niciodată în vederea unui țel îndepărtat, și fără bucuria de a-și satisface orgoliul! Michael îi vedea aievea ochii limpezi privind mahalalele, așa cum priviseră foggartismul și experiența lui cu șomerii. Ar putea s-o facă să-i cunoască pe Hilary și mătușa May, dar știa că totul e degeaba.

În timpul nopții, îl cuprinsese primul zbucium dureros. Cum să se poarte cu ea, dacă într-adevăr iubește pe altul? Așteptarea, fără să vadă desfășurarea lucrurilor, însemna continuarea vieții conjugale. Michael avea bănuiala că sfaturile lui Soames tindeau spre această atitudine. Cu simțurile bieiuite de dor, rănit și pe jumătate paralizat de gelozia pe care trebuia să și-o ascundă, străduindu-se să n-o jignească pe Fleur, aștepta un semn din partea ei, în speranța că ea îi va înțelege așteptarea. Semnul veni și Michael se bucură, deși nu era convins de sinceritatea ei. Totuși!

Dimineata se deșteaptă mult mai bine dispus.

La micul dejun, o întrebă ce are de gând să facă acum, după ce sezonul de vară s-a isprăvit și se întorsese acasă. Dacă planul de asanare a cartierelor insalubre ar interesa-o, ar avea o mulțime de lucru în acest sens; ar duce-o și la Hilary și May, cu care s-ar înțelege bine.

— Mi-ar place, Michael! Aș vrea să fac ceva cu adevărat folositor!

O duse în cartierul Sf. Augustin. Rezultatul fu mai bun decât sperase.

Unchiul și mătușa lui Michael erau niște edificii ome-nești cum Fleur nu văzuse încă — cu un stil personal și betonul turnat din tradiție — niște edificii expuse din plin la soare și aer, cu cărămizile făcute din bun-gust și fere-trele din umor. Michael avea ceva din genul lor, dar era lipsit de echilibrul și certitudinea lor activă. Din primul moment, Fleur își dădu seama că acești doi oameni trăiau într-o unitate cum ea nu mai întâlnise, ca și cum în cei douăzeci de ani trăiți împreună se contopiseră pentru a forma instrumentul unei noi descoperiri: viața altruistă. Nu erau proști, totuși, în prezența lor, inteligența părea un fleac, fără contingență cu realitatea. Știau — și îndeosebi Hilary — o mulțime de lucruri despre flori, tipografie, arhitectură munți, canalizare, electricitate, costul vieții și orașele ita-liene; știau cum se îngrijesc ciinii bolnavi, știau să cînte la câteva instrumente muzicale, aveau noțiuni de prim-ajutor

și chiar noțiuni mai ample despre îngrijirea bolnavilor, știau cum să distreze copiii și cum să-i facă să ridă pe oamenii vîrstnici. Erau în stare să discute fără prejudecăți orice problemă, începînd cu religia și terminînd cu morala, cu cea ușurință și îngăduință dobîndită din experiența suferinței altora și prin uitarea propriilor lor necazuri. Fleur, cu inteligența ei naturală, îi admiră. Erau buni, fără a fi plicticoși... foarte bizar! Admirîndu-i, se străduia să le placă și ea. Concepția lor de viață era superioară concepției ei și Fleur era gata să recunoască acest lucru cu glas tare. Dar „declarațiile verbale” n-aveau valoare în cartierul Sf. Augustin. Ei cereau contribuții efective: mîini, picioare, intelect și inimă în slujba țelului lor. Pentru a avea o preocupare, Fleur primi sarcinile ce i se încredințară. Atunci începu necazul. Munca nu i se potrivea și nu-i oferea prilejul să se remarce. Oricît ar fi încercat, ea nu se putea identifica cu doamna Corrigan sau cu copiii lui Topmarsh. Fetele, vinzătoarele la „Petter and Poplin”, care-și țineau hainele în saci de hîrtie, o plictiseau deopotrivă cînd vorbeau și cînd tăceau. Fiecare tip nou o distra o zi, apoi îi devenea antipatic. Totuși, se lupta din răspuțeri, pe de o parte pentru a-și găsi o preocupare, pe de altă parte pentru a nu-l decepționa pe Michael. Muncise astfel mai bine de o săptămînă, cînd îi veni o idee:

— Știi ce, Michael? Cred că m-ar interesa mult mai mult să organizez pe spezele mele o casă la țară... un fel de casă de odihnă pentru fetele care au nevoie de aer și liniște. Aș putea-o face foarte atrăgătoare.

Aducîndu-și aminte de cantină, Michael găsi că era, într-adevăr, o „idee”. Dar pentru Fleur aceasta era mai degrabă o „evadare”, cum ar fi spus tatăl ei. Mintea ei inventivă întrezărise posibilități convenabile. Casa de odihnă îi va îngădui să plece cînd vrea, unde vrea, și nimeni nu va ști cum își petrece timpul. Pentru a întreține chiar relații inocente cu Jon, avea nevoie de un „cartier general”, prevăzut cu o firmă plauzibilă. Imediat începu să învețe să conducă automobilul, deoarece case de odihnă nu putea

fi prea aproape de Jon, pentru a nu da de bănuț. Pentru finanțarea acțiunii, Fleur se adresă tatălui ei. La început, Soames șovăi, apoi căzu de acord aproape cu plăcere. Dacă el îi plătea chiria și întreținerea casei, ea urma să acopere din banii ei restul cheltuielilor. Aceasta era cea mai bună cale de a-l convinge că problema o interesa cu adevărat; căci Soames avea convingerea că adevăratul interes al omului pentru o acțiune oarecare se dovedește numai atunci când realizarea ei îl costă bani. După ce studie cu atenție harta, Fleur se opri asupra regiunii Dorking. Localitatea Box Hill era renumită pentru aerul bun și frumusețea naturii înconjurătoare și apoi, un automobil în plină viteză nu făcea mai mult de o oră de aci pînă la Wansdon. În următoarele trei săptămîni, găsi și mobilă o casă părăsită, încăpătoare și ieftină; casa era situată în apropiere de șoseaua ce leagă Box Hill de Londra, avea o grădină mare și acareturi ce se puteau ușor transforma. Între timp, învăță să conducă automobilul și angajă personal de încredere: o pereche căreia îi putea încredința fără risc îngrijirea casei. Tot timpul se sfătuia cu Michael și soții Hilary. Și asemenea unei pisice care-și dă toată osteneala să inducă în eroare pe cei din casă asupra locului unde are de gînd să-și așeze puii, Fleur se străduia să ascundă, în dosul acestor pregătiri, scopul principal al activității ei. Casa de odihnă a cartierului Sf. Augustin fu deschisă la sfîrșitul lui august.

În tot acest timp, Fleur își păstră calmul, mulțumindu-se cu foarte puține vești despre Jon. Dintr-o scrisoare a lui Holly, află că tratativele pentru Green Hill Farm se lungesc, din pricina prețului, cu toate că Jon ține din ce în ce mai mult s-o cumpere; iar Anne devenea pe zi ce trece mai rurală și mai englezoaică. Rondavel era din nou în mare formă și se spera să ciștițe cursa de la Doncaster. Val pariasse sume mari pentru *derby*-ul din anul viitor.

Fleur îi răspunse într-o scrisoare în așa fel ticluită, încît oricine o citea să creadă că în momentul acela n-o preocupă nimic pe lume în afară de noul ei plan. Îi poștea pe toți

să-i viziteze „casa de odihnă” care, după părerea ei, era o reușită mai mare decât cantina. Oamenii erau „adorabili” și totul era extrem de „amuzant”. Fleur căuta să dea impresia că este perfect liniștită, că nu se gindește deloc la Jon și că de data aceasta muncea serios. Michael, caracter optimist și naiv din fire, se lăsa înșelat din ce în ce mai mult. El credea că mintea lui Fleur este într-adevăr absorbită de munca ei, pentru a nu mai vorbi de corpul ei... De vreme ce făcea aproape zilnic drumul de la Londra la Dorking, petrecea simbăta și duminica cu el, fie la Mappledurham, unde Kit se afla instalat la bunicii săi, fie la Lippingham, unde Fleur era întotdeauna „sărbătorită”. Când vremea era frumoasă, Michael o plimba cu barca pe Tamisa și încetul cu încetul se simți din nou sigur de ea. Fantezia „bătrînului Forsyte” probabil că o luase razna... când e vorba de Fleur, bătrînul e ca o cloșcă; cotcodăcește și întoarce ochii furioși spre oricine se apropie de ea!

Sesiunea parlamentară se încheie, așa încît asanarea mahalalelor rămase singura lui preocupare. Zilele petrecute pe malul Tamisei, care îi reaminteau întotdeauna de vremea cînd îi făcea curte lui Fleur, fură cele mai fericite zile de la grevă încoace... Într-o măsură mai mică, greva tot mai continua, dar acum, în miezul verii, lumea nu-i mai acorda atenție.

Iar Soames? Buna dispoziție și liniștea fetei lui îl calmaseră și pe el. Adeseori se uita în ochii lui Michael, dar — conform celor mai alese obiceiuri englezești și în acord cu cerințele demnității lui — nu spunea nici o vorbă. El fu acela care relua ideea ca „neajutoratul lui June” să picteze portretul lui Fleur, ceea ce, după părerea lui, putea constitui pentru ea o nouă preocupare. Totuși, ar fi vrut să vadă în prealabil opera aceluia individ, chiar dacă aceasta presupunea o vizită la June.

— Dacă-aș ști că nu-i acasă, îi spuse lui Fleur, mi-ar place să-i vizitez atelierul.

— Vrei să pun la cale o asemenea vizită, tată dragă?

— Da, dar să nu-i spui răspicat că vreau să fac o comandă, căci innebunește de-a binelea.

În consecință, la sfârșitul săptămânii următoare, Fleur îi spuse lui Soames:

— Dacă yîi luni cu mine la Londra, putem trece pe acolo. Rafaelitul va fi acasă, dar June va lipsi. Nici ea nu dorește să te vadă, așa cum nu dorești nici tu

— Hm! zise Soames June a spus întotdeauna ceea ce gindește.

Plecără cu automobilul, urmînd ca, după ce Soames își va forma o părere, să se întoarcă la Mappledurham, iar Fleur să rămînă la ea acasă. Rafaelitul îi întîmpină în capul scării. Lui Soames i se păru că seamănă cu un toreador (cu toate că nu văzuse nici unul în carne și oase); omul avea favoriți scurți și o față lată, palidă, a cărei expresie părea să spună: „Dacă te crezi în stare să apreciezi opera mea, te înșeli amarnic!“ Pe de altă parte, pe fața lui Soames se citea: „Dacă crezi că vreau să-ți văd opera, te înșeli și mai amarnic“. Apoi, lăsîndu-l pe pictor în tovărășia lui Fleur, începu să arunce priviri în jurul său. De fapt, nu fusese prost inspirat. Tablourile n-aveau nimic modernist. Suprafețele erau netede, pictura în perspectivă și coloritul plin. Soames observă o trăsătură nouă, sau, mai bine-zis, reînvierea unei trăsături vechi. Fără îndoială, tipul avea talent; Soames nu știa dacă se va putea afirma în ziua de azi, dar structura tablourilor lui era mult mai plăcută decît aceea a tuturor picturilor pe care le văzuse în ultima vreme. Cînd ajunse la portretul lui June, se opri un minut, cu capul aplecat într-o parte, apoi, zîmbind vag, spuse:

— Ați prins-o perfect. Soames era încîntat la gîndul că June, desigur, nu vedea în tabloul acela ceea ce vedea el. Dar cînd dădu cu ochii de portretul lui Anne, fața i se întunecă, apoi se întoarse iute către Fleur, care-i spuse:

— Ei, ce zici, tată dragă? Ce părere ai?

Deodată, Soames fu străfulgerat de gândul: „Oare, nu cumva vrea să-și facă portretul pentru a intra în legătură cu el?”

— Este terminat? îl întrebă.

Rafaelitul îi răspunse:

— Da. Mîine îl livrez.

Fața lui Soames se luminează. Deci nu era nici un risc.

— Foarte inteligent! murmură Soames. Crinul este excelent. Apoi trecu la schița unui portret al femeii care le deschisese ușa.

— Seamănă! Nu-i rău deloc.

Astfel, în timp ce aproba în ansamblu opera, îi aduse în mod tacit la cunoștință că n-are de gând să-i ofere pentru portret un preț exorbitant. Cînd Fleur se îndepărtă, profită de ocazie și-i spuse:

— Așadar, vrei să o pictați pe fata mea? Cît cereți?

— O sută și cincizeci?

— Cam mult pentru prețurile de azi... sînteți un pictor tinăr. Totuși... dacă realizați o bucată bună...

Rafaelitul se înclină ironic

— Da, zise Soames, nu mă îndoiesc că toate giștele pe care le pictați vi se par lebede... n-am întîlnit încă un pictor care să nu se supraevalueze. Sper că nu trebuie să pozeze prea multă vreme; e foarte ocupată. Atunci, ne-am înțeles. La revedere! Nu vă deranjați, coborîm singuri.

Cînd ieșiră din casă, îi spuse lui Fleur:

— M-am învoit cu el. Poți veni să pozezi cînd vrei. Opera e mai bună decît ai crede cînd te uiți la el. Arogant individ, în orice caz.

— Un pictor trebuie să fie arogant, tată; altfel lumea crede că se căciulește.

— Poate că ai dreptate, răspunse Soames. Eu mă întorc acasă, dacă nu vrei să te conduc în South Square. La revedere! Ai grijă de tine și nu te obosești. Apoi, după ce Fleur îl sărută, se urcă în automobil.

În timp ce automobilul lui Soames se îndrepta spre apus, Fleur porni spre autobuzul ce ducea spre răsărit, dar el nu observă că se opri, așteptând să se îndepărteze, pentru a se reîntoarce la June.

CAPITOLUL III

STĂPINIRE DE SINE

Este cu neputință să se stabilească originea precisă a obiectelor sau a oamenilor din vremuri străvechi; același lucru se poate spune și despre acțiunile omenești, iar psihologii, atribuindu-le unui singur mobil, procedează întocmai ca Soames, care credea că fata lui dorește să i se facă portretul pentru a se vedea atârnată pe perete. El era convins că fiecare om se vede atârnat pe perete — mai devreme sau mai târziu — în general mai devreme. Dar Fleur, care, desigur, n-avea nimic împotriva ideii de a se vedea atârnată pe perete, avea motive foarte complexe pentru a poza. Tocmai această complexitate o făcu să se întoarcă în casa lui June. Micuța doamnă, care se ascunsese în camera ei de culcare pentru a nu-și întâlni vărul, era foarte emoționată.

— Prețul este, firește, derizoriu, zise June. De fapt, Harold ar trebui să ceară până la o băncuță prețul ce i se plătește lui Thom sau Lippen pentru un portret. Dar e foarte important pentru el să cîștige ceva, până cînd va ocupa locul ce i se cuvine. Pentru ce te-ai întors?

— Mai întii, pentru că-mi face plăcere să te văd, îi răspunse Fleur, și apoi pentru că am uitat să fixez data și ora cînd voi începe să pozez. Mie-mi convine cel mai bine ora trei, după-amiază.

— Da, murmură June, șovăind, nu atât din pricina vreunei îndoieli, ci mai ales fiindcă regreta că nu propusese ea această oră. Cred că Harold va primi. Nu-i așa că lucrările lui sînt extraordinare?

— Mîe îmi place mai ales portretul lui Anne. Aud că mîine îl livrează.

— Da. Vine Jon să-l ia.

Fleur se uită repede în oglinda mică și tulbure pentru a se convinge că nu-și schimbase expresia feței.

— Ce părere ai? Cu ce să mă îmbrac?

June o măsură din ochi

— Oh! Cred că-ți va face un portret stilizat.

— Perfect. Dar ce culoare să pun? Trebuie să mă îmbrac cu ceva.

— Haide să urcăm și să-l întrebăm.

Rafaelitul stătea în fața portretului lui Anne. Întorcîndu-se, le privi avînd aerul să spună: „Doamne, Dumnezeu! Ce ți-e și cu femeile acestea!” Apoi, acceptă ora trei, dînd posomorît din cap.

— Cum vrei să se îmbrace? îl întrebă June.

Rafaelitul holbă ochii la Fleur, de parcă ar fi vrut să vadă unde i se sfîrșesc coastele și unde-i încep șoldurile. În cele din urmă, spuse:

— Aur și argint.

June își împreună mîinile.

— Extraordinară idee! Nu-i așa? Într-o clipă te-a înțeles. Camera ta în aur și argint. Cum ai ghicit, Harold?

— Întimplător, am un costum vechi simbolizînd „Nebunia”, zise Fleur, din material argintiu și auriu, cu clopoței; nu l-am îmbrăcat de cînd m-am măritat.

— Costumul nebuniei! strigă June. Tocmai ceea ce-ți trebuie. Sper că e frumos. Sînt și unele costume hidoase.

— Oh! e splendid și face un zgomot încîntător.

— Sunetele nu le poate picta, zise June. Apoi, adăugă dusă pe gînduri: dar le-ai putea sugera, Harold... ca Leonardo!

— Leonardo!

— Da, firește! Știu că nu era...

Rafaelitul o întrerupse.

— Să nu vă fardați, îi zise lui Fleur.

— Nu, murmură ea; June, îmi place mult portretul lui Anne. Nu crezi că acum ea va dori să-l aibă și pe al lui Jon?

— Ba da; chiar mâine când vine, îi voi cere să-mi făgăduiască.

— Ai aflat că are de gând să se facă fermier? O să pretindă că are de lucru. Bărbaților nu le place să fie pictați.

— Oh, prostii! zise June. Pe vremuri, le plăcea. În acest caz, Jon trebuie să pozeze înainte de a începe munca la fermă. O să fie o pereche splendidă.

În spatele Rafaelitului, Fleur își mușcă buzele.

— El va trebui să poarte o cămașă cu guler desfăcut. Albastră... nu, Harold? S-ar potrivi cu părul lui.

— Stacojie cu picățele verzi, mîrîi Rafaelitul.

— Va să zică, mâine la trei, zise Fleur iute.

June dădu din cap și zise:

— Jon vine la dejun, așa că la ora aceea va fi plecat.

— Atunci, ne-am înțeles. *Au revoir!*

Îi întinse mina Rafaelitului, care părea surprins de acest gest.

— La revedere, June!

Brusc, June se apropie și o sărută pe bărbie. În clipa aceea, chipul micuței doamne părea blind și roz, ochii ei erau blajini, buzele calde și parcă întreaga ei ființă se încălzise.

Fleur plecă, zicîndu-și: „Oare, trebuia s-o rog să nu-i spună lui Jon că am de gând să-mi fac portretul?” Dar June, înimoeasă și fanatică, nu-i va spune niciodată lui Jon un lucru care ar fi în dezavantajul Rafaelitului. În fața casei, se opri pentru a studia terenul din jurul „plopilor”. Singurul drum ce ducea spre June era strada din care începea fundătura. Din locul unde se oprise Fleur, cei din casă n-o puteau vedea, în schimb, ea îl putea vedea pe Jon plecînd de la dejun, în diferent în ce direcție s-ar fi îndreptat. Dar, pentru a duce

tabloul, va avea nevoie de un taxi. Fleur era foarte îndurerată la gândul că ea, prima lui iubire, trebuia să recurgă la subterfugii pentru a-l vedea. Dar dacă nu procedează astfel, s-ar fi putut să nu-l mai vadă niciodată! Oh! ce găgăuță a fost pe vremuri la Wansdon, când camera ei era alături de a lui! Un gest neînsemnat... și nimic nu i l-ar mai fi putut răpi pe toată viața; nici mama lui, nici dușmănia familială; nici tatăl ei... nimic! Pe-atunci nici ea, nici el nu erau legați prin nici un fel de jurămint, nu stăteau în calea lor nici Michael, nici Kit, nici fata cu ochi de nimfă; nu exista nimic decât tinerețea și nevinovăția. Fleur avu impresia că tinerețea și nevinovăția erau supraestimate.

Nu putea născoci nici un plan pentru a-l vedea în așa fel încît el să creadă că l-a întîlnit întîmplător. Ar fi mai bine dacă s-ar mai stăpîni cîtăva vreme. Dacă Jon își viră capul în lațul pictorului, ar avea la îndemină nu una, ci o mulțime de șanse!

Sosi la ora trei, cu costumul „Nebuniei“, și fu condusă în camera de culcare a lui June, pentru a se îmbrăca.

— E foarte potrivit, zise June. De o artificialitate delicioasă. O să-i placă lui Harold.

— Mă întreb, zise Fleur.

Parcă în momentul acela Rafaelitul nu-i făcea impresia unui om prea simpatice. Urcară în atelier, fără a fi pomenit numele lui Jon.

Portretul lui Anne nu mai era. Când June ieși să aducă „ceva potrivit“ pentru a face un fundal, Fleur spuse:

— Faceți și portretul vărului meu Jon?

Rafaelitul dădu din cap.

— El n-a vrut, dar ea l-a convins.

— Când începeți?

— Mîine, spuse Rafaelitul. Timp de o săptămînă, va veni în fiecare dimineață. Dar ce să fac eu într-o săptămînă?

— Dacă n-are timp decît o săptămînă, cred că ar fi mai bine să rămîie aici.

— Nu vrea să rămîie fără soția lui, și ea a răcit.

— Oh! zise Fleur, în timp ce gândurile ei alergau nebune. Atunci, n-ar fi mai bine dacă v-ar poza devreme, după-amiază? Eu aş putea poza dimineaţa, de fapt, mi-ar conveni chiar mai bine... dimineaţa mă simt mai vioaie. June l-ar putea anunţa prin telefon.

Rafaelitul scoase un sunet care lui Fleur i se părea un sunet de aprobare. La plecare, îi spusé lui June:

— Aş vrea să vin în fiecare dimineaţă la zece; astfel aş avea după-amiezile libere pentru Casa de odihnă de la Dorking. N-ai putea aranja să vină Jon după-amiază? Cred că ar fi mai convenabil pentru el. Te rog, însă, să nu-i spui că mi face şi mie portretul... cu toate că într-o săptămână n-o să fie încă atât de avansat încît să mă poată recunoaşte.

— Oh, zise June, aici te înşeli! Harold reuşeşte întotdeauna figurile de la bun început, dar poate aşeza pînza cu faţa la perete, aşa cum procedează întotdeauna în timp ce lucrează la un tablou.

— Bine! Prima şedinţă a fost rodnică. Atunci, dacă vrei să-i telefonezi lui Jon, miine vin la ora zece.

Astfel, Fleur reuşi să-şi păstreze firea timp de încă o zi. A doua zi, arătînd cu capul spre o pînză întoarsă cu faţa la perete, întrebă:

— Găsiţi că vărul meu e un model bun?

— Nu, zise Rafaelitul, nu participă cu interes. Cred că-l frămîntă ceva.

— Ştiţi că este poet? zise Fleur.

Rafaelitul holbă spre ea nişte ochi epileptici.

— Poet! Capul lui n-are o formă bună... bărbia e prea mare iar ochii sînt prea adînciţi în orbite.

— Dar părul! Nu găsiţi că este un subiect interesant pentru un pictor?

— Interesant! răspunse Rafaelitul. Eu pictez orîce, indiferent dacă e frumos sau urît ca moartea. Uitaţi-vă la papa pictat de Rafael... aţi văzut vreodată un bărbat mai urît, sau un portret mai frumos? Urîtenia nu este atrăgătoare, dar există.

— Evident, răspunse Fleur.

— Eu redau evidența. În ziua de azi, singurele noutăți adevărate sînt platitudinile. Iată pentru ce opera mea este importantă și pare nouă. Oamenii s-au îndepărtat atît de mult de ceea ce este evident, încît evidența e singurul lucru care îi sperie. Vă sfătuiesc să reflectați la ceea ce v-am spus.

— Sînt sigură că aveți multă dreptate, zise Fleur.

— Firește, zise Rafaelitul, o platitudine trebuie redată cu forță și claritate. Cine nu poate realiza acest lucru, bine face dacă recurge la subterfugii și aberații, ca gagaștii — niște caraghioși care încearcă să demonstreze că *cocktail*-ul este o băutură mai bună decît bătrînul nostru *brandy*. Aseară am vorbit cu un bărbat care mi-a spus că a muncit patru ani de zile pentru a scrie o poezie de douăzeci și două de versuri, pe care nu o înțelege nimeni. Ce poate fi mai ridicol? Totuși, el își va face renume atîta vreme cît nu apare altul care să scrie în cinci ani o poezie de douăzeci și trei de versuri și mai puțin inteligibile. Fîneți capul sus... Vărul dumneavoastră este foarte taciturn.

— Tăcerea e o calitate, zise Fleur.

Rafaelitul rînji și zise:

— Credeți probabil că eu n-am această calitate. Vă înșelați, doamnă. De curînd, am petrecut două săptămîni fără a deschide gura decît pentru a mîncea sau a spune „da” sau „nu”. Ea era foarte îngrijorată.

— Cred că nu vă purtați prea bine cu ea, zise Fleur.

— Așa este. Urmărește să pună mîna pe sufletul meu. Cel mai mare cusur al femeilor — nu mă refer la dumneavoastră — este că nu se mulțumesc cu sufletul lor.

— Poate că nu-l au, zise Fleur.

— Concepție mahomedană... poate că au dreptate. Femeia caută întotdeauna un suflet de bărbat, de copil sau de cîine. Bărbații se mulțumesc să dorească un trup.

— Pe mine mă interesează mai mult teoria dumneavoastră asupra platitudinii, domnule Blade.

— Nu vă pot trezi interesul pentru cealaltă? Ei! Funia în casa spinzuratului... Vreți să întoarceți nițel umărul? Nu așa, spre stînga... Da, faptul că femeia dorește întotdeauna sufletul altuia este o platitudine — numai că oamenii au uitat-o. Gîndiți-vă la *Madona Sixtină*¹! Copilașul are sufletul său, iar sufletul Madonei plutește în jurul copilului. Acest fapt dă grandoare tabloului, independent de linie și colorit. Tabloul redă o mare platitudine, dar azi, nimeni n-o vede. Cunoșcătorii n-o văd în nici un caz... ei au depășit acest stadiu.

— Ce platitudine veți reda în portretul meu?

— N-aveți nici o grijă, zise Rafaelitul. Cînd tabloul va fi gata, platitudinea nu va lipsi, dar atîta vreme cît lucrez la el, nu vă pot spune în ce anume rezidă. Caracterul trebuie să reiasă. Doriți să vă odihniți puțin?

— Da, foarte mult. Ce platitudine ați exprimat în portretul soției vărului meu?

— Sînteți indiscretă! zise Rafaelitul. Un adevărat interogator!

— Nu începe îndoială — că tabloul acela reprezintă un succes al dumneavoastră! Nu avea nici o platitudine?

— Am prins-o perfect. Nu este o americană propriu-zisă.

— Ce vreți să spuneți?

— Are reminiscențe... irlandeze, poate bretone; are ceva de nimfă.

— Mi se pare că a fost crescută în păduri, zise Fleur pe un ton acru.

Rafaelitul o privi pătrunzător.

— Nu vă este simpatică?

— Ba da, cum de nu? N-ați observat însă că oamenii care se pretează la pictură în general sînt lipsiți de temperament? Dar vărul meu... oare, ce platitudine veți găsi la el?

¹ Celebră operă a lui Raffaele Sanzio.

— Conștiința, zise Rafaelitul. Tinărul acela va ajunge departe pe calea dreaptă și îngustă. Are frământări.

O mișcare bruscă făcu să răsune toți clopoștii de argint de pe costumul lui Fleur.

— Ce profeție îngrozitoare! Să reiau poza?

CAPITOLUL IV

CONVERSAȚIE ÎN AUTOMOBIL

Fleur izbuti să se stăpinească încă o zi; dar, în dimineața următoare, își uită poșeta în atelier. În aceeași după-amiază, veni să și-o ia. Jon nu plecase încă. Tocmai se ridicase de pe fotoliu și se întindea, căscind.

— Căscă înainte, Jon! În fiecare dimineață aș vrea să casc cum caști tu. Domnule Blade, mi-am uitat aici poșeta și am într-insa carnetul de cecuri de care am nevoie diseară, la Dorking. Și fiindcă veni vorba, trebuie să spun că s-ar putea întâmpla să vin mâine dimineață cu o jumătate de oră mai târziu. Știai că și eu sînt tovarășă de suferință cu tine, Jon? Parcă ne-am juca de-a v-ați ascunselea. Ce mai faci? Aud că Anne e răcită. Spune-i toate cele bune din partea mea. Cum merge portretul tău? Îmi dați voie să mă uit la el, domnule Blade, să vedem cum apare platitudinea? Oh! Are să fie splendid! Caracterul se vede de pe acum.

— Îl vedeți? zise Rafaelitul. Eu încă nu.

— Iată poșeta mea cea buclucasă! Dacă ai terminat, pot să te duc cu mașina pînă la Dorking, de unde poți lua un tren ca să ajungi mai devreme acasă. Vino cu mine și distrează-mă pe drum. Nu te-am văzut de-un veac!

În timp ce trecea peste podul Hammersmith, Fleur își redobîndi stăpînirea de sine pe care, aparent, n-o pierduse

nici o clipă. Vorbi ușor despre lucruri neînsemnate, pentru ca Jon să se obișnuiască cu prezența ei.

— În fiecare zi, pe la ora aceasta, plec la Dorking pentru a vedea de treburi, iar dimineața devreme mă întorc la Londra. Așa că, în fiecare după-amiază, dacă-ți face plăcere, pot să te duc pină la Dorking. Pentru ce nu ne-am putea vedea din cînd în cînd, ca doi buni prieteni, Jon?

— Cred că intîlnirile noastre nu ne aduc fericire, Fleur.

— Dar, dragul meu, ce este fericirea? După părerea mea, viața trebuie trăită din plin, atîta vreme cît nu faci rău nimănui.

— Nu faci rău nimănui?

— Rafaelitul pretinde că ai o conștiință înspăimîntătoare, Jon.

— Rafaelitul e un caraghios.

— Da, dar e deștept. Te-ai schimbat, Jon; mai de mult, n-aveai brazda aceea între sprincene și nici bărbia nu-ți era atît de accentuată. Hai să fim prieteni, dragul meu... și să nu ne mai gîndim la nimic altceva. Întotdeauna mi-a plăcut pajiștea de la Wimbledon... orașul n-a înghiți-o încă. Ai cum-părat ferma?

— Încă nu.

— Ce zici, trecem pe la Robin Hill să privim casa printre pomi? Poate ți-ar inspira un poem.

— N-am să mai scriu niciodată versuri. S-a isprăvit cu poezia.

— Vorbești prostii. Nu-ți trebuie decît un stimulent. Nu-i așa că conduc bine, mai ales dacă te gîndești că sînt abia cinci-săptămini de cînd am trecut la volan?

— Tu faci bine tot ce faci, Fleur.

— O spui pe un ton critic, Jon. Știi că noi n-am dansat împreună pină în noaptea aceea la Nettlefold? Oare, vom mai dansa vreodată?

— Probabil că nu.

— Ești optimist, Jon! Așa e bine să fii.... zîmbește, te rog! Ia te uită, nu cumva asta-i biserica în care ai fost botezat?

— Eu n-am fost botezat.

— Oh, da! Tu te-ai născut în vremea cînd oamenii își puneau probleme serioase în această privință. Eu cred c-am fost botezată de două ori... după ritul romano-catolic și după cel anglican. De aceea sînt mai puțin religioasă decît tine, Jon.

— Religios? Eu nu sînt religios.

— Ba cred că ești. În orice caz, ai morală în coloana vertebrală.

— Într-adevăr!

— Jon, tu mă faci să mă gîndesc la pancartele puse în fața moșiilor din America: „Stop — Atenție — Ține drumul — Proprietate particulară”. Am impresia că mă crezi un fluture necugetat.

— Nu, Fleur. Nici vorbă. Fluturile nu știe ce înseamnă linia dreaptă între două puncte.

— Ce vrei să spui, Jon?

— Că tu știi să-ți urmărești scopul.

— Ți-a spus Rafaelitul?

— Nu, mi-a confirmat doar impresia.

— Ți-a confirmat-o... el? Tînărul acela vorbește prea mult. Ți-a expus teoria că femeia vrea întotdeauna să pună stăpînire pe sufletul altuia și că bărbatul se mulțumește cu trupul respectiv?

— Da.

— Are dreptate?

— N-aș vrea să fiu de acord cu el, totuși, cred că într-o oarecare măsură teoria lui e justă.

— Ei bine, află de la mine că în ziua de azi există o mulțime de femei care se mulțumesc cu sufletul lor și nu doresc decît trupul altora.

— Faci parte dintre ele, Fleur?

— Întreabă-mă altceva! Iată Robin Hill!

Simbolul bucuriilor și durerilor neamului Forsythe se înălța cenușiu și impozant printre copaci, cu fațada luminată de razele piezișe ale soarelui în asfințit. Jăluzelele verzi erau toate închise.

Jon suspină.

— Am petrecut zile frumoase aici.

— Da, pînă am apărut eu să ți le amăresc.

— Nu, Fleur, vorbești cu păcat.

Fleur îi atinse brațul.

— Frumos din partea ta, Jon. Ai fost întotdeauna bun cu mine și am să te iubesc mereu... fără a face cuiva vreun rău. Crîngul pare tot atît de frumos. Dumnezeu a fost bine inspirat cînd a inventat moliftul.

— Da, Holly pretinde că, din toată ferma, bunicului meu îi plăcea cel mai mult păduricea aceea.

— Bătrînul Jolyon... care nu s-a căsătorit cu fata pe care o iubea, pîntru că suferea de oftică?

— Eu n-am auzit niciodată așa ceva. Știu însă că era un bătrîn remarcabil, tata și mama l-au adorat.

— L-am văzut în fotografii... ia seama, Jon, să nu faci o bărbie ca a lui! Toți cei din neamul Forsythe au bărbii dure. A lui June mă sperie.

— June e una dintre cele mai bune făpturi din lume.

— Oh! Jon! Ești de o lealitate înspăimîntătoare.

— E un defect?

— Nu, dar prea iei în serios lucrurile, într-o lume care nu merită să fie luată în serios. Te rog să nu mi-l citezi pe Longfellow¹! Cînd ajungi acasă, ai să-i spui lui Anne că eu te-am adus cu mașina?

¹ Longfellow, Henry Wadsworth (1807—1882), poet american; poezia sa are un caracter profund umanitarist, filozofic și moralizator.

- De ce nu?
- Mi se pare că are oarecari rezerve față de mine, nu-i așa? Nu trebuie să-mi răspunzi, Jon. Dar cred că e nedreaptă. Eu cer atât de puțin... și ești atât de stăpîn pe tine...
- Stăpîn pe mine?
- Lui Fleur i se păru că Jon încleștează dinții și avu un moment de bucurie.
- În clipa asta ești ca un pui de leu, Jon. Oare, puii de lei au conștiință? Iată o problemă interesantă pentru Rafaelit. Totuși, conștiința ta nu te va obliga să-i spui lui Anne o-ai venit cu mine, cel puțin așa sper. E păcat s-o superi, cînd are o tendință innăscută spre neliniște.
- Tăcerea lui Jon îi spunea că greșise.
- Bag motorul în plină viteză, zise Fleur.
- Trecură prin Epsom și Leatherhead fără a scoate o vorbă.
- Anglia îți place tot atât de mult ca și în trecut, Jon?
- Și mai mult.
- E o țară măreată.
- Iată un cuvînt pe care nu l-aș folosi niciodată... este o țară mare și frumoasă.
- Michael zice că sufletul Angliei este iarba.
- Așa este; dacă-mi cumpăr ferma, am să încep prin a face din pășune pămînt arabil.
- Nu te vîd în chip de fermier adevărat.
- Tu nu mă poți concepe ca nimic adevărat... așa mi se pare. Mă crezi un amator.
- Nu fii răutăcios, Jon! Vreau să spun că ai prea multă sensibilitate pentru a deveni fermier.
- Te înșeli. Vreau să mă întorc la pămînt și voi reuși.
- Glasul atavismului, Jon! Primii Forsyte au fost agricultori. Tata vrea să mă ducă la locul lor de baștină.
- Te interesează?

— Eu nu sînt sentimentală, nu ți-ai dat încă seama de acest lucru? Cred că n-ai înțeles nimic din ființa mea. Apoi, aplecîndu-se deasupra volanului, Fleur murmură: Oh! Ce trist este că trebuie să vorbim în felul acesta!

— Ți-am spus eu că întîlnirile noastre nu aduc fericire...

— Jon, trebuie să-mi dai posibilitatea să te văd din cînd în cînd. Nu-i fac rău nimănui. Trebuie să te văd și te voi vedea. Am și eu dreptul la atîta lucru!

Ochii i se umplură de lacrimi ce începură a i se rostogoli încet pe obraji. Simți mîna lui Jon pe brațul ei.

— Oh, Fleur! Te rog...

— Te duc pînă la gara Dorking, poți prinde trenul de cinci și patruzeci și cinci. Aceasta este casa mea. Data viitoare, trebuie s-o vizitezi. Încerc să fiu cuminte, Jon; tu trebuie să mă ajuți... Iată c-am sosit. La revedere, dragă Jon, și te implor, n-o supăra pe Anne vorbindu-i despre mine!

O puternică stringere de mînă și Jon dispăru. Fleur întoarse mașina și porni încet pe șoseaua ce ducea de la gară spre sat.

După ce duse automobilul în garaj, intră în Casa de odihnă. Casa era plină, vacanța nu se sfîrșise încă și șapte tinere femei își odihneau membrele ostenite în serviciul lui „Petter and Poplin” și alții asemenea.

Erau tocmai la cină; urechile lui Fleur fură izbite de un zumzet vesel. Fetele acestea n-aveau nimic, iar ea avea totul, în afară de un singur lucru... pe care-l dorea cel mai mult. Pentru o clipă, se simți rușinată auzindu-le vorbind și rîzînd. Nu! n-ar schimba cu ele... și totuși, simțea că fără acest „singur lucru” nu poate trăi. Apoi, trecu dintr-o cameră într-alta, așezînd florile, dînd dispoziții pentru ziua următoare și inspectînd camerele de culcare; iar rîsetele vesele și nestăpînite ajungeau pînă sus, de parcă voiau să-și bată joc de ea.

ALTĂ CONVERSAȚIE ÎN AUTOMOBIL

Jon era prea modest pentru a fi mulțumit de faptul că îl iubeau în același timp două femei tinere, frumoase și atrăgătoare. Cobări din tren la Pulborough, unde gara zilnic automonilul lui Val, și plecă spre casă cu inima îndurerată și mintea răvășită. De cînd se întorsese în Anglia, o văzuse pe Fleur de șase ori și de fiecare dată durerea lui creștea. Valsul dansat împreună îi dezvăluise simțămintele ei, totuși, încă nu bănuia că ea recurge la subterfugii pentru a-l putea vedea. Și, oricît își scruta inima, n-avea impresia că-și clarifică propriile lui sentimente. Să-i povestească oare lui Anne întîlnirea aceasta? În mod tacit și pe diverse căi, Anne îi dăduse a înțelege că se temea de Fleur. Pentru ce să-i sporească temerile, cînd n-avea nici un motiv întemeiat? El nu dorise să-și facă portretul, și apoi, nu mai erau decît cîteva zile în care o putea întîlni pe Fleur. După aceea, o va vedea, poate, de două sau trei ori pe an. „Nu-i spune lui Anne... te implor!“ Cum să-i mai spună, după rugămintea aceasta? Fleur merita, fără îndoială, să țină seama de dorința ei. Ea nu consimțise niciodată să renunțe la el; Fleur nu s-a îndrăgostit de Michael, așa cum se îndrăgostise el de Anne. Cînd ajunse la Wandsdon, era încă nehotărît. Mama lui îi spusese o dată: „Jon, tu niciodată să nu spui vreo minciună pentru că fața ta te trădează întotdeauna.“ Și cu toate că nu-i spuse nimic lui Anne, ochii ei, care-l urmăreau, observară că-i ascundea ceva. Răceala îi prinsese bronhiile; nu putea părăsi odaia și lipsa de ocupație o irita. Imediat după cină, Jon urcă în camera lor și începu să-i citească. Îi citi din *Cea mai grea călătorie din lume*, iar Anne, culcată pe-o parte, cu capul aplecat pe braț, îl urmărea. Fumul lemnelor din sobă, mirosul medicamentelor, zgomotul propriei sale

voci, în timp ce citea această poveste a unui ou de pinguin. îl adormiră și cartea îi căzu din mână.

— Culcă-te și dormi, Jon, ești ostenit.

Jon se întinse pe spate, dar nu adormi. Se gîndea. Știa prea bine că fata aceasta, soția lui, era — după cum o definiise fratele ei Francis Wilmot — un om de curaj. Știa să tacă chiar și atunci cînd o strîngeau ghetele. Jon observase cum, încetul cu încetul, Anne își dăduse seama că era în pericol; iar acum avea impresia că așteaptă momentul prielnic pentru acțiune. Anne știa întotdeauna ce voia, perseverența ei își propunea un țel unic; în timp ce Fleur era confuză, influențată de complexitatea lumii moderne, Anne era hotărîtă. Copilăria ei în casa din Carolina de Sud fusese simplă, învățase să se bizuie pe ea însăși și, spre deosebire de majoritatea fetelor americane, nu avusese o viață prea ușoară. Jon știa că Anne trecuse printr-o grea încercare cînd aflase că nu ea fusese prima lui iubire și că această „primă iubire” era încă îndrăgostită de el. La început, își manifestase fără înconjur îngrijorarea, dar acum și-o ascundea, iar Jon își dădea bine seama de acest lucru. Apoi, Jon știa prea bine că Anne era îndrăgostită de el, cu toate că erau căsătoriți de doi ani. Auzise adeseori că fetele din America nu-i prea cunosc pe bărbații cu care se mărită; dar el avea uneori impresia că Anne îl cunoștea mai bine decît se cunoștea el însuși. Ce știa oare Anne despre el? Ce era el în realitate? Dorea să realizeze în viață un lucru folositor, voia să fie bun și cinstit. Dar oare, aceasta nu era numai o simplă dorință? Nu cumva era necinstit? Nu cumva era altfel decît și-l închipuia Anne? Mintea lui era confuză și îmbicsită, întocmai ca aerul din odaie. N-are sens să se gîndească! Mai bine-ar adormi... cum spusese Anne... mai bine să doarmă! Se deșteptă și zise:

— Heil Am sforăit!?

— Nu, Ai tresărit ca un ciine.. Jon.

Jon se ridică și se duse la fereastră.

— Am visat. Ce noapte minunată! Un septembrie senin este cea mai frumoasă lună a anului.

— Da. Mie-mi place toamna. Mama ta vine curînd?

— Nu vine decît după ce ne-am instalat. Cred că i se pare că ne simțim mai bine fără ea.

— Am impresia că mama ta crede întotdeauna că deranjează — și asta fără nici un motiv.

— În orice caz, asta e o trăsătură frumoasă.

— Da, dar mă întreb dac-aș putea proceda la fel ca ea.

Jon se întoarse. Anne ședea în pat privind în gol, cu fruntea încrêțită. Se duse la ea și o sărută.

— Acoperă-ți pieptul, iubito! Să nu răcești! îi spuse ridicîndu-i plapuma.

Anne se întinse pe spate privindu-l și Jon se întreba, din nou: „Oare, ce-o fi văzînd?...“

În ziua următoare, June îl luă în primire:

— Va să zică, Fleur a fost ieri aici și te-a luat cu automobilul! Azi de dimineață i-am spus părerea mea.

— Ce părere, June?

— Că povestea de odinioară nu trebuie să înceapă din nou. Ea e un copil răsfățat, în care nu poți avea încredere.

Ochii lui Jon se mișcau minioși.

— Mai bine las-o în pace pe Fleur.

— Nu mă preocup niciodată de ceea ce fac alții, zise June, dar asta e casa mea și trebuia să-i spun ce gîndesc.

— Ar fi mai bine dacă n-aș mai poza.

— Nu fi psost, Jon. Nici vorbă să nu mai pozezi... nici tu, nici ea nu puteți renunța. Harold ar fi din cale-fără de supărat.

June îl prinse de reverul hainei.

— Aceasta ar fi cu desăvîrșire contrar dorinței mele. Portretele vor fi splendide. Tot ce vreau este să nu vă întîlniți aici.

— I-ai spus și lui Fleur?

— Da.

Jon rise, dar risul era dur.

— Nu mai sitem copii, June.

— I-ai spus lui Anne?

— Nu.

— Ei, poftim! Am știut!

— Ce?

Fața lui Jon se înăspri; pe ea se citea minie.

— Semeni mult cu tatăl și bunicul tău, Jon,.. nici ei nu suportau să li se spună ceva.

— Tu suporti?

— Firește, dacă e necesar.

— Atunci, te rog, nu te amesteca în treburile altora.

Obrajii lui June se înroșiseră, ochii i se umplură de lacrimi; apoi, după un efort, se scutură și zise cu răceală:

— Nu mă amestec niciodată.

— Nu?

June se înroși și mai tare și brusc începu a-l mîngia pe mîneca hainei. Mișcat de acest gest, Jon îi zîmbi.

În după-amiaza aceea, Jon „poză” tulburat, în timp ce Rafaelitul picta, iar June dădea tircoale, cînd încrunțată, cînd sentimentală. Jon se întreba ce să se facă dacă Fleur îl căuta din nou. Dar Fleur nu veni și Jon plecă singur acasă. A doua zi, fiind duminică, nu poză; dar luni, cînd ieși de la June, văzu la intrare automobilul lui Fleur.

— Azi aș vrea să-ți arăt Casa de odihnă. Îmi inchipui că June ți-a vorbit, dar eu sînt o păcătoasă convertită, Jon. Urcă-te în mașină!

Jon se urcă.

Era o zi posomorită, nici lumina, nici decorul nu erau prielnice unor scene sentimentale, iar „păcătoasa convertită” își jucă perfect rolul. Nu rosti nici un cuvînt care ar fi putut da de bănuț că nu sînt cei mai buni prieteni. Vorbi despre America, despre limba și despre cărțile americanilor. Jon susținea că în America inhibițiile erau foarte violente, dar că și reacția împotriva lor lua forme violente.

— Într-un cuvînt, e tînără, zise Fleur!

— Da, dar după cite am văzut eu, întinerește în fiecare an.

— Mie mi-a plăcut America.

— Oh! Și mie mi-a plăcut. Am câștigat chiar și bani la vânzarea livezii mele cu pomi fructiferi.

— Mă mir că te-ai întors, Jon. De fapt, tu ești demodat.

— Cum adică?

— Păi, bunăoară, în problemele sexuale... eu n-aș putea discuta cu tine despre așa ceva.

— Cu alții poți?

— Oh! Aproape cu oricine. Nu te încrunta așa, Jon! La Londra sau New York, dragul meu, ai fi tare demodat cu o asemenea mentalitate.

— Am oroare de vorbăria ieftină despre problemele sexuale, zise Jon pe un ton aspru. Singurii care pricep aceste probleme sînt francezii. N-ar trebui să se vorbească despre ele așa cum se face aici sau în America; este vorba de lucruri mult prea reale.

Fleur îl privi pe furis.

— Atunci, hai să nu punem mina pe castanele fierbinți. Dar nu sînt convinsă c-aș putea discuta cu tine despre artă.

— Ai văzut statuia lui St. Gaudens la Washington?

— Da; dar pentru ziua de azi statuia este *vieux jeu*.

— Crezi? mirii Jon. Dar ce vor oamenii de azi?

— Știi tot atît de bine ca și mine.

— Vrei să spui că opera de artă trebuie să fie enigmatică?

— Spune-i cum vrei. Fapt este că azi, arta nu constituie decît un subiect de conversație; iar o operă pe care oricine o înțelege de la prima vedere nu merită să se vorbească despre ea și deci nu este artă.

— Mi se pare absurd.

— Poate. Dar cu atît mai amuzant.

— Dacă ai înțeles sensul ascuns, cum te mai poate amuza?

— Iar castanele fierbinți! Hai să încercăm altceva! Facă prinsoare cu tine că nu-ți place moda feminină de astăzi.

— De ce nu? E destul de rezonabilă.

— Aha! Iată un subiect asupra căruia sintem de acord.

— Firește, ați arăta toate mai bine dacă n-ați purta pălării. Doar, acum, vă puteți spăla ușor pe cap.

— Oh, Jon! Nu ne răpi pălăriile. Asta ne-ar distruge tot stoicismul. Dacă n-ar trebui să căutăm pălării care să ne stea bine, viața ar fi mult prea ușoară.

— Dar nu vă stau bine.

— Sint de acord cu tine, dragul meu; dar eu cunosc mai bine decît tine caracterul feminin. Copiii au întotdeauna nevoie să ronțăie cîte ceva pentru a-și întări dinții.

— Fleur, tu ești prea inteligentă pentru a trăi la Londra.

— Dragul meu Jon, femeia modernă nu trăiește nicăieri. Ea plutește în propria ei atmosferă eterică.

— Cred, totuși, că din cînd în cînd atinge pămîntul.

Timp de un minut, Fleur nu-i răspunse; apoi, privindu-l, zise:

— Da, Jon, din cînd în cînd atinge pămîntul.

Iar în ochii ei se putea citi din nou: „Ce trist este că trebuie să vorbim despre asemenea lucruri!“

Îi arată casa în așa fel, încît Ion să aibă impresia că era profund preocupată de binele altora. Chiar și întîlnirile fugare cu pensionarele ei slujeau aceluiași scop. Jon plecă cu mîinile tremurînde, zicîndu-și: „Îi place să pară un fluture, dar în inimă!“ Amintirea ochilor ei limpezi, zîmbitori și modul aproape comic în care buzele ei tresăriră atunci cînd îi spusese: „La revedere, Domnul să te aibă în pază!“ îl urmăriră pînă la Wansdon, estompînd priveliștea dealurilor din Sussex. Și cine poate ști dacă nu acesta era scopul urmărit de Fleur?

Holly îi ieși în întîmpinare cu un automobil închiriat.

— Îmi pare rău, Val a avut nevoie de automobil. N-are să te poată duce și aduce mîine de la Londra, după cum ți-a făgăduit. A trebuit să plece azi. Dacă isprăvește ce are de făcut la Londra, pleacă miercuri mai departe la Newmarket. S-a întîmplat ceva foarte neplăcut. Un fost coleg de

facultate, cu care s-a purtat foarte bine, i-a falsificat semnătura pe un cec de o sută de lire.

— E un lucru grav, zise Jon. Ce-are de gând să facă Val?

— Nu știe încă, dar e a treia dată când omul acesta îi joacă o festă urâtă.

— E sigur că el este?

— După cum îl descriu cei de la bancă, nu poate fi decît el. Se pare că e convins că Val înghite orice, totuși, nu-l putem lăsa să continue.

— Cred și eu.

— Da, dragul meu, dar ce-ai face dacă ai fi în locul lui? Ai da pe mina justiției un fost coleg? Val are senzația bizară că el personal a rămas om cinstit numai în mod întîmplător.

Jon deschise ochii mari. Oare, omul rămîne cinstit numai în mod întîmplător?

— Individul acela a făcut războiul? o întrebă

— Cred că nu. Pare să fie cu desăvîrșire decăzut. Nu l-am văzut la față decît o singură dată: desfrînat și putred pînă în măduva oaselor.

— Foarte neplăcut pentru Vall zise Jon.

— Se duce să-i ceară sfat unchiului său, tatăl lui Fleur. Și fiindcă veni vorba, ai mai văzut-o pe Fleur în ultima vreme?

— Da, azi am văzut-o. M-a condus cu automobilul pînă la Dorking și mi-a arătat Casa de odihnă pe care a organizat-o acolo.

Expresia de pe chipul lui Holly, cîta ce se formă între sprincenele ei își produsese efectul.

— Este rău dacă o vîd? zise Jon brusc.

— Asta n-o poți ști decît tu, băiete.

Jon nu-i răspunse, dar în clipa cînd o văzu pe Anne, îi povesti totul. Nici chipul, nici glasul ei nu o trădară; îl întrebă cum îi merge lui Fleur și dacă i-a plăcut oasa. În noaptea aceea, după ce i se păru că Anne adormise, Jon rămase treaz, chinat de îndoieli. Oare, într-adevăr, omul rămîne cinstit numai în mod întîmplător? Așa să fie oare?

SOAMES ARE IDEI

Prima întrebare pe care Soames i-o puse nepotului său, cînd acesta veni în Green Street, fu:

— Cum a putut pune mîna pe carnetul tău de cecuri? Tu-ți lași carnetul de cecuri pe unde apuci?

— Mă tem că da, unchiule Soames, cînd sînt la țară...

— Hm, zise Soames. Atunci îți meriți soarta. Dar de unde ți-a luat semnătura?

— Mi-a scris de la Brighton, întrebîndu-mă dacă îl pot primi.

— Ar fi trebuit s-o pui pe soția ta să semneze scrisoarea de răspuns.

Val gemu.

— Nu-mi închipuiam că e în stare de un fals.

— Un om ajuns în halul acesta este capabil de orice. Cred că, deși i-ai dat un răspuns negativ, el tot a venit de la Brighton la Wansdon. Nu-i așa?

— Așa este; dar eu nu eram acasă.

— Da; și cu acest prilej a furat un formular. Dacă vrei să trăiești liniștit în viitor, trebuie să-l urmărești în justiție. O să ia trei ani.

— Asta l-ar ucide, zise Val, judecînd după înfățișarea lui. Soames elătină din cap.

— Probabil că s-ar însănătoși. A stat vreodată la închisoare?

— După cîte știu eu, nu.

— Hm!

După această cugetare adîncă, se lăsă tăcere.

— Nu-l pot urmări, zise brusc Val. Mi-e coleg de școală. Și apoi, dacă Dumnezeu n-ar fi avut milă de mine... nu poți ști dacă n-aș fi decăzut și eu.

Soames făcu ochii mari.

— Ai dreptate, s-ar fi putut întâmpla. Tatăl tău se băga mereu în cite o încurcătură.

Val se încruntă. Brusc, își aduse aminte de o seară când se afla împreună cu un coleg de facultate la „Pandemonium“ și îl văzuse pe tatăl său beat.

— Totuși, zise Val, trebuie să iau măsuri ca să nu mai repete figura. Dacă nu mi-ar inspira atita milă, i-aș putea trage o bătaie zdravănă.

Soames clătină din cap.

— Violență asupra persoanei... de altfel, cred că la ora aceasta nu se mai află în Anglia.

— Ba da; venind încoace, am trecut pe la clubul lui... e în oraș.

— Nu l-ai văzut?

— Nu. Voiam să te văd mai întâi pe dumneata.

În ciuda voinței lui, Soames se simți măgulit; spuse pe un ton ironic:

— Poate că are și el ceea ce se cheamă o a doua natură mai bună.

— Zău, unchiule Soames, să știi că asta-i o idee!

Soames clătină din cap.

— Judecînd după înfățișarea lui, n-aș crede.

— Nu știu, zise Val. În orice caz, prin origine e un gentleman.

— Asta nu înseamnă nimic în ziua de azi. Și fiindcă veni vorba, pînă nu uit... Îți aduci aminte de un tînăr cu numele de Butterfield, în povestea aceea cu Elderson? Dar nu, tu nu-ți aduci aminte. Vreau să-l scot de la editura unde e angajat și să-l aduc să lucreze cu Gradman, pentru a se specializa în administrarea averii mamei tale și a celorlalte averi din familie. Bătrînul Gradman n-o s-o mai ducă mult și tînărul acesta i-ar putea lua locul. E o slujbă permanentă și mai bine plătită decît cea pe care o are acum. Pot avea încredere în el, și asta e mare lucru în ziua de azi. M-am gîndit că e bine să te țin la curent.

— Încă o idee bună, unchiule Soames. Dar să revenim la prima: Ce-ar fi dacă l-ai căuta pe Stainford, să vezi ce-i de făcut?

— Pentru ce să-l caut *eu*?

— Pentru că ai mult mai multă greutate decît mine.

— Hm! Mi se pare că toate sarcinile neplăcute îmi revin mie. Totuși, cred că e mai bine să-i vorbesc eu.

Val zîmbi.

— Eu voi fi fericit dacă îi vorbești dumneata.

— Eu nu, zise Soames. Nu cumva casierul băncii se înșală?

— Cine-l poate confunda pe Stainford?

— Nimeni, zise Soames. Deci, dacă nu vrei să-l urmărești, e mai bine să lași totul pe seama mea.

După ce Val plecă, Soames rămase îngindurat. Iată-l rezolvînd toate afacerile familiei! Ce-or să se facă atunci cînd el nu va mai fi? Ideea cu tinărul Butterfield poate fi bună, dar cine știe... omul avea aerul că ține la el, dar era foarte ciudat, cu ochii lui de ciine! Ar trebui să înceapă de îndată lucrul, atît timp cît o mai duce bătrînul Gradman. Trebuie să-i dăruiască bătrînului un obiect de argint cu numele lui gravat într-însul, atîta timp cît îl mai poate prețui. Majoritatea oamenilor primesc răsplata după moarte sau cînd sînt senili. Tinărul Butterfield îl cunoaște pe Michael, ceea ce îl va face să pună suflet în treburile lui Fleur. Dar cum să procedeze cu infernalul acela de Stainford? Cum să înceapă? Ar fi mai bine să-l cheme în Green Street, decît să se ducă la clubul lui. Dacă a avut tupeul să rămînă în Anglia după ce a săvîrșit cu atîta nerușinare un fals, va avea tupeul să vină din nou aici pentru a vedea ce mai poate ciupi? Apoi, zîmbind acru, Soames se duse la telefon:

— Domnul Stainford e la club? Rugați-l, vă rog, să aibă amabilitatea de a trece pe la domnul Forsyte, în Green Street.

După ce-și aruncă privirile în jur pentru a se convinge că nu sînt la îndemînă obiecte decorative de preț, se așează în sufragerie și o chemă pe Smither.

— Îl aștept pe domnul Stainford, Smither. Dacă în timpul cit va fi aici te sun, fugi iute și adu un sergent de stradă.

Văzînd expresia de pe fața lui Smither, adăugă în grabă:

— Cred că nu va fi nevoie, dar nu se știe niciodată...

— Sper că nu e nici un pericol, domnule Soames?

— Pericol nu, Smither; dar s-ar putea să fie necesar să cer arestarea lui, atîta tot.

— Credeți că va fura din nou ceva, *sir*?

Soames zîmbi și arătă cu mîna în jur: nu se vedea nici un obiect mărunt.

— Este foarte probabil să nu vină, dar dacă vine, poștește-l aici.

După ce Smither plecă, se așează lingă pendulă — o piesă olandeză prea grea pentru a putea fi dusă în brațe; James o cumpărase de ocazie; pendula bătea fiecare sfert de ceas și avea cadranul împodobit cu o lună și o sumedenie de stele. Soames nu se simțea prea bine în așteptarea celei de-a treia întîlniri cu Stainford; tipul dăduse două lovituri reușite și — avînd în vedere că Val nu vea să-l dea în judecată — era foarte probabil că îi va reuși și a treia. Totuși, gîndul că avea de a face cu un om care atinsese „o culme“ îl fascina, iar individul avea un stil personal, aproape romantic. Soames avea senzația că figura acestui golan blazat îi reactualiza aievea idealul tinereții sale, ridicînd la rangul de dogmă principiul: „nu manifesta nici o emoție“, reamintindu-i și „distincția“ pe care mama lui, Emily, se străduise s-o imprime casei din Park Lane. Dar, probabil, individul nu va veni!

— Domnul Stainford, *sir*.

După ce Smither, foarte roșie în obraji, se retrase, Soames nu știa cum să înceapă; chipul individului, care semăna

cu un pergament vechi, părea scos dintr-un mormint. În cele din urmă, spuse:

— Voiam să vă vorbesc în legătură cu cecul. Semnătura nepotului meu a fost falsificată.

Stainford își ridică sprincenele, coborînd și mai mult pleoapele.

— Da. Dartie, însă, nu mă va denunța.

Cuprins de indignare, Soames zise:

— Păreți foarte sigur, dar trebuie să vă spun că nepotul meu nu e încă decis.

— Am fost colegi de școală, domnule Forsyte.

— Și exploatați acest fapt, nu-i așa? Există însă o limită, domnule Stainford. Ținînd seama că sinteți la primul fals, lovitura a fost executată cu dibăcie.

Fața lui Stainford se învioră pentru o clipă; Soames scoase cecul falsificat din buzunar. Firește, cecul nu era bine întocmit, nu era complet. În viitor, cecurile lui Val vor trebui să cuprindă cuvintele „nu-este negociabil“. Dar cum l-ar putea face pe individ să tragă o spaimă zdravănă?

— Am la dispoziție un detectiv, îi spuse, nu așteaptă decît să-l sun. Aceste lucruri trebuie să înceteze. Și, deoarece mi se pare că nu vreți să înțelegeți... Soames făcu un pas spre sonerie.

Pe buzele palide se așternu un zîmbet vag și amar.

— Îmi închipui, domnule Forsyte, că dumneavoastră n-ați fost niciodată într-o situație desperată.

— Nu, răspunse Soames cu carecare dezgust.

— Eu nu trăiesc decît în felul acesta. E foarte obositor.

— În acest caz, zise Soames, la închisoare v-ați odihni.

Dar chiar în minutul cînd le rosti, cuvintele i se părură inutile și cam brutale. Individul din fața lui nu era un om... era o umbră, o umbră blazată și nenorocită. Soames avu impresia că încearcă să intimidaze o fantomă.

— Uite ce este, îi zise, fiindcă sinteți un gentleman prin naștere, dacă imi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare că

nu veți mai face nimic asemănător cu nepotul meu sau cu alt membru al familiei mele, n-am să sun. •

— Foarte bine! Vă dau cuvîntul meu de onoare... onoarea cea pe care o am!

— Așadar, ne-am înțeles, zise Soames. Dar pentru ultima dată. Voi păstra corpul delict al acestui fapt.

— Omul trebuie să trăiască, domnule Forsyte.

— Nu sînt de părerea dumneavoastră, zise Soames.

„Umbra“ scoase un sunet bizar... Probabil că voia să rîdă; Soames rămăsese din nou singur. Se duse în grabă la ușă, privind în urma lui Stainford pînă îl văzu în stradă. Să trăiască? Oare, omul trebuia să trăiască? N-ar fi mai bine ca un individ de teapa acestuia să fie mort? N-ar fi mai bine ca cea mai mare parte dintre oameni să fie morți? Dar, uimit de ideile lui atît de extravagante, urcă în salon. Trecuseră patruzeci și cinci de ani de cînd pusese bazele acestei încăperi, și iat-o și azi plină de marchetărie. Pe cămin, într-o ramă lată de email, se afla un mic dagherotip făcut de mult, care-l înfățișa pe bunicul său, „Superior Dosset“, cu obraji ușor colorați în roz; Soames îl privi îndelung. Bărbia celui care pusese bazele clanului Forsyte era așezată confortabil între virfurile îndepărtate ale unui guler de modă veche; ochi, cu pleoapele de jos umflate, avea o culoare deschisă, iar privirea lor era ageră și cam glumeață; favoriții erau cărunți, iar gura parcă era făcută să înghită multă mîncare; redingota demodată era din stofă fină iar mîinile arătau ca acelea ale unui om de afaceri. Într-un cuvînt — un bărbat masiv, cu oarecare forță și plin de caracter! Trecuseră aproape o sută de ani de cînd fusese făcut dagherotipul, totuși, după specimenul de adineauri, blazat și nepri-copsit, era reconfortant să privești un om plin de caracter. Soames se gîndi că i-ar face plăcere să vadă locul unde se născuse și crescuse bătrînul, înainte de a-și croi un drum prin lume, pe la sfîrșitul secolului al optsprezecelea, înainte de a clădi casa Forsyte. Va merge cu Riggs, iar dacă Fleur nu va dori să-l însoțească... cu atît mai bine! Poate că ar plictisi-o! Ră-

dăcinile nu însemnau nimic pentru cei tineri. El, însă, se va duce să vadă locul de unde-și trage obirșia neamul Forsyte — și asta atîta timp cît mai ține vremea frumoasă. Dar, înainte de a pleca, trebuie să pună la punct chestiunea cu bătrînul Gradman. După întîmplarea cu Stainford, o să-i facă bine să-l vadă pe bătrîn. El nu pleacă niciodată de la birou pînă la ora cinci și jumătate. Puse la loc dagherotipul și ieși. Luă un taxi pînă la Poultry și pe drum reflectă. Cît era de greu să te pui la adăpost, de vreme ce oricînd îți pot ieși în cale indivizi de teapa lui Elderson și Ștainford! Și apoi, starea țării... n-apuca bine să iasă dintr-o încurcătură și intra în alta; greva cărbunelui va înceta cînd oamenii vor simți greutatea iernii, dar va apare altceva — vreun război, tulburări sau cine știe ce. Iar Fleur... Fleur avea o avere de cincizeci de mii de lire. Nu cumva greșise dîndu-i atîta independență? Și totuși, avusese întotdeauna oroare de gîndul de a o domina prin bani. Orice-ar fi făcut Fleur, era singurul său copil și — s-ar putea spune — singura lui iubire. Dacă ea nu se putea purta cum se cade de dragul copilului și al tatălui ei, fără a vorbi de soțul ei... el n-o putea aduce pe calea cea bună amenințînd-o cu dezmoștenirea sau alte asemenea! În orice caz, avea impresia că lucrurile mergeau mai bine... poate se înșela.

În City începuse să se stingă viața zilei. Funcționarii fugeau ca iepurii... Soames era gata să facă prinsoare că dimineața nu veneau în aceeași goană... da, slab se muncea în ziua de azi! Lucrul începe la ora zece în loc de nouă, cum începuse în trecut, și se isprăvește la cinci în loc de șase. Totuși, datorită telefonului și altor invenții, poate că realizările sînt aceleași ca și în trecut; iar oamenii nu mai beau atîta bere și *sherry* și nu mai mănîncă atîtea costite ca pe vremuri... Comparîndu-l pe bătrînul al cărui portret îl privise mai adineauri cu acești oameni slabi, cu capete înguste, cu priviri nervoase, speriate, de parcă își investiseră capitalul în viață și acum constatau că acțiunile erau în scădere, ești nevoit să admiți că, în general, rasa a decăzut. Pe stradă nu se vedea nici o redingotă, nici un țilindru de mătase... Soames și-l așează mai

bine pe al lui, cobori din taxi în străduța din Poultry, pe care o cunoștea atât de bine, și intră în birourile „Cuthcott, King-son și Forsythe“.

Bătrînul Gradman era încă în birou; își scosese haina de lucru și stătea cu spatele lat și încovoiat spre ușă.

— Ah! Domnul Soames! Tocmai plecam. Iertați-mă, pînă-mi pun haina.

Judecînd după croială, redingota era de prin anul 1901!

— În ultima vreme, plec pe la ora cinci și jumătate. De obicei, nu prea e mult de lucru. Îmi place să dorm puțin înainte de cină. Mă bucur că vă văd, veniți atât de rar pe aici!

— Da, zise Soames. Nu vin des, dar m-am gîndit... Dacă i s-ar întîmpla ceva unuia dintre noi doi, toate treburile noastre s-ar duce de ripă, Gradman.

— Ah! Mai bine să nu ne gîndim la așa ceva!

— Trebuie să ne gîndim; nici dumneata și nici eu nu mai sintem tineri.

— Eu nu mai sint pui, ce-i drept, dar dumneavoastră, domnule Soames, nu puteți vorbi despre bătrînețe.

— Am șaptezeci și unu de ani.

— Doamne, Doamne! Parcă ieri v-am condus la școală la Slough. Îmi aduc mai bine aminte de cele întîmplate atunci, decît de cele ce s-au întîmplat ieri.

— Așa pățesc și eu, Gradman; ăsta-i semn de bătrînețe. Îți mai aduci aminte de tînărul care venise aici să-mi vorbească despre Elderson?

— Ah, da! un tînăr simpatic, îl chema Buttermilk sau așa ceva.

— Butterfield. Ei bine, vreau să-l aduc aici, să lucrez sub îndrumarea dumitale, și aș dori să-l introduc în toate chestiunile noastre.

Bătrînul Gradman rămase nemișcat; chipul său, încadrat de barbă și de părul cărunț, era cu desăvîrșire lipsit de expresie. Soames continuă în grabă.

— Este o măsură de precauție. Poate că, într-o bună zi, ai să vrei să te retragi.

Gradman își ridică cu greu mina și spuse:

— Eu sper ca moartea să mă găsească muncind.

— Cum dorești, domnule Gradman. Rămii așa cum ai fost întotdeauna, cu deplina răspundere; dar vei avea un om pe care să te poți bizui dacă te simți rău sau vrei să-ți iei un concediu său, în fine, dacă survine ceva.

— Prefer să n-am pe nimeni, domnule Soames. Un tinăr, în biroul acesta, m-ar...

— E om de treabă, Gradman. Și, din anumite motive, îmi este obligat mie și ginerelui meu. N-o să te supere defel. Știi prea bine că nimeni dintre noi nu trăiește o veșnicie.

Fața bătrînului Gradman se zăbire în mod ciudat și glasul îi deveni mai răgușit ca de obicei.

— Cred că ar însemna că cobim. Eu pot duce singur munca, domnule Soames.

— Oh! Știu prea bine ce simți, zise Soames. Eu trec prin aceleași stări, Gradman, dar timpul nu stă în loc pentru nimeni și trebuie să ne gîndim la viitor.

Din deșeușul bărbii lui Gradman scăpă un suspin.

— Bine, domnule Soames. Dacă ați hotărît, n-are rost să mai vorbim, dar mie nu-mi place.

— Am să te duc cu mașina pînă în stație.

— Vă mulțumesc, prefer să merg pe jos; îmi place să iau aer. Trebuie să încui sertarele.

Simțind că bătrînul avea de zăvorît nu numai sertare ci și sentimente, Soames ieși.

Ce om credincios! Chiar acum ar trebui să treacă pe la Polkingford pentru a cumpăra un obiect de argint.

Soames se opri îngindurat în marele magazin, atît de ticsit cu aur și argint, încît dădea impresia că nu se vinde nimic. Voia să cumpere un obiect masiv, nu unul artistic sau elegant. Desigur că bătrînul Gradman nu bea *punch*... e bisericos! Ce-ar fi dacă i-ar cumpăra cămilele acelea de argint aurit, cu cîte două cocoase din care iese cîte un sfeșnic? Între cocoase s-ar putea grava: „*Lui Joseph Gradman, în semn de recunoștință din partea familiei Forsyte*“. Dar Gradman locuia prin

apropierea grădinii zoologice. Hm! Cămile... Nu! Mai bine o cupă. Chiar dacă nu bea *punch*, poate pune într-însa petale de trandafiri sau flori.

— Aș vrea o cupă, zise Soames, ceva foarte bun.

— Da, domnule, cred că avem exact ceea ce doriți.

Întotdeauna aveau exact ceea ce dorește clientul.

— Ce părere aveți despre aceasta? Argint masiv. Forma e foarte pură.

— Pură! zise Soames. N-aș vrea să mi-o dăruiască cineva.

— Bine, domnule, poate că nu este exact ceea ce doriți. Poftim alta, o cupă mică dar frumoasă.

— Nu, nu. Vreau ceva simplu și solid; să aibă un volum de vreo cinci litri.

— Domnule Bankwait... vino, te rog, un moment. Domnul dorește o cupă de modă veche.

— Da, domnule, cred că avem întocmai ceea ce doriți. Soames scoase un sunet nedefinit.

— În ziua de azi nu ni se mai cer vase de modă veche, dar avem în comision unul foarte, foarte frumos, din familia Rexborough.

— Cu emblemă? întrebă Soames. Nu este ceea ce caut. Trebuie să fie nou și, în orice caz, fără emblemă.

— Oh! Atunci aceasta corespunde cerințelor dumneavoastră.

— Doamne, Doamne! zise Soames și, ridicând umbrela, arătă spre raftul din cealaltă parte. Ce este obiectul acela?

Vinzătorul îi aduse obiectul cu un aer ușor ofensat. Era un vas mare de argint, așezat pe o bază mai lată. Soames îl ciocăni cu degetul.

— Argint pur, după cum vedeți, desenul de pe margini este foarte fin; linia este discretă, iar în interior vasul este aurit cu aur de cea mai bună calitate. Cred că este exact ceea ce doriți.

— S-ar putea. Ce preț are?

Vinzătorul examinează un semn cabalistic.

— Treizeci și cinci de lire, domnule.

— Destul de mult, zise Soames. Piesa era de bun-gust și nu va face de rușine familia Forsyte, dar Soames nu știa dacă va fi pe placul bătrînului Gradman. Am s-o iau, îi spuse vinzătorului. Vă rog să gravați pe ea următoarele cuvinte... și le scrisse pe o hîrtie. Apoi trimiteți obiectul la adresa următoare și nota la mine acasă. Aș dori să nu întîrziati prea mult.

— Foarte bine, domnule. Nu cumva doriți și pocalele acelea, sînt perfecte în genul lor.

— Nu mai doresc nimic! zise Soames. Bună seara!

Apoi, după ce-i întinse vinzătorului cartea sa de vizită, privi rece în jurul său și ieși. Scăpase de grijă!

Razele răzlete ale soarelui de septembrie cădeau asupra lui, în timp ce se îndrepta spre apus, prin Piccadilly, către Green Park. Zilele acestea călduroase de toamnă erau foarte plăcute. Nu era nici cald nici frig, iar platanii erau mai frumoși ca oricînd și gata de a-și schimba culoarea; frumoși copaci, frumoasă formă! Pășind prin iarbă, Soames simți dulceață în inimă. Niște pași iuți în urma lui îi atraseră atenția. Deodată, auzi pe cineva spunînd:

— Ah! Forsyte! Te duci, desigur, la ședința de la Michael! Vrei să mergem împreună?

Bătrînul Mont, sprinten și vorbăreț ca întotdeauna! Făcură împreună drumul mai depărte și Mont începu imediat:

— Ce părere ai despre toate aceste schimbări din Londra, Forsyte? Îți mai aduci aminte de pantalonii largi în șolduri și strimți la glezne, de crinoline... de Leech¹ în plină floare... Septembrie îți reîmprospătează amintirile...

— Totul e superficial, zise Soames.

— Superficial? Uneori am și eu această impresie. Totuși, este o schimbare reală, care seamănă cu deosebirea dintre

¹ *Leach John* (1817—1864), celebru caricaturist englez; a prins celebritățile zilei în posturile cele mai familiare.

romanele lui Austen și Trollope¹ și scriitorii aceștia moderni. Parohiile au dispărut. Clasele? Ele continuă să existe, dar împărțirea în clase este făcută de oameni nu de Dumnezeu, ca pe vremea lui Trollope.

Soames strimbă din nas. Tipul puneă întotdeauna problemele în felul acesta!

— În ritmul în care evoluăm, în curînd nu vor mai exista deloc clase, îi spuse.

— Cred că te înșeli, Forsyte. Nu m-aș mira dacă ne-am întoarce din nou la cal!

— Ce are a face calul cu treaba aceasta? mirii Soames.

— Ceea ce trebuie să ne intereseze pe noi, zise *sir* Lawrence învîrtindu-și bastonul în aer, este epoca de aur. Atunci va apărea din nou individualitatea. Și epoca de aur se apropie...

— Eu nu pricep nimic din ceea ce spui, zise Soames.

— Învățămîntul este accesibil tuturor; femeile au drept de vot; chiar și muncitorul are sau va avea în curînd propriul său automobil; cartierele insalubre sînt condamnate la dispariție... grație dumitale, Forsyte; distracțiile și ultimele știri pătrund în toate casele; Partidul Liberal este pe ducă; comerțul liber este o sărbătoare plină de viață; sportul este ieftin și la îndemîna oricui; dogma a primit o lovitură mortală, întocmai ca și greva generală; cercetășia se dezvoltă în ritm rapid; îmbrăcămintea este comodă; părul e tuns scurt... toate acestea fac parte din epoca de aur.

— Dar ce au a face toate acestea cu calul?

— Calul e un simbol, dragul meu Forsyte. Este cu neputință să standardizezi sau să socializezi calul. A început reacțiunea împotriva uniformității. Mai trebuie să treacă puțină

¹ *Trollope, Antony* (1815—1882), romancier englez, autor al unor romane care înfățișează viața micilor orașe de provincie.

vreme din epoca de aur și vom reîncepe să ne cultivăm sufletul și să mergem cu tandem-uri.

— Ce zgomot se aude? zise Soames. Parcă e strigătul unui om deznădăduit.

Sir Lawrence ridică sprinceană.

— Este aspiratorul de praf din Palatul Buckingham. Instrumentele acestea seamănă mult cu făpturile omenesti.

Soames tuși enervat... tipul acesta nu poate fi serios! Nu face nimic! Foarte curînd va fi obligat să se schimbe. Dacă *Fleur*!... Dar Soames refuza să se gîndească la acest „dacă“.

— Ceea ce admir eu la englezi, spuse pe neașteptate *sir Lawrence*, este capacitatea lor de evoluție. Se ridică și coboară, ca fluxul mării, apoi se ridică din nou. Străinilor li se pare că se cufundă în nămol, dar poporul englez are continuitate — și asta-i o mare calitate, *Forsyte*. Ce ai de gînd să faci cu tablourile dumitale; după ce vei porni în „marea călătorie“. Le lași națiunii?

— Depinde cum se va purta cu mine. Dacă mi se vor fixa taxe de moștenire și mai mari, îmi voi revoca donația.

— Principiul strămoșilor noștri, da? Serviciu voluntar, sau nici un fel de serviciu. Strămoșii noștri erau oameni de ispravă.

— Eu nu știu nimic despre ai dumitale, zise Soames. Ai mei n-au fost decît fermieri. Mîine vreau să plec să-i vizitez, adăugă Soames pe un ton sfidător.

— Splendid! Sper să-i găsești acasă.

— Am întîrziat, zise Soames, uitîndu-se la fereastra sufrageriei de unde priveau spre stradă membrii comitetului. Este șase și jumătate! Uite cît par de caraghioși!

— Noi toți le părem altora caraghioși, numai nouă înșine nu, îi zise *sir Lawrence*, urmîndu-l în casă. Acesta este principiul primordial al existenței.

MIINE

Fleur îi întâmpină în hol. După ce-l lăsase pe Jon la Dorking, se întorsese cu maximum de viteză acasă, pentru a da impresia că bunăstarea mahalalelor este unica ei preocupare. Sir Wilfred vorbea despre potirnici; prezida episcopul. Fleur se apropie de bufet și, în timp ce Michael citea procesele verbale, începu să toarne ceaiul. Episcopul, sir Godfrey Bedwin, domnul Montross, socrul ei și ea însăși beau ceai chinezesc; sir Timothy bea *whisky* cu sifon; Michael nu lua nimic; iar marchizul, Hilary și tatăl ei beau ceai indian. Fiecare dintre ei susținea că ceilalți își ruinează digestia. Tatăl ei îi spunea întotdeauna că ea bea ceai chinezesc numai pentru că era la modă... altfel ar fi fost cu neputință să-i placă. În timp ce le servea băuturile respective, Fleur se întreba ce-ar zice acești oameni dacă-ar ști ce se petrece în sufletul ei. Miine, Jon pozează pentru ultima oară, iar ea trebuie să dea „marea lovitură“! Miine, pe vremea aceasta, nu va mai exista nimic din stăpînirea de sine pe care și-o impusese timp de două luni, de cînd dansase cu el la Nettlefold. Miine, la ora aceasta, va cere ceea ce i se cuvine. Ideea că pentru ceea ce dorea trebuia consimțămîntul ambelor părți, n-o tulbura. Avea încrederea unei femei frumoase și îndrăgostite. Ceea ce voia se va împlini și nimeni nu trebuie să afle! Oferind ceștile, Fleur zîmbea cu milă, gîndindu-se la ignoranța acestor bătrîni înțelepți. Nu vor afla — nici ei, nici altcineva și, mai ales, nu va afla tînărul Michael, care o ținuse în brațe noaptea trecută. Apoi, gîndindu-se la cel care n-o ținuse încă în brațe, își luă ceașca de ceai și carnetul de notițe și se așază într-un fotoliu, aproape de cămin. Inima îi bătea tare, iar în fața ochilor pe jumătate închise îi apărură chipul lui Jon, întors spre ea din ușa gării. Împlinirea! Asemenea lui Jacob din *Biblie*, slujise și ea șapte ani... pentru im-

plinirea iubirii ei... șapte ani lungi și grei! Și în timp ce ședea ascultînd glasul monoton al episcopului și al lui *sir* Godfrey, exclamațiile lui *sir* Timothy și observațiile scurte și prudente ale tatălui ei, elementul clarvăzător, precis și neșovăielnic, adus în firea ei prin singele francez, desăvîrșea în tăcere mecanismul vieții ascunse ce va începe mîine, după ce vor fi mîncat din fructul oprit. Viața ascunsă era sigură, atîta vreme cît nu existau șovăiala, frica, mofturile inutile și remușcările! Era atît de convinsă de acest lucru, de parcă avusese cel puțin o duzină de legături ascunse. Ea singură va face totul... Jon nu trebuie să se ocupe de nimic. Și nimeni nu trebuie să afle!

— Fleur, vrei să notezi?

— Da.

Și scrise pe carnetul ei: „Să-l întreb pe Michael ce trebuia să notez“.

— Doamnă Mont!

— Da, *sir* Timothy.

— N-ați putea organiza pentru noi un... un nu știu cum îi ziceți?

— Un matineu?

— Nu, nu... niște vînzări alandala, nu știu cum le zice.

— Un bazar. O, desigur! îi răspunse Fleur, în timp ce în sinea ei judeca:

Cu cît va organiza mai multe opere de binefacere, cu atît va avea o reputație mai bună și mai multă libertate; cu atît mai mult își va merita viața ei ascunsă și se va putea bucura de ea, cu toată ironia cuvenită!

Luă cuvîntul Hilary. „Ce-ar zice, dacă ar ști?“ se întrebă Fleur.

— Eu cred, totuși, că ar trebui să organizăm un matineu, Fleur. Publicul este atît de binevoitor, încît e întotdeauna dispus să plătească o guinee pentru a merge la un spectacol, cu toate că majoritatea oamenilor ar plăti oricînd o guinee pentru a fi scutiți de această plăcere. Ce părere are episcopul?

— În orice caz, un matineu.

— Matineurile sînt îngrozitoare!

— Nu găsesc, domnule Forsyte, dacă reprezentăm o piesă bună. Ceva demodat... de pildă, o piesă a lui L.S.D. Aceasta ne-ar face reclamă. Ce părere aveți, marchize?

— Nepoata mea, Marjorie, v-ar putea organiza matineul. Cred că i-ar face bine.

— Hm. Dacă-l organizează dînsa, nu va fi o piesă demodată.

În timp ce vorbea, Soames se întoarse cu fața spre Fleur, care-și zicea: Bine ar fi dacă tatăl ei ar ști cît de profund uitase ea de povestea aceea cu Marjorie; cît de mărunță i se părea azi marea supărare din trecut.

— Domnule Montross, aveți la dispoziție un teatru?

— Pot face rost, domnule Charwell.

— Foarte bine! Atunci, dumneavoastră, marchizul și nepotul meu veți avea bunătatea să vă ocupați de această acțiune. Fleur, spune-ne cum merge Casa de odihnă.

— Perfect, unchiule Hilary. Toate locurile sînt ocupate. Fetele sînt delicioase.

— Îmi închipui cît sînt de năstrușnice. Nu-i așa?

— Oh, nu, *sir* Timothy; sînt de o disciplină exemplară.

Ce-ar fi dacă bătrînul gentleman ar putea-o vedea mai bine pe „exemplara doamnă” care le conducea!

— Atunci, am isprăvit. Dacă nu mai este nimic pe ordinea de zi, domnule președinte, îmi dați voie să mă retrag. Am întîlnire cu un american, pentru a vorbi despre furnici. După părerea mea, nu-i scuturăm destul de tare pe proprietarii de mahalale. Noapte bună tuturor!

Fleur îi făcu semn lui Michael să rămînă pe loc iar ea se ridică și-l conduse pe *sir* Timothy.

— Care este umbrela dumneavoastră, *sir* Timothy?

— Nu știu; cea care arată cel mai bine. Dacă organizați un bazar, doamnă Mont, v-aș ruga să-l vindeți pe episcop. Nu pot suferi oamenii care vorbesc de parcă ar avea o gălușcă în gură, darămite cînd mai ocupă și locul de președinte.

Fleur zimbi, iar bătrînul o salută galeș cu pălăria. Toți o salutau galeș... iar ei îi făcea plăcere! Oare, cum ar saluta-o dacă ar ști?... Printre pomii din parcul scuarului plutea amurgul, luminile se aprindeau... ce noroc că vremea e atît de frumoasă... caldă și fără ploaie! Fleur se opri în ușă, respirînd adînc. Mîine, la ora aceasta, spera să fie o femeie infidelă! Dar nu va fi mai necinstită decît fusese pînă atunci prin tainica dorință a inimii ei.

„Mă bucur că Kit este la The Shelter, își zise. El nu trebuie să afle niciodată, nimeni nu trebuie să afle! Nu se va schimba nimic... schimbarea nu se va produce decît în sufletul ei și al lui Jon. Forța vieții va rupe zăgazarile și-și va croi drum, dînd naștere unui mic pîriu ascuns, care va curge... ah, încotro? Dar ce importanță ar putea avea orientarea lui?“

— Dragul meu Mont, din punct de vedere material, cîntea n-a fost niciodată cea mai bună politică. Cîntea e un sentiment specific epocii victoriene. Victorienii erau admirabili atunci cînd încercau să descopere cuadratura cercului!

— De acord, marchize, de acord; ei se puteau gîndi mai bine decît oricine la ceea ce doreau. În anii grași e ușor!

Înspatele ei, în hol, stăteau doi bătrîni uscați și veștejiți. Fleur se întoarse spre ei, zîmbind.

— Scumpa mea doamnă, aerul de seară... să nu răciți!

— Nu, *sir*, mulțumesc, sînt toată numai flăcări!

— Ce plăcut trebuie să fie!

— Pot să vă duc în automobil, marchize?

— Mulțumesc, domnule Montross. Aș vrea să am și eu un automobil. Ai același drum cu noi, Mont? Cunoști cîntecul, domnule Montross: *Să mergem cu toții la Alice*? Pare să-l fi fascinat pe lăptarul meu. Adeseori mă întreb, cum o fi arătînd Alice a lui? Mî se pare că nu e tocmai o persoană cumsecade. Noapte bună, doamnă Mont. Ce frumoasă casă aveți!

— Noapte bună, *sir*!

Fleur îi întinse mîna marchizului, apoi „morsei“ și la urmă socrului ei.

- Kit e bine, Fleur?
- Foarte bine.
- Noapte bună, draga mea.

Draga lui... mama nepotului său! „Mîine, mîine și iar mîine!”

O pătură fu întinsă peste picioarele bătrînilor, portiera se închise iar automobilul porni lin și în tăcere! Iarăși voci:

- Dorești un taxi, unchiule Hilary?
- Nu, mulțumesc, Michael. Episcopul dorește să meargă pe jos, ca și mine.

— Atunci vă conduc pînă la colț. Veniți cu noi, *sir Godfrey*? La revedere, iubito. Tatăl tău rămîne la cină. Eu mă întorc de la bătrînul Blythe pe la ora zece.

Animalele ieșeau cite patru!

— Nu sta în ușa, ai să răcești! auzi glasul tatălui ei. Era singurul de ai cărui ochi se temea. Așadar, trebuie să-și pună masca.

— Ce-ai făcut azi, tată dragă? Vino în salon — imediat ne așezăm la masă.

— Cum merge portretul tău? Oare, individul acela are grijă să nu exagereze? Cred că ar fi mai bine să trec și eu să văd ce-a făcut.

— Încă nu, dragul meu. E foarte sensibil.

— Toți pictorii sînt la fel. Am de gînd să plec mîine să văd locul de baștină al neamului Forsyte. Tu nu-ți poți lua un concediu să vii cu mine, nu-i așa?

Fleur îl ascultă, ascunzîndu-și ușurarea.

— Cît timp lipsești, tată dragă?

— Peste trei zile sînt acasă. Nu sînt nici trei sute de kilometri dus și-ntors.

— Mă tem că l-ar scoate din fire pe pictor.

— Prevedeam că nu ții să vii. E drept că nu se află pe acolo nici un personaj renumit. Dar de mult mă pregătesc să merg, și acum vremea e frumoasă...

— Sint convinsă c-o să fie extrem de interesant; cînd te întorci, trebuie să-mi povestești totul cu de-amănuntul. Dar tocmai acum sint foarte ocupată cu portretul și cu Casa de odihnă.

— Bine, atunci am să trec să te iau la sfîrșitul săptămîinii. Mama ta a plecat la niște prieteni... toată ziua nu fac altceva decît joacă *bridge*; rămîne acolo pînă luni. Pe tine te-ai vrea mereu lingă mine, după cum știi, adăugă Soames cu simplitate. Iar Fleur, pentru a se feri de ochii lui, se ridică.

— Mă duc în goană să mă schimb. Nu știu de ce, dar, după ședințele Comitetului pentru asanarea cartierelor insalubre, mă simt întotdeauna murdară.

— Pierdere de vreme, zise Soames. Întotdeauna vor exista mahalale. Atîta doar că voi doi aveți ocupație!

— Da, Michael e încîntat.

— *Sir Timothy* e un bătrîn țicnit! zise Soames, îndreptîndu-se spre tabloul de Fragonard. Am atîrnat în galeria mea tabloul lui Morland. Marchizul e simpatic. Cred că știu c-am hotărît să donez tablourile mele națiunii? Voi n-aveți ce face cu ele. Într-o bună zi, voi veți locui în casa aceea de la Lippinghall, și acolo tablourile n-au nici un rost. Acolo nu se potrivesc decît strămoși, coarne de cerb și cai. Pfi!

Viață ascunsă și Lippinghall! Aceasta se va întîmpla tîrziu, foarte tîrziu!

— Oh! Bart o să trăiască o veșnicie!

— Hm, da! E încă destul de vioi. Du-te repede sus.

În timp ce-și curăța obrazul pentru a se pudra din nou, Fleur gîndi: „Dragul de el! Slavă Domnului, tata va fi de parte!”

Acum, după ce luase hotărîrea, îi era relativ ușor să se prefacă, să apară cu fața proaspăt pudrată, zîmbitoare și senină, peste porțelanurile de Chelsea cu care era așternută masa.

— Unde ai de gînd să-ți atîrni portretul după ce va fi gata? întrebă Soames.

— Unde? Doar e al tău, tată dragă!

— Al meu? Da, bineînțeles! Totuși, ai să-l atirni aici, Michael o să vrea să-l aibă în casă.

Michael... care nu știe nimic! Fleur simți un junghi în inimă.

Dar nu face nimic! Ea va fi tot atît de bună cu el, cum fusese și pînă acum. Nici un fel de șovăială demodată!

— Îți mulțumesc, tată dragă. Sper că Michael va dori să-l pună în salon. Portretul este în aur și argint, în costumul meu, „Nebunia“.

— Îmi aduc aminte de el, zise Soames, are clopoței.

— Cred că partea aceasta a tabloului este foarte reușită.

— Ce spui? Fața nu ți-a prins-o?

— Poate că da, dar nu sînt prea încîntată.

După ședința din dimineața aceleiași zile, portretul o pusese pe gînduri. Fața ei avea o expresie de aviditate, de parcă Rafaelitul intuise hotărîrea ce se cristaliza în ea.

— Dacă nu te-a prins bine, nu iau portretul, îi spuse Soames.

Fleur zîmbi. În acest caz, Rafaelitul ar avea oarecari obiecțiuni.

— Oh! Sper să fie foarte bun pînă la urmă. Am impresia că nimeni nu crede că propriul său portret este admirabil.

— Nu știu, zise Soames, nu mi s-a făcut niciodată portretul.

— Ar fi bine să-ți comanzi și tu unul.

— Pierdere de vreme! A expediat portretul acelei femei? Fleur nu clipi.

— Soția lui Jon Forsyte? Oh, da... de mult.

Se aștepta să-i spună: „Ai văzut pe vreunul dintre ei?“ Dar Soames tăcu. Tăcerea lui Soames o tulbură mai mult decît dacă i-ar fi pus această întrebare.

— Azi am primit vizita vărului tău Val.

Lui Fleur i se opri inima în loc. Să fi vorbit ceva?

— Cineva i-a falsificat semnătura.

Uf! Slavă Domnului!

— Unii oameni sînt cu desăvîrşire lipsiţi de simţ moral, continuă Soames. Printr-o mişcare involuntară, umerii ei albi tresăriră, dar Soames nu observă. Nu ştiu unde a dispărut cîntea elementară.

— Astă-seară l-am auzit pe marchiz spunînd că principiul „cîntea este cea mai bună politică” a fost bun pentru epoca victoriană.

— Este cu zece ani mai bătrîn decît mine şi nu ştiu de unde are asemenea idei. În ziua de azi, totul e cu susu-n jos.

— Dar dacă este într-adevăr cea mai bună „politică”, înseamnă că n-a fost niciodată determinată de virtute, nu-i aşa?

Soames aruncă o privire pătrunzătoare spre chipul zîmbitor al lui Fleur.

— De ce nu?

— Oh, nu ştiu. Potirnicchi de la Lippinghall, tată dragă! Soames strimbă din nas.

— Nu sînt destul de fezandate. O potirniche trebuie să aibă gust, nu glumă.

— Ştiu. l-am spus bucătăresei, dar ea are părerile ei proprii.

— Iar sosul ar trebui să aibă mai multă ceapă. Da, victorianism! Probabil că marchizul mă socoteşte victorian!

— Vrei să spui că nu eşti, tată dragă? Ai trăit patruzeci şi şase de ani sub domnia reginei Victoria.

— Am trăit douăzeci şi cinci fără ea şi sper să mai trăiesc cîţiva.

— Mulţi, mulţi, zise Fleur încet.

— Prea mult nu pot spera.

— Ba da! Şi mă bucur că nu te socoteşti printre victorienii, mie nu-mi plac. Purtau prea multe veşminte.

— Cred că te înşeli.

— În orice caz, miine te vei plimba printre strămoşii tăi din vremea regelui George.

— Da, zise Soames. Am auzit că se află pe acolo un cîmîtir. Şi fiindcă veni vorba... am cumpărat un colţ din oimi-

tirul de la Mappledurham. Pentru mine e la fel de bun ca orice alt loc. Cred că mama ta va dori să fie înmormintată în Franța.

— Servește-i domnului Forsyte niște *sherry*, Coaker. Soames mirosi prelung băutura.

— Sticla aceasta este de la bușicul tău. El a trăit nouăzeci de ani.

Dacă ea și Jon vor apuca nouăzeci de ani... tot nu va afla nimeni?... La ora zece, Fleur se despărți de tatăl ei, atingându-i ușor nasul cu buzele.

— Sînt ostenită, tată dragă, și tu vei avea mîine o zi grea. Noapte bună!

Slavă Domnului că, mîine, tatăl ei va fi printre strămoșii săi!

CAPITOLUL VIII

FRUCTUL OPRIT

Pe șoseaua laterală ce leagă ferma lui Gage cu crîngul de la Robin Hill, Fleur opri brusc automobilul și spuse:

— Dragă Jon, am o idee! Haide să coborîm și să intrăm în pădurice. Proprietarul e în Scoția. Jon nu se mișcă, iar Fleur continuă: Acum portretul tău e gata și o să treacă multă vreme pînă cînd te voi revedea.

Jon cobori, iar Fleur deschise porțița ce dădea spre pîtecă. După ce intrară, se opriră un moment ciulind urechile, ca nu cumva să fie surprinși încălcînd o proprietate străină. Frumoasa după-amiază de septembrie se stîngea în grabă. Ultima ședință la pictor durase mult și era tîrziu; iar în păduricea de molift și mestecăn amurgul se adîncea. Fleur își strecură mina sub brațul lui Jon.

— Ascultă! Ce liniște! Am senzația că n-au trecut șapte ani. Tu n-ai vrea să fie așa, Jon? Să fim din nou copii în pădure!

Jon îi răspunse pe un ton morocănos:

— N-are rost să privești în urmă... lucrurile se întâmplă așa cum trebuie să se întâmple.

— Păsările se duc la culcare. Pe vremuri existau pe aici bufnițe?

— Da. Sper să auzim una numaidecât.

— Ce frumos miroase!

— Miros de pomi și grajduri!

— Vanilie și fin, după cum spun poezii. Vacile sînt aproape?

— Da.

— Atunci, să nu mergem mai departe.

— Aici este trunchiul de odinioară, zise Jon, hai să ne așezăm și să așteptăm pînă strigă o bufniță.

Se așezară unul lingă altul pe trunchiul bătrîn.

— N-a căzut roua, zise Fleur. Cred că în curînd se schimbă vremea. Îmi place mirosul de secetă.

— Mie-mi place mirosul de ploaie.

— Nouă nu ne place niciodată același lucru, Jon. Și totuși... ne-am iubit. Fleur avu senzația că brațul lui Jon tremura.

— Bate bătrînul nostru ceas! E îngrozitor de tîrziu, Fleur, Ascultă! Bufnița!

Strigătul bufniței ajungea pînă la ei prin frunzișul rar al pomilor: era înspăimîntător de aproape. Fleur se ridică:

— Hai să vedem, nu putem da de ea?

Apoi, îndepărtîndu-se de trunchi, zise:

— Nu vii și tu? Hai să hoinărim puțin, Jon.

Jon se ridică și merse alături de ea printre pomi.

— Pe aici am venit... nu-i așa? Ce iute s-a întunecat! Uită-te, Jon, mestecenii sînt încă albi. Îmi plac mult. Fleur puse mîna pe trunchiul unui mesteacăn. E neted ca pielea,

Jon. Apoi, aplecându-se, își lipi obrazul de pom. Îa te uită: pune mîna pe obrazul meu, apoi pe scoarța pomului. N-ai să simți nici o deosebire, doar că obrazul meu e mai cald.

Jon ridică mîna. Fleur întoarse capul și i-o atinse cu buzele.

— Jon... sărută-mă, numai o dată.

— Știi prea bine, Fleur, că nu te pot săruta „numai o dată“.

— Atunci sărută-mă mereu, Jon.

— Nu, nu! Nu, nu!

— Lucrurile se întimplă așa cum trebuie să se întimplă... sînt vorbele tale.

— Fleur... te rog! Nu pot suporta!

Fleur rise încet și blind.

— Nici nu vreau să suport. Șapte ani am așteptat clipa aceasta. Nu! Nu-ți acoperi fața! Uită-te la mine! Iau totul asupra mea. Femeia te-a ispitit. Dar tu Jon tu ai fost întotdeauna al meu. Așa! Așa e mai bine, îți pot vedea ochii. Sărmanul Jon! Acum sărută-mă!

În timpul acestei sărutări prelungi, Fleur avu senzația că-și pierduse cunoștința; nu-și dădea seama dacă ochii lui Jon erau deschiși sau închiși ca ai ei. Bufnița strigă din nou.

Jon își smulse buzele de pe gura lui Fleur și rămase în brațele ei, tremurînd ca un cal speriat.

Cu buzele lipite de urechea lui, Fleur îi șoptea:

— Nu-i nimic, Jon; nu-i nimic.

Fleur auzi cum Jon își ține răsufllarea, dar buzele ei calde continuau în șoptă:

— Ia-mă în brațe, Jon! Ia-mă în brațe!

Lumina zilei se stinse cu desăvîrșire; printre crengile întunecate ale pomilor apăruseră stelele, iar jos în vale, spre răsărit, acolo unde se înălța povîrnișul orîngului, o lumină vagă se ivea tremurînd printre pomi... răsărea luna. Un foș-

net intrerupse tăcerea, se opri, apoi începu din nou. Fleur se lipi de el, mai strâns... și mai strâns.

— Nu aici, Fleur! Nu aici! Nu pot... nu vreau...

— Ba da, Jon; aici... acum! Ești al meu.

Lună strălucea printre copaci când se așezară din nou unul lângă altul pe trunchiul de odinioară.

Jon își lipise mâinile de frunte, iar Fleur nu-i putea vedea ochii.

— Nu va afla nimeni, Jon. Niciodată!

Luându-și mâinile de pe frunte, Jon o privi în față.

— Trebuie să-i spun.

— Jon!

— Trebuie!

— Nu-i poți spune fără voia mea și eu nu-ți îngădui.

— Ce-am făcut? Oh, Fleur ce-am făcut?

— Așa ne-a fost scris. Când te mai văd, Jon?

Jon sări în picioare.

— Niciodată, până nu va afla Anne. Niciodată, Fleur... niciodată! Eu nu pot continua în taină!

Într-o clipă, Fleur se ridică. Rămaseră unul cu mâinile pe brațul celuilalt, de parcă se luptau unul cu altul. Apoi Jon se smuci de lângă ea și fugi ca nebun în crîng.

Fleur rămase pe loc, tremurînd... nu îndrăznea să-l strige. Stătea înspăimîntată, așteptînd ca Jon să se întoarcă, dar el nu venea.

Deodată Fleur gemu, căzu în genunchi, apoi gemu din nou. Jon trebuie s-o audă și trebuie să se întoarcă! N-o putea părăsi într-un asemenea moment... nu se poate!

— Jon!

Nici un zgomot. Fleur se ridică și se opri, privind întunericul străbătut de lună. Bufnița țipă; iar Fleur, înspăimîntată, observă luna printre virfurile copacilor... semăna cu o ființă vie care o urmărea. Un hohot de plîns o înecă, apoi, tremurînd, începu să plîngă încet, ca un copil lovit. Se opri speriată și ascultă... Nici un foșnet; nici un pas... nu se auzea

strigînd nici o bufniță... nici un zgomot... de departe răzbătea uruitul automobilelor de pe șoseaua ce ducea spre Londra. Oare, Jon se dusese la automobil, sau se ascundea de ea în crîngul plin de umbre?

— Jon! Jon!

Nici un răspuns! Fugi spre porțiță. Automobilul era acolo... gol! Se urcă în automobil și se așează cu capul aplecat pe volan. Avea senzația că membrele îi erau amortite. Ce însemna aceasta? Oare, fusese înfrîntă chiar în ceasul biruinței?

Nu... nu se poate... Jon nu o putea părăsi astfel! În mod mecanic, aprinse farurile automobilului. Doi pietoni și un biciclist trecură pe lângă ea. Fleur stătea nemișcată, încremenită. Iată... împlinirea! Împlinirea pe care o visase! Cîteva clipe de pasiune delirantă, în goană, și apoi...? La durerea și consternarea ei se adăuga umilința că, după o clipă ca aceasta, Jon a putut fugi de ea așa cum fugise, și teama că-l pierduse cucerindu-l.

În cele din urmă, porni motorul și plecă zdrobită, scrutînd șoseaua în nădejdea că l-ar putea găsi. Conducea foarte încet și nu-și pierdu nădejdea decît atunci cînd ajunse pe șoseaua ce ducea spre Dorking. Nici ea nu știa cum condusesese automobilul mai departe. I se păru că, brusc, viața se stinsese.

CAPITOLUL IX

URMAREA

După ce fugi în crîng, Jon cîoti la stînga și ieși lingă-lac; alergă iute peste cîmp, pînă la casă, ca și cum aceasta ar mai fi fost casa lui. Clădirea cufundată în întuneric do-

mina teresa și pajiștea, ca o fantomă în lumina lunii. În dosul unui tufiș de rhododendron, unde, pe vremea când era copil, se jucase de-a v-ați ascunselea sau urmărise cu arcul și săgeata câte o rădașcă, se prăbuși; picioarele i se muiaseră cu desăvîrșire, iar obrajii de care își lipi pumnii îi ardeau. Știuse și nu știuse că se va întîmpla astfel, visase și nu visase niciodată o asemenea întîmplare copleșitoare, neașteptată, nemiloasă! „Așa ne-a fost scris!“ îi spuse Fleur. Ea, poate avea scuze, dar el... el ce scuze avea? Nu le găsea printre crengile de rhododendron luminate de lună. Dar faptul se consumase! Cui aparține el acum? Se ridică și privi casa în care se născuse și crescuse, în care se jucase; părea a-i cere un răspuns. Clădirea albă și întunecată semăna cu fantoma unei case pline de taine... „Și eu nu-ți îngădui să-i spui!“... „Cînd te mai văd, Jon?“ Asta însemna că Fleur voia să-i fie amant. Imposibil! Singurul lucru absolut imposibil. El va aparține uneia dintre ele... nu putea fi al amîndurora. Simțea că i se rupe fiecare fibră a ființei, dar ținea morțiș la această idee. La adăpostul rhododendronilor care mărgineau pajiștea, se tîrî pînă ajunse la zidul moșiei, la zidul pe care se cățăraseră adeseori cînd era copil; se cățără din nou și sări pe șoseaua principală. Nu-l văzuse nimeni; porni cu pași grăbiți. Simțea dorința mută și confuză de a se întoarce la Wansdon, cu toate că nu știa ce va face după ce va ajunge acolo. Se îndreptă spre Kingston.

În timpul celor două ore de drum cu un automobil închiriat, Jon se gîndi neîncetat. Oricum ar proceda într-ascuns, însemna să fie neleal față de una sau față de cealaltă. Profund tulburat de clipele pătimașe prin care trecuse, nu se putea lămuri cu el însuși; și totuși... trebuia să ia o atitudine!

Pe la ora unsprezece, sosi la Wandson; coborî pe șosea și, dînd drumul șoferului, porni pe jos spre casă. Toată lumea se culcase, crezînd că rămăsese peste noapte la June, pentru a poza și a doua zi. Văzu lumina aprinsă în camera unde dormeau de obicei el și Anne; brusc, se simți rușinat.

de ceea ce făcuse și-l cuprinseseră remușcările. Neavînd curajul s-o strige pe Anne pentru a-i deschide ușa, înconjură casa căutînd o modalitate de a intra pe furis. În cele din urmă, descoperi o fereastră deschisă la o-cameră de musafiri de la etaj; își aduse o scară și cu ajutorul ei intră în casă. Această efracțiune nocturnă îi restabili oarecum calmul. Cobori în hol, ieși din casă pe ușa principală și duse scara la loc de unde o luase; apoi intră din nou și urcă tiptil la etaj. Dar în fața camerei lor se opri. Pe sub ușă nu se mai vedea dîra de lumină. Anne trebuie să fie adormită. Brusc, își dădu seama că n-avea curajul să intre. S-ar simți ca Iuda, dacă ar săruta-o. Își scoase ghetetele, apoi, luîndu-le în mînă, cobori din nou la parter și intră în sufragerie. Cum de la prînz încoace nu băuse decît un ceai, își luă niște biscuiți și ceva de băut. Mica gustare îi schimbă dispoziția... nici un bărbat n-ar fi putut rezista sărutărilor lui Fleur, în crîngul acela luminat de lună.. nici un bărbat! Atunci, de ce trebuie să provoace suferință uneia sau celeilalte? De ce n-ar respecta dorința lui Fleur? Continuînd să fie în taină iubitul ei, Fleur n-ar suferi; iar Anne, dacă n-ar ști, n-ar suferi nici ea! Jon măsura camera ca un leopard în cușcă. Tot ceea ce era cîstit și înțelept în ființa lui respingea acest gînd. Omul nu putea rămîne bărbatul a două femei, cînd una dintre ele știa! De altfel, Fleur n-ar răbda multă vreme o asemenea situație! Apoi minciunile, subterfugurile!... Și Michael Mont! Ce băiat cumsecade! Jon își dădea seama că-i făcuse destul rău pînă acum! Nu! Atitudine limpede într-un fel sau într-altul. Se opri în fața căminului și se sprijini cu brațele pe placa de piatră. Ce liniște! Nu se auzea decît tic-tacul vechii pendule care aparținuse bunicului său: măsura timpului... timpul care vindecă totul, care face ca toate conflictele să pară mărunte, și duce oamenii și lucrurile spre deznodămîntul dinainte stabilit. Pe cămin, în fața lui Jon, se afla o fotografie a bunicului său, bătrînul Jolyon, pe la vîrsta de optzeci de ani; era ultima imagine a chipului bătrîn: fruntea lată, mustața albă, obrajii supti, ochii cu privirea hotărîtă adînciți în orbite

și bărbia puternică. Jon îl privi prelung! Fața cu ochii gravi părea a-i spune: „Alege-ți un drum și mergi pe el!” Jon se așeză la birou și scris:

„Îmi pare rău c-am fugit astă-seară, dar așa a fost mai bine. Trebuia să gîndesc. M-am gîndit. Deocamdată nu sînt sigur decît de un singur lucru: Este imposibil să continuăm în taină. Firește, pînă nu-mi dai voie, n-am să spun nici o vorbă despre cele petrecute. Dar, Fleur, atîta timp cît nu pot povesti totul, între noi nu mai poate fi nimic. Cred că nici tu nu dorești să fie altfel, nu-i așa? Te rog, răspunde-mi la oficiul poștal Nettlefold.

Jon.“

Închise plicul, îl adresă la Dorking și-și încălță ghetele; apoi ieși pe furiș din casă și duse scrisoarea la poștă. Cînd ajunse din nou acasă se simți atît de ostenit, încît se înfășură într-un pardesiu vechi și adormi într-un fotoliu. Razele lunii pătrundeau jucăușe printre perdelele pe jumătate deschise, pendula cea veche măsura timpul, iar Jon dormi fără vise.

Cînd se crăpă de ziuă, se trezi și se furișă în sala de baie; făcu o baie, se bărbieri fără zgomot și ieși pe o fereastră, pentru a nu lăsa în urma lui ușa principală neîncuiată. Porni prin rîpa ce trecea pe lingă vechea carieră de calcar și urcă la deal, pe cărarea unde umblase cu Fleur acum șapte ani. Înainte de a primi răspunsul ei, nu știa cum să procedeze; atîta timp cît mintea nu i se limpezise, îi era groază să se uite în ochii lui Anne. Merse spre Chanctonbury Ring. Căzuse rouă multă; picăturile se așterneau ca o pînză de păianjen peste iarba mărunță. Priveliștea era de o nespusă frumusețe, izolată și cufundată în pace sub razele soarelui cearșărea. Frumusețea din jurul său îi sfîșia inima. Iubesc dealurile acestea... ele aveau o armonie deosebită, pe care n-o întîlnise nicăieri în lume. Oare, cele petrecute însemnau că

trebuie să le părăsească, să plece iarăși din Anglia... să părăsească totul și să trăiască alături de Fleur? Dacă ea vrea să fie al ei, dacă hotărăște să declare pe față legătura lor, lui nu-i rămâne altceva de făcut. Astfel, Jon umbla cu o inimă chinuită cum nu și-ar fi închipuit că poate fi chinuită inima unui om. Apucă pe o potecă pentru a nu se întâlni cu caii scoși la antrenamentul de dimineață. Acest prim subterfugiu îl trezi la realitate: trebuie să ia imediat o hotărâre. Ce să facă pînă primește răspunsul lui Fleur? Acesta nu putea sosi la Nettlefold decît cel mai devreme seara sau a doua zi. Cu mare greutate hotărî să se întoarcă acasă la micul dejun și să le spună că, pierzînd trenul, intrase noaptea prin efracțiune în casă, pentru a nu-i trezi din somn.

Ziua aceea, plină de teamă și de grijă să nu-și trădeze frămîntarea, fu una dintre cele mai îngrozitoare zile din viața lui, cu atît mai mult cu cît era absolut obsedat de certitudinea că Anne îi citea gîndurile. Avea impresia că amîndoi se următeau reciproc pe ascuns... era insuportabil! După-amiază-ceru un cal pentru a se duce la Green Hill Farm. Anunță că se va întoarce seara tîrziu. Porni călare spre Nettlefold și se opri la poștă. Îl aștepta telegrama:

„Trebuie să te văd. Mîine la amiază voi fi la Green Hill Farm. Vino neapărat. F.“

Jon rupse telegrama și porni spre casă. Încă optsprezece ore de chin și încordare! Există oare pe lume ceva mai rău decît nehotărîrea? Călări încet, pentru a sta cît mai puțin acasă; îi era groază de noapte. Pe drum, se opri la un han și mîncă; apoi trecu și pe la Green Hill Farm, pentru a salva aparențele minciunii. Sosi acasă aproape la zece. Afară era lună plină.

— Ce noapte minunată! spuse intrînd în salon.

— Clarul de lună e fermecător, îi răspunse Holly.

Anne, care ședea lingă foc, nici nu ridică privirea. „Știe, își zise Jon, știe ceva.“ Curînd după aceea, Anne spuse că

fi este somn și se urcă în camera lor. Jon rămase jos, de vorbă cu Holly. Val plecase la Newmarket și nu se întorcea decît vineri. Se așezară de o parte și de alta a căminului. Privind fața îngîndurată și plină de farmec a surorii sale, Jon se simți ispitit să-i spuie totul. Era atît de bună și înțeleaptă! Pentru el ar fi fost o ușurare. Dar porunca lui Fleur îl oprea... nu era numai secretul lui.

— Cum merg lucrurile cu ferma, Jon? V-ați învoit?

— Am primit cîteva date cifrice noi; la noapte am să le studiez.

— Abia aștept să se sfîrșească tratativele și să te știu definitiv aproape de noi. Aș fi foarte dezamăgită dacă nu v-ați așeza aici.

— Da, dar de data asta trebuie să mă gîndesc bine.

— Anne dorește mult să cumperi ferma aceasta. Ea nu prea stăruie, dar eu știu că ține mult. Casa este veche, dar încăpătoare.

— Nici eu nu doresc ceva mai bun, dar ferma trebuie să renteze.

— Acesta este adevăratul motiv, Jon?

— De ce mă întrebi?

— Credeam că poate, în adîncul sufletului, ai oarecare reticență la gîndul de a te așeza definitiv. Dar tu ești capul familiei, Jon... trebuie să te stabilești undeva.

— Capul familiei?

— Da! Fiul unic al unicului fiu al celui mai mare dintre fiii primului Jolyon.

— Frumos cap de familie! zise Jon cu amărăciune.

— Da... un cap frumos, spuse Holly ridicîndu-se brusc de pe fotoliu. Apoi, aplecîndu-se, îl sărută în creștet. Domnul să te binecuvînteze! Nu întîrzia prea mult. Anne e cam deprimată.

Jon stînsese lampa și rămase ghemuit în fotoliul din fața căminului. Capul familiei! I-a făcut cinste familiei? Dar dacă!... Hal Asta ar fi, într-adevăr, nemaipomenit! Ce-ar zice bătrînul a cărui fotografie o privise în seara din ajun?

Ah, ce încurcătură! În adîncul sufletului său, Jon era convins că Anne era mai potrivită pentru a-i fi tovarășă de viață; era convins că alături de ea putea trăi, munci și evolua mai bine decît lângă Fleur. O clipă de nebunie, ce-și avea izvorul în trecut, îl copleșise împreună cu forța voinței lui Fleur de a-l avea și a-l păstra! Se ridică, se duse la fereastră și dădu la o parte perdelele. Între cei doi ulmi, strălucea luna, misterioasă și puternică; toată regiunea, pînă în virful dealurilor, părea că se mișcă în lumina ei. Cîtă frumusețe, cîtă liniște! Deschise ușa și ieși. Umbra zdrențuită a unui ulm ajungea pînă aproape de picioarele lui, dîndu-i impresia că un lichid negru se revărsase pe iarba albită de lună. Din fereastra camerei lor se vedea lumină. Trebuie să urce să dea ochi cu Anne! Nu fusese singur cu ea de cînd!... Ar fi fost bine dacă ar fi luat o hotărîre! În clipa aceea, Jon își dădu seama că gresise, ascultînd pornirea lui de a fugi de Fleur. Ar fi trebuit să rămînă pe loc, să lămurească chiar atunci situația. Dar cine ar fi putut acționa cu mintea limpede, cînd simțea ceea ce simțise el? Se întoarse în ușa și se opri cu inima la gură. În cameră, între lumina focului și lumina lunii, stătea Anne! Zveltă, îmbrăcată într-un halat ușor, privea spre el. Jon închise ușa și trase perdeaua.

— Iartă-mă, scumpa mea, vezi să nu răcești... am ieșit să văd luna.

Anne se duse în cealaltă parte a căminului și se opri privindu-l.

— Jon, voi avea un copil.

— Tu!...

— Da. Nu ți-am spus în luna trecută pentru că voiam să fiu sigură.

— Anne!

Anne ridică mîna.

— Așteaptă un minut!

Jon își încheală mâinile pe speteaza unui scaun; știa ce urmează.

— Între tine și Fleur s-a întâmplat ceva.

Jon își opri respirația și o privi; ochii ei întuneceți, fermi, speriați, îl întâmpinară.

— S-a întâmplat totul, nu-i așa?

Jon lăsă capul pe piept.

— Ieri? Nu-mi da explicații, nu te scuza și n-o scuza nici pe ea. Vreau numai să știu ce înseamnă aceasta?

Fără a ridica privirea, Jon îi răspunse:

— Depinde de tine.

— De mine?

— Da. După ceea ce mi-ai spus adineauri. Oh, Anne! Pentru ce nu mi-ai spus mai devreme?

— Ai dreptate, am tăcut prea mult.

Jon înțelese sensul cuvintelor ei. Anne păstrase secretul pentru a avea o armă de apărare. Copleșit de remușcări, spuse:

— Iartă-mă, Anne... iartă-mă!

— Oh, Jon! Nu știu...

— Îți jur că n-am s-o revăd niciodată.

Jon ridică privirea și văzu că Anne căzuse în genunchi lângă foc, cu mina întinsă spre cămin, de parcă-i era frig. Se așează lângă ea, în genunchi, și-i spuse:

— Cred că cel mai crud lucru din lume este iubirea.

— Da.

Anne își acoperise ochii cu mina și Jon avu impresia că trecuseră ore întregi de când ședea în genunchi, așteptând o mișcare, un semn, o vorbă din partea ei. În cele din urmă, Anne lăsă mina jos.

— Bine. A trecut. Dar, te rog, nu mă săruta... nu încă.

CAPITOLUL X

FRUCTUL AMAR

Dimineața, când începu să-și vadă de treburile, Fleur reveni parcă la viață. Stînd printre florile de albă și floarea-soarelui din grădina Casei de odihnă, se gîndi cu luciditate și energie la trecut și viitor! Era natural ca Jon să fi fost foarte tulburat! Îl luase prin surprindere, ca o furtună! El era demodat, conștiincios și nu putea lua lucrurile ușor. Dar după ce-și trădase conștiința, Jon își va da seama că ceea ce se întîmplase era mult mai important decît ceea ce s-ar mai putea întîmpla de aici încolo. Primul pas era greu! El fusese întotdeauna al ei și ea a lui. Ea n-avea remușcări, atunci, pentru ce ar avea el, după ce se va dezmeticii? Poate c-a fost mai bine că a fugit de lîngă ea, lui Jon îi trebuia timp pentru a-și da seama că n-are altă ieșire din situația în care se află. În ciuda emoțiilor prin care trecuse, Fleur rămase neclintită în hotărîrea luată. Acum Jon era al ei și nu putea trăda secretul lor atîta timp cît ea nu-i îngăduia. El trebuie să urmeze și va urma o singură cale: secretul. Adulterul se săvîrșește... o dată sau de mai multe ori, faptul nu mai avea importanță! Ah! Jon o să sufere pentru că și-a pierdut respectul față de sine însuși, dar ea îl va recompensa prin iubirea și înțelepciunea ei. Îl va ajuta să reușească în viață. Chiar lîngă fetișcana aceea adusă din America, Jon trebuie să aibă succes ca fermier, să devină o personalitate în provincia aceea și poate chiar în Anglia. Iar ea, Fleur, trebuie să fie prudența personificată, de dragul lui Jon, de dragul ei, al lui Michael, al lui Kit și al tatălui ei.

Fleur se întoarse în casă cu un buchet mare de flori de toamnă, printre care rămăsese o albină; voia să le așeze în vase. Pe masa din hol se aflau o mulțime de săcuiețe mărunte, pline cu buruieni; le pregătise soția îngrijitorului, pentru a le răspîndi prin camere, căci, după ce nu fusese locuită vreme de un an, casa era plină de molii. Fleur se

grăbi să le pună prin sertare. Cu a doua poștă, primi scrisoarea lui Jon.

O citi și obrazii i se îmbujorară. Jon îi scrisese înainte de a se duce la culcare... se vede că era tulburat! Trebuie să-l vadă numaidecît — numaidecît! Luă automobilul, se duse într-un sat unde n-o cunoștea nimeni și trimise o telegramă la oficiul poștal Nettlefold. I se părea îngrozitor să mai aștepte o noapte! Dar își dădea seama că Jon nu putea lua telegrama decît seara sau a doua zi de dimineață.

Parcă niciodată timpul nu trecuse atît de încet. Fleur era din nou emoționată. Nu cumva își supraevalua puterile, încrezîndu-se prea mult în victoria ei — rezultatul unei clipe de pasiune? Nu cumva subestima puterea lui Jon de a respecta o hotărîre luată? Își aduse aminte cum în trecut, după ce luase hotărîrea de a renunța la ea, nu izbutise să-l înduplece. Neputînd sta pe loc, Fleur se duse la Box Hill și hoinări singură printre pomii de tisă și tufișurile de salbă moale, pînă ce se simți istovită, pînă ce soarele asfinți. Pe măsură ce lumina zilei se stingea, o cuprinsese apăsarea singurătății; de fapt, ea nu iubea cu adevărat natura; natura nu poate mîngia o inimă chinuită. Ajunsă la Casa de odihnă, Fleur se bucură la auzul palavrelor din sufragerie, unde fetele cinau. Nu o interesa nimic din ceea ce vorbeau, dar cel puțin fetele acestea nu erau melancolice ca spațiul și umbrele din natură. Brusc, își aduse aminte că nu se dusesese la June să-i pozeze pictorului și că nu-l înștiințase. Desigur că Rafaelitul scrișnește din dinți; dar poate că a îmbrăcat o păpușă în costumul ei, încercînd să picteze clinchetul clopoțelilor de argint. Clopoței! Michael! Bietul Michael! Dar de ce să-i fie milă de el? Fusesse a lui ani de zile, în timp ce inima ei aparținea altuia. Se duse devreme la culcare. Bine ar fi dacă ar putea dormi pînă sosește ora plecării! Ce forță nevăzută se joacă cu inimile oamenilor, le sfîșie, apoi le lasă tremurînd... după ce le condamnă la așteptare și durere, la durere și așteptare? Tînăra domnișoară din epoca victoriană, pe care au început din nou s-o preamărească, a

trecut oare prin- ceea ce trecuse ea din clipa cînd și-a văzut alesul inimii în fața acelei groțești a Junonei — sau a lui Venus — în galeria tablourilor din Cork Street? Disciplinată domnișoară victoriană! E drept că ea, Fleur Mont, era nedisciplinată; dar nu și-a manifestat durerea față de nimeni. N-a dat din picioare și n-a țipat. Merita deci, fără îndoială, citeva momente de fericire! Nu mai mult decît momente... doar atît! Lucrurile se uzează, inimile se uzează! Dar îi era eu neputință să simtă inima pe care o dorea, lipită de inima ei, ca în seara din ajun, și să o piardă din nou într-o clipă! Cu neputință! Cu aceste gînduri, în cele din urmă, adormi; iar luna, care fusese martora victoriei din ajun, se strecură printre perdele în camera ei, pentru a o face să viseze.

Se trezi devreme și rămase în pat, gîndindu-se cu acea intensitate supranormală, caracteristică reflecțiilor din zorii zilei. Lumea ar condamna-o dacă ar ști. S-ar putea oare ca, într-adevăr, să nu se afle nimic? Ce se face ea dacă Jon nu acceptă cu nici un preț ideea unei legături ascunse? Ce se face? Era oare gata să părăsească totul pentru a-l urma? Aceasta ar însemna mai mult decît un divorț obișnuit. Ar însemna o izolare desăvîrșită. Pe fundalul iubirii lor va rămîne, pentru totdeauna, vechea barieră a dușmăniei de familie — tatăl ei și mama lui, împreună cu oroarea pe care o simțeau amîndoi la gîndul unei legături între ea și Jon. Astfel, în fața realității dure, bunul ei simț se cutremură de spaimă. Bani! Bani nu le-ar lipsi. Dar situația socială, respectul și considerația lumii? Cum le-ar putea dobîndi? Iar Kit? Pe Kit l-ar pierde pentru totdeauna. Familia Mont l-ar revendica. Fleur se așeză în pat și, privind în întuneric, văzu cu o limpezime uimitoare adevărul pe care nu-l văzuse niciodată pînă atunci... Își dădu seama că prima condiție a victoriei este sacrificiul. În fața acestui gînd, Fleur se revoltă. Nu! Nu. Jon va fi înțelegător, Jon se va lăsa convins! Vor fi fericiți în taină, trebuie să fie fericiți, și dacă nu vor fi pe deplin fericiți, cel puțin nu vor tinji unul după altul. Ea

va fi silită să-l împartă cu alta, el va fi silit s-o împartă cu altul, dar fiecare dintre ei va ști că numai aparent aparține altcuiva. Dar, oare, și pentru el va fi doar o aparență? Oare, Jon era al ei din toată inima? Oare, îi aparținea măcar în măsura în care îi aparținea soției lui? Deodată îi apărură înspăimântător de clar chipul acelei fete, cu ochii negri, vioi și cu o expresie atât de stranie și atrăgătoare. Nu! Nu trebuie să se gindească la ea! Asta nu face decât să-i slăbească puterea de a-l cuceri pe Jon. Zorile își deschiseră ochii adormiți. O pasăre ciripi și lumina zilei se furișă în cameră. Fleur, culcată pe spate, se resemnase în fața durerii mute a așteptării. Se sculă ostentiv. Dimineata era frumoasă și uscată — doar iarba era umedă de rouă! La ora zece va pleca! Îi va fi mai ușor să aștepte conducând automobilul, chiar dacă va merge cu viteză minimă. După ce dădu dispozițiile cuvenite, scoase automobilul din garaj și porni. Tot timpul se uita la ceas, pentru a sosi la Green Hill Farm pe la amiază. Frunzele începuseră să-și schimbe culoarea; va fi o toamnă timpurie. Oare, se îmbrăcase bine? Oare, lui Jon o să-i placă rochia ei cafeniu-roșiatică, de culoarea unui măr pîrguit? Rochia roșie era mai frumoasă, dar roșul e prea bătător la ochi. Și azi nu trebuie să atragă atenția. Ultimii kilometri îi parcurse aproape la pas; opri pe drumul lateral cu gard viu, de lângă livadă cu pomi fructiferi a fermei Green Hill, acolo unde începea terenul arabil. Își examină cu seriozitate fața în oglinda din poșetă. Unde citise, oare, că în oglindă omul arată cel mai prost? Spera să fie adevărat! Își aduse aminte că Jon îi spusese o dată cât de mult detestă rujul de buze; de aceea, nu-și vopsi buzele, puse oglinda la loc și coborî. Se îndreptă încet spre poarta fermei. O alee despărțea casa de șură, de magazine și de alte acareturi ce se ridicau în coasta dealului din spatele casei. În lumina frumoasă a toamnei, toate acestea păreau impunătoare, pustii și părăsite... nu se vedea nici o vită, nici măcar o găină. Chiar și Fleur, cu lipsa ei de experiență, își dădu seama ce muncă grea îl aștepta pe cumpărătorul acestei ferme. Mi-

chael îi spusese adeseori că, în ziua de astăzi, în Anglia, cea mai bună îndeletnicire pentru un bărbat este exploatarea unei ferme. Da, ea îl va sfătui pe Jon s-o cumpere; astfel, cel puțin asupra acestui punct, conștiința lui va fi liniștită. Intră pe poartă și se opri în fața casei vechi, cu grinzi aparente, acoperită cu viță sălbatică de culoare roșie. Când trecuse prin sat, ceasul din turnul bisericii bătuse douăsprezece. Nu se poate! Jon trebuie să vină! Cele cinci minute de așteptare i se părură cinci ceasuri. Apoi, în timp ce inima îi bătea iute, se duse la ușă și sună. Clopotul răsună undeva departe, în casa pustie. Pași... pași de femeie!

— Doamna dorește?

— Am întâlnire cu domnul Forsyte, aici, pe la ora prinzului, în legătură cu ferma.

— Ah! Da! Domnul Forsyte a fost pe aici de dimineață; i-a părut foarte rău c-a trebuit să plece. V-a lăsat acest plic.

— Nu se mai întoarce?

— Nu, doamnă, i-a părut foarte rău, dar azi nu se mai întoarce.

— Mulțumesc.

Fleur merse pînă la poartă. Se opri, întorcînd plicul pe o parte și pe alta, apoi, deodată, îl deschise și citi:

„Aseară, Anne mi-a spus că știe ce s-a întîmplat. Mi-a spus, de asemenea, că va avea un copil. I-am făgăduit că nu te voi mai revedea. Iartă-mă și uită-mă, așa cum trebuie să te uit și eu.

Jon.“

Încet, aproape fără a ști ce face, Fleur rupse hîrtia și plicul în bucățele mici de tot și le îngropă lângă gard. Apoi se îndreptă încet, de parcă și pierduse vederea, pînă la automobil, și se așeză la volan. Rămase ca împietrită la marginea livezii; dogoritoare, razele soarelui îi cădeau pe gît, iar nările i se umplură de mirosul merelor doborîte de vînt, ce putrezeau în iarbă. De patru luni de zile, de cînd — în cantină

— văzuse zîmbetul ostentat al lui Jon, nu se gîndise decît la el. Şi iată sfîrşitul! Oh! Trebuie să plece... să plece de aici!

Porni maşina şi, după ce ieşi de pe drumul lateral, goni în plină viteză. Dacă-şi frînge gîtul... cu atît mai bine! Dar providenţa, care-i păzeşte pe oamenii beţi şi disperaţi, o urmări pe drum, ocrotind-o; astfel încît nu-şi frînsă gîtul. Goni timp de două ore, fără a-şti încotro. La ora trei după-amiază, simţi prima pornire sănătoasă... pofta de tutun şi de ceai. Opri la un han, îşi potoli setea, fumă şi se întoarse spre Dorking. De data aceasta, conduse mai încet şi sosi între ora patru şi cinci. Rămăsese la volan timp de aproape şase ore. Primul lucru, pe care-l văzu în faţa Casei de odihnă, fu automobilul tatălui ei. El! Pentru ce venise? Pentru ce nu era lăsată în pace? În clipa cînd voia să pornească motorul din nou, îl văzu ieşind pe uşa principală şi privind în sus şi-n jos pe şosea. Neliniştea din privirea lui o mişcă; coborî din automobil şi se îndreptă spre el.

CAPITOLUL XI

„MARELE FORSYTE“

A doua zi după şedinţa Comitetului pentru asanarea cartierelor insalubre, Soames porni dis-de-dimineaţă. Avea de gînd să înnopteze „pe acolo“, iar în dimineaţa următoare să-şi caute rădăcinile şi în aceeaşi zi să facă o parte din drumul spre casă. În a treia zi intenţiona să sosească la Londra şi, eventual, să o ia cu el pe Fleur la The Shelter pentru sfîrşitul săptămîinii. Pe la ora şase după-amiază, ajunsese la un hotel de pe malul mării, cam la zece mile distanţă de localitatea de baştină a familiei sale. După ce luă o masă cam proastă, fumă o ţigară adusă de el şi se

culcă într-un pat pe care — din prudență — așternu un sal din păr de cămilă.

Își pregătise bine călătoria și se aprovizionase cu o hartă de stat-major, înlocuită la o scară neobișnuit de mică. Avea de gînd să înceapă investigația la biserică. Puncte de reper nu prea avea; ținea însă minte că tatăl său fusese o dată pe acolo și că la întoarcere le vorbise despre o biserică situată pe malul mării, unde s-ar putea găsi registre de nașteri și alte asemenea, dar trecuse multă vreme de atunci și lucrul nu era sigur.

Luă micul dejun devreme și porni cu Riggs spre biserică. După cum spusese James, aceasta era chiar lângă malul mării și era deschisă. Soames intră în bisericuța veche, cenușie, cu strane ciudate și cu miros de mucegai. Foarte probabil că nu va găsi tăblii pe care să fie gravat numele lui. Într-adevăr, nu erau. Ieși din biserică și începu să umble printre pietrele funerare. Îl cuprinse senzația irealității. Tot ce fusese viață se afla acum sub pămînt, iar pietrele erau mai vechi de un veac și indescifrabile. Cînd dădu să plece, se împiedică de ceva. Coborînd contrariat privirea, văzu o piatră plată, pe a cărei suprafață tocită și acoperită cu mușchi se putea citi litera *F*. Se opri un minut privind-o cu atenție, apoi — cuprins de un fior — se așeză în genunchi. Erau două nume: primul începea desigur cu litera *J* și avea un *y* și un *n*; al doilea începea cu *F* și avea pe la mijloc o literă care părea a fi *s*, iar resturile penultimei litere semănau cu o literă de formă lunguiață! Data? Dumnezeu! Data se putea citi: 1777. Zgîriind ușor piatra în dreptul primului nume, descoperi litera *o* mic. Descoperise deci patru din cele șase litere ale numelui Jolyon și trei litere din numele Forsyte. Era aproape sigur că dăduse peste mormîntul stră-străbunicului său! Presupunînd că bătrînul atinsese vîrsta obișnuită a unui Forsyte, trebuie să se fi născut pe la începutul secolului al optsprezecelea! Privirea pătrunzătoare a ochilor săi cenușii și strălucitori sfredelea piatra de parcă ar fi vrut să pătrundă la osemintele de sub ea... pe care, desigur,

nu se mai afla de multă vreme nici o fibră! Apoi, se ridică și-și scutură genunchii pantalonilor. Aflase o dată. Cu impresia că este mai puternic, ieși din cimitirul din curtea bisericii și aruncă o privire bănuitoare spre Riggs. Oare, îl văzuse ingenunchind? Individul ședea, ca de obicei, cu spatele la tot ceea ce-l înconjura, fumîndu-și eterna țigaretă. Soames se urcă în automobil.

— Vreau să merg la casa parohială sau la oficiul care-î ține locul.

— Da, domnule.

Întotdeauna zicea „Da, domnule“, fără a avea habar încotro s-o apuce.

— Ar fi mai bine dacă ai întreba pe cineva, îi spuse Soames, în timp ce automobilul înainta pe drumul desfundat. Dar Riggs prefera să se întoarcă la Londra decît să întreb! De fapt, nici n-avea pe cine întreba. Soames era impresionat de pustietatea parohiei în care se aflau rădăcinile lui. Era un ținut deluros, cu spații largi și cîmpii întinse; în stînga, prin văi, se vedeau cîteva păduri. Pămîntul părea foarte suspect... nici alb, nici roșu, nici cafeniu. Marea, însă, era albastră, iar stîncile de pe mal, după cîte vedea el, erau vîrgate. Drumul cotea la dreapta și trecea prin fața unui fierar.

— Hei! zise Soames. Oprește!

Coborî el însuși pentru a se informa. Riggs nu pricepea niciodată ce i se spune.

Fierarul bătea cu ciocanul într-o roată și Soames așteaptă să fie luat în seamă.

— Unde este casa parohială?

— În sus, pe drumul acesta, a treia casă pe dreapta.

— Mulțumesc, zise Soames; apoi, privindu-l bănuitor pe fierar, adăugă: Numele Forsyte mai este cunoscut pe aici în ziua de azi?

— Ce-ai spus?

— Ai auzit vreodată de numele Forsyte?

— Forsyte? Nu!

Uşurat şi dezamăgit în urma acestei informaţii, Soames se urcă în automobil. Ce-ar fi fost dacă fierarul îi răspundea: „Da, este numele meu!”

Meseria de fierar era o indeletnicire respectabilă, dar Soames simţea că se poate lipsi de ea în familia lui. Automobilul porni.

Casa parohială era învăluită în plante agăţătoare. Probabil că aşa era şi preotul! Soames trase un clopot ruginit şi aşteptă.

O fată cu obraji roşii deschise uşa. Totul era foarte rustic.

— Aş vrea să vorbesc cu părintele, zise Soames. E acasă?

— Da, domnule, Cum vă numiţi?

În momentul acela, apăru în uşă un bărbat subţire, cu barba rară, îmbrăcat într-o haină roasă.

— Pe mine mă caută, Mary?

— Da, zise Soames, poftim cartea mea de vizită.

Îşi dădea bine seama că trebuie să existe un procedeu simplu:

— Cu cîteva generaţii în urmă, familia mea a plecat de aici. Am vrut să văd locul şi aş dori să vă pun cîteva întrebări.

— Forsyte? zise preotul uitîndu-se la cartea de vizită. Nu cunosc numele, dar poate găsim ceva în registre.

Hainele lui erau extrem de uzate şi Soames avea impresia că ochii preotului ar fi fost veseli dacă ar fi avut de ce. „Crede că-i fac o donaţie, gîndi Soames; bietul om!”

— Poftim înăuntru, zise preotul. Am cîteva registre şi o hartă veche a pămînturilor după care se plătea zeciuială pentru biserică. Le vom cerceta. Registrele sînt pînă în anul 1580. Am să caut ceea ce vă interesează.

— Nu ştiu dacă merită osteneala, zise Soames urmîndu-l într-o cameră de o tristete nespusă.

— Vă rog, luaţi loc, zise preotul. Am să caut harta cu numele Forsyte. Acum îmi amintesc... parcă am întîlnit acest nume.

Omul era simpatic și-ți făcea impresia că nu i-ăr prinde rău un ban ciștigat prin muncă cinstită!

— Am fost la biserică, zise Soames, e foarte aproape de mare,

— Da, așa este. Tare mă tem că pe vremuri foloseau amvonul pentru a asculta rachiurile aduse prin contrabandă.

— În curtea bisericii, pe o piatră funerară, am găsit o dată: 1777. Pietrele sînt foarte tocite.

— Da, zise preotul, în timp ce cotrobăia printr-un dulap, aerul de mare e de vină. Iată harta despre care v-am vorbit.

Apoi desfăcu o hartă mare și murdară și o întinse pe masă, prinzîndu-i colțurile cu o cutie de tutun, o călimară, o carte de rugăciuni și o cravașă pentru ciini. Aceasta din urmă nu era destul de grea și harta se răsuci încetișor tocmai în fața lui Soames.

— Uneori, zise preotul, întinzînd din nou colțul răsucit și rotindu-și privirile în căutarea unui obiect mai greu, găsim informații foarte prețioase în hărțile astea vechi.

— Am să o țin eu cu mina, zise Soames, aplecîndu-se asupra mesei. Cred că vin o mulțime de americani, pentru a-și căuta strămoșii.

— Nu mulți, zise preotul, privindu-l cu coada ochilor, ceea ce lui Soames îi displăcu. Eu țin minte doi. Ah! Aici este, exclamă preotul punînd degetul pe hartă. Știam eu c-am întilnit acest nume, e un nume neobișnuit. Priviți! Pe acest cîmp, chiar la malul mării, scrie „Marele Forsyte“!

Soames simți din nou un fior.

— Ce întindere are locul?

— Douăzeci și patru de acri. Țin minte că se aflau acolo ruinele unei case vechi; în timpul războiului, am luat pietrele pentru a face o platformă de tragere. „Marele Forsyte“... interesant, nu-i așa?

— Pentru mine ar fi fost și mai interesant dacă s-ar fi lăsat pietrele pe loc, zise Soames.

— Locul este însemnat cu o cruce veche... pe care o folosesc vitele, — se freacă de ea. E chiar lângă gardul din dreapta văii.

— Aș putea ajunge acolo cu automobilul?

— Oh, da, dacă ocoliți valea. Vreți să vă însoțesc?

— Nu, mulțumesc, zise Soames. Gîndul că cineva ar putea să-l vadă, în timp ce-și caută rădăcinile, îl supăra. Dar dacă, în absența mea, ați avea bunătatea să căutați în registre, eu m-aș întoarce după-amiază să aflu rezultatul. Străbunicul meu, Jolyon Forsyte, a murit la Studmouth. Piatra funerară pe care am găsit-o este a lui Jolyon. Forsyte înmormintat în anul 1777; acesta este, desigur, stră-străbunicul meu. Poate ați putea găsi data nașterii lui și eventual a tatălui său... cred că au murit la adînci bătrînețe. Se pare că au avut o preferință pentru numele de Jolyon.

— Pot să cercetez chiar acum. Va dura cîteva ore. Cît credeți că merită osteneala mea?

— Cinci guinee? zise Soames la întimplare.

— Oh! Sînteți generos. Am să cercetez temeinic. Și acum, dați-mi voie să vă arăt cum ajungeți mai bine acolo.

Soames, cam tulburat, porni în urma domnului cu pantaloni lustruiți!

— Mergeți înainte pe drumul acesta pînă se bifurcă, o luați la stînga, treceți de poștă și continuați drept înainte înconjurînd valea, ținînd mereu stînga, pînă cînd ajungeți la o fermă numită „Uphays“. Apoi mergeți mai departe, pînă cînd drumul o ia la vale; acolo, pe dreapta, este o poartă — dacă intrați pe ea vă veți afla în capătul de sus al acestui pămînt, drept în fața mării. Sint foarte mulțumit că v-am putut da lămuriri. Nu vreți să luați cu noi o mică gustare după ce vă întoarceți?

— Vă mulțumesc, sînteți foarte amabil, dar mi-am adus de mîncare, zise Soames și se rușină de propriul său gînd: „o fi crezînd că vreau s-o șterg fără a-i plăti?“ Ridicînd ușor pălăria, se așeză în automobil cu umbrela în mînă,

pentru a-l putea împunge pe Riggs în spate când o lua pe un drum greșit.

Soames ședea mulțumit: din când în când, folosea cu delicateță umbrela. Va să zică, pentru a fi botezați și înmormințați, bătrînii Forsyte trebuiau să ocolească valea aceasta. Douăzeci și patru de acri era o avere considerabilă. „Marele Forsyte!“ Deci trebuie să fi existat și „Micii Forsyte“.

Ajuns la ferma despre care îi vorbise preotul, văzu o îngrămădire de clădiri vechi, porci și păsări.

— Mergi înainte, îi spuse lui Riggs, pînă cînd drumul coboară la vale; ia-o încet, pentru că trebuie să opri la o poartă în gardul din dreapta.

Riggs mergea iute, ca de obicei, deși coborișul începuse.

— Oprește! Aici este!

Automobilul se opri, virînd într-un mod destul de neplăcut.

— Ai trecut prea iute! zise Soames coborînd. Așteaptă aici! Poate să dureze mai mult.

Își dezbracă pardesiul și, luîndu-l pe braț, se întoarse pînă în dreptul unei porțițe; o deschise și intră într-un cîmp acoperit cu iarbă. Coborî pînă la gardul din stînga, îl ocoli și deodată îi apărură marea — strălucitoare, liniștită, acoperită cu o ceață ușoară; în depărtare, se vedea o diră de fum. Dinspre apă adia o briză proaspătă, aducînd aer tare și sărat. Aerul strămoșilor săi! Soames respiră adînc de mai multe ori, gustînd aerul ca pe un vin vechi. Prospețimea lui îl ameți: era impregnat cu ozon sau iod, sau cine știe cum îi mai zice în ziua de azi. Apoi, mai la vale, cam la o depărtare de o sută de pași, deasupra unei gropi de lîngă gard, văzu piatra și simți din nou un fior. Se uită în urma lui. Da! Nu-l putea vedea nimeni din drum, deci era singur cu emoțiile lui! Merse pînă la piatră și coborî privirea la groapa ce-l despărțea de gard. De acolo, terenul se înclina pînă la malul mării, iar în adîncul văii se vedea urma vagă a unui drum ce pornea din vale și urca pînă la groapa de

lingă piatră. Acolo, în groapă, fusese deci casa; acolo trăiseră bătrînii Forsyte, generații de-a rîndul, conservați în aerul sărat, departe de vreo așezare omenească... cît cuprîndea cu ochii, nu erau decît pășuni întinse acoperite cu iarbă, apoi marea, pescărușii pe stîncă și valurile ce se loveau de ea. Aci trăiau, muncind pămîntul, și se îmbolnăveau de reumatism; de aci treceau valea pentru a merge la biserică și tot aci își aduceau, poate, rachiul fără a plăti taxele cvenite. Se apropie și examinează piatra: un bloc drept și un altul așezat de-a curmezișul — poate să fi fost talpa ușii unei șuri; n-avea nici o inscripție. Coborî în grabă și începu să găurească pămîntul cu umbrela. În timpul războiului — după cum spusese preotul — au îndepărtat ruinele casei. Nu trecuseră decît doisprezece ani de atunci... dar nu rămăsese nici o urmă a vechii așezări! Iarba crescuse atît de bogată, încît nu se putea distinge nici măcar forma temeliei. Merse explorînd terenul pînă la gard. Curățiseră bine locul... nu se mai vedea nimic altceva decît iarba și desișurile de ferigă și grozamă, care năpădesc de obicei gropile părăsite. Așezat pe pardesiul său, cu spatele rezemat de piatră, Soames căzu pe gînduri. Oare, strămoșii săi își construiseră singurî casa pe locul acesta părăsit?... Să fi fost ei primii care și-au făcut așezarea pe acest pămînt bătut de vînturi? La acest gînd, simți un fior de parcă în adîncul ființei sale mai trăia încă independența sănătoasă a acestui colț singuratic. Nu era de mirare că bătrînul Jolyon, tatăl lui Soames și ceilalți unchi ai săi au fost firi atît de independente... de vreme ce aveau în sine acest aer și această singurătate; iată pentru ce au fost atît de energici și de bine conservați, pentru ce au fost dirji, pentru ce n-au putut renunța la nimic, pentru ce n-au vrut să moară. În clipa aceea, parcă se înțelese și pe el însuși. Locul era așezat la miazăzi, iar priveliștea se deschidea tot spre miazăzi; nu întîlneai aci nimic din asprimea nordului, ci numai orizontul liber, aerul sărat, singurătatea deplină de la răsăritul și pînă la apusul soarelui, an de an, asemeni stîncii aceleia de acolo cu pescărușii de pe

ea, izolată pe vecii vecilor! Respirind adinc, Soames își spuse: „Nu mă mir că bătrînul Timothy a trăit o sută de ani!“

Șezu multă vreme acolo, vrăjit de nostalgie, și, în mod bizar, nu-i venea să plece. Niciodată nu respirase un asemenea aer; sau, cel puțin, așa i se păru în momentul acela. Strămoșii săi locuiseră aici în zilele Angliei de odinioară... Anglia cailor cu samare, cu atmosferă fără fum, cu sate în care ardea turbă și lemn, cu soții care nu-și părăseau niciodată soții pentru că — probabil — nu le dădea mîna. O Anglie echilibrată, care săpa și țesea, în care lumea omului era parohia și unde, dacă nu băgai de seamă, te trezeai episcop. Bunicul său fusese conceput și născut, acum o sută cincizeci și șase de ani, în cel mai bun pat, la cîțiva pași de locul unde ședea el. Cîte nu s-au schimbat de atunci! Spre mai bine? Cine poate ști? Dar iarba, stîncă, marea, aerul și pescărușii, și biserica cea veche din vale, erau aici, așa cum fuseseră și odinioară. Dacă pămîntul acesta ar fi de vînzare, el l-ar cumpăra, numai așa, ca o curiozitate. Dar chiar dacă l-ar cumpăra, nimeni n-ar veni să locuiască aici! Sau dacă ar veni, ar vrea, desigur, să joace golf sau ceva asemănător. Apoi, puțin cam rușinat de sentimentalismul său, Soames puse mîna pe pămînt și pipăi iarba. Nu era umedă și deci n-avea motive să se teamă de reumatism; șezu mai departe acolo, cu obrazii încălziți de razele soarelui și cu ochii ațintiți asupra mării. În depărtare, vapoarele apăreau și dispăreau... vapoare mari, minate cu aburi; în ziua de azi nu mai există contrabandiști și coniacul te costă ochii din cap! Pe vremuri, în locul acesta, fără nici o legătură cu lumea exterioară și fără ziare, omul creștea mare fără a simți că trăiește în stat sau alte asemenea. Viața lui se rezuma la biserică și la *Biblie*, la tîrgul din apropiere, la muncă, mîncare și somn; respira aerul acesta, își bea cidrul, își înbrățișa nevasta, își îngrijea copiii... an de an aceeași viață! Frumos trebuie să fi fost! Oare, în ziua de azi, nu tot acestea sînt singurele lucruri care-ți dau satisfacție? „Schim-

barea e numai de suprafață, își spuse Soames, rădăcinile rămin aceleași. Și nu poți trece peste ele... oricât ai încerca! La ce servește progresul, civilizația? Poate doar la cultivarea manilor... colecțiile de tablouri sau cine știe ce altă idee fixă! Bătrînii care au trăit odinioară aici nu puteau avea manii... iar dacă au avut vreuna, aceasta nu putea fi decît stupăritul. Manii? Deci progresul și civilizația nu erau bune decît pentru a da oamenilor posibilitatea de a-și cultiva manile? Ce-i drept, el s-a împăcat bine cu mania lui și, dacă n-ar fi fost progresul, n-ar fi avut atîta plăcere. Nu! Probabil c-ar fi trăit tot aici, tunzîndu-și oile sau ținînd coarnele plugului, iar fata lui ar fi avut glezne groase și o singură pălărie nouă. Poate; totuși, e bine că omul nu poate opri vremea în loc! Oh! Era timpul să se întoarcă la automobil, înainte ca Riggs să vină să-l caute. Soames se ridică și coborî din nou în groapă. De data aceasta, chiar lîngă gard, observă un obiect, o cizmă foarte veche... atît de veche, încît abia mai semăna a cizmă. Pe buzele sale se așternu un zîmbet vag. Parcă auzea glasul răposatului său văr George, cloncănind cu umorul lui sec, specific neamului Forsyte: „Cizma ancestrală! Luați-seama, dragii mei! Scoateți pălăria în fața ei!“ Da! Familia ar rîde de el dac-ar ști că venise să-și vadă rădăcinile. Nu va spune nimănui nimic despre călătoria sa. Apoi se apropie de cizmă, virî virful umbrelei în ceea ce rămăsese din căpută și, cu un gest minios, îi făcu vînt peste gard. Cizma aceasta i-a pîngărit singurătatea... senzația pe care o avusese respirînd aerul acelui loc. Se întoarse la automobil, mergînd foarte încet, ca nu cumva să se încălzească și să între transpirat în mașină. În fața porțiței, se opri încremenit. Ce se întîmpla? În dosul mașinii, erau legați cu sfori, unul în urma celuilalt, doi cai mari, lăptoși; lîngă ei se aflau trei bărbați, dintre care unul era Riggs, și mai erau doi cîini, dintre care unul șchiop. Soames pricepu numaidecît că era o „ispravă“ a lui Riggs! Încercînd să urce din nou dealul pe care n-ar fi trebuit să-l coboare, întepenise mașina de n-o mai putea

urni din loc. Întotdeauna făcea cite-o ispravă! În clipa aceea, Riggs se urcă în automobil și începu a învîrți volanul, în timp ce unul dintre bărbați pocnea din bici. „Hoop!“ Caii lățoși se mișcă. Mișcarea aceea înceată și puternică îl impresionează pe Soames. Progres! A fost nevoie de cai care să tragă progresul la deal!

— Acesta e un cal bun, spuse Soames, arătînd cu umbrela spre calul cel mai mare.

— Oh! Noi îi zicem *Leul*... știe să tragă! Hoop!

După ce scoaseră automobilul la drum neted, dezlegară caii. Soames se apropie de omul care strigase „Hoop!“

— Sînteți de la ferma de colo?

— Da.

— Pămîntul acesta e al dumitale?

— Eu îl lucrez.

— Cum îi zici?

— Cum să-i zic? Cîmpul mare.

— Pe harta parohială este înscris pe numele „Marele Forsyte“; cunoști acest nume?

— Forsyte? Azi nu mai e p-aci nimeni cu numele acesta. Pe bunica mea o chema Forsyte.

— Așa o chema? zise Soames, și din nou simți că-l trece un fior.

— Așa! zise fermierul.

Soames își stăpîni emoția.

— Vrei să-mi spui, te rog, cum te cheamă?

— Beer.

Soames îl privi prelung, apoi scoase portofelul din buzunar,

— Dă-mi voie să-ți dau ceva pentru caii și osteneala dumitale, îi spuse, întinzîndu-i o liră. Fermierul clătină din cap.

— Nu-i nevoie; am făcut-o bucuros. Noi sîntem învățați, mereu tragem automobilele în sus, pe dealul ăsta.

— Totuși, eu nu pot primi ajutorul dumitale fără a-ți da ceva, zise Soames. Fă-mi, te rog, plăcerea să primești!

— Bine, vă mulțumesc, zise fermierul și luă bancnota. Hoop!

Caii dezlegați o porniră înainte, iar oamenii și clinii se luară în urma lor. Soames se urcă în automobil, își desfăcu pachetul cu sandvișuri și începu să mănânce.

— Mergi înapoi la casa parohială... încet.

În timp ce mînca, se întreba pentru ce-l trecuseră fiorii cînd descoperise că singele lui curgea în vinele unui bărbat vinjos numit Beer... dacă-l cheama într-adevăr așa.

Cînd sosi la casa parohială, era ora două și preotul îi ieși în cale mestecînd.

— Am găsit o mulțime de înregistrări, domnule Forsyte, Numele dumneavoastră se găsește chiar de la începutul registrelor mele. Trebuie să-mi acordați timp ca să vă pot întocmi o listă completă. Jolyon, despre care mi-ați vorbit, pare să fi născut în anul 1740, fiul lui Jolyon și Mary. În anul 1757, nu și-a plătit taxele cuvenite la biserică. A mai existat și un alt Jolyon, născut în anul 1680, desigur tatăl celui alt; acesta a fost episcopul bisericii, începînd din anul 1715; este înscris ca *Jcoman¹ of Hays* și s-a căsătorit cu o fată născută Bere.

Soames se uită la el și scoase portofelul din buzunar.

— Cum se scrie? îl întrebă.

— B-e-r-e.

— Oh! Fermierul de pe acolo mi-a spus că și pe el îl cheamă așa. Am crezut că-și bate joc de mine. După cît se pare, pe bunica lui o cheama Forsyte și a fost ultima cu acest nume prin partea locului. Poate îmi puteți trimite și datele cu privire la numele Bere. V-aș plăti în total șapte guinee.

— Oh! Cu șase sînt mai mult decît mulțumit.

— Nu. Vă dau șapte. Aveți cartea mea de vizită. Am văzut piatra. E un loc sănătos, departe de lume. Soames puse șapte guinee pe masă și i se păru că ochii preotului se înveseliră. Acum trebuie să plec spre Londra. La revedere!

¹ Răzeș, mic proprietar funciar.

— La revedere, domnule Forsyte. Voi căuta să vă trimit tot ce găsesc în registre.

Soames îi strinse mina și se îndreptă spre automobil cu impresia că rădăcinile lui vor fi dezgropate cît se poate de conștiincios. Adevărul este că e bine să ai de-a face cu un preot.

— Dă-i drumul, îi spuse lui Riggs. Putem face azi cea mai mare parte a drumului spre casă.

Apoi, foarte ostenit, se lăsă pe spate și rămase pe gînduri. Marele Forsyte! Da! Îi părea bine că venise pînă aici.

CAPITOLUL XII

MAI DEPARTE...

Soames petrecu noaptea la Winchester, o localitate despre care auzise vorbindu-se mult, dar pe care n-o văzuse niciodată. Bărbații din familia Mont învățaseră la școala de aici și numele lui Kit fusese înscris aci în mod automat. El personal, ar fi preferat să-l dea la școala din Marlborough, unde învățase el, sau eventual la Harrow — o școală care juca în meciul de la Lords — dar în nici un caz la Eton, unde fusese tinărul Jolyon. Dar cînd Kit va ajunge să joace la Lords, el probabil nu va mai fi în viață, deci lucrul n-avea importanță.

Orașul părea vechi, iar catedrala merita să fie văzută; de aceea, după micul dejun, se duse s-o viziteze. Înăuntru, se petrecea ceva... o repetiție de cor sau ceva asemănător. Soames intră fără zgomot — avea ghetе cu talpa de cauciuc, pentru a-l feri de umezeală — și se așeză în mijlocul catedralei. Cu bărbia ridicată, privi arcadele și vitraliile. Biserica era întunecoasă, dar bogat ornamentată... ca o budincă de Crăciun! În orice caz, aceste edificii vechi erau impresionante,

de altfel și catedrala Sf. Paul îl emoționa întotdeauna. Omul trebuie să admită cel puțin că există undeva o continuitate de ideal. Până la un anumit punct... mai departe nimic nu era sigur. Iată, de pildă, o construcție măreață ca aceasta, care aproape că atinge desăvârșirea; vine un cutremur sau un raid aerian și o dărâmă! După câte vedea el, nimic nu era permanent, nici chiar cele mai bune realizări în ceea ce privește ingeniozitatea și frumusețea. Tot așa se petrec lucrurile și în natură! Bunăoară, o țară frumoasă ca o grădină, peste care se așterne o eră glacială! Există o continuitate, dar ea se află într-o permanentă schimbare. Iată de ce lui Soames i se părea foarte puțin probabil că va trăi după moarte. Citise undeva — nu în *The Times* — că viața nu e decît o formă animată și, atunci cînd forma dispăre, ea încetează de a fi animată. Moartea face să-ți dispară forma și deci — după părerea lui — îți dispăre și sufletul. De fapt, oamenii nu suportă ideea sfîrșitului lor și de aceea încearcă să se amăgească cu iluzii deșarte. Cu toții sînt slabi de inger. Soames coborî bîrbia. Sus, pe balconul corului, se aprinseră niște lumini, palide față de lumina zilei. În curînd se vor stinge. Așa se întîmplă și în viață: mai devreme sau mai tîrziu, totul se stinge. Și n-are nici un sens să crezi că nu este așa. Deunăzi citise — nici de data aceasta în *The Times* — că în anul 1928, cînd pămîntul va ajunge între lună și soare, va fi sfîrșitul lumii. Se zice că așa scrie în piramide... iarăși o șarlatanie cu pretenții științifice! Chiar de-ar fi așa, lui, personal, nu-i părea prea rău. La urma urmei, lumea aceasta n-a fost o prea mare reușită și dacă dispăre dintr-o lovitură, nu va rămîne nimic în urma ei; pe cînd, în cazul morții, omul poate ridica obiecțiunea că trebuie să lase aici tot ceea ce i-a fost drag. Dar, în clipa cînd lumea se va sfîrși, ea va trebui neapărat să reînceapă sub o altă formă... aceasta era ceea ce se numea „Lume fără de sfîrșit, Amin“. Ah! Corul începu să cînte. Uneori, Soames ar fi dorit să aibă ureche muzicală. Dar cu toate că nu o avea, își dădea seama că tinerii aceștia cîntau frumos. Voci de băieți cîntau psalmi ale căror cuvînte le cunoștea și el! Ce curios! Trecuseră cinci-

zeci de ani de cînd n-a mai fost la biserică și, totuși, ținea minte cuvintele de parcă ieri le auzise! „Tu trimiți izvoare jos în văi, ele își iau calea printre munți”; „Ele adapă toate dobitoacele cîmpiei; asinii sălbatici își astimpără setea”; „Lîngă pîraie, sălășluiesc păsările cerului, ciripitul lor răzbate printre ramuri.” Verseturile zburau ca o minge de la o aripă a corului spre cealaltă. Cîntau vioi, într-o limbă englezească viguroasă și corectă. „Iată marea, uriașă și largă! În ea trăiesc vietăți fără număr, vietăți mici și mari.” „În ea corăbiile croiescu-și cale și leviatanul¹ pe care l-ai zidit ca să zburde într-însa.” Leviatan! Cuvîntul îi plăcea. „Iar omul iese la lucrul său și la truda sa pînă seara.” Desigur, și el, Soames, iese din casă, dar în ziua de azi se punea întrebarea dacă mai lucrează sau mai trudește. „Cînta-voi Domnului în viața mea; preamări-voi pe Dumnezeu! meu cît voi fi.” Soames se întrebă dacă și el îl va preamări. „Laudă-l pe Domnul, inima mea, laudă-l pe Domnul meu.” Corul tăcu și Soames își ridică din nou bărbia. Ședea nemișcat... în momentul acela nu se mai gîndea; stătea ca pierdut printre arcade, în semiîntunericul cupolei. Simțea ceva neobișnuit — ba chiar plăcut. I se părea că se află într-o casetă de bijuterii parfumată. Afară, lumea poate bizii, poate urla și răspîndi miasme urite, lumea cea stridentă și vulgară, copilăroasă și dornică de senzațional, josnică și murdară... plină de jaz și accent *cockney*... aici însă, nu se auzea, nu se vedea și nu se simțea nici măcar urma ei. Această uriașă casetă, căreia americanii i-ar zice „Casetă lui Dumnezeu”, a fost construită cu multe veacuri, înainte de industrializarea lumii, ea nu făcea nicidecum parte din lumea modernă. Aici, în interiorul catedralei, toată lumea vorbea și cînta într-o engleză pură; în aer pluteau miresme de tămîie și totul era vechi și frumos. Soames avea senzația că se află într-un loc de refugiu.

Un paracliser trecu pe lîngă el, privindu-l cu ochi mirați, de parcă nu era obișnuit să vadă bărbii ridicate. Se opri în

¹ Denumire dată în *Biblie* unui monstru uriaș. În sens figurat, indică o ființă cu puteri neobișnuite sau un lucru de dimensiuni gigante.

spatele lui Soames și-și scutură ușor cheile pe care le ținea în mână. Soames strănută și, luindu-și pălăria, se ridică, N-avea de gând să se lase condus prin catedrală de către acest individ, ca să-i arate ceea ce el nu dorea să vadă — în schimbul unei jumătăți de coroană. De aceea, îi spuse: „Nu, mulțumesc; nu azi“, apoi, trecind pe ling paracliser, se îndreptă spre automobil.

— Ar fi trebuit să intri, îi spuse lui Riggs, pe vremuri aici se încoronau regii Angliei. Acum mergem la Londra.

Automobilul decapotat își continua drumul în bătaia soarelui strălucitor. Când intrară pe șoseaua cea nouă, care taie drumul ducând spre Chiswick, Soames avu brusc o idee și-i spuse:

— Oprește la casa aceea, The Poplars, unde ne-ai dus deunăzi.

• Nu era încă vremea prinzului; era deci foarte probabil că Fleur se afla încă în atelier și poza pictorului. Deci o putea lua și pleca de-a dreptul la Mappledurham, pentru sfârșitul stăpătăminii. Avea acolo haine și tot ce-i trebuia. Astfel, ar ciștiga cîteva ore de aer curat. Dar femeia străină, care-i deschise, îi spuse că doamna n-a fost pe acolo nici azi, nici ieri.

— Oh! zise Soames. Cum așa?

— Nimeni nu știe, domnule. N-a anunțat nimic. Domnul Blade este foarte supărat.

Soames se gîndi o clipă.

— Domnișoara Forsyte e acasă?

— Da, domnule.

— Atunci întreb-o, te rog, dacă vrea să mă primească. Domnul Soames Forsyte.

— Vreți să așteptați în sufragerie, domnule?

Soames așteptă foarte neliniștit în mica încăpere. Fleur îi spusese că nu poate veni cu el din pricina portretului, și iată că nu pozase de fel. Oare, o fi bolnavă?

În timp ce, tulburat, privea plopii din fața casei, auzi cuvintele:

— Oh! Tu erai? Nu-mi pare rău c-ai venit.

Cordialitatea acestei primiri ti spori neliniștea. Întinzându-i mina, zise:

— Ce mai faci, June? O căutam pe Fleur. Cînd a fost aici ultima dată?

— Marți dimineața. Dar am mai văzut-o marți după-amiază, tirziu, afară, în automobilul ei... Soames observă cum ochii lui June se mișcau dintr-o parte într-alta și presimțea că-i va spune ceva neplăcut. Nu se înșelase, June continuă: L-a luat pe Jon cu ea.

Soames, cu senzația că primise un pumn în stomac, exclamă:

— Ce? Pe fratele tău? Ce caută el aici?

— Își face portretul... firește..

— Portret? Ce idee... zise Soames, dar se stăpîni să nu adauge: ce l-a găsit să-și facă portretul?

Holbă ochii la verișoara lui care, cu obrajii foarte aprinși, spuse:

— I-am spus că nu vreau să se întâlnească cu el aici. Lui Jon i-am spus același lucru.

— Așadar, l-a întâlnit aici.

— Da. De două ori. Știi cît e de răsfățată!

— Ah!

Primejdia, devenită realitate, îl dezarmă. În fața dezastrelui, discuția nu mai avea rost.

— Și unde e Fleur?

— Marți dimineața spunea că pleacă la Dorking.

— Și l-a luat cu ea? repetă Soames.

June dădu din cap.

— Da, după ce a pozat aici. Portretul lui este gata. Dacă tu crezi că eu doream ca ei doi să... nu-mi convine, cum nu-ți convine nici ție.

— Nici un om zdravăn la minte nu poate dori ca... zise Soames cu răceală. Dar pentru ce l-ai lăsat să pozeze în timp ce ea venea aici?

Obrajii lui June se înroșiră și mai tare.

— *Tu nu știi cit de greu o duc adevărații artiști. Eu trebuia să mă gîndesc la Harold. Dacă nu-l prindeam pe Jon înainte de a se apuca de muncă la fermă...*

— Fermă! zise Soames. De unde putem ști dacă nu cumva ei... și iarăși își înghiți cuvintele. De cînd am auzit că s-a întors, m-am temut de asta. Eh! Acum cred că e mai cuminte să plec la Dorking. Știi cumva unde e mama lui?

— La Paris.

— Ah!

De data aceasta nu el va fi cel care se va ruga de femeia aceea să-i îngăduie fiului ei să se căsătorească cu fata lui. Nu! Acum ar trebui s-o roage să se opună dorinței lui... dacă ar fi cazul.

— La revedere.

— Soames, zise brusc June, n-o lăsa pe Fleur... ea e cea care...

— Nu vreau să aud nici o vorbă împotriva ei! zise Soames. June își lipi miinile împreunate de pieptul ei plat.

— Asta-mi place la tine, îi spuse. Îmi pare rău dacă...

— Bine, bine, mirii Soames.

— La revedere! zise June. Hai să dăm mîna!

Soames întinse mîna, June i-o strînse puternic, apoi o lăsă să cadă ca pe un sloi de gheață.

— Mergem la Dorking, îi spuse lui Riggs după ce se așeză în automobil. Tot drumul pe Hammersmirth Bridge, Soames fu urmărit de amintirea chipului lui Fleur din seara aceea, la Netterfold: obrazul ei, strîns lipit de fața tînărului Jon, avea o expresie pe care el n-o văzuse niciodată pe figura ei. Ah! Ce făptură încăpățînată! Ce-ar fi dacă... dacă a făcut o nebunie? Dacă s-a întimplat tot ce poate fi mai rău... Dumnezeu! Ce se face.. ce *poate* face el în acest caz? Cîtă dirzenie calculată în pasiunea ei pentru bărbatul acela... și cum s-a ascuns față de el, și față de toți ceilalți, sau, mai bine-zis, a încercat să se ascundă! Totul i se părea sinistru și ceea ce îl impresiona mai mult era faptul că-și aducea aminte de felul cum o urmărise el pe mama. celui băiat... Reînvîase în ei

amintirea unei pasiuni care nu voia, nu putea să cedeze; pasiune care își atinsese scôpul, dar, prin victorie, distrusese totul. Adeseori crezuse că Fleur n-are continuitate și că, asemeni tuturor acestor „flușturatice“ moderne, zbura dintr-un loc într-altul, fără un țel și fără un sens precis. Dar ironia acestor gânduri era tocmai faptul că Soames își dădea seama cum fata lui — atunci cînd știa ce vrea — avea tot atita tenacitate cită avea el și generația lui.

Pare-se că nu e bine să judeci după aparențe! În adîncul ființei, pasiunile rămîn ceea ce au fost întotdeauna, și cînd ele se trezesc și încep să respire, pe coridoarele și spațiile pline de curent, liniștea este la fel de fierbinte ca și în trecut...

Riggs porni pe șoseaua ce duce spre Kingston! În curînd vor trece pe la Robin Hill. Ce mult se schimbase ținutul din ziua cînd se dusese acolo cu Bosinney pentru a alege locul de casă. Patruzeci de ani... nu mai mult... și totuși, ce schimbare! „*Plus ça change*, ar zice Annette, *plus c'est la même chose*.”¹ În orice caz, iubirea și ura nu dispar niciodată. Ritmul vieții continuă dincolo de roțile și vijîiala circulației și de muzica stridentă a jazurilor. Oare, soarta e cea care bate tobasau pulsațiile inimii omenesti? Dumnezeu știe! Dumnezeu? Ce cuvînt comod! Ce-o fi vrînd să spună omul prin acest nume? El, Soames, nu știa și nu va ști niciodată! Azi de dimineată, în catedrală, crezuse că... și deodată, apăruse parcliserul! Iată plopîi! Se vedea ceasul din turnul de peste grajdurile casei pe care o clădise și în care nu locuise niciodată. Dacă ar fi prevăzut că automobilele vor trece unul după altul, zi de zi, la depărtare mai mică de cîteva sute de pași, n-ar fi construit această casă și tragedia lui nu s-ar fi produs... Și totuși... faptele omului aveau oare vreo importanță?... într-un fel sau altul, se pare că viața te ia și te duce unde vrea ea. Soames se aplecă spre șofer și-l atinse pe umăr.

— Pe ce drum o apuci?

— Prin Esher, *sîr*, apoi la stînga.

¹ Cu cît se schimbă mai mult, cu atît lucrurile rămîn aceleași (fr.).

— Bine, zise Soames, mi-e indiferent.

Trecuse ora prinzului, dar nu-i era foame. Nici nu-i va fi foame pînă cînd nu va afla dezastrul. Dar probabil că Riggs ar vrea să mănînce.

— Ar fi bine să oprești undeva, să guști ceva și să fumezi o țigaretă.

— Da, domnule.

Nu trecu mult pînă se opri. Soames rămase în automobil, privind îngîndurat firma „Leul Roșu“. Nimic nu putea face să dispară leii roșii, ingerii și caii albi... N-ar fi de mirare dacă în curînd s-ar încerca să se introducă prohibiția, dar o asemenea măsură n-ar merge în Anglia... e prea extravagantă! Nu se pot crește oameni maturi, tratîndu-i ca pe niște copii; sînt destul de copilăroși și fără acest tratament! Iată, bunăoară, greva cărbunelui, care continuă fără întrerupere... absolut copilărește; toată lumea are de suferit, nimeni nu profită de pe urma ei! Oameni slabi la minte! În fața unui viitor care amenință să fie dezastruos, lui Soames îi făcea bine să se gîndească la prostia semenilor săi. Căci dacă Fleur, îndrăgostită cum era, îl luase în automobilul ei pe tînărul acela, nu se putea aștepta decît la dezastru. Riggs stătea cam mult în birt! Soames cobori și începu să se plimbe în sus și-n jos pe șosea. Știa prea bine că, dacă sosește la destinație, nu poate face mare lucru. Oricît ai iubi pe cineva, oricît i-ai purta de grijă, n-ai nici o putere asupra lui... ba poate puterea este în raport invers cu dragostea ta. Totuși, dacă va avea posibilitatea, el îi va spune părerea lui. Nu o poate lăsa să întreacă măsura, fără a face măcar un gest! Soarele îi cădea pe față și, ca și cînd i-ar fi fost recunoscător pentru căldura pe care i-o dădea, Soames ridică obrazii spre el. Toată vorbăria despre sfîrșitul lumii e o prostie, firește, totuși el ar fi încîntat ca sfîrșitul să vină înainte ca el să moară îndurerat. Vede dezastrul cu o limpezime înspăimîntătoare. Dacă Fleur fuge, lui nu-i mai rămîne nimic din ceea ce îi era cu adevărat drag, pentru că familia Mont îl va lua pe Kit. Astfel, pînă la moarte, el va fi un naufragiat printre

tablourile și vacile lui, care nu-i încălzeau inima. „Nu vreau, și zise. Dacă nu s-a întâmplat încă, nu vreau să se întâmple.“ Da! Dar cum să prevină dezastrul? Și, văzind limpede zădărnicia hotărârii lui, se întoarse la automobil. Riggs îl aștepta, fumindu-și țigăreta.

— Să plecăm! îi zise. Dă-i drumul iute!

Sosi la Dorking la ora trei după-amiază și află că Fleur plecase de la zece. Mare îi fu ușurarea când auzi că petrecuse noaptea în casa de odihnă. Începu imediat să dea telefoane în toate părțile. Acestea îi reînnoiră îngrijorarea. Fleur nu era acasă la ea, nici la June. Atunci, unde putea fi, dacă nu pe undeva cu tânărul acela? Dar nu-și luase nimic cu ea... După ce se convinsese de acest lucru, avu puterea să bea un ceai și să aștepte. Ieși pentru a patra oară în fața casei, pentru a-și arunca ochii în toate direcțiile, când, în sfârșit, o văzu venind spre el.

Expresia de pe chipul lui Fleur — avidă, dură și iritată — avu un efect foarte ciudat asupra lui. Inima i se rupea de durere și în același timp sălta de bucurie. Fața ei nu exprima o pasiune triumfătoare! Era sfișietor de nenorocită, avidă, zdrobită; i se părea că, de când n-o mai văzuse, i se înăsprise fiecare trăsătură. Instinctiv, Soames nu-i spuse nici un cuvânt, în timp ce-și pleca fața spre ea ca să-l sărute. Fleur îl sărută — dur și cu buzele uscate.

— Te-ai întors, îi spuse Fleur.

— Da! Și după ce ți-ai luat ceaiul, aș vrea să te duc de-a dreptul la The Shelter.... Riggs va duce automobilul tău în garaj.

Fleur ridică din umeri, trecu pe lângă el și intră în casă, Soames avu impresia că îi era indiferent ceea ce vedea sau credea el. Acest lucru era atât de neobișnuit la ea, încât rămase buimac. Poate a încercat și n-a reușit. Ar fi cu putință un deznodământ atât de fericit? Soames își scrută memoria pentru a-și reaminti expresia lui Fleur când, cu șase ani în urmă, îi adusese vestea eșecului său. Da! Numai că atunci era foarte tinără și avea fața foarte rotundă... nu ca fața acesteia înăs-

prită, trasă, mistuită, care-l înspăimînta. Trebuie s-o ducă la Kit! Cit mai curînd! Să plece de aici, iute! Și, cu instinctul său sănătos, care nu-l înșela niciodată cînd era vorba de Fleur, îl chemă pe Riggs și-i spuse să ridice capota automobilului și să tragă la scară.

Fleur se urcase în camra ei. Cînd, ceva mai tirziu, Soames îi trimise vorbă că automobilul era gata, coborî numai decît. Își pusese pe față un strat gros de pudră și-i vopsise buzele cu ruj; Soames se cutremură din nou văzînd masca aceea albă, cu gura ca o linie-roșie și dreaptă, cu ochii aprinși și chinuiți. Dar din nou nu spuse nimic și scoase din buzunar o hartă.

— Dacă nu mă așez lingă el, Riggs o ia pe un drum greșit. Totdeauna o ia alandala, zise și se urcă lingă șofer. Știa că Fleur nu putea vorbi, iar el nu putea suporta să-i privească fața. Porniră. Soames avea impresia că mergeau astfel de o veșnicie. O dată sau de două ori, întoarse capul și o văzu stînd albă și nemișcată, ca moartă. Iar în sufletul lui continuau să se lupte două sentimente: ușurare și milă. Desigur, totul se sfîrșise... Fleur își jucase ultima carte și pierduse! Cum, unde și cînd?... N-o să afle niciodată, era convins; dar Fleur pierduse! Biata copilă! Nu era vina ei că-l iubise pe acest băiat, că nu-l putea uita... nu era cu nimic mai vinovată decît el, care o iubise pe mama acelui băiat! Nenorocul fiecăruia! Părea că pasiunea aceea, născută dintr-o întîlnire blestemată într-un salon din Bournemouth, cu patruzeci și șase de ani în urmă, trecuse din singele lui în ființa lui Fleur, și acum își cînta cîntecul de moarte, cîntecul lebedei, cu buzele tăcute, roșii, de pe fața lividă a copilei ce ședea în automobil, în spațele lui. „Laudă-l pe Domnul, oh, inima mea! Laudă-l pe Domnul!“ Hm! Cum să-l lauzi? La Staines, trecură podul peste Tamisa; de acolo, Riggs cunoștea drumul. Cum ar putea înviora puțin fața lui Fleur, după ce vor ajunge acasă? Slavă Domnului că mama ei era plecată! Kit va fi, desigur, util! Poate că și bătrînul ei ciîne. Dar, deși era ostentat după aceste trei zile grele, lui Soames îi era groază de clipa cînd automobilul se va opri. Probabil că singurul lucru care i-ar fi priit lui

Fleur ar fi fost să meargă mereu, mereu mai departe. Poate, că, în ziua de azi, goana spre mai departe era leacul cel mai nimerit pentru toți oamenii. De la război încoace, toată lumea dorește să meargă mai departe... pentru a fugi de ceva de care nu putea scăpa! Cînd nu poți dobîndi ceea ce dorești și nu poți renunța, gonești într-una pentru a-ți amêti durerea. „Resemnarea — ca și picătura — este arta trecutului“, gîndi Soames, în timp ce treceau prin fața cimitirului unde urma să fie înmormîntat el într-o bună zi.

Se apropiiau de casă. Ce-o să-i spună cînd vor cobori din automobil? Cuvintele n-aveau nici un rost. Scoase capul pe fereastră și respiră adînc de cîteva ori. Susținuse întotdeauna că aici, în apropierea Tamisei, aerul era mai bun ca oriunde, pîmii erau mai bogați în sevă și iarba mai parfumată. Nu semăna cu aerul de pe moșia „Marelui Forsyte“, dar mirosea mai mult a pămînt, era mai plăcut. Dădu cu ochii de acoperișul casei și de ploi, simți mirosul fumului de lemne și văzu porumbeii care-și făceau ultimul zbor înainte de culcare... sosiseră acasă! Suspină adînc și cobori.

— Te-ai extenuat, îi zise în timp ce deschidea ușa. N-ar fi bine dacă, după ce l-ai văzur pe Kit, te-ai duce de-a dreptul la culcare? Îți trimit cîna în cameră.

— Mulțumesc, tată. Nu doresc decît o supă. Cred c-am răcit.

Soames îi aruncă o privire scurtă și pătrunzătoare și clătină din cap. Apoi, atingîndu-i cu degetul obrazul alb ca varul, se întoarse și plecă.

Trecu pe la grajduri și dădu drumul bătrînului ciîne; socoti că poate i-ar face bine să alerge pe afară, înainte de a-l lăsa să intre în casă, și îl luă cu el spre rîu. Lumina zilei nu se stinsese încă, deși soarele apusese de cîtăva vreme; ciinele zburda prin tufișuri, iar Soames stătea pe loc privind apa. Lebedele treceau spre mica lor insulă. Puii crescuseră mari, acum erau aproape albi. Pluteau grațioase și tăcute, ca o flotilă de fantome. Se gîndise adesea să cumpere unul sau doi păuni; aceste păsări completau decorul unui parc,

dar erau gălăgioase. Soames nu uitase că o dată, pe vremea cînd locuia în Montpellier Square, în zori de zi, auzise strigătul păunilor din Hyde Park, strigăt de patimă înfrîntă. Nul Lebedele erau mai frumoase; aveau aceeași grație și nu cîntau. Ciinele acesta îi ruinează arbuștii pitici...

— Haide, vino la stăpîna ta! îi zise și porni spre casa cu luminile aprinse.

Se urcă în galeria de picturi. Pe birou, se aflau o mulțime de scrisori și hîrtii care așteptau să fie rezolvate. Timp de o jumătate de oră, se ocupă de ele. Niciodată ruperea hîrtiilor nu-i dăduse mai multă satisfacție. Apoi, se auzi gongul la cină, unde avea să fie, probabil, singur.

CAPITOLUL XIII

INCENDIUL

Fleur, însă, coborî la masă. Și astfel începu cea mai confuză seară din cîte trăise Soames. În inima lui, simțea multă bucurie și multă milă în același timp, dar n-avea voie să arate nici una, nici alta. În momentul acela, regreta că nu zăbovisе la June pentru a se uita la portretul lui Fleur; ar fi avut acum un subiect de conversație. În lipsă de altceva, începu să vorbească despre casa de la Dorking.

— Casa pare să fie utilă, îi spuse, fetele se...

— Tot timpul am senzația că mă urăsc. Și de ce nu m-ar uri? Ele n-au nimic și eu am totul.

Rîsul lui Fleur îi infipse un pumnal în inimă.

Ea se prefăcea că mîncîncă, iar Soames nu îndrăznea s-o întrebe dacă și-a luat temperatura. Răspunsul ar fi un nou hohot de ris. De aceea, începu să-i povestească cum a găsit, lîngă malul mării, locul de unde se trage neamul Forsyte și

cum a vizitat catedrala de la Winchester; dar, în timp ce vorbea, Soames își spunea: „Nu aude nici un cuvînt“.

Gîndul că Fleur se va duce la culcare, mistuită de focul ce-i mocnea în suflet și pe care el nu-l putea stinge, îl amăra și-l îngrijora nespus de mult. Judecînd după înfățișarea ei... ar putea să facă ceva nesăbuit!... Soames spera să n-aibă la ea veronal sau ceva asemănător și tot timpul se întrebă: „ce s-o fi putut întîmpla?“ Dacă deznodămîntul ar fi îndoielnic, dacă ar fi încă în așteptare, ar fi neliniștită, agitată, dar în nici un caz n-ar arăta așa cum arată! Nu! Era înfrîntă. Dar cum? Să fie, oare, o înfrîngere definitivă, care-l scapă pe el pentru totdeauna de îngrijorarea chinuitoare din ultimele luni? Ochii lui îi scrutau neîncetat chipul: durerea profundă răzbise prin stratul de pudră... Fleur părea teatrală și nu mai semăna cu ea însăși. Expresia ei dură și dez-nădăjduită îi sfîșia inima. Ce bine ar fi dac-ar plînge și și-ar vărsa amarul! Dar Soames își dădea seama că, venind la masă și stînd față-n față cu el, voia să-i spună: „Nu s-a întîmplat nimic!“ Își strînse buzele. Afecțiunea este mută... omul nu poate exprima prin cuvînte! Cu cît afecțiunea lui fusese mai profundă, cu atît rămăsese mai tăcut; și asta, toată viața. Nu pricepea cum de pot exista unii oameni care vorbesc, își descarcă sufletul și se ușurează de ceea ce-i apasă!

Cina fu penibilă; din cînd în cînd, Fleur încerca să vorbească, dar mai ales rîdea, cu risul acela care-l durea pe Soames. După-masă, trecură în salon.

— E cald în seara asta, zise Fleur, deschizînd ușa spre terasă. Departe, în vale, printre tufișurile de pe malul Tamisei, răsărea luna și o boare de lumină plutea deasupra apei.

— Da, e cald, zise Soames, dar n-ar trebui să ieși la aer dacă ești răcită.

Luînd-o de braț, o aduse în casă. Ii era frică s-o lase singură noaptea, atît de aproape de apă.

Fleur se duse la pian.

— Te superi dacă bat clapele, tată?

— Nu, deloc. Mama ta avea acolo niște cintece franțuzești.

Lui Soames nu-i păsa ce face Fleur, numai să nu mai vadă expresia aceea pe fața ei. Dar muzica era prin ea însăși sentimentală, darămite cintecele franțuzești... întotdeauna vorbesc despre amor! Sper să dea de unul pe care Annette îl cînta mereu:

*Auprès de ma blonde, il fait
bon... fait bon... fait bon.
Auprès de ma blonde, il fait bon dormir.¹*

Părul aceluia tinăr! Pe vremuri, alături de mama lui...! Ce păr frumos avea ea! Ce păr deschis și ce ochi întunecați! Și pentru o clipă i se păru că nu Fleur, ci Irene ședea la pian. Muzică! Pentru nimeni muzica nu înseamnă atît cît însemna pentru Irene! Da! Mai mult decît bărbații, mai mult decît banii... muzica! Pe el, muzica nu l-a emoționat niciodată, el n-a înțeles-o! Spre nenorocul lui! Parcă o vedea și acum, aplecată asupra pianului, așa cum o văzuse adeseori în micul salon din Montpellier Square, așa cum o văzuse ultima oară în hotelul de la Washington. Așa va sta Irene pînă la moarte... și probabil, pînă la urmă, va fi tot frumoasă. Muzica!

Soames își reveni.

Glasul lui Fleur, subțire, *staccato*, îi ajunsese la ureche în timp ce ședea învăluit în fumul țigării sale. Dureros! Fata lupta cu eroism. Ar fi preferat să o vadă izbucnind în plîns și parcă, totuși, se temea de acest lucru. Dacă Fleur și-ar fi pierdut firea, el nu ar fi știut ce să facă!

În mijlocul unui cîntec, Fleur se opri și închise pianul. Părea aproape bătrînă... cam așa va arăta, poate, la patruzeci de ani. Apoi, se ridică și se așeză de cealaltă parte a căminului. Purta o rochie roșie; culoarea îl supăra pe Soames, accentuîndu-i senzația că sub masca de pudră de pe față și

¹ Lîngă blonda mea, e bine... bine... bine. Lîngă blonda mea, e bine să dormi (fr.).

git, Fleur ardea. Rămase foarte liniștită acolo, pretinzind că citește. Soames ținea în mână *The Times*, căutînd să n-o observe. Oare, nu există nimic cu care i-ar putea abate gîndurile? Ce-ar fi să-i vorbească despre tablourile sale? O întrebă care era tabloul ei preferat din colecția sa: Constable, Stevens, Corot, sau Daumier¹?

— Le las pe toate națiunii, îi spuse. Dar aș dori să-ți alegi vreo patru sau mai multe: bineînțeles, copia aceea după Goya, *La Vendimia*, este a ta; apoi, aducîndu-și aminte că la balul de la hotelul Nettlefold ea purtase costumul „Vendimia“, adăugă în grabă: Cu gusturile acestea moderne, te pomești că națiunea nu le va primi; în acest caz, nu știu ce să fac. Dumetrius le-ar cumpăra de la tine, de altfel a cîștigat o dată bine de pe urma lor. Dacă prinzi un moment potrivit, fără greve sau alte asemenea, s-ar putea lua bani frumoși pe ele. Pe mine mă costă peste șaptezeci de mii de lire — cred că astăzi fac cel puțin o sută de mii.

Fleur părea să audă ce-i spunea, dar nu era sigur.

— După părerea mea, continuă Soames disperat, de azi în zece ani nu mai rămîne nimic din pictura modernă... scatoririile în vînt nu pot dura o veșnicie. Pînă atunci, or să se sature de experiențe, dacă n-o să avem un nou război.

— Nu războiul a fost cauza.

— Ce vrei să spui... nu războiul? Războiul a provocat urîșenia și a introdus graba în viața tuturor. Tu nu-ți aduci aminte cum era înainte de război.

Fleur dădu din umeri.

— Nu vreau să spun, continuă Soames, că toate acestea nu începuseră mai demult. Țin minte primele expoziții ale postimpersoniștilor și ale primilor cubiști, la Londra. Dar, o dată cu războiul, au luat-o razna, încercînd să alerge după lucruri pe care nu le pot prinde.

Se opri. Era exact ceea ce încercase ea...!

¹ *Daumier Honoré* (1808—1878), celebru pictor și caricaturist francez.

— Cred c-am să mă duc la culcare, tată dragă.

— Ah! zise Soames. Ia niște aspirină. Răceala nu trebuie luată în glumă.

Răceală! Bine ar fi fost să fie răceală! Soames ieși în ușă și se opri, privind luna. Dinspre locuința personalului, se auzea cîntînd un gramofon. Tare le mai plăcea să învîrtească turuitoarea aceea sau radioul! El nu știa care din ele era mai enervantă.

Ieși în verandă și întinse mina. Nu căzuse rouă! Ce vreme neobișnuită... atît de uscată! Pe celălalt mal, un cîine începu să urle. Mulți oameni cred că asta-i semn rău! Cu cit îi privea mai mult pe oameni, cu atît i se păreau mai slabi la minte; mereu caută senzaționalul sau își astupă ochii și urechile. Parcut era frumos în lumina lunii... frumos și ireal, Bordura de floarea-soarelui și ochiul-boului, straturile rotunde cu trandafiri de toamnă și zidul mic de cărămidă foarte veche

— mult s-a mai necăjit să găsească acele cărămizi! — chiar și iarba... toate păreau ireale; sub razele lunii, părea un decor de scenă. Numai plopul tulburau acest tablou de vis; conturul lor negru și ascuțit se proiecta pe cerul luminat de lună din spatele lor. Soames ieși pe pajiște. Fațada casei, albă și acoperită cu plante agățătoare, cu o singură lumină aprinsă — cea din camera lui Fleur — părea, de asemenea, ireală... parcă era pudrată. De treizeci și doi de ani locuia aici. Îndrăgise locul, mai ales de cînd cumpăraseră pămîntul de pe celălalt mal, așa încît nimeni să nu poată clădi vreodată acolo și deci nimeni să nu-l poată observa. Întotdeauna se străduise — sau măcar încercase — să nu fie observat în viața sa fizică sau sufletească.

Își isprăvi țigara de foi și aruncă mukul. I-ar fi plăcut să nu se ducă la culcare înainte de a vedea lumina stinsă în camera ei; ar fi dorit s-o știe adormită... ca pe vremea cînd era copil și o durea un dinte. Dar era foarte ostent. Drumul cu automobilul face rău la ficat. Trebuie să intre și să închidă casa. La urma urmei, nu-i putea fi de nici un folos dacă rămînea jos; nicicum nu-i putea fi de vreun folos.

Bătrînii nu-i pot ajuta pe tineri... nimeni nu poate ajuta altuia la nevoie, mai ales cînd e vorba de sentimente. Ce stranie e structura inimii! Şi cînd te gîndeşti că fiecare om are inimă! Acest fapt trebuie să-ţi aducă oarecum mîngiere, şi totuşi, nu ţi-o aduce. Cînd suferise zi şi noapte din pricina mamei acelui băiat, gîndul că şi ea suferea nu-l alina! După cum nici Fleur nu-şi găseşte mîngiere la gîndul că, foarte probabil, acum suferă şi tinărul acela şi soţia lui! După ce închise uşa, Soames urcă sus. Ascultă la uşa lui Fleur, dar nu auzi nimic. Intră în camera lui, se dezbracă şi luă cartea lui Vasari, *Vieţile pictorilor*¹ şi, rezemat de perne, începu să citească. După ce citea două pagini din cartea aceea, adormea întotdeauna şi, în general, citea mereu aceleaşi pagini, deoarece cunoştea atît de bine cartea, încît nu ştia niciodată pînă unde citise în ajun.

Deodată se trezi, fără să ştie nici el de ce, şi rămase nemîşcat, ascultînd. Parcă auzea mişcarea prin casă. Dacă se scula să vadă, ar începe din nou să se enerveze şi nu voia, şi apoi, dacă s-ar duce să vadă ce face Fleur, ar trezi-o din somn. Se întoarse pe partea cealaltă şi aţipi, dar se trezi din nou şi, pe jumătate adormit, îşi zise: „Nu dorm bine... trebuie să fac mai multă mişcare“. Lumina lunii pătrundea printre perdelele întredeschise. Apoi, deodată, nările îi tresăriră. Miros de ars! Se așeză în capul oaselor, adulmecînd aerul. Foc! Să fi fost un scurt circuit, sau s-a aprins acoperişul de paie al porumbarului? Coborî din pat, îşi puse halatul şi papucii şi se duse la fereastră.

Prin fereastra de deasupra lui, se vedea o lumină roşiatică şi agitată. Dumnezeu! Galeria de tablouri! Fugi pînă la scara ce ducea într-acolo. Auzi pocnete înăbuşite şi simţi miros de ars, de data această mult mai puternic; se cutremură. Urcă în grabă scara şi deschise uşa. Doamne, Dumne-

¹ *Vieţile celor mai de seamă pictori, sculptori şi arhitecţi* de Giorgio Vasari (1511—1574), operă care constituie un prietios izvor de informaţii asupra mişcării artistice din timpul Renaşterii.

zeule! Capătul celălat al galeriei, în colțul din stînga casei, ardea. Flăcări mici, roșii, se prelingeau în jurul lemnăriei; perdelele de la fereastră deveniseră o masă neagră, iar coșul de hirtii dintre fereastră și biroul lui era o epavă carbonizată! Pe parchet, observă cenușă de țigaretă. Cineva fusese sus și fumase. În timp ce stătea îngrozit în ușă, flăcările trosneau. Cobori în goană și smuci ușa lui Fleur. Era culcată pe pat, îmbrăcată! Îmbrăcată complet! Oare?... Să se fi?... Ea deschise ochii mari și-l privi.

— Scoală-te arde galeria de tablouri! Scoate-l imediat din casă pe Kit și servitorii... imediat! Trimite după Riggs! Telefonează la Reading după pompieri... repede! Scoate toată lumea din casă!

Așteptă s-o vadă în picioare, apoi fugi pînă-n capul scării ce ducea spre galerie și puse mina pe un extingtor. Aparatul era mare și greu; îl duse la etaj. Știa vag că trebuie să lovești butonul de pardoseală și după aceea să stropești flăcările. Din ușă, vedea că focul se întinsese de-a binelea. Dumnezeu! Flăcările lingeau tabloul lui Fred Walker și cele două piese de David Cox. Prinseseră și birna care înconjură galeria, separînd tablourile de sus de rîndul de jos; dar și rîndul de sus ardea. Constable! Șovăi o clipă: să se repeadă și să-l salveze? Poate stingătorul nu va funcționa! Lăsa stingătorul din mînă și fugi de-a lungul galeriei; puse mina pe Constable tocmai în momentul cînd flăcările ajunseseră la lemnăria de deasupra tabloului. În timp ce smulgea tabloul din perete, un val fierbinte îi pirli fața; fugi înapoi, deschise brusc fereastra din fața ușii și puse tabloul pe pervazul ferestrei. Apoi, luă din nou stingătorul și-l trînti cu butonul de pardoseală. Conținutul aparatului țîșni, Soames îl ridică îndreptînd jetul spre flăcări. Camera se umplu de fum, iar el se simți cam amețit. Substanța ce ieșea din stingător era eficientă și Soames constată cu ușurare că flăcărilor nu le plăcea și că el izbutise să le domolească întrucîtva. Dar tabloul de Walker fusese distrus... Ah! și Cox! Reușise să împingă focul pînă la peretele cu geamuri, cînd substanța din stingător se isprăvi

și Soames văzu că flăcările cuprinseseră lemnăria dincolo de locul unde începuse să le atingă. Biroul ardea, de asemenea... hîrțiile luaseră foc. Ar trebui să fugă jos să mai aducă un aparat. Să facă tot drumul pină, jos în hol? Unde o fi Riggs? Dumnezeu! Arde Alfred Stevens. E cu neputință să piardă tablourile lui Stevens, Gauguin, Corot!

Soames părea stăpinit de un demon. Gustul, munca, banii și mindria lui — toate mistuite de foc? Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu! Și prin fum se repezi spre celălalt perete al galeriei; în timp ce smucea tablourile lui Stevens, flăcările i se prelungeau pe minecă; simți chiar și miros de stofă pirlită cînd așeză tabloul pe fereastră, lingă cel de Constable.

O limbă de flăcări se ridică spre Daubigny; sticla se sparse și căzu cu zgomot; tabloul rămase descoperit, expus focului ce se ridica licărind spre el. Se repezi din nou și puse mîna pe un Gauguin... nudul unei fete de pe o insulă din Oceanul Pacific. Nu voia să se desprindă din perete; puse mina pe sirmă, dar imediat îi dădu drumul — era incinsă, roșie; apoi prinse rama și o smuci cu putere. Tabloul se deslipi, iar Soames căzu pe spate. Își salvase însă Gauguin-ul favorit! Îl așeză în stivă peste celelalte și se întoarse la Corot, lingă flăcări. Tabloul argintiu și rece se încălzise, totuși, el îl luă! Acum trebuia salvat Monet! Pompicrii au nevoie de cel puțin douăzeci de minute pînă s-ajungă aici. Dacă Riggs nu vine repede...! Cei de afară trebuie să întindă o pătură sub fereastră și el va arunca tablourile acolo. Soames scoase un geamăt. Flăcările cuprinseseră celălalt tablou de Corot! Bietul tablou! Smulgîndu-i din perete pe Monet, fugi în capul scării. Două servitoare speriate, cu pardesiul peste cămașa de noapte și gitul gol, fugeau spre el.

— Stați! strigă Soames. Luați tabloul acesta și nu vă pierdeți capul. Domnișoara Fleur și băiatul au ieșit?

— Da, domnule.

— Ați telefonat.

— Da, donnule.

— Aduceți-mi un stingător; luați o pătură și întindeți-o sub fereastră, pentru a prinde tablourile pe care le arunc. Nu fiți proaste... nu-i nici un pericol. Unde-i Riggs?

Se întoarse în galerie. O-o-h! Micul și prețiosul lui Degas se dusesse! Cu inima cuprinsă de minie, Soames se repezi din nou la perete și-l smulse pe celălalt Gauguin. Dacă izbutise vreodată să-l întreacă pe Dumetruis, a fost, desigur, cu această pînă de un colorit superb. Și parcă tabloul îi era recunoscător... se lăsă ușor prins în mâinile lui pîrlite și tremurînde, îl așează peste celelalte și, pentru o clipă, se opri sufocat și cu respirația tăiată. Atîta timp cît mai putea rezista în curentul de aer dintre ușă și fereastră deschisă, trebuie să scoată tablourile din perete.

Nu durează mult pînă să le arunce afară. Bonnington și Turner!... Turner n-ar fi fost atît de îndrăgostit de apusurile de soare, dacă ar fi știut cum arată un foc adevărat. De fiecare dată cînd se apropia de perete, avea senzația că plăminii lui nu mai rezistă la un al doilea drum. Dar trebuia să reziste!

— Tată dragă!

Fleur, cu un stingător!

— Du-te jos! Ieși afară! îi strigă. Ascultă-mă! Ieși din casă! Pune să întindă o pătură și s-o țină strîns.

— Tăticule! Lasă-mă! Trebuie!

— Du-te jos! strigă Soames din nou, împingînd-o spre scară.

O urmări pînă o văzu jos, apoi izbi de podea butonul stingătorului și din nou stropi focul. Stinse biroul și atacă flăcările de pe peretele din fund. Abia putea ține în brațe aparatul atît de greu, iar cînd îl scăpă din mînă golit, abia de mai vedea cu ochii. Dar din nou învinsese focul. Numai de-ar mai putea rezista!

Apoi, văzu că Harpingnies era pierdut... Ce frumusețel! Această pierdere stupidă îi dădu putere. Se repezi la perete

— de data aceasta la peretele mai lung — și scoase un tablou după altul. Dar flăcările, perseverente, ca niște demoni, prinseseră din nou putere. Nu putu ajunge la Sisley și Picasso. de sus din colț; nu se putea apropia prea mult de flăcări, căci dacă aluneca și cădea spre perete, nu mai avea scăpare. Sisley și Picasso trebuiau sacrificate! Dar Daumier trebuia salvat! Tabloul său favorit... poate cel la care ținea cel mai mult. Salvat! Ajuns la fereastră deschise larg gura, respiră cu nesaț aerul și văzu că jos era întinsă o pătură pe care patru femei o țineau strins din cele patru colțuri.

— Țineți bine! le strigă și-l azvîrli pe Daumier. Îl văzu căzînd. Să te comporți astfel cu un tablou! Pătura se adinci sub greutate, dar rezistă.

— Țineți mai strins! zbiră. Atenție! Apoi zvîrli nudul Gauguin. Aruncă astfel un tablou după altul; cei de jos le luau de pe pătură și le așezau unul cîte unul pe iarbă. După ce nu mai rămăsese nici unul pe fereastră, se întoarse să constate situația din galerie. Flăcările cuprinseseră pardoseala în colțul din fund și se întindeau fute de-a lungul lemnăriei.

Pompierii vor sosi la timp pentru a salva peretele din dreapta. Cel din stînga era pierdut, dar majoritatea tablourilor fuseseră salvate. Flăcările, însă, începuseră să cuprindă peretele cel lung. Acum trebuia să se ocupe de el. Fugi la colț, se apropie cit îi îngăduia focul și-l prinse pe Morland. Îl frigeau mîinile, totuși îl luă... un ponei alb care făcea șase sute de lire! Îi făgăduise o bună găzduire! Îl aruncă peste fereastră și-l văzu rostogolindu-se în pătură.

— În sfîrșit!

În spatele lui, în ușă, apărură Riggs, în cămașă și izmene, cu două stingătoare și cu gura căscată!

— Închide gura! îi spuse gîfîind, și stropește peretele acela!

Urmări curentul din stingător și văzu cum flăcările se retrăgeau în fața lui. Ura din suflet limbile acelea roșii ce nu cunoșteau îndurare. Ah! S-au mai potolit!

— Acum spre celălalt! Salvează-i pe Courbet! Iute!

Curentul țîşni din nou şi flăcările se retraseră. Soames se repezi după Courbet. Sticla căzuse, dar tabloul era încă neatins; îl smulse din perete.

— Acesta este ultimul dintre blestematele astea de stingătoare, *sir*, îl auzi mormăind pe Riggs.

— Vino aici! îi strigă. Scoate tablourile de pe peretele acela şi aruncă-le unul după altul pe fereastră. Bagă de seamă să nimereşti în pătură! Grăbeşte-te!

Şi se grăbi, în timp ce-şi dădea seama că flăcările respinse reciştigau terenul pierdut. Amîndoi se repeziră cu suflarea tăiată la perete; smulgeau cîte un tablou, apoi fugeau la fereastră şi se întorceau după altul... dar focul se întindea mereu.

— Pe acela de sus, strigă Soames. Trebuie să-l salvez. Urcă-te pe un scaun. Iute! Nu! Lasă că-l iau eu. Ridică-mă... ajung!

Ridicat în braţele lui Riggs, Soames scoase din perete tabloul lui Jacob Maris, cumpărat chiar în ziua cînd flăcările cuprinseseră întreaga lume: „*Moartea arhiducelui!*” Parcă auzea aievea strigătele de pe stradă. Era o zi frumoasă, razele soarelui pătrudea prin fereastra trăsorii sale, iar el, cu inima uşoară, ţinea pe genunchi acest chilipir. Iar acum... îl azvirlea pe fereastră! Ah! Să te porţi astfel cu nişte tablouri!

— Mai departe! strigă gîfîind.

— Mai bine coborîţi jos, *sir*! Acum se îngroaşă gluma.

— Nu! zise Soames. Dă-i înainte! Mai salvează trei tablouri.

— Dacă nu coborîţi, va trebui să vă duc în braţe, *sir*... aţi stat prea mult aici.

— Prostii! gîfîi Soames. Dă-i înainte.

— Uraaa! Pompierii!

Soames se opri; pe lingă bătăile inimii şi plămînilor săi, auzi încă un sunet. Riggs îl prinse de braţ.

— Veniţi, să plecăm, *sir*, dacă încep să pună furtunul, o să ne sufocăm aici.

Soames ridică mina prin fum.

— Trebuie să-l iau pe acela, gifii. Ajută-mă. E greu.

Copia după *La Vendimia* stătea pe un șevalet. Clătinându-se, Soames se apropie de ea. Pe jumătate tirind-o, Soames duse imaginea spaniolă a lui Fleur spre fereastră.

— Acum ridică!

Ridicară tabloul și-l așezară pe pervaz.

— Plecați de acolo! strigă un glas din ușă.

— Fă-i vint! gifii Soames, dar cineva îl ridică în brațe, îl duse la ușă, apoi în jos pe scări și-l lăsă aproape fără cunoștință afară, la aer. Când își reveni, se afla pe verandă, într-un fotoliu. Vedea coifurile pompierilor și auzeau sunete șuierătoare. Plăminii îl dureau, ochii îl usturau tare, mâinile îi erau pirlite... În ciuda durerii și usturimii, se simțea amețit, adormit, dar victorios.

Iarba... pomii... riul rece sub lună! Ce coșmar trăise acolo sus, printre tablouri... sărmanele lui tablouri! Dar le salvase! Scrumul de țigaretă! Coșul de hirtie! Fleur! Cauza focului era evidentă! Ce-i venise lui oare, să-i vorbească despre tablouri tocmai în seara aceasta, când nu era stăpînă pe nervii ei? Ce ghinion îngrozitor! Ea nu trebuie să afle... Dar poate... poate că știe prea bine! Dar spaima... Poate că spaima pe care a tras-o îi va face bine! Tabloul de Degas... Harpignies! Închise ochii pentru a asculta șuieratul furtunilor. Bine! Ce zgomet plăcut! Pompierii vor salva restul galeriei! Putea fi și mai rău! Simți ceva rece lipindu-se de mîna ce atîrna pe marginea fotoliului. Botul cinelui. N-ar fi trebuit să-i dea drumul! Apoi, brusc i se păru că trebuie să vadă din nou cum merg treburile. Poate că atîta apă va pricinui pagube! Se ridică în picioare, clătinându-se. Pareă îi revenise vederea. Fleur—oh! Ea era... stătea singură în picioare, prea aproape de casă! Și ce învălmășeală pe pajiște... pompieri... pompe... servitoare și Riggs; furtunurile fuseseră trase pînă la Tamisa... apă aveau destulă, în orice caz! Nu cumva să strice tablourile cu atîta apă! Erau niște proști! De altfel, știa el! Ia te uită! Stropeau zidul neatins de foc. Stropeau prin amîndouă ferestrele. N-avea nici un rost! Nu trebuia decît prin fereastra

din dreapta... numai în dreapta! Se îndreptă clătîindu-se către un pompier.

— Nu peretele acela! Nu acela! Ajunge dacă dai în asta. Îmi stricați tablourile! Stropiți spre mijloc!

Pompierul își îndoi brațul și Soames văzu apa stropind colțul drept al frerestrei. *Vendimia!* Comoara lui...! Curentul de apă mișcă din loc tabloul din pervazul ferestrei, aplecîndu-l în afară! Și Fleur! Dumnezeu! Stătea sub el, privind în sus. Nu se poate să nu-l vadă, și totuși nu se mișca din loc! Într-o clipă îl străfulgeră gîndul că Fleur își căuta moartea.

— Cade! strigă Soames. Atenție! Atenție! Și i se păru că o vede pe Fleur pe punctul de a se arunca în fața unui automobil... se repezi la ea, o dădu la o parte cu brațele întinse și căzu.

Tabloul îl doborîse la pămînt.

CAPITOLUL XIV

• LINIȘTE

Plecînd din Poultry, bătrînul Gradman se opri într-un restaurant pentru a-și lua obișnuitul cotlet de berbec. În timp ce mîncă, deschise ultima ediție a ziarului de seară, care i se aducea întotdeauna împreună cu gustarea comandată, și citi:

FOC ÎNTR-O GALERIE DE PICTURI
UN BINECUNOSCUT COLECȚIONAR GRAV RĂNIT.

„În noaptea trecută, datorită unor cauze necunoscute, un incendiu a izbucnit în galeria de picturi din casa domnului Soames Forsyte, la Mappledurham. Focul a fost stins de pom-

pierii din Reading; majoritatea tablourilor valoroase au fost salvate. Domnul Forsyte, care era acasă, s-a luptat cu focul până la sosirea pompierilor; el a salvat cu mâna lui multe dintre tablouri, aruncându-le pe fereastră, într-o pătură întinsă pe pajiște. Din nefericire, după sosirea pompierilor, a fost izbit în cap de rama unui tablou, care a căzut de pe fereastra galeriei de la etajul al doilea, lăsându-l în nesimțire. Avînd în vedere vîrsta și eforturile făcute în timpul incendiului, starea sa este foarte gravă. În afară de domnul Forsyte, n-a fost rănit nimeni; nici o altă parte a casei n-a fost atinsă de flăcări.”

Lăsînd furculița din mînă, bătrînul Gradman luă șervetul și-și șterse fruntea umedă. Puse șervetul pe masă, împinse friptura și citi din nou ziarul. În ziua de azi, omul nu știe ce să mai creadă... totuși, articolul era de o sobrietate neobișnuită... Scăpă ziarul din mînă și păru a-și înțeșta pumnii.

„Domnul Soames! își zise, domnul Soames!” Ce pierdere... pentru cele două neveste, pentru fata lui, nepotul lui, pentru familia Forsyte și pentru el însuși! Se ridică, încheștîndu-și miinile de marginea mesei. Un asemenea accident! Domnul Soames! Un om atît de tînăr... relativ! Dar poate e o eroare. Se îndreptă în mod mecanic spre telefon. Izbuti cu greu să găsească numărul, pentru că i se lăsase o ceață pe ochi.

— Doamna Dartie? Aici Gradman. E adevărat, doamnă?... Sper că situația nu e disperată. Ah! Salvînd viața domnișoarei Fleur? Nu mai spuneți! Mergeți acolo? Aș veni și eu. Totul este în ordine, dar poate mai are vreo dorință, dacă-și recapătă cunoștința... Doamne, Doamnel!... Ah! Sînt convinși... Groaznică lovitură... groaznic!

Puse receptorul în furcă și rămase nemișcat. Cine se va ocupa de treburile lor de acum încolo? Nimeni din familie n-avea simțul afacerilor ca domnul Soames, nici unul nu-și aducea aminte de vremurile din trecut, nimeni nu știa să administreze casele așa cum se administrau pe vremuri. Nu, nu-și mai putea mînca cotletul de berbec... imposibil! Domnișoara Fleur! I-a salvat viața; ce întîmplare! Ea a fost întot-

deauna grija lui cea mai mare. Ce-o fi în sufletul ei? O ținea minte de cînd era copil, fusese și la nunta ei. La așa ceva nu se aștepta! Acum, domnișoara Fleur va fi o femeie bogată. Bătrînul Gradman își luă pălăria. Trebuie să treacă pe acasă să-și ia niște schimburi... s-ar putea să aștepte acolo și trei zile! Dar timp de trei minute silueta indesată, cu chipul cărnos, înconjurat de barba rotundă și cărunță, rămase nemișcată, de parcă ar fi vrut să se trezească din durerea ce-l bîmăcise. Dacă s-ar fi prăbușit Banca Angliei, n-ar fi fost mai impresionat. Nu, într-adevăr!

Pe la ora șase, sosi la The Shelter cu birja pe care o luă de la gară și cobori ținînd în mină o geantă plină cu rufe și hirtii. În hol, îl întâmpină Michael Mont, pe care-l ținea minte... vorbea în glumă despre lucruri serioase. Dar spera că de data aceasta să se poarte altfel.

— Ah! Domnul Gradman, ce frumos din partea dumneavoastră c-ați venit! Nu! Se crede că nu-și va mai recăpăta cunoștința. Lovitura a fost foarte puternică. Dar dacă își va reveni, va dori, desigur, să vă vadă, chiar dacă nu poate vorbi. V-am pregătit o cameră. Doriți un ceai?

Dă, o ceașcă de ceai îi va face plăcere... îi va face chiar bine!

— Domnișoara Fleur?

Tînărul Mont clătină din cap. În ochii lui se citea deznădejde.

— I-a salvat viața.

Gradman dădu din cap.

— Am auzit. Tt, tt! Cînd mă gîndesc că domnul Soames...! Doar tatăl său a trăit nouăzeci de ani, iar domnul Soames a fost întotdeauna atît de cumpătat. Doamne, Doamne!

Tocmai băuse o ceașcă bună de ceai fierbinte, cînd văzu apărînd în ușă o siluetă... domnișoara Fleur. Ah! Ce față! Veni spre el și-i strînse mina. Iar bătrînul Gradman, aproape inconștient, o ridică pe cealaltă și-i prinse mina între ale lui.

— Draga mea, iau parte la durerea dumneavoastră. Vă țin minte de cînd erați copil.

Ea nu-i răspunse decît:

— Da, domnule Gradman.

Bătrînului Gradman răspunsul i se păru ciudat. Fleur îl conduse în camera lui și-l lăasă acolo. Nu fusese niciodată într-o cameră de culcare atît de frumoasă, cu flori în vază cu un parfum plăcut și o baie numai pentru el... într-adevăr, nu era necesară. Și cînd te gîndești că în a treia cameră, domnul Soames zace pe patul de moarte!

— Abia mai respiră, îi spuse Fleur, cînd trecură prin fața camerei lui. Doctorii n-au curajul să-l opereze. Mama e lingă el.

Ce față avea... Albă și îndurerată... biata fată! Bătrînul Gradman se opri în fereastra deschisă, privind afară. Era cald... foarte cald pentru sfîrșitul lui septembrie. Aerul era plăcut... mirosea a iarbă. Acolo, în vale, trebuie să fie Tamisa! Ce liniște... și cînd te gîndești că...! ochii i se umeziră nu putea vedea riul; și-i șterse. Mai deunăzi îi spusese: „dacă se întîmplă ceva“ — și iată că s-a întîmplat, nu lui, ci chiar domnului Soames. Căile providenței! Pentru numele lui Dumnezeu... Isuse! Doamne, Doamne! E de necrezut! Moare foarte bogat. Mai bogat decît tatăl său. Afară, pe apă, se vedeau niște păsări... giște, lebede sau așa ceva... ah, da... Lebede erau! Ce multe! Treceau plutind în șir, una după alta. Nu mai văzuse lebede de cînd o dusesse pe doamna Gradman în Golder's Hill Park, în primul an după război. Și doctorii spun că nu-i scăpare! Groaznic... și ce neașteptat... n-a avut vreme nici să-și spună rugăciunile. Din fericire, testamentul este limpede. Doamna Forsyte primește o rentă viageră și tot restul îi rămîne fiicei lui, iar după moartea domnișoarei Fleur, averea se împarte în părți egale între copiii ei. În momentul de față n-au decît unul, dar, desigur, vor mai avea și alții... la atîta bănet! Doamne! Cîți bani au fost în familia aceasta, și-totuși, din generația actuală domnul Soames era singurul om cu adevărat bogat. Banii bătrînilor s-au împărțit între moștenitori, iar tinerii n-au aerul să-i sporească. Acum, el trebuie să țină strîns averile date în administrația lui, căci altfel tot

Își vor cere capitalul, iar domnul Soames n-ar aproba un asemenea procedeu N-at fi crezut ca el să supraviețuiască domnului Soames...

Ființa bătrînului Gradman, care timp de două generații servise familia Forsyte cu o cinste nestrămutată, fără a aștepta niciodată mai mult decît ceea ce i se dăduse în schimbul muncii sale, era atît de curtemurată, încît trupu-i îndesat se prăbuși în fotoliul de lîngă fereastră; își rezemă în mîini capul său rotund și exclamă:

— Sint disperat!

Afară se întunecase de-a binelea, dar bătrînul Gradman stătea tot cu capul în mîini, cînd auzi bătîndu-se în ușă și tînărul Mont spunîndu-i:

— Domnule Gradman, coboriți la cină sau doriți să vi se servească aici?

— Aici, dacă nu vă deranjează. O friptură rece cu murături sau orice aveți la îndemînă, și un pahar cu bere neagră îmi este de ajuns.

Tînărul se apropie.

— Trebuie să fiți foarte afectat, domnule Gradman. Îl cunoașteți de atîta amar de vreme. Nu te puteai apropia ușor de sufletul lui.

Gradman nu se mai stăpîni și începu să vorbească:

— Ah! Îl cunosc de cînd era copil,.. eu l-am adus pentru prima dată la școală... eu l-am învățat să întocmească un contract de închiriere... de cînd îl cunosc, nu l-am văzut făcînd un lucru dubios. Domnul Soames era foarte închis, dar nimeni nu l-a întrecut în ceea ce privește investițiile de capital... poate unchiul său Nicholas. A avut și el necazurile lui, dar niciodată n-a vorbit despre ele. A fost un fiu bun față de tatăl său, un frate foarte bun față de surorile lui și un tată bun față de copilul său, după cum știți și dumneavoastră, tinere domn.

— Da, așa este. A fost foarte bun și cu mine.

— Mă tem că nu era prea bisericos, dar era un om drept, cum n-am văzut altul. Niciodată nu și-a manifestat simțămintele; uneori era morocănos, dar te puteai bizui pe el. Mi-e

foarte milă de tinăra dumneavoastră-soție, domnule, mi-e foarte milă de ea! Cum s-a întâmplat?

— Ea stătea sub fereastră cînd tabloul a căzut și părea să nu observe. A împins-o la o parte și tabloul l-a izbit pe el în locul ei.

— Așa? Ce nenorocire!

— Da. Iar ea e nemîngîiată.

Gradman ridică privirea spre fața tinărului Mont, în semiîntuneric.

— Nu trebuie să vă demoralizați, îi spuse. Ea o să-și revină. Nenorocirile nu pot fi evitate. Sper că ați anunțat familia. Un singur lucru aș vrea să vă spun, domnule Michael... prima lui soție, doamna Irene, care s-a căsătorit cu domnul Jolyon, aud că e încă în viață. Poate că ar vrea să trimită cîteva cuvinte în care să spună c-a uitat și că a iertat totul... asta în eventualitatea că domnul Soames și-ar mai reveni.

— Nu știu, domnule Gradman, nu știu ce să zic.

— „...Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri...” Știu c-a iubit-o foarte mult într-o vreme.

— Da, vă cred. Dar sînt lucruri care... De altfel, doamna Dartie îi cunoaște adresa, dacă doriți, puteți să i-o cereți. E aici, după cum știți.

— Am să mă mai gîndesc. Îmi aduc aminte de nunta doamnei Irene... era foarte palidă, dar ce fată frumoasă!

— Am auzit și eu.

— Soția lui actuală e de origină franceză... cred că-și manifestă sentimentele. Dar, dacă nu mai e conștient...

Văzînd expresia bizară de pe fața tinărului Mont, adăugă:

— N-am auzit prea mult despre dînsa. Tare mă tem că n-a fost prea fericit cu soțiile lui.

— Știți domnule Gradman, unii bărbați nu sînt fericiți. Poate pentru că soții sînt prea mult împreună.

— Ah! zise Gradman, întotdeauna se-ntîmplă cîte ceva, ce-i drept. Eu și cu soția mea, n-am avut nici o neînțelegere

— adică nici o neînțelegere gravă — timp de cincizeci și doi de

ani, și asta e vreme, nu glumă. Dar eu vă rețin aici, în loc să stați lângă domnișoara Fleur. Într-un asemenea moment, o fi dorind și dinsa să fie mîngîiată. Nu-mi dați decît o friptură rece cu murături. Aștept să-mi spuneți cînd aveți nevoie de mine, la orice oră din zi și din noapte. Dacă doamna Dartie dorește să mă vadă, îi stau la dispoziție.

Conversația îl mai ușură. Tinărul acesta era mai simpatic decît crezuse. Bătrînul Gradman simțea că o murătură i-ar face bine. După ce mîncă, fu anunțat că doamna Dartie ar vrea să-i vorbească; era jos, în salon.

— Așteaptă-mă, te rog, îi spuse femeii de serviciu, sînt străin în casa aceasta.

După ce se spală pe mîini și-și șterse obrazul cu prosopul, cobori scările în urma fetei. În toată casa, nu se auzea nici un zgomot. Ce cameră frumoasă! — o încăpere aproape goală, dar minunată, cu pereții îmbrăcați în tăblii de lemn alburii, cu multe porțelanuri și un pian mare. Winifred Dartie ședea pe un divan, în fața căminului în care ardea focul. Se ridică și-l luă de mînă.

— Îmi face plăcere să te văd, Gradman, îi spuse. Dumneata ești cel mai vechi prieten al nostru.

Fața ei avea o expresie stranie; parcă voia să plîngă și uitase cum se plînge. Gradman o cunoștea de cînd era copil, o văzuse pe vremea cînd era o domnișoară elegantă, lucrase la actul ei dotal și adeseori clătina din cap din pricina soțului ei... Nu uitase cîte greutăți avusese atunci cînd a trebuit să stabilească exact datoriile lui, după ce căzuse pe scări la Paris, frîgindu-și gîtul! Și pînă în ziua de azi, el îi întocmea lui Winifred, în fiecare an, declarația de impunere pe venituri.

— Un plîns bun, îi spuse, v-ar face bine și eu nu v-aș condamna. Dar nu trebuie să pronunțăm cuvîntul „moare“; doamnelor Soames avea o constituție robustă, n-a fost băutor. Poate că tot scapă pînă la urmă.

Winifred clătină din cap. Pe chipul ei pătrat se citea tristețe și parcă semăna cu bătrîna ei mătușă Ann. Sub aparența

distincției sale, îndurase multe în viață... da, dacă stai să te gîndești...

— Aici l-a izbit, îi spuse, o lovitură piezise pe partea dreaptă a capului. O să-mi lipsească foarte mult, este singurul meu...

Bătrînul Gradman îi mîngîie mina.

— Da, da! Dar de ce să nu fim optimiști? Dacă-și recapătă cunoștința, eu sint aici. Nici el nu știa în ce măsură acest fapt îi putea aduce mîngiere. Mă întreb dacă n-ar fi vrut s-o înștiințeze pe doamna Irene. N-aș vrea să se ducă cu această su-părare în suflet. E o poveste veche, fără îndoială, dar în ziua judecării de apoi...

Un zîmbet vag se pierdu pe trăsăturile aspre din jurul gurii lui Winifred.

— Nu trebuie să-l mai plictisim cu asemenea lucruri, Gradman, nu mai sint la modă.

Gradman scoase un sunet, de parcă înăuntrul lui fidelitatea și considerația față de familia pe care o servise timp de șaizeci de ani s-ar fi răsturnat, ciocnindu-se una de alta.

— Bine, dumneavoastră știți mai bine, îi spuse, eu aș vrea să nu plece cu nici un păcat pe conștiință.

— Pe conștiința ei, Gradman.

Gradman privi cu ochi mari ciobănița din porțelan de Dresda.

— Cînd e vorba de iertare, omul nu știe niciodată... aș fi vrut să-i vorbesc și despre acțiunile de oțel, nu stau chiar așa cum ar trebui. Dar, pare-mi-se, nu putem face nimic, decît să așteptăm. Mă bucur că tatăl dumneavoastră a fost cruțat de această nenorocire. Domnule James ar fi fost diperat. Nici lumea nu va mai fi cum a fost dacă domnul Soames...

Winifred duse mina la gură și întoarse capul. Distincția dispăruse de pe silueta-i îngrășată. Foarte emoționat, Gradman porni spre ușă.

— Eu nu mă dezbrac; pentru eventualitatea că veți avea nevoie de mine. Am adus toate cele necesare. Noapte bună!

Urcă la etaj, trecu în virful picioarelor prin fața ușii lui Soames, intră în camera lui și aprinse lumina. În absența lui, masa fusese strinsă și patul fusese așternut și i se pregătise o cămașă de noapte de flanelă. Prea se osteneau mult pentru el! Apoi, căzu în genunchi și, murmurând încet, își spuse rugăciunile, cu textul obișnuit, iar la urmă adăugă: „Iar pe domnul Soames, ți-l încredințez, Doamne, și te rog să ai grijă de trupul și sufletul lui. Iartă-i greșelile, curățește-i inima de orice asprime și nelegiuire, înainte de a pleca de aici, și fă-l să fie din nou ca un mieluşel, pentru a se bucura de îndurarea ta. Sluga ta credincioasă. Amin.“

După ce sprăvi, rămase cităva vreme în genunchi pe covorul foarte moale, repirînd parfumul din flanelă, care îi amintea vremurile de demult. Se ridică cu sufletul mai ușurat. Își desfăcu șireturile, își descălță ghetetele, își scoase jacheta veche, își îmbracă o cămașă de lînă și închise fereastra pentru a se feri de răcoarea nopții. Apoi, luă plapuma de puf din pat, își puse o batistă mare pe capul chel, stinse lumina și se așeză într-un fotoliu, acoperindu-se.

Ce liniște, în comparație cu Londra! E atîta liniște, încît mai că-ți auzi gîndurile! Și, fără să vrea, se gîndi la primul jubileu al reginei Victoria, pe vremea cînd era tînăr, de vreo patruzeci de ani; domnul James îi dăduse două locuri pentru el și doamna Gradman. Văzuseră totul — splendid! — garda regală, cortegiul, trăsurile, caii, regina și familia regală. Era o zi frumoasă de vară... aceea era vară adevărată, nu ca verile din ziua de azi. Și totul mergea bine, mergea de parcă avea să rămînă veșnic astfel; dobînda era de trei la sută și dacă-și aduce bine aminte, aproape toate erau la paritate și toată lumea se ducea regulat la biserică. În același an, puțin mai tîrziu, domnul Soames a avut prima nenorocire. Apoi, în mintea bătrînului Gradman apăru o altă amintire. Curios că-și aduce aminte în seara aceasta, cînd domnul Soames zace alături... Asta trebuie să se fi întîmplat tot curînd după Jubileu! Din pricina unui contract care nu suferea amîinare, fusese silit să se ducă la locuința domnului Soames, în Mont-

pellier Square, unde fusese condus în sufragerie. Auzind pe cineva cîntînd din gură și la pian, deschise ușa să audă mai bine. Da... nici azi n-a uitat cuvintele cîntecului care spunea ceva despre „întins pe iarbă“, „mor, mă vestejesc, mă prăpădesc“, „miresme de cîmp“, și ceva despre „pe obrazul tău palid“. Ce ciudat! Și deodată, ușa se deschise și doamna Irene apăru... într-o rochie!... ah!

— Îl așteptați pe domnul Forsyte? Vreți să intrați să luați un ceai?

El intră, bău un ceai și se așeză pe marginea unui scaun care nu părea prea solid — era aurit în întregime și avea picioare subțiri ca fusul. Iar ea, stînd pe divan, în rochia ei frumoasă, turnă ceaiul și zise:

— Vă place muzica, domnule Gradman?

Era suavă, toată înfățișarea ei era suavă... cu ochii negri și părul acela... nici roșu și nici ceea ce se cheamă auriu, ci ca o frunză veștedă... frumoasă femeie, cu chipul trist, dar simpatice. Adeseori s-a gîndit la ea... o vede și azi în fața ochilor! Apoi, cînd domnul Soames intră, fața ei se închise, ca o carte. Ce ciudat! Să-și aducă aminte chiar astă-seară!... Doamne, Doamne!;... Cît era de întuneric și cîtă liniște! Biata fată, din pricina ei s-a întîmplat totul! Bine ar fi dacă ar dormi domnișoara Fleur! Da-a! Ce-ar zice doamna Gradman dacă l-ar vedea șezînd noaptea într-un fotoliu, cu proteza în gură! Ah! Ea nu l-a văzut niciodată pe domnul Soames, n-a văzut niciodată familia Forsyte... Maria nu-i cunoștea! Dar ce liniște! Și, încetul cu încetul, bătrînul Gradman adormi cu gura deschisă și întrerupse tăcerea.

Dincolo de fereastra închisă, se înălța luna — luna plină și strălucitoare — iar ținutul tăcut și întunecat se prefăcu numai în umbre și contururi; se auzeau strigînd bufnițele; în depărtare, lătra un ciine. În grădină, fiecare floare devenise o mică făptură în carnavalul nopții tăcute; iar pe riul strălucitor, fiecare frunză căzută plutea, ducînd cu ea cite-o fărîmă de lună, în timp ce sus, pomii străjuiau liniștiți, gravi, iluminați, tăcuți ca cerul. Nu se simțea nici o adiere.

SOAMES PĂRĂSEȘTE ACEASTĂ LUME

Viața din Soames se stingea. Două zile și două nopți așteptaseră cu toții, urmărind capul bandajat și nemișcat. Specialiștii veniseră și pronunțaseră verdictul: „nu se poate face nimic prin operație“, apoi plecaseră. Medicul curant era cel care asistase la nașterea lui Fleur. Cu toate că Soames nu-l iertase niciodată pentru spaima pe care i-o pricinuisese atunci, „individul“ rămăsese pe lângă familie, devenind medicul casei. După instrucțiunile lui, urmăreau neîncetat ochii pacientului, urmînd să trimită după el, la cea mai mică mișcare.

Michael, de care Fleur părea cu desăvîrșire înstrăinată, se ocupa de Kit, plimbîndu-l, povestindu-i și străduindu-se să-l țină departe de ceea ce se petrecea. Nu intra în camera unde zăcea trupul nemișcat, nu din indiferență, ci pentru că acolo s-ar fi simțit un intrus. Scoase toate tablourile rămase în galerie și le așeză, împreună cu cele aruncate de Soames pe fereastră, făcînd un inventar al lor. Focul distrusese unsprezece bucăți din patruzeci și opt.

Annette plinsese și acum se simțea mai bine. Viața fără Soames i se părea stranie, dar... posibilă; de fapt, era întocmai ca viața împreună cu el. Dorea ca el să se vindece, dar dacă nu va scăpa, ea se va stabili în Franța.

Winifred, care făcea și ea de gardă, era tristă și se gîndea la trecut. Soames fusese sprijinul ei în cei treizeci și patru de ani îngreunați de Montague Dartie și continuase să-i fie sprijin în cei treisprezece ani mai ușori, care trecuseră de atunci încoaace. Nici nu concepea cum ar mai putea trăi liniștită și senină. Inima îi era îndurerată și nu se simțea în stare să se uite la trupul acela nemișcat, fără a încerca să-și reamintească cum plînge un om. Primea scrisori

din partea familiei, în care cu toții își exprimau îngrijorarea și uluirea față de cele petrecute cu Soames.

Gradman făcuse baie, își schimbase pantalonii îmbrăcându-i pe cei negri, și acum calcula și scria corespondența către societatea de asigurare. Apoi, ieși la plimbare în grădina de zarzavaturi, pentru a nu fi văzut din casă. El nu putea uita că domnul James a trăit nouăzeci de ani, iar domnul Timothy o sută, pentru a nu mai vorbi de ceilalți... Și, oprindu-se trist în fața straturilor cu salată sau varză de Bruxelles, clătină din cap.

Smither venise și ea, pentru a fi lingă-Winifred, dar nu era de mare folos. Mereu zicea: „Sărmanul domnul Soames! Sărmanul domnul Soames, dragul de el! Ce intimplare! Tocmai dumnealui, care era atât de grijuliu cu el și cu toți ceilalți!”

Cu toții erau îndurerăți și nimeni nu cunoștea drumul lung și tainic al pasiunii care o adusese pe Fleur în starea ei disperată; nimeni nu știa că Soames o urmărise, că văzuse cum tinăra făptură, trup din trupul lui se prăbușise și că se afla la marginea prăpastiei; nimeni nu cunoștea deznădejdea ei cumplită în timp ce stătea sub tabloul care amenința să cadă de pe fereastră; nimeni nu știa că Soames simțise ce se petrecea în sufletul ei. Cu toții aveau impresia că trăsnetul picase din senin, doborându-l pe omul cel mai puțin expus la accidente; nu știau că a fost răpus de o veche poveste, ajunsă în taină la un paroxism neîndurător. De unde erau să știe ceilalți că nu era vorba de un simplu accident?

Fleur însă, știa că deznădejdea ei îl ucisese; dacă s-ar fi azvirlit în apă și el s-ar fi înecat încercînd s-o scape, ar fi fost același lucru. Știa prea bine că în noaptea aceea ar fi fost în stare să se arunce în apă, sau în fața unui automobil în plină viteză, sau să facă orice gest care nu-i cerea prea multă reflecție și inițiativă, pentru a o scăpa din durerea și zbuciumul prin care trecea. Își dădea bine seama că stătea indiferentă, de parcă era lipită în locul acela, în

timp ce tabloul se clătina pe fereastra de deasupra ei. Iar acum, cînd spaima o zguduise pînă în măduva oaselor, nu-și putea ierta purtarea.

Soames zăcea în dormitorul lui Annette. Tot timpul făceau de gardă la căpătiul său două persoane, dintre care una era aproape permanent Fleur, asistată pe rînd de mama ei, Winifred și două surori de caritate. Ședea ceasuri de-a rîndul lingă tatăl ei, aproape tot atît de nemișcată ca și el, cu ochii duși și cercănați, ațintiți asupra feței lui. Pasiunea și agitația din sufletul ei muriseră. Parcă instinctul lui Soames, care nu-l înșelase niciodată cînd era vorba de ea, îl determinase să facă acest pas, singurul care o putea scăpa din focul ce o mistuia. Jon rămăsese undeva, departe de camera aceea întunecată din pricina jaluzelelor închise și a remușcărilor ei.

Dal Voise să fie ucisă de tabloul acela; i se părea o ironie a soartei să fie doborîtă tocmai de portretul tinerei femei de Goya, al cărei costum îl purtase în seara cînd intrase în camera lui Jon la Wansdon și în seara cînd dansase cu el la Nettlefold. În noaptea aceea fusese atît de deznădăjduită, încît nici acum nu-și dădea seama că ea provocase focul, aruncînd o țigară aprinsă pe jos; nici măcar nu-și aducea aminte că fumase în galeria de tablouri. În schimb, își dădea prea bine seama că dorise să moară și că stătea nemișcată acolo sub fereastră, așteptînd, cu plăcere, o moarte fulgerătoare... și din această cauză tatăl ei era acum pe patul de moarte. Cît de bun a fost întotdeauna cu eal Este de necrezut să moară și să ia cu el această bunătate, este de necrezut să nu-i mai audă niciodată glasul monoton și să nu mai simtă niciodată atingerea mustății lui pe obraji sau pe frunte. Este de neconceput ca tatăl ei să nu-i mai dea prilejul de a-i arăta că îl iubise cu adevărat... da, îl iubise, în ciuda importanței exagerate pe care o acorda vieții și frământărilor ei. În timp ce stătea lingă el, își aducea aminte mai mult de lucrurile mărunte decît de cele mai mari. Cum de mult, venise cu o păpușă în camera ei, spu-

nind: „Nu știu dacă o să-ți placă, dar eu ți-am adus-o“. Apoi, altă dată, după ce mama ei o bătuse, el intraše, o luase de mină și-i spusese: „Lasă, lasă! hai să mergem să vedem dacă găsim niște zmeură!“ Își aduse aminte de el, stînd pe scară în Green Street după nunta ei, palid și discret, urmărind-o, printre toți musafirii adunați în gol, așteptînd să mai întoarcă o dată capul și să-i mai arunce o privire. Discret! Da, acesta era cuvîntul potrivit... fusese întotdeauna discret! Și dacă acum se duce, nu rămîne un portret al lui... nici măcar o fotografie care să i-l reamintească! N-au decît una singură, cînd era sugaci în brațele mamei lui, alta cînd era băiat mic și-i privea sceptic pantalonii de catifea; alta din 1876, cînd era tînr, îmbrăcat în redingotă și avînd favoriți scurți, și una sau două fotografii instantanee, luate fără să știe. O fi existînd oare pe lume un bărbat care s-a fotografiat mai puțin? Parcă niciodată nu dorise să fie apreciat sau ca cineva să-și aducă aminte de el. Lui Fleur, atît de dornică de a fi apreciată, această trăsătură a tatălui ei i se părea stranie și de neînțelese. Oare, ce forță tainică se afla în trupul acesta slab și nemîșcat care zăcea în patul de alături? Ce forță îl făcuse atît de echilibrat și independent? Fusese crescut în aceeași bunăstare ca și ea și nu cunoscuse niciodată lipsuri sau nevoia de a face un efort; cu toate acestea, păstrase o independență stoică față de alți oameni și față de părerea lor. Și totuși, nimeni nu știa mai bine decît ea cit dorea să fie iubit. Acest lucru o durea cel mai mult în timp ce stătea lingă el. Tînjise după dragostea ei, iar ea nu-i arătase destulă afecțiune, deși o simțea... într-adevăr, o simțise tot timpul. Ființa lui avea ceva refractar sentimentalismului, ceva care usca manifestările sentimentale; era lipsită de magnetism. Și, apropiindu-se în virful picioarelor de pat — de patul mamei sale în care fusese concepută și născută — Fleur se opri lingă trupul aproape fără viață, cu chipul întunecat și tras... era atît de nenorocită și cu inima atît de pustie, încît abia se mai putea stăpîni.

Astfel treceau zilele și nopțile. În a treia zi, către ora trei după-amiază, în timp ce stătea lângă el, văzu că deschide ochii... de fapt, se dezlipiră numai pleoapele, nu se deschiseseră ochii, a căror privire era lipsită de expresie. Inima lui Fleur bătea tare. Sora, căreia îi făcuse semn, se apropie, îl privi și ieși iute să-i telefoneze doctorului. Iar Fleur rămase pe loc, cu toată forța sufletului ei concentrată în ochi, încercând să trejească sufletul tatălui ei. Dar era zadarnic, pleoapele se închiseră din nou. Fleur apropie un scaun și se așază, fără a-și lua ochii de pe fața lui. Infiriera se întoarse spunând că doctorul nu era acasă, dar că de îndată ce sosește va veni în goană. Tatăl ei ar fi spus: „Natural, individul nu e niciodată acasă când ai nevoie de el!“ Dar n-avea nici o importanță. Știau și ele ce aveau de făcut. Pe la ora patru, pleoapele se ridicară din nou și de data aceasta ochii păreau să aibă expresie. Fleur nu știa dacă percepe ceva, dacă o recunoaște sau dacă vede vreun obiect; totuși, privirea lui avea ceva ca o licărire de lumină și pareă încerca să se concentreze. Încetul cu încetul, privirea se intensifică, apoi se stinse din nou sub pleoape. Îi administrară un tonic. Iar Fleur se așază din nou pe scaun, urmărindu-l. Peste o jumătate de ceas, Soames deschise iarăși ochii. De data aceasta, *vedea!* Și timp de câteva minute chinuitoare, Fleur nu scăpă din ochi o ființă care se străduia să fie o minte supusă poruncii instinctive a voinței. Aplecându-se asupra lui, în așa fel încît ochii, care de data aceasta o recunoșteau, să facă un efort cît mai mic, rămase cu buzele tremurînde, ca în așteptarea unui sărut. Dirzenia extraordinară, cu care se lupta să-și revină, o îngrozi. El *voia* să existe, *voia* să înțeleagă, să audă și să vorbească. Efortul era atît de mare, încît se părea că însăși această strădanie îl va răpune. Fleur îi vorbi în șoaptă. Puse mîna sub mîna lui rece, așa încît să-i simtă cea mai mică tresărire. Urmări desperată buzele tatălui ei. În cele din urmă, lupta pentru coerență încetă; privirea, pe jumătate lipsită de expresie, pe jumătate minioasă, cedă locul unei manifestări mai pro-

funde; buzele se mișcă. Nu spuseră nimic, dar se mișcă. iar degetele, îi tresăriră și mina ei o simți.

— Mă recunoști, tată dragă? Ochii lui îi răspunsură:

— Da.

— Ți aduci aminte?

Din nou ochii îi răspunsură:

— Da.

Buzele lui tresăreau mereu, ca și cum se străduiau să vorbească, iar privirea ochilor săi se adincea. Fleur văzu o ușoară încruntare a sprincenelor; parcă voia să-i spună că-și apropiase prea mult fața de a lui. Se retrase puțin și Soames descoperi fruntea.

— Ai să te faci bine de tot, tată dragă.

Ochii lui spuseră:

— Nu.

Buzele se mișcau, dar Fleur nu putea desluși nimic. Pentru o clipă, își pierdu firea și spuse plângind:

— Tată, iartă-mă!

Ochii lui Soames se imblinziră; de data aceasta, Fleur pricepu ceva asemănător cu:

— Iertare? Prostii!

— Te iubesc atât de mult!

Atunci, parcă renunțând la efortul de a vorbi, Soames își concentră toată viața în ochi. Culoarea, expresia, forța ochilor săi se intensificară din ce în ce mai mult; păreau că vor să-i smulgă ceva. Și brusc, ca un copil, Fleur îi spuse:

— Da, tată dragă. Am să fiu cuminte!

Un tremur al degetelor lui îi atinse palma; buzele lui încercau parcă să zîmbească; făcu o mișcare din cap, ca și cînd ar fi vrut să aprobe, iar privirea ochilor săi se adînci din ce în ce mai mult.

— Gradman e aici, tată dragă, și mama, și mătușa Winifred, și Kit, și Michael. Vrei să vezi pe vreunul din ei?

Buzele lui schițară cuvintele:

— Nu... pe tine!

— Eu sînt tot timpul aici, îi spuse și din nou îi simți degetele tremurînd și îi văzu buzele șoptind:

— S-a sfîrșit.

Și brusc, ochii i se stinseră. Nu mai aveau nici o expresie! Mai respiră cîtăva vreme, dar înainte ca „individul acela” să sosească, Soames abandonase lupta... se dusesese.

CAPITOLUL XVI

SFÎRȘITUL

Așa după cum o cerea firea lui Soames, înmormîntarea decurse foarte simplu. De multă vreme, el rămăsese singurul din familie care se ocupa de ceremonii funebre.

Avu loc o ceremonie sobră, la care asistară numai bărbați.

Sir Lawrence veni mai grav decît îl văzuse vreodată Michael.

— L-am respectat pe bătrînul Forsyte, îi spuse fiului său în timp ce părăseau cimitirul, unde-l lăsaseră pe Soames în colțul ales de el, sub un măr pădureț. Făcea parte dintr-o altă lume, nu știa să se exteriorizeze, dar simțeau că era autentic... un om profund cîstit. Cum suportă Fleur?

Michael clătină din cap.

— Este îngrozitor pentru ea, cînd știe că tatăl ei...

— Dragul meu, nu există moarte mai frumoasă decît să mori salvînd viața ființei pe care o iubești cel mai mult pe lume. Adu-o cît mai curînd la Lippinghall — unde tatăl și familia ei n-au fost niciodată. Am să-l poftesc pe Hilary și pe soția lui pentru cîteva zile... Fleur îi simpatizează.

— Sînt foarte îngrijorat, tată dragă... ceva s-a rupt în ea.

— Asta se întîmplă multora dintre noi, înainte de treizeci de ani. Un arc sau altul se rupe; dar după aceea ne revenim. Așa s-a întîmplat și cu epoca noastră... Ceva s-a

rupt și încă nu și-a revenit. Dar își va reveni, așa cum își va reveni și Fleur. Ce fel de piatră funebră îi puneti?

— O cruce, cred.

— Eu cred că el ar fi preferat o piatră simplă; cu mărul acela pădureț la cap și de jur împrejur niște arbori de tisă, pentru ca lumea să nu-l poată vedea. Să nu scrieți nici „Iubitului“ nici „Regretatului“. A cumpărat acel colț din cimitir? Probabil că vrea să aparțină pentru totdeauna descendenților săi. Nu s-ar crede că avem o mentalitate atât de apropiată de a chinezilor. Numai că la ei, omul aparține strămoșilor. Cine era bătrînul care plîngea pe după pălărie?

— Bătrînul domn Gradman... un fel de guvernantă a treburilor familiei.

— Credincios, ca un ciine bătrîn! Da! N-aș fi crezut că Forsyte să plece înaintea mea. Mi se părea că este etern, dar lumea aceasta e plină de ironie. Pot să fac ceva pentru tine și Fleur? Să vorbesc cu autoritățile competente pentru tablouri? Marchizul și cu mine ne-am putea ocupa de acest lucru. Marchizul avea o slăbiciune pentru bătrînul Forsyte, iar Morland-ul lui a fost salvat. Și fiindcă veni vorba, lupta pe care a dus-o de unul singur cu focul trebuie să fi fost grea. Iată un lucru la care nimeni nu se aștepta din partea lui.

— Da, zise Michael. Am vorbit cu Riggs, care nu-și revine.

— El a asistat?

Michael dădu din cap.

— Iată-l, vine spre noi!

Încetînd pasul, iar șoferul, atingînd borul pălăriei, trecu pe lîngă ei.

— Ah! Riggs, zise *sir* Lawrence, aud c-ai fost sus în galerie, în timpul focului.

— Da, *sir* Lawrence. Domnul Forsyte a fost minunat... umbla ca un mînz, așa încît a trebuit să-l scoatem cu forța. De obicei, avea atîta grijă să nu-și ude haina sau să nu șadă în curent, iar acum... cum a putut rezista, la vîrsta lui! „Dă-i înaintea!“ îmi spunea mereu, în fumul acela... un ade-vărat erou! În viața mea n-am văzut ceva mai uimitor, *sir*

Lawrence... un domn nervos cum era el! Și ce ghinion! Dacă nu stăruia să salvăm tabloul acela din urmă, n-ar fi căzut de pe fereastră și nu l-ar fi izbit.

— Cum a început focul?

— Nimeni nu știe, *sir* Lawrence. Poate că domnul Forsyte știa, dar el n-a spus nimic. Îmi pare rău că n-am putut sosi mai devreme, dar a trebuit să pun benzina la adăpost. Cînd mă gîndesc cit a muncit singur acolo sus... mai ales după ziua pe care am avut-o! Ah! În dimineața aceea, ne-am întors de la Winchester la Londra, de acolo ne-am dus la Dorking s-o luăm pe doamna Mont și apoi am venit aici. De acum înainte nu-mi va mai spune c-am luat-o pe-un drum greșit.

Fața lui Riggs, brăzdată și umbrită de concentrarea și încordarea meseriei sale, se crispă; duse mina la pălărie și se despărți de ei la poarta casei.

— „Un adevărat erou“, repetă *sir* Lawrence încet. Aproape c-aș zice să-i scrieți aceste cuvinte pe piatra funerară. Da, lumea asta e plină de ironie!

În hol, se despărțiră. *Sir* Lawrence urma să se întoarcă la Londra cu automobilul. Îl luă și pe Gradman, după ce deschiderea testamentului avusese loc în liniște. Michael o găsi pe Smither plîngînd și ridicînd storurile; în bibliotecă se aflau Winifred și Val, care veniseră împreună cu Holly la înmormîntare; cu toții răspundeau scrisorilor de condoleanțe. Annette era în cameră la Kit. Michael urcă sus, în odaia unde locuise Fleur pe vremea cînd era copilă... n-avea decît un singur pat, de aceea el trebuise să doarmă în altă parte.

O găsi culcată, plină de grație, dar parcă fără de viață.

Îl privi pe Michael; dar ochii îi erau atît de lipsiți de expresie, încît părea că se uită la tavan. Sufletul însă nu părea s-o fi părăsit; avea mai degrabă aerul că nu știe unde să se așeze. Michael se apropie de pat și puse mina pe minile ei.

— Iubirea mea!

Fleur își întoarse din nou ochii spre el, dar Michael nu pricepu nimic.

— În clipa cînd dorești, îl putem duce pe Kit acasă, iubita mea.

— Oricînd vrei, Michael.

— Știi ce simți, îi spuse Michael, știind prea bine că spunea o minciună. Riggs ne-a povestit cît de extraordinar a fost tatăl tău în lupta cu focul.

— Te rog, nul...

Chipul ei avea o expresie pe care Michael n-o înțelegea... ceva nefiresc, ceva ce nu se explica prin doliul după tatăl ei. Brusc, Fleur îi spuse:

— Ai răbdare cu mine, Michael. Cred că timpul va vindeva totul. Și nu te necăji pentru mine... nu merit.

Dîndu-și seama mai mult ca oricînd că vorbele n-au nici un rost, Michael o atinse cu buzele pe frunte și ieși, lăsînd-o singură, întinsă pe pat.

Cobori pe malul Tamisei și se opri privind apa ce cîrgea liniștită și strălucitoare, în toamna aurie care se prelungise alit de mult. Vacile lui Soames pășteau pe celălalt mal. Acuși vor fi scoase la mezat; probabil că tot ce a avut va fi scos la mezat. Annette va pleca la mama ei în Franța, iar Fleur nu va voi să păstreze nimic. Michael se întoarse și privi casa, pe care se vedeau urmele de foc și apă. Inima îi fu cuprinsă de melancolie, de parcă sufletul închis, cenușiu, al fostului proprietar, stătea lingă el privind cum se topеше averea lui, lucrurile pentru care-și irosise atita vreme și atita trudă. „Schimbare“, își zise Michael. „Totul este schimbare. Numai schimbarea este permanentă. Da! Dar cine nu preferă un rîu unui lac?“ Porni spre bordura de flori de lingă zidul grădinii de zarzavat. Trandafirii agățători și floarea-soarelui erau în plină floare; se întoarse spre ele, cerîndu-le, parcă, puțină căldură. Văzu pe cineva șezînd în chioșcul din colțul grădinii: Doamna Val Dartie, Holly! Simpatică femeie! Și, după uluirea pe care o încercase în fața lui Fleur, Michael simți nevoia să-i pună lui Holly o întrebare; la început,

dorința lui se manifestă timid, cu jenă, dar curînd deveni îndrăzneată și stăruitoare. Se duse la Holly, care ținea în mînă o carte, dar nu citea.

— Cum se simte Fleur? îl întrebă.

Michael clătină din cap și se așează.

— Vreau să vă pun o întrebare. Dacă nu vreți, nu-mi răspundeți. Dar simt că trebuie să vă întreb. Puteți... vreți să-mi spuneți cum stau lucrurile între ea și fratele dumneavoastră? Știu ce-a fost în trecut. Mai este ceva acum? Vă întreb de dragul ei... nu pentru mine. Orice-mi veți spune, ea nu va avea de suferit.

Holly îl privi drept în ochi și Michael îi scrută fața. Avea o expresie în care el citea că orice va spune, dacă-i va spune ceva, va fi adevărat.

— Orice ar fi fost între ei, spuse în cele din urmă — și *ceva* a fost de cînd s-a întors el în țară — s-a terminat pentru totdeauna. Știu absolut precis. S-a terminat în ziua premergătoare incendiului.

— Am înțeles, zise Michael, foarte liniștit. Pentru ce spuneți că s-a terminat pentru *totdeauna*?

— Pentru că-l cunosc pe fratele meu. I-a dat soției sale cuvîntul că n-o va mai vedea niciodată pe Fleur. Sînt sigură că el și-a pierdut capul, știu că-a fost o criză; dar dacă Jon își dă cuvîntul... nimic... *nimic* nu-l poate face să și-l calce. Orice ar fi fost între ei, s-a terminat pentru totdeauna, și Fleur știe acest lucru.

— Am înțeles. Apoi, repetă pentru el: „Orice ar fi fost“.

Holly întinse mîna și o puse peste mîna lui.

— Bine, îi spuse Michael. Peste un minut îmi revin. Nu trebuie să vă temeți că-mi calc cuvîntul. Știu că am fost întotdeauna pe-al doilea plan. Fleur nu va avea de suferit.

Holly îi apăsă mîna și mai tare, iar cînd Michael ridică privirea, o văzu cu ochii înlăcrimați.

— Vă mulțumesc foarte mult, îi spuse. Acum înțeleg totul. Atîta vreme cît nu pricepi, ai impresia că ești un prostănac. Vă mulțumesc foarte mult.

Își retrase mina și se ridică încet. Văzînd-o pe Holly nemîșcată, cu ochii plini de lacrimi, îi zîmbi.

— Uneori e foarte greu să-ți aduci aminte că viața este o comedie, dar pînă la urmă tot izbutești!

— Noroc! îi spuse Holly, iar Michael îi răspunse:

— Mult noroc, nouă tuturor!

Seara, după ce toate obloanele casei se închiseseră, Michael își aprinse pipa și ieși pe furiș. Își revenise. Dacă Soames ar mai fi fost în viață, poate că nu și-ar fi revenit... Dar parcă de acolo, din colțul umbrît al cimitirului, de sub mărul pădureț, bătrînul Forsyte îi ocrotea și mai departe pe cei dragi. Față de Fleur, Michael nu simțea decît milă. Pasărea fusese lovită cu ambele focuri și totuși mai trăia; nici un vîntor adevărat n-o mai putea lovi. Nu-i rămînea altceva de făcut decît s-o ridice și să-i tămăduiască aripile cît putea mai bine. În sufletul lui Michael se trezi un sentiment puternic, despre a cărui existență nu știuse nimic pînă atunci; acest simțămînt părea să-i vină într-ajutor. Spirit sportiv... cavalierism? Nu! Sentimentul acesta n-avea nume; era un instinct, senzația că, dincolo de ființa omului, există ceva de care trebuie să ții seama, chiar dacă eul tău este zdrobit și călcat în picioare. Toată viața avusese oroare de egoismul neînfrînat care duce la crime, pasionale, iar soțul înșelat, onoarea rănită, răzbunarea, i se păreau prostii și barbarie. Nu există nici o scuză pentru bărbatul care nu se poartă așa cum se cuvine! Nu! O asemenea scuză nu există. Altfel, viața ar fi ca în era renilor; ar semăna cu tragedia vîntătorilor primitivi, înainte de începutul civilizației și al comediei.

Orîșice ar fi fost între ei — și Michael simțea că fusese tot ceea ce putea fi — a trecut, iar Fleur era înfrîntă și distrusă. El trebuie să rămînă lingă ea și să nu spună nimic din ceea ce știa. Dacă nu e în stare să se poarte astfel acum, n-ar fi trebuit să se căsătorească niciodată cu ea, deoarece știa prea bine că nu fusese îndrăgostită de el. Trăgînd fumul

din pipă, Michael cobori prin grădina întunecată, pînă la malul apei,

Cerul era instelat; la primul val de frig, se lăsase o ceață ușoară, acoperind apa mohorită care părea abia să mai curgă. Din cînd în cînd, tăcerea era întreruptă de uruitul unui automobil care trecea pe șosea, sau de țipătul vreunui animal mic. Lumina stelelor, mirosul pămîntului, miresmele plîntelor, strigătul unei bufnițe, lilieci în zbor și plopii aceia mari, mai întunecați decît întunericul... nimic nu se potrivea mai bine cu starea lui sufletească din acele clipe.

„O lume plină de ironie!“ îi spusese tatăl său! Da, o lume stranie și ironică! O formă dispare și alta apare, o stare sufletească se topește în alta, un sunet trece în altul și nicăieri, nimic nu rămîne fix, poate numai lumina stelelor și instinctul din toate făpturile vii care spune: „Mergi mai departe!“

Din dreptul Tamisei se auzea muzică. Probabil undeva, într-o casă, oamenii petrec. Poate că dansează, așa cum văzuse el dansind țîțarii în după-amiaza aceea! Apoi, brusc, i se păru că ceva din întuneric îl strînge de gît. Dumnezeu! Ce frumos, ce minunat e să respiri în bezna aceasta! Bilioane de forme, nenumărate ca stelele de pe cer, respiră și trăiesc toate, deși una nu seamănă cu cealaltă. Ce lume! Forța eternă în acțiune! Și dacă mori, ca bătrînul, și zaci pe veci sub un măr pădureț... atunci forța se odihnește o clipă în forma ta nemișcată... Nu! Nu se odihnește, ci se mișcă mai departe, în ritmul misterios care se numește viață. Cine poate opri mișcarea forței... Cine ar vrea s-o oprească? Iar dacă un proprietar palid, cum a fost bietul bătrîn, încearcă și reușește pentru o clipă, stelele de sus clipesc doar puțin mai tare atunci cînd se duce. Să ai și să păstrezi! Așa ceva nu se poate!

Michael respiră adînc. Pe apă venea spre el un glas îndepărtat, care cînta prelung, subțire și dulce. Parcă era cîntul unei lebede!

CUPRINS

Partea întâi

Cap. I. Organizarea cantinei	7
Cap. II. La telefon	16
Cap. III. Reîntoarcerea	24
Cap. IV. Soames pleacă la Londra	30
Cap. V. Primejdia	40
Cap. VI. Tabachera	47
Cap. VII. Michael are muștrări de conștiință	58
Cap. VIII. Secretul	65
Cap. IX. Revederea	73
Cap. X. După dejun	80
Cap. XI. Plimbare	86
Cap. XII. Simțăminte intime	95
Cap. XIII. Soames în așteptare	104

Partea a doua

Cap. I. Fiul lui Sleeping Dove	114
Cap. II. Soames merge la curse	122
Cap. III. Minji de doi ani	130
Cap. IV. Cartiere insalubre	140
Cap. V. Pojarul	154
Cap. VI. Se formează un comitet	160
Cap. VII. Două vizite	176
Cap. VIII. Coincidență plăcută	185
Cap. IX. Dar... Jon!	193
Cap. X. Întimplări	199
Cap. XI. Asanarea cartierelor insalubre	207
Cap. XII. O noapte încântătoare	218
Cap. XIII. „Te voi iubi mereu!”	228

Partea a treia

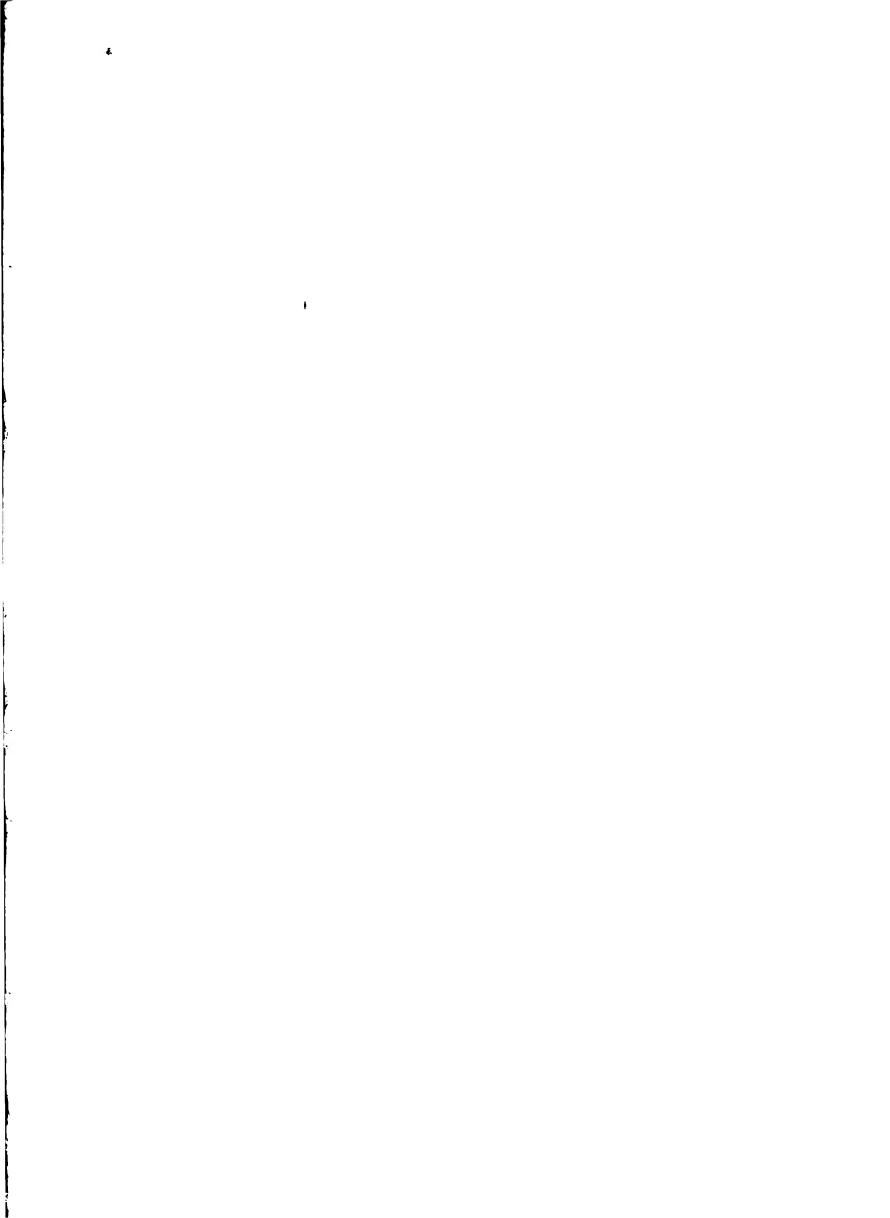
Cap. I.	Soames dă sfaturi.....	237
Cap. II.	Preocupări	244
Cap. III.	Stăpânire de sine	251
Cap. IV.	Conversație în automobil.....	258
Cap. V.	Altă conversație în automobil.....	264
Cap. VI.	Soames are idei.....	271
Cap. VII.	Miine	284
Cap. VIII.	Fructul oprit	292
Cap. IX.	Urmarea	296
Cap. X.	Fructul amar	304
Cap. XI.	„Marele Forsyte“	309
Cap. XII.	Mai departe... ..	321
Cap. XIII.	Incendiul	332
Cap. XIV.	Linște	344
Cap. XV.	Soames părăsește această lume.....	354
Cap. XVI.	Sfârșitul	360

Lector : ELENA MURGU
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

Bun de tipar : 13.09.1985
Coli ed. 18,56. Coli tipar 11,5

Comanda nr. 50 069
Combinatul poligrafic „Casa Scintei”
Piața Scintei nr. 1 – București,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

